

KALENDARZYK
POLICJI
WOJEW. ŚLĄSK.

1931

8677/61

(E2) mag

**Chcesz wygrać na Loterii?
Graj stale w znanej ze swego szczę-
ścia Kolekturze:**

W. RAFTAL i SKA

**Centrala:
KATOWICE — ul. św. Jana 16**

ODDZIAŁY:

Król. Huta	ul. Wolności 26
Tarn. Góry	ul. Krakowska 7
Bielsko	ul. Wzgórze 21

**Wielokrotnie padły już
u nas główne wygrane!**

297

**W 22-giej Loterii Klasowej
Główna wygrana
wynosi:
zł 1,000.000.— (jeden milion)**

CENA LOSÓW:

**Cały zł 40.—, $\frac{1}{2}$ losu zł 20.—,
 $\frac{1}{4}$ losu zł 10.—**

Materiały do budowy dróg!

Brak wszelkiego rodzaju

Szoter

grysik

podkładka

szplit

krawężniki

z granitu, porfiru — bazaltu

Żużel wielkopiecowy

Wybraniec i Ska

Sp. z o. odp.

Damrota 10

Katowice

Tel. 1253 i 3053

Tow. BUDOWLI INŻYNIERSKICH

Ska z o. odp.

KATOWICE

ul. Jordana 5

Telef. 6-18

Oddział I. **Budownictwo podziemne:**

Budowa dróg i ulic — brukowanie, asfaltowanie, maziowanie i smołowanie. Kanalizacja miast. Budowa wodociągów, mostów i konstrukcyj żelbetonowych. Projekty, kosztorysy, nadzór itp.

Oddział II. **Architektoniczny:**

Budowa gmachów reprezentacyjnych, domów i osiedli. Budowa zakładów przemysłowych. Projekty, kosztorysy, nadzór itp.

Stock Brandy

MEDICINAL

142

*Czysty Destylat Winny
uzyskany z najszlachet-
niejszych gatunków win*

KALENDARZYK
POLICJI
WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO

1931

W KRAJOWYM WYDZIALE

W KRAJOWYM WYDZIALE

NAKŁADEM „SAMOPOMOCY“ POLICJI WOJEW.
ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH

STYCZEŃ

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycy	
		wsch.	zach.		wsch.	zach.
1 C	Nowy Rok	8 14	15 54		13 13	4 38
2 P	Makarego w.	8 13	15 55		13 49	5 57
3 S	Genowefy panny	8 13	15 56		14 40	7 12
4 N	Tytusa b. ☉	8 13	15 57		15 48	8 17
5 P	Telesfora p. męcz.	8 13	15 59		17 9	9 7
6 W	Św. Trzech Króli	8 12	16 0		18 38	9 44
7 Ś	Lucjana m. Julj.	8 12	16 1		20 7	10 10
8 C	Seweryna opata	8 11	16 3		21 32	10 31
9 P	Marcjanny p.	8 11	16 4		22 53	10 49
10 S	Agaton. p. Wilh. b.	8 10	16 5		—	11 6
11 N	Hygina p. męcz. ☾	8 10	16 7		0 13	11 22
12 P	Arkadiusza męcz.	8 9	16 8		1 32	11 40
13 W	Gotiryda i Leon.	8 8	16 10		2 51	12 1
14 Ś	Eufrozyny p.	8 7	16 11		4 10	12 28
15 C	Pawła I. pustelnika	8 7	16 13		5 24	13 4
16 P	Marcel. p. Młodz.	8 6	16 15		6 31	13 50
17 S	Antoniego op.	8 5	16 16		7 26	14 48
18 N	Kat. św. Piotra ●	8 4	16 18		8 9	15 54
19 P	Ferdyn. Henryka	8 3	16 20		8 40	17 5
20 W	Fabjana i Seb. m.	8 2	16 21		9 4	18 16
21 Ś	Agnieszki p. i m.	8 0	16 23		9 23	19 26
22 C	Wincent. i Anast.	7 59	16 25		9 39	20 32
23 P	Zaśl. NMP. Rajm.	7 58	16 27		9 51	21 38
24 S	Tymoteusza b. m.	7 57	16 28		10 4	22 44
25 N	Nawróc. św. P.	7 56	16 30		10 18	23 51
26 P	Polikarpa b. m.	7 54	16 32		10 32	—
27 W	Jana Chryzost. ☽	7 53	16 34		10 49	1 1
28 Ś	Walerego i Jul.	7 51	16 36		11 11	2 15
29 C	Franciszka Sal.	7 49	16 38		11 40	3 32
30 P	Martyny, Hiac.	7 48	16 39		12 22	4 49
31 S	Piotra N., Marceli	7 47	16 41		13 21	5 58

NOTATKI

LUTY

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki		Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	N	Ignacego b. i m.	7 45	16 43		14 36	6 55
2	P	N. M. P. Gromn.	7 45	16 45		16 4	7 37
3	W	Błażeja b. i m. ☉	7 42	16 47		17 35	8 9
4	Ś	Weroniki panny	7 40	16 49		19 5	8 33
5	C	Agaty p. męcz.	7 38	16 51		20 32	8 52
6	P	Doroty p. męcz.	7 37	16 53		21 55	9 10
7	S	Romualda op. wyz.	7 35	16 55		23 17	9 27
8	N	Jana z Maty	7 33	16 56		—	9 44
9	P	Apolonji panny ☾	7 31	17 58		0 39	10 4
10	W	Scholastyki p.	7 29	17 0		2 0	10 30
11	Ś	Objawienie NMP.	7 27	17 2		3 16	11 3
12	C	Modesta męcz.	7 25	17 4		4 27	11 46
13	P	Katarzyny	7 24	17 6		5 25	12 40
14	S	Walentego kapł. m.	7 22	17 8		6 10	13 44
15	N	Faustyny męcz.	7 20	17 10		6 44	14 53
16	P	Juljanny p. i m.	7 18	17 12		7 9	16 3
17	W	Aleksego ●	7 16	17 14		7 29	17 14
18	Ś	<i>Popielec</i>	7 14	17 16		7 45	18 22
19	C	Konrada wyzn.	7 12	17 18		7 59	19 28
20	P	Leona b. i w.	7 9	17 20		8 12	20 34
21	S	Fortunata m.	7 7	17 21		8 25	21 41
22	N	Katedry św. P.	7 5	17 23		8 38	22 49
23	P	Piotra D.	7 3	17 25		8 53	—
24	W	Macieja apost.	7 1	17 27		9 13	0 1
25	Ś	Zygfr. b. i Wikt. ☽	6 59	17 29		9 37	1 15
26	C	Aleksandra bisk.	6 57	17 31		10 12	2 29
27	P	Juljana i Leandr.	6 54	17 32		11 1	3 41
28	S	Romana opata	6 52	17 34		12 7	4 42

NOTATKI

M A R Z E C

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycy	
		wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	N Albina b.	6 50	17 36		13 27	5 30
2	P Heleny wd.	6 48	17 38		14 57	6 5
3	W Kunegundy ces.	6 46	17 40		16 28	6 31
4	S Kazimierza w. ☾	6 43	17 42		17 57	6 53
5	C Gerazyma p.	6 41	17 44		19 25	7 12
6	P Marcjana b. m.	6 39	17 46		20 51	7 29
7	S Tomasza z Akw.	6 36	17 47		22 17	7 46
8	N Jana Bożego w.	6 34	17 49		23 41	8 6
9	P Franciszki wd.	6 32	17 51		— —	8 30
10	W 40 męczenników	6 29	17 53		1 3	9 1
11	S Konstantyna w. ☾	6 27	17 55		2 17	9 42
12	C Grzegorza W. p.	6 25	17 56		3 21	10 33
13	P Katarzyny bon.	6 23	17 58		4 11	11 35
14	S Leona b., Matyl.	6 20	18 0		4 48	12 43
15	N Klemensa Hoff.	6 16	18 2		5 16	13 53
16	P Abrahama pust.	6 14	18 3		5 36	15 3
17	W Gertrudy i Patr.	6 13	18 5		5 53	16 12
18	S Gabrjela i Cyr.	6 11	18 7		6 7	17 19
19	C Józefa obl. N. M. P. ●	6 9	18 9		6 20	18 25
20	P Klaudji i Euf.	6 6	18 10		6 32	19 32
21	S Benedykta op.	6 4	18 12		6 45	20 40
22	N Katarzyny Szwed.	6 1	18 14		7 0	21 51
23	P Wiktorji i Pel.	5 59	18 16		7 17	23 4
24	W Tymoteusza m.	5 57	18 17		7 40	— —
25	S Zwiastow. NMP.	5 54	18 19		8 11	0 18
26	C Dyzmy i Eman.	5 52	18 21		8 52	1 29
27	P Jana Damasc. w. ☾	5 50	18 23		9 49	2 32
28	S Jana Kapistrana	5 47	18 24		11 3	3 24
29	N Eustezego op.	5 45	18 26		12 25	4 3
30	P Anieli wd.	5 42	18 28		13 53	4 32
31	W Balbiny p.	5 40	18 30		15 21	4 55

NOTATKI

K W I E C I E Ń

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	Ś	Teodora	5 38	18 31	♋	16 49	5 14
2	C	Wielki Czwartek ☉	5 35	18 33	♋	18 16	5 31
3	P	Wielki Piątek	5 33	18 35	♌	19 43	5 58
4	S	Wielka Sobota	5 31	18 37	♌	21 11	6 7
5	N	Wielkanoc	5 28	18 38	♌	22 37	6 30
6	P	Poniedz. Wielkan.	5 26	18 40	♌	23 59	6 57
7	W	Hilarego	5 24	18 42	♌	— —	7 35
8	Ś	Dionizego b.	5 22	18 44	♌	1 9	8 23
9	C	Marcelego ☾	5 19	18 45	♌	2 7	9 23
10	P	Ezechiela	5 17	18 47	♌	2 49	10 31
11	S	Leona W., p.	5 15	18 49	♌	3 19	11 41
12	N	Wiktora m., Dam.	5 12	18 50	♌	3 42	12 52
13	P	Hermenegilda m.	5 10	18 52	♌	4 1	14 1
14	W	Tyburcego, Walerj.	5 8	18 54	♌	4 15	15 8
15	Ś	Anastazji m.	5 6	18 56	♌	4 28	16 15
16	C	Lamberta b. m.	5 3	18 57	♌	4 41	17 22
17	P	Rudolfa b., Aniceta	5 1	18 59	♌	4 54	18 29
18	S	Apolonjusza w. ●	4 59	19 1	♌	5 7	19 40
19	N	Tymona m.	4 57	19 3	♌	5 24	20 53
20	P	Wiktora, Ant.	4 55	19 4	♌	5 45	22 8
21	W	Anzelma bisk.	4 53	19 6	♌	6 13	23 21
22	Ś	Sotera m. i Teod.	4 50	19 8	♌	6 51	— —
23	C	Wojciecha b. m.	4 48	19 10	♌	7 43	0 26
24	P	Fidelisa, Egberta	4 46	19 11	♌	8 50	1 21
25	S	Marka Ew. ▶	4 44	19 13	♌	10 8	2 3
26	N	Kleta i Marc.	4 42	19 15	♌	11 32	2 34
27	P	Tertuljana	4 40	19 17	♌	12 57	2 59
28	W	Pawła od Krzyża	4 38	19 18	♌	14 22	3 18
29	Ś	Piotra męcz. i H.	4 36	19 20	♌	15 46	3 35
30	C	Katarzyny panny	4 34	19 22	♌	17 11	3 51

NOTATKI

M A J

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	P	Filipa i Jakóba ap.	4 32	19 23		18 37	4 9
2	S	Zygmunta, Atan. ☿	4 30	19 25		20 5	4 29
3	N	Święto narod.	4 28	19 27		21 30	4 54
4	P	Florjana, Moniki	4 26	19 29		22 48	5 27
5	W	Piusa papieża w.	4 24	19 30		23 54	6 11
6	S	Jana w Ol. ap. i ew.	4 22	19 32		— —	7 7
7	C	Domiceli p.	4 20	19 34		0 44	8 14
8	P	Stanisl. biskupa	4 19	19 35		1 20	9 26
9	S	Grzegorza ☾	4 17	19 37		1 46	10 38
10	N	Izydora rolnika	4 15	19 38		2 6	11 47
11	P	Mamerta b. w.	4 13	19 40		2 22	12 56
12	W	Pankracego b.	4 12	19 42		2 35	14 3
13	S	Serwacego	4 10	19 43		2 48	15 9
14	C	Wniebowst. P. J.	4 9	19 45		3 1	16 17
15	P	Zofji męcz.	4 7	19 46		3 14	17 26
16	S	Jana Nepomucena	4 5	19 48		3 30	18 39
17	N	Paschalisa ●	4 4	19 49		3 50	19 54
18	P	Feliksa, Erika	4 2	19 51		4 15	21 8
19	W	Celestyna	4 1	19 52		4 50	22 19
20	S	Bernarda	4 0	19 54		5 39	23 18
21	C	Julji p. m. i Wiktora	3 58	19 55		6 42	— —
22	P	Faustyna, Emila	3 57	19 57		7 57	0 4
23	S	Andrz. i Jul.	3 56	20 58		9 20	0 37
24	N	Zielone Świątki ☽	3 54	20 0		10 43	1 3
25	P	Poniedziałek św.	3 53	20 1		12 5	1 24
26	W	Filipa N.	3 52	20 2		13 27	1 41
27	S	Bedy w.	3 51	20 4		14 49	1 57
28	C	Augustyna	3 50	20 5		16 11	2 13
29	P	Marji Magd.	3 49	20 6		17 37	2 31
30	S	Ferdynanda	3 48	20 8		19 2	2 54
31	N	Anieli p., Petroneli ☿	3 47	20 9		20 24	3 22

NOTATKI

C Z E R W I E C

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	P	Jakóba b. w.	3 46	20 10		21 36	4 1
2	W	Marcelina, Bland.	3 45	20 11		22 33	4 52
3	S	Erazma	3 44	20 12		23 16	5 56
4	C	Boże Ciało	3 43	20 13		23 47	7 7
5	P	Bonifacego b.	3 43	20 14		— —	8 20
6	S	Norberta b.	3 42	20 15		0 9	9 32
7	N	Roberta, N. S. J.	3 42	20 16		0 27	10 42
8	P	Medarda, Sewer. ☾	3 41	20 17		0 41	11 49
9	W	Felicjana, Pelagii	3 41	20 18		0 54	12 55
10	S	Małgorzaty król.	3 40	20 19		1 7	14 2
11	C	Barnaby ap.	3 40	20 19		1 20	15 10
12	P	Eschylego, Jana	3 39	20 20		1 35	16 21
13	S	Antoniego z Pad.	3 39	20 21		1 53	17 36
14	N	Bazylego b.	3 39	20 21		2 17	18 51
15	P	Wita, Modesta m.	3 39	20 22		2 48	20 4
16	W	Benona b., Just. ●	3 39	20 22		3 31	21 9
17	S	Adolfa b., Jolanty	3 39	20 23		4 31	22 0
18	C	Marka, Marcella	3 39	20 23		5 45	22 38
19	P	Gerwazego, Protaz.	3 39	20 23		7 6	23 7
20	S	Sylwerego, Flor.	3 39	20 24		8 31	23 29
21	N	Alojzego Gonzagi	3 39	20 24		9 54	23 47
22	P	Paulina, Flaw.	3 39	20 24		11 16	— —
23	W	Agrypiny p., Zen. ☾	3 39	20 24		12 37	0 3
24	S	Nar. ś. Jana Chrz.	3 40	20 24		13 58	0 19
25	C	Wilhelma opata	3 40	20 24		15 20	0 37
26	P	Jana i Pawła br.	3 40	20 24		16 43	0 57
27	S	Władysława kr.	3 41	20 24		18 4	1 23
28	N	Leona pap.	3 41	20 24		19 20	1 56
29	P	Piotra i Pawła ap.	3 42	20 24		20 23	2 41
30	W	Wspom. ś. Pawła ☼	3 42	20 24		21 10	3 39

NOTATKI

LIPIEC

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	Ś	Rumolda, Teodor.	3 43	20 24	☾	21 46	4 48
2	C	Naw. NMP., Oton.	3 44	20 23	☾	22 11	6 2
3	P	Anatola, Heljod.	3 44	20 23	☾	22 31	7 15
4	S	Ireneusza, Józ. Kal.	3 45	20 22	☾	22 46	8 26
5	N	Anton. Zacc.	3 46	20 22	☾	23 0	9 35
6	P	Izajasza pror.	3 47	20 21	☾	23 12	10 42
7	W	Cyryla i Metodego	3 48	20 21	☾	23 25	11 48
8	Ś	Elżbiety, Eugen. ☾	3 49	20 20	☾	23 34	12 54
9	C	Weroniki, Mikoł.	3 50	20 19	☾	23 55	14 4
10	P	7 Braci m. Aleks.	3 51	20 19	☾	—	15 16
11	S	Piusa pm., Pelagji	3 52	20 18	☾	0 16	16 31
12	N	Jana G., Marc.	3 53	20 17	☾	0 43	17 45
13	P	Małgorzaty p.	3 54	20 16	☾	1 21	18 54
14	W	Bonawentury bw.	3 55	20 15	☾	2 15	19 52
15	Ś	Rozesł. ś. Apost. ●	3 56	20 14	☾	3 20	20 36
16	C	Szkaplerza NMP.	3 57	20 13	☾	4 44	21 8
17	P	Aleks., Marcel.	3 59	20 12	☾	6 11	21 32
18	S	Szymona z Lipn.	4 0	20 11	☾	7 38	21 53
19	N	Wincentego z Pauli	4 1	20 10	☾	9 2	22 10
20	P	Czesława, Hieron.	4 3	20 9	☾	10 25	22 26
21	W	Daniela, Praks.	4 4	20 7	☾	11 47	22 42
22	Ś	Marji Magdaleny ☾	4 5	20 6	☾	13 8	23 1
23	C	Apolinarego bm.	4 7	20 5	☾	14 31	23 25
24	P	Franc., Kryst.	4 8	20 3	☾	15 52	23 55
25	S	Jakóba, Krzysz.	4 10	20 2	☾	17 9	—
26	N	Anny, matki NMP.	4 11	20 0	☾	18 15	0 36
27	P	Pantal., Aurelji	4 13	19 59	☾	19 7	1 29
28	W	Wiktora, Inoc.	4 14	19 57	☾	19 46	2 34
29	Ś	Kunegundy p. ☾	4 16	19 56	☾	20 14	3 46
30	C	Abdona, Julity m.	4 17	19 54	☾	20 36	4 51
31	P	Ignacego Lojoli	4 19	19 52	☾	20 52	6 12

NOTATKI

S I E R P I E Ń

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	S	Piotra w ok., F.	4 20	19 51		1 6	7 21
2	N	NMP. Anielskiej	4 22	19 49		21 19	8 9
3	P	Znal. św. Szczep.	4 24	19 47		21 32	9 35
4	W	Dominika wyzn.	4 25	19 45		21 45	10 41
5	Ś	NMP. Śnieżnej	4 27	19 44		21 59	11 48
6	C	Przemien. Pańsk. ☾	4 28	19 42		22 17	12 58
7	P	Kajetana w., Don.	4 30	19 40		22 41	14 11
8	S	Cyrjaka, Emil.	4 31	19 38		23 13	15 20
9	N	Romana, Juljana	4 33	19 36		23 58	16 36
10	P	Wawrzyńca	4 35	19 34		— —	17 39
11	W	Tyburcego, Zuzan.	4 36	19 33		0 59	18 28
12	Ś	Klary p., Hilarji m.	4 38	19 31		2 16	19 6
13	C	Hipolita, Radegun. ●	4 40	19 29		3 42	19 34
14	P	Euzebjusza	4 41	19 27		5 11	19 56
15	S	Wniebowz. NMP.	4 43	19 25		6 39	20 14
16	N	Rocha, Tarsyc.	4 45	19 23		8 5	20 31
17	P	Jacka w., Juljany	4 46	19 21		9 30	20 48
18	W	Agapita m.	4 48	19 18		10 54	21 6
19	Ś	Juljusza, Mar.	4 50	19 16		12 18	21 28
20	C	Bernarda, Sam. ●	4 51	19 14		13 41	21 56
21	P	Joanny Fremiot.	4 53	19 12		15 1	22 33
22	S	Tymot., Anton.	4 55	19 10		16 10	23 23
23	N	Filipa i Benicj.	4 56	19 8		17 6	— —
24	P	Bartłomieja ap.	4 58	19 5		17 48	0 24
25	W	Ludwika, Patrycji	5 0	19 3		18 18	1 34
26	Ś	NMP. Jasnogórskiej	5 1	19 1		18 41	2 46
27	C	Przen. r. ś. Kazim.	5 3	18 59		18 59	3 59
28	P	Augustyna, Aleks. ☾	5 5	18 57		19 13	5 10
29	S	Ścięcie św. Jana	5 6	18 54		19 26	6 17
30	N	Róży Lim., Fel.	5 8	18 52		19 38	7 24
31	P	Rajmunda, Paul.	5 10	18 50		19 51	8 30

NOTATKI

W R Z E S I E Ń

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	W	Bronisławy, Idziego	5 11	18 48		20 5	9 37
2	S	Stefana kr. węg.	5 13	18 45		20 21	10 46
3	C	Zenona, Euf. p.	5 15	18 43		20 42	11 56
4	P	Rozalji i Róży Wit.	5 16	18 41		21 10	13 9
5	S	Wawrzyńca, Just. ☿	5 18	18 38		21 48	14 20
6	N	Zacharjasza	5 20	18 36		22 41	15 25
7	P	Anastaz., Reginy	5 21	18 34		23 48	16 19
8	W	Nar. N. M. P.	5 23	18 31		— —	17 2
9	S	Gorgonjusza	5 25	18 29		1 9	17 33
10	C	Mikołaja z Tol.	5 26	18 27		2 36	17 57
11	P	Prota, Jacka	5 28	18 24		4 5	18 17
12	S	Waleriana, Gwid. ●	5 30	18 22		5 34	18 34
13	N	Filipa, Aleks.	5 31	18 20		7 1	18 51
14	P	Podw. św. Krz.	5 33	18 17		8 29	19 9
15	W	Nikodema, Em.	5 35	18 15		9 56	19 31
16	S	Kornela, Euzebj	5 36	18 13		11 23	19 57
17	C	Piętn. św. Franc.	5 38	18 10		12 47	20 31
18	P	Józefa z K., Zofji ☽	5 40	18 8		14 2	21 17
19	S	Januarego, Konst.	5 41	18 5		15 3	22 15
20	N	Eustachego, Zuz.	5 43	18 3		15 49	23 24
21	P	Mateusza ap. ew.	5 45	18 1		16 23	— —
22	W	Tomasza z W.	5 47	17 58		16 47	0 36
23	S	Lina m., Tekli p.	5 48	17 56		17 6	1 48
24	C	NMP. od wyk. niew.	5 50	17 53		17 21	2 59
25	P	Władysława, Kleof.	5 52	17 51		17 35	4 8
26	S	Cyprjana, Justyny ☿	5 53	17 49		17 47	5 14
27	N	Przen. św. Stanisł.	5 55	17 46		17 59	6 20
28	P	Wacława, Eust.	5 57	17 44		18 10	7 27
29	W	Michała Arch.	5 58	17 42		18 28	8 36
30	S	Hieronima	6 0	17 39		18 47	9 46

NOTATKI

PAŹDZIERNIK

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	C	Remig., bł. Jana z D.	6 1	17 37		19 11	10 57
2	P	Aniołów Str., Teof.	6 3	17 35		19 45	12 8
3	S	Kandyda i Ew.	6 5	17 32		20 31	13 14
4	N	Franciszka Seraf. ●	6 7	17 30		21 31	14 11
5	P	Placyda m.	6 9	17 28		22 44	14 57
6	W	Brunona, Rom.	6 10	17 25		— —	15 32
7	S	Winc. Kadł., Marka	6 12	17 23		0 6	15 57
8	C	Laurencji, Pelagii	6 14	17 21		1 32	16 19
9	P	Dionizego, Lud.	6 15	17 18		2 59	16 37
10	S	Franc. B., Pauliny	6 17	17 16		4 26	16 54
11	N	Germana, Firmina ●	6 19	17 14		5 53	17 11
12	P	Maksymiljana	6 21	17 11		7 22	17 31
13	W	Edwarda, Dan.	6 23	17 9		8 52	17 55
14	S	Kaliksta, Ewar.	6 24	17 7		10 22	18 26
15	C	Jadwigi, Teresy	6 26	17 5		11 44	19 9
16	P	Saturnina, Flor.	6 28	17 2		12 53	20 4
17	S	Wiktora, Małgorz.	6 30	17 0		13 46	21 11
18	N	Łukasza, Tryfonji ●	6 32	16 58		14 25	22 24
19	P	Piotra z Al., Pelag.	6 33	16 56		14 53	23 37
20	W	Jana Kant., Ireny	6 35	16 54		15 13	— —
21	S	Urszuli, Hilar.	6 37	16 52		15 30	0 49
22	C	Filipa bm., Korduli	6 39	16 50		15 43	1 58
23	P	Ignacego, Teodora	6 41	16 48		15 55	3 5
24	S	Rafała arch.	6 42	16 45		16 7	4 11
25	N	Chryzanta, Krysp.	6 44	16 43		16 20	5 17
26	P	Ewarysta, Lucjana ●	6 46	16 41		16 35	6 25
27	W	Sabiny, Florent.	6 48	16 39		16 53	7 35
28	S	Szymona, Tad.	6 50	16 37		17 16	8 47
29	C	Zenobjusza, Narc.	6 52	16 35		17 46	9 58
30	P	Edmunda	6 54	16 33		18 28	11 7
31	S	Lucyli, Antonina	6 55	16 31		19 22	12 7

NOTATKI

LISTOPAD

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	Zach		wsch.	zach.
1	N	Wsz. św. Jul.	6 57	16 29		20 31	12 56
2	P	<i>Dzień zaduszny</i>	6 59	16 28		21 48	13 32
3	W	Huberta b., Sylwji ☿	7 1	16 26		23 10	14 0
4	Ś	Karola b., Modesty	7 3	16 24		— —	14 22
5	C	Zachar., Elżbiety	7 5	16 22		0 33	14 41
6	P	Feliksa, Leonarda	7 7	16 20		1 56	14 57
7	S	Amaranta	7 9	16 18		2 20	15 14
8	N	Gotfryda, Maura	7 10	16 17		4 47	15 32
9	P	Teodora, Ursyna ●	7 12	16 15		6 15	15 53
10	W	Andrzeja z Aw.	7 14	16 13		7 46	16 20
11	Ś	Marcina, Felic.	7 16	16 12		9 14	16 58
12	C	5 Braci Polaków	7 18	16 10		10 33	17 49
13	P	Stanisława Kostki	7 19	16 9		11 36	18 53
14	S	Józafata, Jukunda	7 21	16 7		12 22	20 6
15	N	Leopolda, Gertr.	7 23	16 6		12 54	21 21
16	P	Edmunda, Otm.	7 25	16 4		13 17	22 35
17	W	Salomei, Grzeg. ♃	7 27	16 3		13 35	23 46
18	Ś	Anieli m., Rom.	7 28	16 2		13 50	— —
19	C	Elżbiety wd.	7 30	16 0		14 2	0 54
20	P	Feliksa Wal.	7 32	15 59		14 15	2 0
21	S	Alberta b. w.	7 34	15 58		14 28	3 6
22	N	Cecylji, Filemona	7 36	15 57		14 42	4 13
23	P	Klemensa, Lukr.	7 37	15 55		14 59	5 22
24	W	Jana od Krzyża	7 39	15 54		15 20	6 34
25	Ś	Katarzyny p. i m. ☿	7 41	15 53		15 48	7 47
26	C	Sylwestra op.	7 42	15 52		16 26	8 57
27	P	Walerjana	7 44	15 51		17 18	10 1
28	S	Grzegorza III p.	7 45	15 50		18 23	10 53
29	N	Saturnina	7 47	15 50		19 38	11 34
30	P	Andrzeja, Justyny	7 48	15 49		20 59	12 4

NOTATKI

GRUDZIEŃ

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Znaki	Księżycyca	
			wsch.	zach.		wsch.	zach.
1	W	Elig. b., Natalji	7 50	15 48		22 19	12 27
2	S	Bibjanny, Aureli	7 51	15 47		23 40	12 46
3	C	Franciszka Ksaw.	7 53	15 47		— —	13 2
4	P	Barbary, Piotra	7 54	15 46		1 0	13 18
5	S	Anastaz., Krysp.	7 55	15 46		2 22	13 35
6	N	Mikołaja b. i w.	7 57	15 45		3 47	13 54
7	P	Ambrożego	7 58	15 45		5 14	14 17
8	W	Niep. Pocz. NMP.	7 59	15 44		6 42	14 49
9	S	Leokadij, Waler.	8 0	15 44		8 5	15 33
10	C	NMP. Loret., Julji	8 2	15 44		9 16	16 31
11	P	Damazego, Sab.	8 3	15 44		10 11	17 42
12	S	Aleksandr., Dion.	8 4	15 44		10 50	18 59
13	N	Łucji p. m., Otylji	8 5	15 44		11 18	20 16
14	P	Izydora, Spiryd.	8 6	15 44		11 38	21 29
15	W	Wiktor, Waler.	8 7	15 44		11 55	22 40
16	S	Łuzebjusza, Albina	8 8	15 44		12 8	23 47
17	C	Łazarza, Florjana	8 8	15 44		12 21	— —
18	P	Oczek. N. M. I'.	8 9	15 44		12 34	0 53
19	S	Tymot., Urbana	8 10	15 44		12 47	2 0
20	N	Teofila, Julj.	8 10	15 45		13 3	3 7
21	P	Tomasza, Sewer.	8 11	15 45		13 22	4 18
22	S	Zenona, Honorj.	8 11	15 46		13 47	5 31
23	W	Wiktorji, Magd.	8 12	15 46		14 22	6 42
24	C	Adama i Ewy	8 12	15 47		15 10	7 50
25	P	Boże Narodzenie	8 13	15 48		16 11	8 47
26	S	Szczepana p. m.	8 13	15 48		17 25	9 32
27	N	Jana ap. i ew.	8 13	15 49		18 46	10 6
28	P	Młodzianków mm.	8 13	15 50		20 8	10 31
29	W	Tomasza K.	8 14	15 51		21 29	10 52
30	S	Sabina, Eugen.	8 14	15 52		22 49	11 8
31	C	Sylwestra pap.	8 14	15 53		— —	11 24

NOTATKI

Spis funkcjonariuszy zmarłych w roku 1930.

1. St. poster. Gilewicz Stanisław, 10. X. 1929.
2. St. poster. Mikołaszek Maksymiljan, 9. XI. 1929.
3. P. o. pom. woźny Głogowski Augustyn, 11. XII. 1929.
4. Poster. Ostrowski Andrzej, 26. I. 1930.
5. Przod. Śliwka Franciszek, 28. I. 1930.
6. St. poster. Konieczny Wawrzyn, 30. I. 1930.
7. Przod. Tarnawa Józef, 3. III. 1930.
8. St. poster. Filipiec Ludwik, 31. V. 1930.
9. St. poster. Hadaś Karol, 15. V. 1930.
10. St. przod. Łysik Piotr, 14. VII. 1930.

Cześć ich pamięci!

Insp. Józef Żółtaszek

Główny Komendant Policji Woj. Śl.

Granice Polski.

Polska leży w Europie środkowej, ograniczonej z zachodu linią, biegnącą od ujścia Renu do Morza Adriatyckiego, ze wschodu linią od zatoki Ryskiej do Morza Czarnego, na północy Bałtykiem, na południe linią dolnego biegu Dunaju. Dalej na wschód rozlewa się równina wschodnio-europejska, zajęta przez Państwo Rosyjskie.

W Europie środkowej rozróżniamy dwa bloki: zachodni — germański i wschodni — polski. W ciągu 1000-letniej historii stale rozróżniamy te dwa główne ośrodki wpływów politycznych, kulturalnych i gospodarczych. Rozbiory Polski naruszyły ten naturalny podział Europy środkowej i stworzyły sztuczne granice, biegnące przez żywe ciało Polski. Wojna światowa przywróciła stan poprzedni, powodując powstanie niepodległego Państwa Polskiego.

Państwo Polskie za panowania Piastów składało się z różnych dzielnic, niezupełnie trwale z sobą powiązanych, z brakiem silnego poczucia narodowościowego, cementującego jednolitość Państwa. Dopiero niebezpieczeństwo niemieckie i krzyżackie w wieku 14-tym przyczynia się do rozwoju silnego poczucia narodowego.

Już w samem zaraniu istnienia Państwa Polskiego wysuwa się zagadnienie morza. Polska jednak — jako młode Państwo — z młodą wiarą chrześcijańską nie miała na tyle siły fizycznej i kulturalnej, aby podbić Pomorze i ujarzmić Pomorzan, trwających wówczas w stanie pogańskim. Następnie warunki fizyczne Pomorza, puszcze i jeziora utrudniały penetrację Polsce. W tym okresie spostrzegamy, że Niemcy wyręczają Polskę i przez nasyłanie misyj chrześcijańskich na Pomorze i rozwijanie handlu na brzegach morza bałtyckiego od północy oskrzydlają Państwo Piastów. Fakt ten będzie

niał w dziejach Polski dawnej i dzisiejszej wielkie znaczenie. Na uwagę zasługuje fakt wyróżnienia w Gdańsku przez Krzyżaków 10.000 Polaków.

Oskrzydlenie ziem polskich podobnie jak na północy, miało miejsce i na południu, a mianowicie werżnięcie się najpierw żywiołu czeskiego, a później niemieckiego w ziemie polskie wzdłuż doliny Odry, leżącej na wielkiej drodze handlowej: morze Czarne — morze Niemieckie.

Za Jagiellonów sytuacja Polski zmieniła się przez przyłączenie wielkiego terytorjum Litwy i Rusi i przesunięciem się środka terytorjalnego Państwa Polskiego o kilkaset kilometrów na wschód. Równocześnie zauważamy tendencję do usadowienia się nad Bałtykiem, czemu daje wyraz polityka Zygmunta Augusta. Jednak silny żywioł niemiecki na wybrzeżu Bałtyku daje powód do ciągłych walk i sytuacja Polski nad morzem nie jest całkiem pewna; przyczynia się do tego brak zrozumienia tego zagadnienia przez ogół Polski. Lekkomyślne wojny Zygmunta III. ze Szwecją pozbawiają nas Inflant, a przez to i naturalnego oparcia się o morze na północnym wschodzie.

Usiłowania polskich królów silnego oparcia się o morze Czarne na południu przez zniszczenie potęgi tatarsko-tureckiej nie zostały zrealizowane. A więc i na południu blok ziem polskich pozbawiony był oparcia naturalnego. Pierwszy rozbiór Polski przynosi likwidację tego bloku przez Rosję i równocześnie wydarcie wybrzeża polskiego przez Niemcy.

Rozbiory Polski ustaliły granice, które dzieliły jednolity pod względem terytorjalnym i etnograficznym obszar, wywołując w ten sposób nie tylko zakłócenia gospodarcze i polityczne na ziemiach polskich, ale również w łonie państw zaborczych, przyczyniając się do ciągłych konfliktów i sztucznych sojuszków w Europie. Dla przykładu weźmy rzekę Wisłę, która, będąc naturalną arterią komunikacyjną, leżała w obrębie 3-ch

państw, mających różne dążenia. Również linje komunikacyjne i celowość ich budowy urągały rzeczywistym potrzebom.

Dzisiejsze granice Polski w zasadzie odpowiadają tym warunkom, jakich Polska dla swego rozwoju potrzebuje. Na północnym zachodzie oparta o morze Bałtyckie, na południu o Karpaty. Wschodnia granica niema bezpośredniego oparcia ani o morze Czarne ani o Bałtyk i pod tym względem podobna jest do granicy w 18-tym wieku. Wobec tego zadaniem Polski będzie stworzenie takiej sytuacji politycznej, aby nie powtórzyły się czasy przedrozbiorowe. Polska dąży obecnie już nie do bezpośredniego oparcia się o Bałtyk na północnym wschodzie. Jest to niemożliwe ze względu na powstanie po wielkiej wojnie państw bałtyckich, musi jednak zmierzać do trwałego sojuszu z temi państwami, tak politycznego jak i gospodarczego, aby nie pozwolić na oskrzydlenie się od północy, przez Niemcy i Rosję. Na przeszkodzie temu sojuszowi stoi Litwa, działająca na komendę Berlina. Na południowym wschodzie mamy sojuszniczą Rumunję, będącą tam jedyną gwarancją naszego oparcia pośredniego o morze Czarne. W dzisiejszych warunkach oparcie się Polski na tych 4-ch węglach: Bałtyk, Karpaty, sojusz rumuński i sojusz z państwami bałtyckimi jest warunkiem jej stanowiska mocarstwowego, tak ze względów politycznych jak i względów strategiczno-wojskowych.

Rozpatrując granice Polski pod względem bezpieczeństwa, spostrzegamy następujące fakty. Na zachodzie mamy niebezpieczną i otwartą granicę z Niemcami, które na północy i na południu oskrzydlają Wielkopolskę. Na południu naturalną granicę z Czechami — Karpaty, pod względem politycznym i naturalnym bezpieczną. Dalej idzie granica z Rumunją. Wschodnia granica z Sowietami jest również otwarta i przedzielona jedynie błotami pińskimi o szerokości około 70 klm., które uniemożli-

wiają jednolitość frontu. Wszystkie wojny Polski z Rosją były prowadzone na dwóch szlakach: 1) wrota Smoleńskie na północy i 2) szlak kijowsko-ukraiński, dawniej tatarski na południu. Historia ostatniej wojny z 1920 r. potwierdza w zupełności ten podział. Na północy graniczymy z przyjazną Łotwą na małym odcinku i nieprzyjazną Litwą i Niemcami (Prusy Wschodnie). Najwięcej zagrożeniami odcinkami Polski jest wąski pas Pomorza i korytarz wileński, o ile w międzyczasie Litwa nie zrozumie korzyści, jakie wynikną dla niej z sojuszu z Polską i nie zablokuje się z państwami bałtyckimi, sprzymierzonymi z Polską.

W cyfrach bezpieczeństwo granic przedstawia się następująco. Zaludnienie państw sąsiadujących z Polską wynosi 165 milionów. Zaludnienie Polski wynosi około 30 milionów. Z podzielenia pierwszej liczby przez drugą otrzymujemy iloraz około 6, który nazywamy naciskiem etnograficznym, czyli na jednego Polaka jest 6 sąsiadów, w Niemczech tylko 1,5 a we Francji 3,3. Długość granic niebezpiecznych wynosi 3088 km, a bezpiecznych tylko 1078 km, to znaczy, że granice niebezpieczne stanowią 70% ogółu granic, w Niemczech tylko 50%, a we Francji 35%.

Polska ma 386.634 km², to znaczy, że na 1 km granicy niebezpiecznej wypada 125 km² powierzchni Polski, podczas gdy w Niemczech 284 km², we Francji 705 km².

Na jeden kilometr granicy niebezpiecznej Polska ma 9 tysięcy mieszkańców, Niemcy 35 tysięcy, Francja 52 tysiące. Powyższe dane doskonale stwierdzają nasze niekorzystne położenie w porównaniu z Francją i Niemcami, stąd też istnieje w Polsce konieczność większego wysiłku wojskowego dla obrony granic. W razie wojny, jeżeli przypuścimy, że Francja związałaby sobą Niemcy, sama Rosja Sowiecka może wystawić przeciwko Polsce

ponad 100 dywizyj wojska i to w pierwszym okresie wojny. Nasi sprzymierzeńcy: państwa bałtyckie i Rumunja mogą przeciw Rosji wystawić około 30 dywizyj, na Polskę przypada reszta około 70 dywizyj, które należy wystawić niezwłocznie po ogłoszeniu wojny. Wyśilek, jak na Polskę, znaczny. Kwestja rozmieszczenia przemysłu wojennego dla Polski dzisiejszej zupełnie inaczej się układa, niż dla naszych rozbiorców dawniej. Linje komunikacyjne tak niezmiernie ważne dla obrony Państwa, będące pozostałością 3-ch systemów nie są dopasowane do dzisiejszych warunków obrony. Warszawa jest centralnym węzłem kolejowym i zajęcie stolicy przez wroga mogłoby zadecydować o losach wojny, brak nam jest bowiem równoległych linii kolejowych, które umożliwiłyby prowadzenie dalszej wojny. Również umocnienie wybrzeża polskiego jest zagadnieniem pierwszorzędnej wagi w czasie wojny. Polska, mająca ze wschodu, zachodu i północy wrogów, chcąc utrzymać swą niezależność, i chcąc spełnić te historyczne zadania, które na niej ciążyą, musi stworzyć nie tylko silną armję, ale zrealizować do statecznych granic hasło narodu pod bronią i stworzyć własną doktrynę wojskową, ze względu na rozległość frontów i różnorodność walki.

Taka sytuacja Polski oddziaływa również na kwestję ustroju wewnętrznego. Jeżeli sięgniemy do historii powstania państwa, to spostrzeżemy, że wszędzie tam, gdzie bezpieczeństwo zewnętrzne było zagrożone, szybciej powstaje władza monarchy, względnie ta władza się wzmacnia. Polska mając do spełnienia tak wiele zadań w związku z obroną granic, musi stanowić na wewnątrz jednolity, silny organizm państwowy, a to jedynie da się osiągnąć przez stworzenie silnej władzy wykonawczej. 18-ty wiek poucza nas, że przyczyną upadku Polski było zbiegnięcie się dwóch faktów: wzrost potęg zaborczych i osłabienie władzy naczelnej w Państwie i zdecentralizowanie organizmu państwowego. W organizowaniu

obrony w Państwie Polskiem wymagana jest jednolita i silna władza.

Na zakończenie stwierdzić należy następująco: 1. Polska musi utrzymywać sojusze, stając na przeszkodzie ekspansji niemieckiej z jednej strony, z drugiej ekspansji sowieckiej, być ośrodkiem bloku, gwarantującego równowagę siły w Europie.

2. utrzymać silną armję, będącą gwarancją pokoju, wspartą na szerokiej podstawie, jaką jest naród, gotowy do stanięcia w jednym szeregu z żołnierzem w razie niebezpieczeństwa.

3. trwale oprzeć się o morze,

4. stworzyć silną władzę w państwie.

Ludwik Kłoske.

Walki uliczne.

Ogólna charakterystyka walk ulicznych.

Rozruchy części ludności jakiegokolwiek państwa nie mogą nigdy powstać nagle. Potrzeba do tego zawsze jakiegoś podłoża, czy to natury politycznej, czy to gospodarczej. Tylko stopniowo zbierają się siły rewolucyjne, niezadowolone z panującego ustroju i porządku. To też niezadowolenie, panujące w pewnych częściach społeczeństwa, może przejść w rozruchy w dwojaki sposób:

a) stopniowo z manifestacyj, kiedy to po pojedynczych starciach z policją wywiązują się stopniowo walki uliczne,

b) przez napad z zaskoczeniem, gdy zamach został przygotowany konspiracyjnie i dokładnie obmyślany.

W pierwszym wypadku zamieszki rozpoczynają się od zebrzań i wieców, pochodów demonstracyjnych na ulicach, podczas których następują próby rozbrownienia

policji, pojedyncze napady na posterunki policyjne, na więzienia cywilne i t. d.

W drugim wypadku jest akcja alarmowa przygotowana i zorganizowana. Buntownicy mają wówczas jakie takie kierownictwo, które w danej chwili nadaje bieg wypadkom. Aczkolwiek takie rozruchy zostały konspiracyjnie przygotowane, to jednakowoż władza ma okazję się zawczasu zorjentować. ponieważ przyszłe kierownictwo rewolucyjne zawsze będzie przed właściwym zamachem się starało rozwinać propagandę i agitację wśród najszerzych kół społeczeństwa. Agitacja będzie się nawet starała rozsadzić spójność policji, demoralizować oddziały wojskowe.

W każdym wypadku przygotowanie rozruchów przez buntowników jest pod względem materialnym zawsze bardzo słabe. Kierownictwo samego buntu bywa zazwyczaj iluzoryczne, brak bowiem służby zaopatrzenia, oraz łączności. Zazwyczaj każda grupa zbuntowanych działa na własną rękę, a na arenę występują przypadkowi dowódcy, którzy nie liczą się podczas pierwszych wypadków buntu z swoimi sąsiadami. To też siły rządowe, jak wojsko i policja, najłatwiej mogą buntownikom zadać klęskę w pierwszych chwilach, gdy działania buntowników są jeszcze chaotyczne i brak im skoordynowania. Każde bowiem objawy rozruchu mogą przejść wkrótce w poważny bunt, o ile władze nie opadają zaraz pierwszych początkowych zakłóceń spokoju publicznego.

Cechą walk ulicznych jest między innemi ta okoliczność, że właściwie nie jest wiadomo, gdzie jest przeciwnik. I tak zbuntowani, ubrani po cywilnemu, zmieniają często swe role, raz walczą, za chwilę, jako że są przecież w ubraniu cywilnem, zmieniają swą rolę, udając przyjaciół i ludzi wiernych rządowi. Stąd też konieczna jest zupełna izolacja oddziałów rządowych, tak od ludności przyjaznej, jak wrogo usposobionej. Tylko

w ten sposób można uniemożliwić przenikanie agitatorów w szeregi oddziałów, mających zwalczyć buntowników.

Dowódca działań uspakajających winien jaknajenergiczniej ogłosić zbuntowanym rozpoczęcie działań, o ile się natychmiast nie poddadzą i nie złożą broni (o ile tłum jest jeszcze nie zorganizowany i nie uzbrojony, wzywa się początkowo tylko do rozejścia się. Natychmiastowe bowiem uderzenie rozjāttrza tłum i daje buntownikom nowy moment propagandy do ręki, a mianowicie, że oddziały rządowe mordują niewinną ludność). W żadnym wypadku nie wolno prowadzić ze zbuntowanymi jakichkolwiek przewlekłych pertraktacyj. Zawsze trzeba stanowczością wzbudzić szacunek, a szybkim i energicznym działaniem wzbudzić postrach.

Dalszą cechą charakterystyczną walk ulicznych jest trudność obserwacji przeciwnika, która wynika z licznych zabudowań i oparkanień, jakie mamy we wszystkich miastach. To też walki uliczne pod względem sposobu ich prowadzenia będą w pewnym stopniu podobne do walk leśnych, walk o wsie i osady i walk górskich, prowadzonych podczas zwykłej wojny polowej. Z powodu wielkich kompleksów wysokich domów, będzie dowodzenie takimi walkami bardzo utrudnione.

Doświadczenia poczynione podczas walk ulicznych w miastach niemieckich i rosyjskich po wojnie światowej wykazały, że poszczególni dowódcy popełniali w początkach walk częstokroć jeden i ten sam błąd, mianowicie, rozdrabniali zanadto swoje siły i rozpraszali je w poszczególnych ulicach. Nie wolno sobie podczas walk ulicznych wyznaczać naraz zbyt wiele celów. Trzeba koniecznie się ograniczyć do opanowania najważniejszych obiektów, ulic i odczekać w celu oczyszczenia pozostałych w rękach buntowników zauł-

ków przybycia odpowiednich sił. Walki w miastach bowiem dają przeciwnikowi zbyt wiele okazji do czynienia najrozmaitszych niespodzianek, z powodu nieprzejrzystości terenu, a co zatem idzie z powodu trudności rozpoznania.

Warunki bitwy ulicznej, która polega na zdobywaniu domów i ulic, są tak ciężkie, że trzeba o ile możliwości unikać działań podczas nocy, aczkolwiek trzeba być na nią przygotowany. Aby zaoszczędzić ludność, trzeba dążyć do tego, żeby unikać pożarów, a o ile możliwości zmniejszyć ich ilość do minimum. W tym celu trzeba nie tylko zmobilizować miejscowe straże ogniowe, ale wyznaczyć specjalne oddziały, odpowiednio wyszkolone w czynnościach przeciwpożarnych.

Kawalerja do działań w mieście jest zupełnie nieprzydatna. Można jej tylko użyć w okresie początkowym do rozproszenia tłumu, gdy tłum jest jeszcze nie zorganizowany i nie uzbrojony. Oprócz tego używa się kawalerję do patrolowania na peryferjach miasta w celu odcięcia przybywających ewentualnie posiłków dla zbuntowanych do miasta. Do tłumienia właściwych rozruchów w miastach nadaje się przede wszystkim piechota z karabinami maszynowymi i miotaczami bomb, oraz samochody pancerne i czołgi. Przytem pamiętać należy, że nie wolno nigdy używać zbyt słabych oddziałów do działań uspakajających. Im więcej będzie sił przeznaczonych do tłumienia rozruchu i im użycie ich będzie bardziej imponujące, tem szybciej rozruchy zostaną zlikwidowane. W wielu wypadkach zlekną się zbuntowani na widok ogromnej przewagi sił rządowych i rozruchy zostaną opanowane bez rozlewu krwi.

W wypadkach, gdzie trzeba będzie użyć wojska, obejmuje ono kierownictwo nad całą akcją uspakajającą i policja musi być wówczas bezwzględnie podporządkowana odnośnemu dowódcy wojskowemu, a zwarte

oddziały policyjne występują wówczas identycznie jak oddziały wojska.

Ze względu na łatwość przenikania w mieście wiadomości, trzeba podczas walk ulicznych specjalnie dbać o zachowanie tajemnicy o wydanych rozkazach. Oddziały wyruszające do akcji powinny dowiedzieć się o swem zadaniu dopiero w ostatniej chwili. Skoncentrowanie oddziałów przeznaczonych do walk ulicznych może się jedynie odbywać w miejscach zupełnie zabezpieczonych, gdzie można mieć tę pewność, że oddziały w czasie zbierania się nie zostaną napadnięte.

Przy tłumieniu rozruchów odgrywa pierwszorzędną rolę indywidualność dowódcy każdego oddziału. Decyzja każdego dowódcy musi być błyskawiczna, niema bowiem czasu na wypracowanie planów. Każda chwila bowiem jest droga, a zbuntowani to wulkan, który wrze i wybucha. Przy najmniejszej chwiejności poszczególnych dowódców sytuacja może się tak dalece zmienić, że tylko największe ofiary dopiero pozwolą na opanowanie rozruchów. To też dowódca najmniejszego oddziału, przeznaczonego do walk ulicznych, musi się odznaczać żelazną wolą, a równocześnie niezachwianym spokojem.

W działaniach uspakajających trzeba pomiędzy innemi dążyć do schwytania dowódcy zbuntowanych. Doświadczenie bowiem uczy, że podczas rozruchów wysuwają się na czoło tylko bardzo energiczni i zdolni ludzie, którzy nieomal zawsze są nie do zastąpienia. A gdy zbuntowanym zabraknie jakiego takiego kierownictwa, to wówczas już tem samem zadano im poważną klęskę. Rzadko bowiem kiedy uda się zbuntowanym podczas walk ulicznych wybrać nowego dowódcę, a jeżeliby im się to udało, to każdy z wyborców uważa nie tylko za stosowne, ale nawet za swój obowiązek dawać mu swe rady, wtrącać się w każde zarządzenie,

lub je krytykować, przez co wzmagają się oczywiście chaos wśród zbuntowanych.

Nieocenionym czynnikiem w walkach ulicznych jest służba wywiadowcza policji. Wywiadowcy winni być ulokowani w takich punktach miasta, w których mogą zebrać jak najwięcej informacji, a równocześnie mieć możliwość składania jak najszybszych raportów. To też trzeba dbać o to, aby podczas walk ulicznych używać takich wywiadowców, którzy są dokładnie obeznani z terenem i mogą łatwo dotrzeć do właściwych ośrodków i kwater zbuntowanych. Dalszym środkiem zdobycia wiadomości w walkach ulicznych jest wypytywanie ludności, przyczem trzeba jednakowoż być bardzo ostrożnym, aby nie zostać wprowadzonym w błąd. Doświadczenia ubiegłych walk domowych wskazują na to, że najpewniejsze wiadomości można uzyskać od lekarzy, duchowieństwa, nauczycieli, urzędników państwowych, a częściowo też od kobiet i od dzieci.

Przypomnieć jeszcze trzeba, że podczas walk ulicznych nadzwyczajną rolę odgrywać będzie łączność. To też bezwarunkowo muszą być opanowane wszystkie centrale telefoniczne i zabezpieczone przez specjalne oddziały. To samo dotyczy radiostacji, która może podczas walk ulicznych odegrać bardzo ważną rolę. Jako środki łączności nadawają się w mieście roweryści, motocykliści, samochody, doróżki.

Przy tłumieniu rozruchów jest konieczna znajomość psychologii tłumu. Ci sami ludzie, którzy w normalnych warunkach mają poszanowanie prawa, panują nad sobą i zdawają sobie sprawę z odpowiedzialności za swoje czyny, ci sami ludzie znajdując się w tłumie, podnieceni do wystąpienia od agitatorów, tracą swą indywidualność. W tłumie są oni gotowi na czyny i gwałty, których sami pojedynczo nigdyby się nie dopuścili. Podlegają oni łatwo wpływowi przemówień i odezw i stają się ślepe narzędzie w rękach krzykaczy, bez wła-

snej indywidualnej woli. Tłum przeobraża się w ślepy i dziki motłoch, którego opanowanie możliwe jest tylko przez zdecydowane, szybkie, energiczne i bezwzględne działanie sił zbrojnych. Dlatego pierwszym krokiem do niedopuszczenia rozruchów jest uniemożliwienie zbierania się tłumu i konieczne rozpraszanie ich jeszcze w okresie schodzenia się. Gdy to się nie udało i tłum się skupił, trzeba go koniecznie rozproszyć przy użyciu broni. Im wcześniej władze wystąpią energiczniej, i to jeszcze w okresie, gdy w tłumie znajdują się jednostki wahające się, tem łatwiej będzie opanować położenie. Każde ociąganie się władz ze stanowczym wystąpieniem dodaje odwagi pojedynczym jednostkom w ich dążeniu do gwałtu. Zresztą tłum na początku jest prawie zawsze tchórzliwy, a znalazłszy się w obliczu karnego szeregu organów bezpieczeństwa lub wojska, zdaje sobie sprawę ze swej niższości i odczuwa strach przed następstwami. To też niezdecydowane wystąpienie, lub rozpoczęcie pertraktacji, działa natychmiast na tłum ośmielająco i nabiera on pewności siebie i odwagi. Dlatego sposób postępowania dowódcy wobec tłumu ma pierwszorzędne znaczenie i częstokroć ono samo rozstrzyga o powodzeniu dalszej akcji. Gdy oddział wojska, przeznaczony do stłumienia rozruchów, znajdzie się wobec tłumu, pierwszym obowiązkiem dowódcy jest nie dopuścić tłumowi do zbliżenia się z szeregami. Na wypadek parcia tłumu naprzód, dowódca oddziału ostrzega tłum dwukrotnie, gdy zaś to nie poskutkuje, zapowiada po raz trzeci, że w razie nieusłuchania natychmiast użyje broni. Wszystkie trzy ostrzeżenia muszą następować w krótkich odstępach czasu, aby tłum nie zdołał oddziału otoczyć i rozbroić. Na wypadek nieusłuchania trzeciego i ostatniego ostrzeżenia, należy użyć broni. Zazwyczaj używa się najpierw broni białej, gdy zaś to nie pomaga, używa się środków gazowych nie trujących, czyli łzawiących i drażniących, lub świec dym-

nych. Środki gazowe działają bowiem bardzo silnie na psychikę tłumu, który nie jest w stanie poznać się na sposobie działania tych gazów. Przytem zaznaczyć trzeba, że środki te są względnie humanitarne, ponieważ odłamki i skorupy działają słabo i na ograniczonej przestrzeni. Pamiętać jednak należy, że gazem działać musimy tylko wtedy, gdy mamy tak korzystny wiatr, że wpędzi on chmurę gazową w tłum. Przy otwarciu ognia karabinowego pod żadnym pozorem nie wolno używać ślepych ładunków, lub strzelać w górę. To tylko ośmiela tłum i powoduje lekceważenie siły wojska. Z chwilą użycia broni palnej, należy mierzyć celnie w nogi. Tłum bowiem musi bezwarunkowo spostrzec, że groźba nie była czczem słowem i że zarządzenia dowódcy oddziału muszą być niezwłocznie wykonane.

W wypadkach gdzie tłum wysyła przed siebie bezbronne kobiety i dzieci, należy pochód kobiet wstrzymać bronią białą, a natomiast poprzez kobiety i dzieci rzucić kilka ręcznych i karabinowych granatów.

Gdy po użyciu broni ulica zostanie opróżniona, wówczas trzeba wysunąć posterunki, oraz wysłać patrole, aby uniemożliwić ponowne zebranie się tłumu.

Taktyka forsowania ulic i zdobywania budynków.

Chcąc oczyścić plac z tłumu, trzeba podprowadzić oddziały tylko pewną ilością ulic wiodących do placu, nie zaś koncentrycznie, tylko w ten sposób da się możliwość tłumowi wycofania się bez starcia.

Najlepszą formację będzie czworobok. Tyły posuwających się na plac oddziałów zapewniamy sobie przez zupełne zamknięcie ruchu na danych ulicach. Zabezpieczenie takie składa się z posterunków, a w cięższych wypadkach oprócz tego z drutów kolczastych. Po zbliżeniu się do placu wysyła się na dachy i na górne piętra domów panujących nad placem wyborowych strzelców i karabiny maszynowe.

Po wejściu na plac dowódca oddziału wzywa trzykrotnie tłum do rozejścia się i opróżnienia placu. Gdy zaś to nie nastąpi, używa się znów przy korzystnym wietrze gazów nietrujących, później bagnetów, a gdyby i to nie skutkowało, ognia karabinowego. W ostatnim wypadku rozpoczynają ogień karabinowy karabiny maszynowe, umieszczone, jak wspomniano wyżej, poprzednio w górnych piętrach, na dachach domów, przylegających do placu. Gdy w ten sposób plac zostanie oczyszczony, wówczas ustawia się karabiny maszynowe na naróżnikach, aby móc opanować niemi wszystkie ulice prowadzące do placu. Oprócz tego wysyła się patrole we wszystkich kierunkach, celem zupełnego rozbicia tłumu.

Oczyszczenie, względnie forsowanie ulicy zajętej przez tłum, odbywa się zasadniczo w ten sam sposób. Przy posuwaniu się kolumny w kierunku na tłum, umieszcza się na jej tyłach miotacze bomb, lub działa o stromym torze pocisku, a na dachach i piętrach domów tej części ulicy, która nie jest opanowana przez tłum, umieszcza się karabiny maszynowe.

Chcąc sforsować ulicę i zdobyć barykadę bronioną przez buntowników, musi nacierający przejść wzdłuż domów, z których ukryci strzelcy będą go razić ogniem. Wobec tego natarcie takie może się udać jedynie w następujących warunkach: albo nacierający, mając bardzo silny ogień osłonowy własnych karabinów maszynowych i dział, zdobędzie szturmem barykadę i sforsuje ulicę, albo nacierający zdobywa stopniowo wszystkie domy poprzedzające barykadę, którą wówczas już opakuje bez trudu. W obydwóch wypadkach rola ognia artylerji i miotaczy bomb ma pierwszorzędną wagę. Wielkie usługi oddać nam mogą przy zdobywaniu ulic środki chemiczne, jak zasłony dymowe, gazy drażniące i świece dymne. Przy forsowaniu jednej ulicy, nie trzeba zapomnieć o zwróceniu uwagi także na ulice sąsied-

nie, biegnące do niej równolegle, gdyż tylko w ten sposób można sobie zabezpieczyć boki natarcia. Gdy się ma do dyspozycji czołgi lub samochody pancerne, winne one poprzedzać atakującą piechotę. Piechota w każdym wypadku posuwa się w następujący sposób: na przedzie posuwają się po obu stronach ulicy, tuż obok domów, strzelcy gotowi w każdej chwili otworzyć ogień karabinowy do okien po przeciwnej stronie ulicy. Wraz z nimi posuwają się żołnierze z garłaczami, wystrzeliwując granaty karabinowe w okna domów po przeciwnej stronie ulicy. Gdy natrafiają na silniejszy ogień, mogą się ukrywać w bramach, lub framugach domu, lub za wystającymi przy niektórych domach filarami, wzgl. kolumnami.

Za strzelcami i grenadjerami z garłaczami w odległości mniej więcej 80 m posuwa się pluton czołowy, także jak najbliżej domów, wykorzystując wszelkie wgłębienia w murach, jak i bramy i nisze. Posuwanie odbywa się skokami od osłony do osłony, przebiegając grupkami, sekcjami, albo nawet pojedynczo. Za plutonem czołowym (strażą przednią) posuwa się w odległości 80 m reszta szturmującej kolumny. O ile tylko to jest możliwe, poleca się posuwanie oddziałów jak najdłużej poprzez podwórza, lub ogrody, aby o ile możności dotrzeć bez strat w pobliże barykady. Jeżeli posuwamy się naprzód poprzez domy, trzeba pozostawić za oddziałami obwód, który zasadniczo musi czekać w ukryciu do chwili, aż własne oddziały opanują domy przy barykadzie. Kilka granatów ręcznych lub karabinowych, rzuconych wówczas na barykadę, ubezwładni jej obrońców i pozwoli na użycie odwodu do ostatecznego opanowania ulicy i czyni zbyteczne zbieranie poszczególnych plutonów, znajdujących się w domach. Aby się własne oddziały nie ostrzeliwały wzajemnie, poleca się przygotować zawczasu umówione znaki, któreby oznaczały, że dany dom jest zajęty przez własne wojska,

np.: hełm ustawiony na oknie, wywieszona płachta umówionego koloru i t. p.

Po dozbyciu barykady ściga się przeciwnika, a barykadę przerabia się tak, aby ją można wykorzystać dla siebie.

Gdy ma być wykonane natarcie na budynek broniony przez uzbrojony tłum, trzeba przed rozpoczęciem ataku przeprowadzić wywiad. Wywiad taki obejmuje wyszukanie najdogodniejszych dróg podejścia, rozkład poszczególnych izb, korytarzy, klatek schodowych i podwórza. Oprócz tego trzeba poprzednio stwierdzić, gdzie buntownicy rozmieścili ewentualnie karabiny maszynowe i czy znajdują się w pobliżu budynku, któreby można wykorzystać jako stanowiska dla własnych karabinów maszynowych w celu flankowania podczas podchodzenia do zdobywanego budynku. Dalej trzeba zbadać, czy obrońcy zabarykadowali bramy i drzwi i czy nie mają jakiegokolwiek wyjścia przygotowanego do wypadu lub ucieczki. Oprócz tego trzeba zbadać, czy sąsiednie domy mogą nam ułatwić natarcie przez wykorzystanie ich dachów, lub przez przebijanie sąsiadujących ścian, aby oddziały szturmujące mogły się niespostrzeżenie dostać na dach bronionego budynku, lub dotrzeć do jego wnętrza.

Przeprowadzając natarcie trzeba pamiętać, że tylko jak najdalej idące zastosowanie technicznych środków walki pozwoli nam zaoszczędzić jak najwięcej sił ludzkich, które nam będą niezbędnie konieczne w walce w budynku. Przed samem natarciem trzeba zdobywany budynek bezwzględnie i zupełnie odciąć. W tym celu należy wszystkie sąsiednie ulice zagrodzić i całą część miasta, w której leży dany budynek, izolować przez barykady i posterunki od reszty miasta. Podczas natarcia dążymy przede wszystkim do ubezwładnienia karabinów maszynowych obrońcy, rozbijamy — ewentualnie wykorzystując zasłonę dymową, — zapomocą sku-

pionych ręcznych granatów drzwi i bramy, lub też robimy wyłomy w murze.

Każda kolumna szturmowa winna być wyekwipowana w topory, świdry, łomy, młoty, drabiny, sznury, materiał wybuchowy.

Dopiero wówczas, gdy w zewnętrznych ścianach budynku są wybite drzwi, lub gotowe wyłomy w murach, można przeprowadzić natarcie piechoty. Koniecznie kolumny szturmowe powinny równocześnie uderzyć z kilku stron, i to od strony ulicy, od strony podwórza, z dachu i od obydwóch sąsiednich domów przez przebicie ściany. Przy zdobywaniu budynku nie małe usługi mogą oddać granaty ręczne, zawierające gazy trujące. Kilka takich pocisków, rzuconych do wnętrza budynku, musi wywołać popłoch wśród obrońców. Skutecznie też działać będą świece dymowe, wytwarzające potężne obłoki dymu wewnątrz budynku. Obrońcy, sądząc że są w gazie trującym, będą zazwyczaj masowo uciekali z budynku.

Z chwilą, gdy nasze oddziały szturmowe wedrą się do budynku, rozpoczyna się zacięta walka o poszczególne ubikacje, względnie izby. Główną rolę odgrywają wówczas granaty ręczne, bagnety i pistolety automatyczne. W celu zgrania się działań poszczególnych drużyn szturmowych wewnątrz budynku, trzeba już przed natarciem z ich dowódcami omówić szczegółowo ich linię posuwania się, wyznaczyć im cele, które mają osiągnąć, oraz miejsca, gdzie powinny się zatrzymać.

Taktyka obrony ulic i budynków.

Oddziały rządowe mogą się jedynie uciekać do obrony przejściowo, w oczekiwaniu niezbędnych posiłków, lub gdy dowódca nie jest pewien swych szeregów pod względem moralnym. Obrona, przedsięwzięta przez policję czy wojsko, w każdym innym wypadku będzie dowodem chwiejności i braku decyzji u samego do-

wódcy, a rezultatem tego będzie danie czasu zbuntowanemu na zorganizowanie.

Chcąc przystąpić do obrony ulicy, trzeba przede wszystkim ulicę zagrodzić przez zbudowanie barykady i równocześnie całą ulicę przygotować do obrony. Barykada może być zbudowana z najrozmaitszych materiałów, z których najstosowniejsze będą kłocę drzewa, bale papieru, worki z ziemią i wogóle materiały, przez które nie przechodzą pociski. W wypadkach, gdzie nie ma długo czasu do budowania barykady, wystarczy zagrodzić ulicę obalonemi tramwajami, wozami, samochodami, ciężkimi meblami i t. p. Aby jednakowoż barykady nie można zbyt szybko porozrzucić, należy materiały z których ona się tworzy ze sobą powiązać i pozczepiać. Oprócz tego nie wolno barykady budować bezpośrednio na jezdni i chodnikach, lecz konieczne trzeba zerwać bruk w poprzek ulicy, zrobić pewien wykop i tam dopiero założyć barykadę. Oprócz tego nie wolno budować barykad jednolitych na całą szerokość ulicy, lecz tylko w dwóch odcinkach, zachodzących na siebie. W ten sposób zyskujemy w barykadzie przejście, konieczne dla własnych oddziałów, chcących zrobić wypad lub przeciwuderzenie. Luka ta w barykadzie powinna być doskonale od zewnątrz zamaskowana, a od wewnątrz muszą być przygotowane materiały do jej zatarasowania. Aby obsadę barykady zabezpieczyć przed odłamkami eksplodujących za nią granatów ręcznych lub innych pocisków, zaleca się urządzenie poprzecznic i zaplecza. Barykadę od zewnątrz poprzedza się zasiekami z drutu kolczastego. I w tej przeszkodzie trzeba również przewidzieć przejścia. Nie obojętne też jest miejsce, w którym budujemy barykadę. Barykada winna być tak zbudowana, aby przed nią do następnych narożnych domów znajdował się jeszcze szereg domów po obydwóch stronach ulicy. Im barykada bowiem ma przed sobą dłuższy odcinek ulicy zamkniętej z obydwóch

stron domami, tem łatwiej możemy ulicę obronić. Barykadę obsadza się słabo, natomiast gros sił przeznaczonych do obrony ulicy rozmieszczamy w domach poprzedzających barykadę wraz z narożnikami. Każdy z tych domów przygotowuje się tak, aby przeciwnik nie mógł wtargnąć do wewnątrz. Trzeba więc zabarykadować bramy, drzwi, okna parterowe, przebić pomiędzy poszczególnymi domami skryte połączenie. Nacierający w tak przygotowaną ulicę musi posuwać się pod flankowym ogniem obrońców ulokowanych w oknach, na strychach, balkonach i wystęпах wyżej wspomnianych domów, zanim wogóle dotrze do samej barykady. Aby zabezpieczyć tyły obrońcom poszczególnych domów, umieszcza się na dachach posterunki obserwacyjne, niekiedy i z karabinami maszynowymi, których zadaniem jest spędzić ogniem przeciwnika, któryby nacierał przez podwórza, po dachach, lub przez sąsiednie domy.

Jeżeli musimy przystąpić do obrony budynku, to rozpoczynamy przygotowanie, barykadując wszystkie bramy przez podpieranie je od wewnątrz silnymi belkami. Oprócz tego trzeba wszystkie drzwi od wewnątrz obłożyć warstwami worków, lub koszów z ziemią. Dobrze jest oprócz tego zagrozić wejście różnego rodzaju sprzętami. W ten sposób bowiem uniemożliwia się wtargnięcie przez bramy przeciwnika po rozbiciu jej.

Okna na parterze barykadujemy w podobny sposób, zostawiając strzelnice na wysokości 1.30 m od podłogi. Jeżeli okna zewnątrz budynku są położone mniej jak 2 m od poziomu ziemi, to musimy strzelnice urządzić odpowiednio wyżej, aby przeciwnik nie mógł ich wykorzystać do ostrzeliwania wnętrza budynku. Okna piwnic, wychodzące tuż na ziemię, pozwalają niekiedy na umieszczenie w nich karabinu maszynowego, który wówczas może strzelać bez martwego kąta. Nie obsadzone okna piwnic należy oczywiście jak najsilniej zabarykadować, aby przeciwnik nie mógł przez nie wrzu-

cać do piwnic materiałów wybuchowych, lub łatwo palnych. O ile budynek ma balkony, wykorzystuje się je do urządzenia flankowań murów budynku. Trzeba jednakże urządzone tam stanowiska strzeleckie zabezpieczyć workami z piaskiem. W podłodze balkonu zaleca się wwiercić otwory do strzelania wdół, do przeciwnika podkradającego się do okien parterowych. Gdzie niema balkonu, można go łatwo zrobić, wysuwając przez okno kilka szyn kolejowych i zakładając na nich odpowiednio przygotowany pomost.

Wewnątrz budynku musi być przygotowana uporczywa obrona, aby na wypadek wdarcia się przeciwnika, mogły być poszczególne ubikacje bronione. To też trzeba zawczasu przy drzwiach poszczególnych ubikacyj mieć przygotowany materiał do ich zabarykadowania. Także i schody, prowadzące na piętro, muszą być przygotowane do zabarykadowania. W podłodze na piętrze przebija się otwory, aby móc razić przeciwnika, gdy się wdrze na parter. Z przygotowanego do obrony budynku należy usunąć wszystkie łatwopalne przedmioty. O ile dach nie jest z materiału ogniotrwałego, trzeba go zawczasu zerwać. W poszczególnych izbach muszą być poustawiane naczynia z wodą i przyrządy do gaszenia ognia. Również trzeba mieć w pogotowiu środki oświetlające bez względu na to, czy budynek ma oświetlenie elektryczne, lub gazowe, czy nie. Miejsca dla odwodów muszą być tak wybrane, aby od zewnątrz oddzielały ich przynajmniej dwa mury wewnętrzne. Czynimy to dla tego, ponieważ granat artyleryjski eksploduje po przebicciu pierwszej ściany. Wewnętrzny zaś mur narażony jest na przebicie przez granat jedynie w tym wypadku, gdy pocisk padnie przypadkowo przez okno lub wyłom w murze.

Na każdą strzelnicę należy przewidzieć dwóch ludzi, aby mogli się wzajemnie luzować. Jedna trzecia wszystkich sił broniących budynku winna być trzymana w od-

wodzie. Odwód jest koniecznie potrzebny dla noszenia amunicji, dla noszenia rannych i do gaszenia ognia. Na wypadek zdobycia części izb pierwszej linii ogniowej, trzeba przewidzieć i przygotować drugą linię budynków, ponieważ oddziały rządowe winne bronić się bezwarunkowo, aż do nadejścia posiłku od zewnątrz. Komentant obrony budynku powinien obrać sobie możliwie takie miejsce, skąd może najłatwiej kierować całością obrony i gdzie może w pobliżu ulokować główny odwód. Ponieważ przy obronie budynku dowódca nie może opanować wzrokiem całości, musi być przewidziana służba łączności zapomocą telefonów i gońców. Z tego powodu trzeba w każdej oddzielnej ubikacji broniowej wyznaczyć komendanta. Amunicja, oraz środki opatrunkowe, muszą oczywiście być przechowane w najbezpieczniejszym miejscu całego budynku i nie zgrupowane razem, aby na wypadek jakiejś eksplozji, nie utracić wszystkiej amunicji naraz.

Ludwik Kłoske.

Lotnictwo.

Wynalazcami samolotu byli bracia Wright. Wzlecieli oni w dniu 8 sierpnia 1908 r. na skonstruowanym przez nich samych dwupłatowcu. W tym samym mniej więcej czasie wynalazł francuski inżynier, Bleriot, jednopłatowiec. Po pierwszych udanych próbach latania w powietrzu zainteresowały się sfery wojskowe poszczególnych mocarstw awiatyką. Zorientowano się przecieź, że samolot będzie mógł w wypadku wojny oddać nadzwyczajne przysługi. Przyczyniły się do tego cechy techniczne samolotów, a mianowicie ich nadzwyczajna szybkość, możność uzyskania wielkiej wysokości lotu i rozległe pole obserwacji. Mniej więcej w tym samym

czasie pracował nad jeziorem Bodeńskim, w południowych Niemczech, niemiecki hrabia Zeppelin nad skonstruowaniem balonu sterowego.

Właściwe doświadczenia z aeroplanami i sterowcami zrobiono dopiero podczas wojny światowej. Na początku wojny światowej używano samolotu do służby obserwacyjnej, czyli zwiadowczej, wysyłając je głęboko poza pierwsze linie nieprzyjacielskie, aby mieć szybkie i dokładne wiadomości o ruchach koncentracyjnych nieprzyjaciela. Stosunkowo szybko wytworzyło się także lotnictwo myśliwskie. Zaopatrzone bowiem najłżejsze i najszybsze samoloty w karabin maszynowy, za pomocą którego chroniono pierwszą kategorię samolotów, tj. samoloty obserwacyjne. Podczas wojny światowej wytworzyło się też jeszcze lotnictwo niszczycielskie. Mianowicie byli to Niemcy, którzy pierwsi wysłali ciężkie samoloty wgląd państw zachodnich i tam bombardowali ich główne ośrodki ludzkie i przemysłowe, jak Londyn i Paryż. Chciano przez to wywołać panikę wśród ludności cywilnej, aby ta domagała się od swych rządów szybkiego ukończenia wojny. Skutki tych ataków były straszne. Tak np. w Londynie postradało życie około 5000 mieszkańców. Oczywiście zastosowały państwa sprzymierzone odwetowe bombardowania ośrodków przemysłowych niemieckich.

Polskie lotnictwo.

Z chwilą uzyskania niepodległości odziedziczyła Polska po zaborcach 3 lotniska, mianowicie w Warszawie, w Krakowie i w Poznaniu (Ławica). Warsztaty jednak znajdowały się w opłakanym stanie. Wyszukano dopiero z pośród polskich obywateli takich specjalistów, którzy w armjach obcych służyli jako piloci i takich, którzy pracowali w lotnictwie jako mechanicy. Wyreperowano też za pomocą ich naprędce pozostawione

przez okupantów samoloty i wysyłano je zaraz na front bolszewicki. Tam dał się nam we znaki brak lotnisk. Większość samolotów bowiem, nie mając do lądowania odpowiednich lotnisk niszczyła się przy opadaniu na mokre łąki, nierówne kartofliska i krzaki. Nasze lotnictwo wojskowe zaczęło się dopiero normalnie rozwijać po ukończeniu wojny bolszewickiej. Dzisiaj jest ono na wysokości swego zadania. Regulamin jego, pochodzący z roku 1923 dzieli je na trzy rodzaje:

1. obserwacyjne,
2. myśliwskie,
3. niszczycielskie.

Wedle tego regulaminu ma lotnik obserwacyjny następujące cele:

a) czynności rozpoznawcze, a więc poszukiwanie wiadomości o nieprzyjacielu,

b) współdziałanie z artylerją i to, wyszukiwanie celów dla artylerji, pomoc w strzeliwaniu się artylerji, kontrola skuteczności ognia artyleryjskiego,

c) współdziałanie z piechotą, służąc jej jako środek łączności.

Lotnictwo myśliwskie ma następujące zadanie:

a) odszukanie sił nieprzyjacielskich celem ich zniszczenia lub co najmniej przeszkodzenia ich działalności,

b) zapewnienie własnemu lotnictwu obserwacyjnemu swobody nad terenem walki,

c) zapewnienie swobody działania naszemu lotnictwu niszczycielskiemu, ochraniając je przed atakami nieprzyjacielskiego lotnictwa myśliwskiego,

d) zwalczanie pewnych celów na ziemi.

Lotnictwo niszczycielskie ma zadanie:

a) niszczyć i niepokoić nieprzyjaciela na polu bitwy,

b) niszczyć ośrodki i zakłady przemysłowe nieprzyjacielskie, położone w głębi jego kraju, jakoteż niszczyć jego kolejowe punkty węzłowe.

Nasze lotnictwo niszczycielskie dzieli się na:

- a) dywizjony do bombardowania nocnego,
- b) dywizjony do bombardowania dziennego,
- c) eskadry samodzielne.

Jednostki lotnicze niszczycielskie podlegają bezpośrednio naczelnemu wodzowi, który zależnie od okoliczności przydziela je czasowo do dyspozycji, czy to dowódców frontów, czy to armji, którzy wówczas ustalają ogólny plan działania i wyznaczają specjalne zlecenia.

Lotnictwo na usługach władz cywilnych.

Po wojnie światowej zainteresowały się lotnictwem także szerokie sfery społeczeństwa. We wszystkich krajach europejskich widzimy rozwijające się szybko lotnictwo komunikacyjne. Także i u nas przystąpiło Ministerstwo Kolei do prac szczegółowych w celu uruchomienia lotnictwa komunikacyjnego. Powstała u nas Liga Obrony Powietrznej Państwa, której głównem zadaniem jest popierać rozwój lotnictwa krajowego. Już w roku 1922 powstały pierwsze linie lotnicze jak Warszawa—Gdańsk, Warszawa—Lwów. W roku 1923 uruchomiono nowe linie lotnicze Warszawa—Kraków, Kraków—Lwów. W roku 1925 uruchomiono pierwszą linię zagraniczną, a mianowicie Kraków—Wiedeń. Wszystkie te linie należały do Polskiej Linji Lotniczej „Aerolot”. W roku 1925 powstało drugie polskie towarzystwo lotnicze „Spółka Akcyjna Aero”, która urządziła komunikację Poznań—Warszawa. W roku 1927 udzielił rząd polski koncesji Międzynarodowemu Towarzystwu Żeglugi Powietrznej (C. I. D. N. A.) na komunikację przez Polskę. Dzięki tej koncesji ma stolica nasza połączenie lotnicze z wielu stolicami innych państw europejskich. Zaslugą znamieną polskiego lotnictwa komunikacyjnego jest ta okoliczność, że nie przerywa ono ruchu lotniczego w porze zi-

mowej i że ruch ten odbywa się z regularnością od 80 do 98% i co najważniejsze, że dotychczas nie wydarzył się jeszcze ani jeden nieszczęśliwy wypadek. Polskie towarzystwa lotnicze „Aerolot” i „Aero” używały płatowców Junkersa i Fokkerów. Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej używa płatowców typu Farman. Lotnictwo dało władzom cywilnym wielkie usługi. Nadmienię tutaj chociażby tylko liczne inspekcje dokonywane przez Ministra Spraw Wewnętrznych, Składkowskiego, który właśnie za pomocą samolotu dokonywał kontroli w najbardziej odległych i zaniedbanych powiatach, wydając wiele pożytecznych, doraźnych zarządzeń. Ponieważ samolot może być oprócz lojalnych obywateli państwa wykorzystywany także przez przestępców i przez bandy dywersyjne, otwiera się dla władz cywilnych, a mianowicie organów służby bezpieczeństwa szerokie pole działania.

W Dzienniku Ustaw Rz. P. z dnia 17 III 1928 r. poz. 294 ukazało się polskie prawo lotnicze, jako Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy.

Na wszystkich lotniskach cywilnych są wystawiane posterunki policyjne z obowiązkiem pełnienia tamże służby bezpieczeństwa, legitymowania pasażerów, chcących odlecieć zagranicę i przylatujących z zagranicy. Obecność policji na lotnisku daje możliwość przytrzymania przestępców, ściganych przez listy gończe i t. p.

Współdziałanie Policji podczas przymusowego lądowania.

W wszystkich wypadkach, w których samolot ląduje poza granicami lotnisk, winna Policja zbadać, czy pilot posiada upoważnienie do prowadzenia samolotu, czy ma kartę rejestracyjną, stwierdzającą, że samolot jest wpisany do rejestru państwowego, oraz zbadać, czy znaki rejestracyjne karty i samolotu zgadzają się z sobą. Na wypadek nieszczęśliwego wypadku winna policja po

opadnięciu samolotu udzielić jak najdalej idącej pomocy. Pomoc ta polega na zabezpieczeniu samolotu przed osobami niepowołanymi, na ułatwieniu dostania się do najbliższej wsi lub miasta, na dostarczeniu jak najszybszej pomocy lekarskiej i t. p. W wypadkach, w których pilot nie posiada wymaganych dokumentów przy sobie, nie należy dopuścić do dalszego lotu, a o wylądowaniu niezwłocznie donieść władzy przełożonej. Gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie o szpiegostwo, należy dokonać szczegółowej rewizji, tak samolotu jak i załogi. Jeżeli na naszym terytorjum opadnie samolot cudzoziemski, którego pilot nie ma zezwolenia na przelot ponad naszym terytorjum, należy dokonać u niego szczegółowej rewizji osobistej i odstawić go do władzy przełożonej. Samolot zaś należy zabezpieczyć przez wystawienie posterunku, niedopuszczając do niego nikogo aż do decyzji władz.

Walka przeciwlotnicza.

Pod pojęciem obrony przeciwlotniczej rozumiemy całokształt przewidywań i przygotowań, tak ze strony władz wojskowych jak władz cywilnych, zabezpieczających tak kraj jak i wojsko od ataków lotniczych. Przewidywania te i przygotowania będą się odnosiły do:

- a) należytego zabezpieczenia mobilizacji i koncentracji,
- b) do zabezpieczenia centrów przemysłu, centrów politycznych, linii komunikacyjnych i wielkich zbiorowisk ludzi.
- c) do zabezpieczenia wojsk walczących,
- d) do należytego wyszkolenia wojsk w obronie przeciwlotniczej.

Wobec nadzwyczajnego rozwoju technicznego lotnictwa, który widzimy z tych danych, jak np., że szybkość

użytkowa aeroplanu wynosi przeciętnie 200 km. na godzinę, że przeciętna maszyna linjowa może się utrzymać do 12 godzin w powietrzu i że nośność wielkich płatowców niszczycielskich wzrosła do 6000 kg trzeba wnioskować, że lotnictwo będzie w przyszłej wojnie pod względem ogromnej przestrzeni manewrowej jedną z najważniejszych broni. Równocześnie musimy przyznać, że geograficzne położenie Polski na wypadek wojny jest na ogół niekorzystne.

Na dowód tego twierdzenia podaję, że przy szybkości 200 km na godzinę może flota nieprzyjacielska przy nalocie od zachodu osiągnąć Poznań w 21 minutach, Lwów przy nalocie od wschodu w 50 minutach. Ten sam Poznań może przy nalocie od wschodu być osiągnięty w 3 i ½ godzinach. Mając około 3000 km niebezpiecznej granicy musimy się liczyć z możliwością ataku z powietrza. Wedle wszelkich obliczeń każda wojna w przyszłości rozpocznie się najprawdopodobniej napadem lotniczym. Napady takie będą miały dwa kierunki, przeciwko frontowi bojowemu i przeciwko wnętrzu kraju. W głębi kraju przeciwnik będzie atakował wszystko to, co posiada jakiegokolwiek znaczenie dla obrony państwa i prowadzenia wojny. Oprócz tego nadmienić należy, że ataki lotnicze połączone z bombardowaniem działają zawsze ujemnie pod względem moralnym. Z powyższych uwag wynika, że zadania obrony przeciwlotniczej dzielą się zasadniczo na dwie grupy:

1. na obronę przeciwlotniczą frontu i
2. obronę wnętrza kraju.

Pod względem obrony przeciwlotniczej frontu trzeba przewidzieć;

- a) obronę bezpośrednią wojsk,
- b) zawiadamianie własnego lotnictwa i dowództw o każdej spostrzeżonej czynności lotnictwa nieprzyjacielskiego,

c) zawiadamianie zainteresowanych o grożącym napadzie przez zorganizowanie sieci obserwacyjno-meldunkowej w całym kraju,

d) atakowanie nieprzyjacielskich płatowców na ich terytorjach i to, za pomocą lotnictwa myśliwskiego w walkach powietrznych, jak też za pomocą lotnictwa bombardującego przez zniszczenie podstaw lotniczych nieprzyjacielskich,

e) współdziałanie z własnym lotnictwem przez wskazywanie wczesne kierunku, w jakim lecą płatowce nieprzyjaciela.

Pod względem obrony przeciwlotniczej wnętrza kraju trzeba będzie przewidzieć:

a) bezpośrednią obronę wszystkich ważnych obiektów w kraju,

b) wczesne zawiadamianie danych obiektów o grożącym napadzie.

Obrona czynna.

Środkami czynnymi obrony przeciwlotniczej są:

a) lotnictwo myśliwskie,

b) artylerja przeciwlotnicza (baterje zenitowe),

c) reflektory,

d) karabiny maszynowe.

Artylerja przeciwlotnicza.

Trudność strzału przeciwlotniczego tłumaczy się wpływaniem następujących czynników:

a) wysokość celu, przy którego ostrzeliwaniu krzywa toru pocisku jest inna, jak przy strzelaniu do celów ziemnych i niepodlegająca prawom sztywności,

b) szybki ruch celu, który powoduje ciągłą zmianę kątu między jego drogą posuwania się, a stanowiskiem baterji strzelającej,

c) czas lotu pocisku,

d) czas potrzebny do pracy obsługi działła przeciwlotniczego.

Obecnie czyni się w wszystkich krajach, a najwięcej w Anglii i w Stanach Zjednoczonych Północnej Ameryki wielkie wysiłki, aby udoskonalic przyrządy celownicze i nastawnicze. Przy obecnych najnowszych przyrządach wykazano podczas próbnych strzelań artylerji przeciwlotniczej przy strzelaniu z odległości 5000 m do 20% trafień.

Działa przeciwlotnicze posiadają specjalnie wzmocniony oporo-powrotnik, pozwalający na strzelanie do 70° . Całe działo umocowane jest na ruchomej wieżycze, pozwalającej na wychylenie boczne do 240° , kąt martwy zatem wynosi 120° . Artylerja przeciwlotnicza używa częściowo samochodów ciężarowych, częściowo traktorów. Działalność artylerji przeciwlotniczej opiera się na meldunkach posterunków obserwacyjnych, posługuje się aparatami podsłuchowemi, a w nocy także reflektorami. Na płatowce, które zbliżyły się na odległość mniejszą jak 1000 m nie może artylerja przeciwlotnicza skutecznie działać ze względu na zbyt szybką zmianę kątową celu w stosunku do dział.

Reflektory.

Reflektor składa się z parabolicznego lustra, w ognisku którego umieszczona jest elektryczna lampa. Zadaniem reflektorów jest pochwycenie w swój snop światła lotnika i utrzymanie go w nim przez jak najdłuższy przeciąg czasu. Skutek takiej czynności reflektorów jest dwojaki: raz oślepia on lotnika, utrudniając mu manewrowanie i znalezienie jego właściwej drogi, a drugi raz wystawia go na atak naszych płatowców myśliwskich, jak równocześnie ułatwia artylerji przeciwlotniczej ostrzeliwanie go. Używanie pojedynczego snopa światła

nie daje żadnego skutku, lecz trzeba skierować trzy lub cztery snopy świetlne na danego lotnika. To też regulamin dla plutonów reflektorów przewiduje koncentrację 4-ch reflektorów na jeden cel.

Działalność reflektorów zależna jest pod względem donośności snopa świetlnego od pogody, jak też i od rozmiarów i barwy celu. Aby móc szybciej lotnika na nocnym ciemnym niebie reflektorami odszukać, posługujemy się równocześnie aparatami podsłuchowymi. Podsłuch zaś jest zależny od siły z jaką pracuje motor szukanego lotnika i od warunków atmosferycznych. Dla lotnika myśliwskiego przedstawia lotnik nieprzyjacielski, w nocy nagle przez reflektory oświetlony, daleko łatwiejszy cel do zwalczania, aniżeli za dnia. To też dla lotnictwa niszczyielskiego jest najgroźniejszym niebezpieczeństwem współdziałanie reflektorów z lotnikami myśliwskimi. W strefach, w których przewidziane jest nocne działanie naszego lotnictwa myśliwskiego nie wolno dopuścić do działania artylerją przeciwlotniczą, karabinów maszynowych i balony zaporowe.

Karabiny maszynowe.

Zasadniczo używamy do obrony przeciwlotniczej karabinów maszynowych na odległościach poniżej 1000 m. Przy kalibrze 12—20 mm można skutecznie atakować lotnika do 2000 m. Przy użyciu karabinów maszynowych w obronie przeciwlotniczej należy pamiętać, że płatewiec może być tylko wówczas zestrzelony, jeżeli pocisk przebije jaką żywotną część płatowca. Natomiast każdy pocisk przechodzący przez podwozie, płaszczyzny nośne lub sterowe, pozostawia tylko minimalną nieszkodliwą dziurkę. Aby więc zwiększyć prawdopodobieństwo skutecznego trafienia, przyjęto zasadę strzelania równoczesnego conajmniej z 4-ch karabinów maszynowych na jednego lotnika. Celem łatwiejszego celowania wynale-

ziono osobne przyrządy celownicze dla karabinów maszynowych, dla strzelania przeciwlotniczego, oraz używa się pocisków smugowych.

Balony zaporowe.

Do obrony przeciwlotniczej używamy dwa rodzaje balonów zaporowych. Pierwszy rodzaj zapory składa się z pojedynczych balonów o małej kubaturze, wydłużonych. Drugi gatunek zapory balonowej składa się z balonów sprzężonych, tj. z jednego większego i złączonego z nim jednego mniejszego. Balony zaporowe ustawia się na tych drogach, na których przypuszczalnie nastąpi nocny nalot nieprzyjacielskich lotników. Bardzo dobre rezultaty dają balony zaporowe użyte do obrony obiektów o małych wymiarach. Ponieważ sieć drutów trzymana przez balony zaporowe jest niewidzialną, muszą, przy użyciu balonów, być dla własnego lotnictwa dokładnie ustalone linje lotu, aby nie spowodować stracenia własnych aparatów.

Maskowanie.

Wszystkie rodzaje broni są zobowiązane posługiwać się dla obrony przeciwlotniczej maskowaniem. Najłatwiejszy sposób maskowania jest maskowanie dymne, które można stosować tak w dzień, jak i w noc. Aparaty, jakimi się obecnie posługujemy do maskowania dymnego, są dwu rodzajów:

1. o dymie gorącym,
2. o dymie zimnym.

Czas trwania zadymienia wynosi do 14 minut, zależnie jakim sprzętem się posługujemy. Przy korzystnym, a niernym wietrze, szerokość dymu wynosi do 100 m na jeden aparat przy równoczesnej grubości zasłony dymnej do 250 m. Maskowanie dymne stosujemy w najroz-

maitszych celach i tak np. dla ukrycia punktów orjentacyjnych dla lotu nieprzyjacielskiego, dla ukrycia punktów przejścia większych oddziałów wojskowych, dla ukrycia ruchów na stacjach załadowczych i wyładowczych i t. p.

Obrona bierna.

Zarządzenia obrony biernej mają trojaki cel:

1. zawiadamiać oddziały wojsk, jak i ludność cywilną, o groźbie ataku lotniczego,
2. przeszkodzić lotnikom nieprzyjacielskim w osiągnięciu wyznaczonych im celów,
3. zabezpieczyć obsługę ważnych obiektów przed wybuchami bomb lotniczych.

Wszystko to wprowadza się w czyn za pomocą następujących środków:

a) alarmu przeciwlotniczego, który musi być podany tak wcześnie, aby władze i ludność miały czas zastosować się do wszystkich przepisów obrony biernej,

b) zgaszenia wszystkich światel, które ma za cel pograżyć w ciemnościach obiekty, które mogą służyć lotnikowi nieprzyjacielskiemu do rozpoznania drogi lub też które mają przez niego być obrzucone bombami,

c) schronów, zabezpieczających conajmniej przed odłamkami bomb.

ad. a) Aby alarm był przeprowadzony dość wcześnie, musi być zorganizowana służba obserwacyjno-meldunkowa. Składa ona się:

1. z posterunków obserwacyjno-meldunkowych (czaty przeciwlotnicze),
2. ze składnic zbierania wiadomości.

Służba obserwacyjno-meldunkowa zobowiązana jest przysyłać meldunki o każdym ruchu pławowców nieprzyjacielskich do najbliższych miejsc służbowych. Dotyczy to tak własnych obserwacyj, jak i meldunków

otrzymywanych. Posterunki obserwacyjno-meldunkowe winny być rozmieszczone wzdłuż całego frontu. W kraju zaś winny ważne obiekty być opasane przez sieć posterunków obserwacyjno-meldunkowych w promieniu do 80 km. Przestrzeń dzieląca dwa sąsiednie posterunki od siebie nie powinna przekraczać 10 km.

Na froncie rozmieszcza się 60 km za linią posterunków obserwacyjno-meldunkowych tak zwane składnice zbierania wiadomości. W nich zbierane są następujące wiadomości:

- a) wiadomości dotyczące alarmu,
- b) wiadomości objaśniające dowództwa o sposobach użycia lotnictwa przez nieprzyjaciela,
- c) wiadomości przeznaczone dla własnego lotnictwa podczas jego lotu,
- d) wiadomości przeznaczone dla Oddziału II Szt. Gen. (np. lądowanie samolotów nieprzyjacielskich za własnymi liniami).

Wszystkie wiadomości przekazywane telefonicznie przez posterunki obserwacyjno-meldunkowe jak i przez składnice zbierania wiadomości mają prawo pierwszeństwa na wszystkich sieciach telefonicznych i muszą być poprzedzane hasłem „O. P. L.” (Obrona Przeciw-Lotnictwa).

Wewnątrz kraju używać się będzie do wyżej wymienionej służby organa kolejowe, poczt i telegrafów, policję i inne organizacje.

Przeprowadzenie alarmu.

Sygnał alarmu lotniczego musi być odrębny zupełnie, aby nie był podobny do sygnału, czy to pożaru, czy zbiórki robotników w fabrykach, czy do sygnału katastrofy górniczej lub sygnału innego. Dlatego jest konieczne dokładne zapoznanie ludności ze sygnałem alarmu lotniczego. W nocy winne sygnały te być podawane

w krótkich okresach i bardzo szybko, aby nie przeszkadzały aparatom podsłuchowym. Alarm lotniczy winien nastąpić po zbliżeniu się lotnika na 30 km do zagrożonego obiektu. Po skończonym ataku, gdy lotnicy się oddalili, następuje sygnał „Koniec alarmu“. Wobec tego rozróżniamy 4 fazy alarmu:

1. faza: groźba ataku, gdy rozpoznanie ogólne pozwala na przypuszczenie, że atak lotniczy może nastąpić,

2. faza: alarm lotniczy, gdy zagrożenie jest zupełnie pewne,

3. faza: koniec alarmu, gdy lotnicy oddalili się około 100 km.

4. faza: koniec niebezpieczeństwa, gdy żaden lotnik nieprzyjacielski nie jest meldowany.

Nadmieniam, że ludność zostaje zawiadomiona tylko sygnałami „Alarm“ i „Koniec alarmu“.

Dla sygnalizacji początku i końca alarmu lotniczego ustalono w miejscowościach, gdzie znajdują się parowozownie, względnie stałe kotły pod parą, następujące sygnały akustyczne:

— alarm lotniczy — jeden krótki i jeden długi ton, powtórzony 10 razy krótko po sobie.

— Koniec alarmu — jeden długi nieprzerwany gwizd, przetrzymany do 2-ch minut.

Gaszenie świateł.

W obronie przeciwlotniczej biernej jest gaszenie świateł zasadniczym czynnikiem. Dziwnym zbiegiem okoliczności wymagał on podczas wojny światowej, w niektórych okolicach, wprost drakońskich zarządzeń, aby wprowadzić należytą dyscyplinę. I tak wiemy, że Niemcy wydali patrolom rozkaz do strzelania w każde miejsce, z którego dochodziły odblaski światła. Francuzi, u których zrozumienie znaczenia gaszenia światła było bardzo wybitne doszli do takiej sprawności, że po wydaniu

hasła „Alarm lotniczy“ cały miljonowy Paryż pogrążył się momentalnie w ciemnościach.

Nie można dość często i dobitnie podkreślać, że całkowite zgaszenie światel jest najlepszym zabezpieczeniem miast, fabryk, dworców, zakładów przemysłowych, lotnisk i t. d. od ataków z powietrza. Wogóle trzeba pamiętać, że lotnik w nocy orientuje się właśnie najwięcej i najłatwiej za pomocą oświeleń ziemnych.

Dlatego też w wszystkich miejscowościach należy dążyć do tego, aby ograniczono się do minimum światła, zapewniającego służbę bezpieczeństwa i dążyć do zmniejszenia siły świetlnej tych światel, które są bezwarunkowo do ruchu ulicznego, wzgl. do ruchu przemysłowego potrzebne. Tylko w wielkich miastach powinno się pozostawić po wydanym rozkazie „alarm lotniczy“ pewną małą, zgóry wybraną ilość lamp, które muszą być odpowiednio zamaskowane. W miejscowościach drugorzędnych należy stosować bezwzględne i całkowite zgaszenie wszystkich światel. To też praktycznem będzie, aby centrale elektryczne i gazownie miejskie były połączone z dowództwem obrony przeciwlotniczej lub z komendą garnizonu, która na rozkaz „Alarm“ gasi zupełnie wszelkiego rodzaju oświetlenie.

O ile w publicznych miejscach musimy w celach porządku i niesienia pomocy pozostawić małą ilość lamp, to muszą one być należycie zamaskowane. W tym celu maluje się lampy ciemnoniebieską farbą, która to przepuszcza promienie widoczne tylko na niewielką odległość. Górna część lampy i boki muszą być przykryte nieprzejrzystym kloszem, albo blaszanym, albo drewnianym. Ziemia pod lampą musi być posypana żużlem lub jakimkolwiek innym czarnym materiałem, aby uniknąć odbicia się światła.

Mieszkania prywatne mogą tylko wtedy być oświetlone, gdy okna są tak gęsto zasłonięte, że żadne świa-

tło na zewnątrz nie przebija. Zaraz po zapadnięciu nocy winne być wysłane patrole wojskowe, policyjne i organizacji przysposobienia wojskowego, które mają czuwać nad gaszeniem światła.

W fabrykach i zakładach należy okna zaopatrzyć w szczelne okiennice z desek lub z blachy, a jeżeli hale fabryczne mają sklepienia szklane, należy je pomalować farbą ciemno-niebieską. Kominy fabryczne zaopatruje się w specjalne metalowe kaptury, które zakrywają odblask ognia z pieców.

Na kolejach pozostają zapalone tylko sygnały na końcach pociągów, reflektory na początku pociągów, które jednakowoż winne być skryte przed obserwacją z powietrza. W czasie wojny światowej zaopatrzone wszystkie sygnały w tak zwany ochraniacz żaluzjowy, który przytłumił zupełnie promienie pionowe, a zredukował promienie poziome.

Przy przejściach przez tory należy pozostawić dla bezpieczeństwa tylko jedną lampę z światłem przytłumionem.

Pociągi jadące mogą gasić światło w przedziałach, o ile są oświetlone elektrycznością. Ponieważ jednak u nas większość pociągów jest oświetlona gazem, trzeba przedsięwziąć następujące środki ostrożności:

a) pomalować wszystkie klosze lamp niebieską farbą, pozostawiając w dolnej części kloszu małą przestrzeń wolną od farby,

b) zaopatrzyć wszystkie okna przedziałów i korytarzy w zasłony. Oprócz tego trzeba w wszystkich wagonach pomieścić obwieszczenia, aby publiczność na wypadek alarmu lotniczego sama gasiła światła.

Ogniska lokomotyw, które w chwili dokładania węgla są bardzo widoczne dla lotników, zamaskuje się za pomocą płacht i przez zakaz dosypywania węgla, gdy pociąg stoi na stacji.

Zadaniem władz kolejowych jest, aby personel kolejowy tak przygotować do obrony przeciwlotniczej, że na wypadek alarmu zostaną zgaszone wszystkie światła, tak w budynkach jak i na torach kolejowych. Dlatego też każdy dworzec winien posiadać połączenie z Dowództwem O. P. L.

Organizacja pogotowia przeciwpożarowego, sanitarnego i przeciwgazowego.

Ze względu na skutki, jakie wywołać może każdy atak lotniczy, trzeba na każdej stacji kolejowej wyznaczyć i wyszkolić pewną ilość osobników w kierunku akcji przeciwpożarowej, sanitarnej i przeciwgazowej. Wyszukowanie powinno iść w tym kierunku, aby w krytycznym czasie każdy automatycznie przystępował do wyznaczonej mu pracy. Celem ułatwienia akcji ratunkowej trzeba w najbliższej bliskości budynków przygotować zapasy piasku, dbać o to, aby sikawki, węże, wiadra, drabiny i t. d. były zawsze w stanie zdatnym do użytku, aby przyrządy sanitarne były stale na swoim miejscu i aby personel wyznaczony do ich obsługi umiał się z nimi obchodzić.

Schrony.

Bomby lotnicze działają siłą wybuchu, odłamkami i wydmuchem gazu. Aby zredukować straty w ludności trzeba wszędzie, gdzie to jest możliwe i gdzie są większe skupienia ludności, przygotować odpowiednie schrony.

Rozróżniamy schrony ciężkie i schrony zabezpieczające od odłamków. Konstrukcja schronów ciężkich musi być taka, aby zmieniała kierunek bomby i odrzuciła je w bok. Cel ten osiąga się przez podstawienie pochyłych stropów. Grubość takiego stropu musi wynosić $1\frac{1}{2}$ m.

Jako schrony można w murowanych budynkach wykorzystać piwnice.

Przed odłamkami chronią zwykłe rowy o głębokości $1\frac{1}{2}$ m a szerokości 80 cm, prowadzone zygzakami po każdych 2—3 m. Pewne zabezpieczenie przed odłamkami dają także mury o grubości conajmniej 25 cm.

O ile wykorzystujemy piwnice budynków, conajmniej dwupiętrowych, jako schron, trzeba podłogę nad piwnicą pokryć cegłą na 1 m grubości, oraz piaskiem tej samej grubości i $\frac{3}{4}$ m żelbetonem. Przy takim obciążeniu podłogi trzeba oczywiście w piwnicy poumieszczać dodatkowe słupy podtrzymujące strop. Z boków piwnicy, na zewnątrz, umieszcza się nachyloną płytę żelbetonową grubości 20 cm. Drzwi i okna należy uszczelnić przed gazami.

Wszystkie schrony znajdujące się poza budynkami winny być umiejętnie zamaskowane, bądź to przez upodobnianie ich do budynków lub też przykrywanie ich matami.

Organizacja O. P. L. -

Naczelne władze wojskowe przygotowują „Plan Obrony Przeciwlotniczej Państwa“. Centralne władze cywilno-państwowe (Ministerstwa) opracowują „Instrukcję Obrony Przeciwlotniczej“ uzgadniając ją z naczelnymi władzami wojskowymi.

Władze II instancji jak: wojskowe dowództwa korpusów, urzędy wojewódzkie, dyrekcje kolejowe, dyrekcje poczt i telegr. opracowują na podstawie ogólnych instrukcyj, otrzymanych od swoich władz centralnych, szczegółowe instrukcje i wydają w sprawach obrony przeciwlotniczej biernej zarządzenia, uwzględniając już warunki lokalne.

Władze I instancji jak: wojskowe dowództwa zagrożonych obiektów, komendy garnizonów, starostwa, stacje kolejowe i urzędy pocztowo-telegraficzne opracowują szczegółowy plan, na mocy którego może być w możliwie najkrótszym czasie wprowadzony w czyn:

1. alarm,
2. gaszenie światel,
3. zabezpieczenie ludzi i materiału,
4. pogotowie ratownicze i wzmocnienie służby bezpieczeństwa przed rabunkami,
5. dyscyplina przeprowadzenia tych zarządzeń.

A więc głównem zadaniem ostatnio wymienionych władz będzie:

a) wybór odpowiedniego sygnału alarmowego, przygotowanie instalacji sygnalizacyjnych, zawiadomienie ludności za pomocą obwieszczeń o wszystkich zarządzeniach obrony biernej;

b) podanie sposobu wykorzystania schronów, wskazanie obiektów, które z natury już tworzą wystarczające zabezpieczenie, wskazanie, gdzie będą i w jaki sposób wykopane rowy, chroniące od odłamków;

c) przygotowanie zarządzeń celem przyjmowania i przekazywania meldunków obrony przeciwlotniczej;

d) przygotowanie ważnych części zapasowych na wypadek ich uszkodzenia lub zniszczenia przez lotnictwo nieprzyjacielskie.

Wogóle władze I instancji, tak wojskowe jak cywilne, jak i kierownictwa zakładów przemysłowych, winny przygotować i opracować wszelkie zagadnienia obrony przeciwlotniczej w najdrobniejszych szczegółach.

W każdym wypadku, wojna lotnicza w przyszłości nie może nas zaskoczyć, a w tym celu pożądanem jest, a nawet koniecznem, zapoznawanie jak najszerzych orgnizacyj z głównymi zasadami i zagadnieniami o obronie przeciwlotniczej, aby ludność nawet najmniejszych miejscowości była na niespodzianki ze strony lotników nieprzyjacielskich przygotowana. Tylko w tym wypadku unikniemy szerzenia się paniki, i co za tem idzie, niepotrzebnych strat w ludziach i materiale.

Ludwik Kłoske.

Służba żandarmerji.

*Organizacja żandarmerji w armji polskiej od roku
1914—1921.*

Podstawą każdej siły zbrojnej jest jej spoistość i karność. Każde uchybienie żołnierza pociąga za sobą szkody nietylko dla armji, ale także i dla społeczeństwa. To też dlatego, że nowoczesna armja składa się z bardzo różnorodnych elementów, utworzono we wszystkich armjach nowoczesnych specjalny organ, mający specjalne zadanie tępienia nadużyć ze strony osób wojskowych, zapewnienia ładu tak w samym wojsku, jak i zapewnienia porządku i bezpieczeństwa ludności cywilnej w strefie etapowej i operacyjnej. Organ ten nazwano żandarmerją.

W roku 1914, gdy komendant Józef Piłsudski wyruszył w dniu 6 sierpnia do walki z naszym odwiecznym wrogiem, t. j. z Rosją, utworzono przy pierwszej brygadzie legionów oddział żandarmerji, składający się z 15 żandarmów.

Celem odróżnienia się w swojej funkcji garnizonowo-policyjnej, nosili owi żandarmi białe sznury na ramieniu i uzbrojeni byli w rewolwery. Już w wrześniu 1914 r. oddzielono z tego oddziału część żandarmów i utworzono posterunki żandarmerji na obszar Zagłębia Dąbrowskiego i Częstochowy. Patrjotyzm tych pierwszych posterunków żandarmerji widzimy od samego początku, ponieważ utworzyły one tajne biura werbunkowe dla pierwszej brygady legionów.

Nadmieniam, że werbunku legalnego dla pierwszej brygady przeprowadzać jawnie nie było można, ponieważ komendant Józef Piłsudski słusznie nie chciał się podporządkować władzy Komendy Legionów, utworzonej przez zaborczy rząd austriacki i w dodatku z au-

strjackim generałem jako komendantem na czele. Nie chciał on bowiem zatracić ducha polskiego wśród legionistów, dążących pod jego wodzą do wywalczenia niepodległości. Po odwrocie armii austriackiej I Brygada przybyła do Kęt na odpoczynek. Nastąpiła tamże reorganizacja oddziału żandarmerji. Do Dowództwa I Brygady Legionów przydzielono po starannej selekcji personelu ponownie oddział żandarmerji, który razem z Brygadą wyrusza nad Nidę. Druga część żandarmów pozostała w Kętach, jako Ekspozytura etapowa żandarmerji I Brygady Legionów, gdzie miała utrzymywać dyscyplinę wśród legionistów. Niezadługo potem zlikwidowano etap I Bryg. Leg. w Kętach i z tego powodu odesłano część tego oddziału żandarmerji do I Bryg., a z pozostałych żandarmów utworzono ekspozyturę żandarmerji w Sandomierzu. Ta ostatnia zajęła się oczywiście tajnym werbunkiem ochotników z Królestwa Kongresowego i Małopolski i przesyłała ich do I Brygady. Po zlikwidowaniu tej placówki w listopadzie 1915 r., żandarmi dołączają się do I Bryg., która znajdowała się podówczas w Kowlu. Także i tu odznaczają się pierwsi żandarmi polscy wybitną robotą werbunkową. Po zajęciu Lublina utworzono posterunek żandarmerji w Lublinie, oraz w Janowie Lubelskim. Żandarmerja, stacjonowana w Lublinie, tworzy tamże policję, jednakowoż już we wrześniu 1915 roku austriacy likwidują tak policję, jak i żandarmerję, które wracają do I Brygady. W Kowlu natomiast utrzymał się posterunek żandarmerji aż do lutego 1916 roku. Potem cały oddział żandarmerji pozostaje przy I Brygadzie, aż do października 1916 r., t. j. do Baranowicz i pełni tamże służbę wojskowo-policyjną.

Z początkiem roku 1917 podporządkowano żandarmerję I Bryg. dowódcy żandarmerji przy Komendzie Legionów i nazwano ją Ekspozyturą Żandarmerji Polowej przy I Bryg. Leg. W owym czasie nosiła żan-

żandarmerja mundur obszyty żółtą wypustką, dwa lub trzy poprzeczne paski czerwone, oraz gwizdek w lewej górnej kieszeni.

Naczelny Komitet Narodowy (N. K. N.) w Krakowie tworzy równolegle do działalności komendanta Piłsudskiego legiony i to z dawnych sokołów, Drużyn Bartoszewych i podobnych organizacji. Częścią składową legionów polskich była żandarmerja polowa. Szef tej żandarmerji polowej podlegał szefowi sztabu C. K. Komendy Legionów. Ówczesny szef żandarmerji wydał instrukcję dla żandarmerji, która określała specjalne czynności żandarmerji polowej i która określała żandarmerję jako część składową legionów. Na początku roku 1915 był przy każdym baonie posterunek żandarmerji.

W roku 1916 ściągnięto legiony do Baranowicz i przemianowano je na Polski Korpus Posiłkowy. Z Baranowicz przeniesiono Komendę Polskiego Korpusu Posiłkowego do Warszawy. Wówczas utworzono w Warszawie „Dowództwo Żandarmerji Polowej Wojsk Polskich“. Przy brygadach ustanowiono ekspozytury, a przy oddziałach i stacjach zbornych utworzono posterunki żandarmerji polowej. W tym to czasie utworzono po raz pierwszy szkołę żandarmerji, gdzie się odbywał 1-miesięczny tak zwany „wyższy kurs żandarmerji“. W połowie sierpnia 1917 r. nastąpił znany rozłam w legionach z powodu żądanej przez zaborców przysięgi. Królewaków, którzy odmówili złożenia przysięgi, internowano w Benjaminowie i Szczypiornie. Z tych zaś, którzy złożyli przysięgę (przeważnie II Bryg.), utworzono Polską Siłę Zbrojną, „Polnische Wehrmacht“. Natomiast ci legioniści, którzy byli austriackimi poddanymi, zostali przeniesieni do Małopolski i wcieleni do armji austriackiej i wysłani przeważnie na front włoski. W lutym 1918 roku, po znanym zawarciu pokoju Brzeskiego, część Polskiego Korpusu Posił-

kowego przedziera się przez front austriacko-węgierski. Natomiast żandarmerja rozprasza się, a mianowicie część ucieka na teren Królestwa Polskiego, część zaś zostaje zesłana do obozu jeńców w Marmaros-Siget i Huszt. Wreszcie nadszedł brzemienny w skutki 11 listopada 1918 r. Marszałek Piłsudski wówczas powrócił z więzienia niemieckiego, a naród oddał mu władzę. Na granicach Polski trwała jeszcze wojna, wewnątrz państwa był nieporządek i upadek moralności, a sytuację całą pogarszała jeszcze okoliczność, że nie mieliśmy z żadnym państwem ustalonych granic. W tych to ciężkich czasach rozpoczyna swą ciężką służbę „Żandarmerja Krajowa“. Oczywiście przy jej organizowaniu nie mogło być mowy o jakiegokolwiek jednolitości. Wszędzie wzorowano się na służbie bezpieczeństwa zaborczej i tak też powstały 3 rodzaje Żandarmerji Krajowej. I tak na terenie Małopolski zorganizowano żandarmerję ściśle według wzoru żandarmerji austriackiej, która na tym terenie miała jak najlepszą opinię jako służba bezpieczeństwa. Na terenie byłego zaboru pruskiego wzorowano się na policji niemieckiej. Wreszcie na terenie Królestwa Kongresowego stosowano się na terenach byłej okupacji austriackiej na wzorach żandarmerji austriackiej, a na pozostałym terenie była wzorem służba bezpieczeństwa żandarmerja „Wehrmachtu“. Ta ostatnia brała udział w rozbrajaniu okupantów. Po wypędzeniu Niemców, zaczęto natychmiast przyjmować ochotników z pośród dawnych legionistów i „P. O.-wiaków“. W okręgu warszawskim formowano oddziały żandarmerji, tak samo w kieleckim, lubelskim i łódzkim.

Przy organizacji tymczasowej służby żandarmerji, zostaje przyjęty za podstawę podział na okręgi generalne. Zaprowadza się przy tem pewną jednolitość organizacyjną żandarmerji, podając kompetencje oficerów żandarmerji i podporządkowując ją władzom wojsko-

wym, nie umniejszając jej prawa wkraczania wobec osób cywilnych. W każdym okręgu generalnym zostaje ustanowiony oficer żandarmerji z nazwą „Dowódca Żandarmerji przy Okręgu w N.“ Taki dowódca żandarmerji miał pod względem dyscyplinarnym prawa pułkownika i miał prawo mianowania podoficerów do szarży powiatowego wachmistrza włącznie. W każdym powiecie został ustanowiony jeden oficer żandarmerji z prawami dowódcy kompanji, który kierował całą służbą żandarmerji w danym powiecie. W związku z tem zmieniono w styczniu 1919 r. nazwę „Dowództwa Żandarmerji“ na „Wydział Żandarmerji Sztabu Generalnego Wojsk Polskich“. Ponieważ Min. Spr. Wewnętrznych pod koniec 1918 r. zaczęło już tworzyć Policję Państwową, polecił Sztab Generalny tylko w takich miejscowościach ustanawiać posterunki żandarmerji, w których były zakwaterowane oddziały wojskowe. Jest to początek przekazywania kompetencji w stosunku do osób cywilnych nowemu organowi bezpieczeństwa, t. j. Policji Państwowej, a już w kwietniu 1919 r. żandarmerja przestaje pełnić ogólną służbę bezpieczeństwa publicznego, pełniąc tę służbę wyłącznie tylko w stosunku do osób wojskowych. Na terenie Małopolski nakazała Polska Komenda w Krakowie formowanie służby bezpieczeństwa dla Małopolski i Śląska austriackiego pod nazwą: „Straż dla Galicji i Śląska“. Zaraz w pierwszym rozkazie podkreślano, że „Straż“ wstępuje w miejsce dawniejszej żandarmerji austriackiej. W gminach podporządkowano posterunki „Straży“ wójtom lub burmistrzom pod względem wykonywania służby bezpieczeństwa. Pod względem wojskowym miały te posterunki swego komendanta „Straży“ w siedzibie powiatu. Rozkazem Sztabu Generalnego Nr. 45, przemianowano tę „Straż“ na „Żandarmerję przy Okręgu Generalnym w Krakowie“. Równocześnie utworzono w Krakowie szkołę próbnych żandarmów. W Małopol-

sce Zachodniej przetrwała żandarmerja aż do końca 1919 r., w którym to czasie stworzono w całym państwie Policję Państwową.

Na terenie Małopolski Wschodniej, gdzie trwały walki z Ukraińcami, utworzono na terenie zajętym przez wojsko polskie już w grudniu 1918 r. „Dowództwo Straży Ziemskiej na Galicję Wschodnią“. Organizacja ta wzorowana była również na dawnej żandarmerji austriackiej. Jej dowództwo podlegało dowództwu armji „Wschód“. Gdy w połowie 1919 r. wypędzono Ukraińców, wydzielono ze straży ziemskiej Żandarmerję Polową, a z reszty utworzono Żandarmerję Krajową, która miała swoje dowództwo żandarmerji przy Okręgu Generalnym Lwów i która pełniła ogólną służbę bezpieczeństwa publicznego aż do chwili, kiedy część tej żandarmerji w grudniu 1919 r. została przemianowana na Policję Państwową. Pozostała część otrzymała nazwę „Dowództwo Żandarmerji Wojskowej przy Okręgu Generalnym Lwów“.

W międzyczasie utworzono w Warszawie, jako naczelną władzę żandarmerji wojskowej, „Kierownictwo Organizacji Żandarmerji w Warszawie“. Równocześnie przemianowano przy poszczególnych okręgach generalnych dawniejsze dowództwa żandarmerji wojskowej na „Dowództwa Dyonu Żandarmerji Wojskowej“. Ówczesny dyon żandarmerji składał się z plutonów żandarmerji, których ilość zależna była od warunków miejscowych danego okręgu generalnego. Plutony rozmieszczano w siedzibach P. K. U. i na ważniejszych punktach granicznych. Każdy pluton wydzielał ze swego stanu posterunki żandarmerji dla większych garnizonów. Plutony i posterunki pełniły służbę egzekutywną, zaś szkolenie poborowych ochotników i żandarmów próbnych uskuteczniała „Kadra Szwadronu Zapasowego“, która znajdowała się przy każdym dyonie żandarmerji wojskowej. W celu fachowego wyśzkolenia

i doskonalania tak oficerów, jak szeregowych żandarmerji, utworzono „Centralną Szkołę Żandarmerji“ w Grudziądzu. Każdy oficer żandarmerji był zobowiązany ukończyć kurs tej szkoły. Warunkiem uzyskania stopnia wachmistrza dla podoficerów, było ukończenie kursu 10-miesięcznego w tejże szkole.

We wrześniu 1919 r. zmieniono w Warszawie nazwę „Kierownictwo Organizacji Żandarmerji“ na nową nazwę, która brzmiała: „Inspektorat Żandarmerji“. Nazwa ta trwała tylko do marca 1920 r. Zmieniono ją na nazwę „Dowództwo Żandarmerji“, które w sierpniu 1921 r. wcielono do Departamentu Piechoty Min. Spr. Wojsk. pod nazwą „Wydział Żandarmerji“. To trwało aż do roku 1927, w którym to roku Dziennikiem Rozkazów M. S. Wojsk. Nr. 17 przywrócono zpowrotem do życia „Dowództwo Żandarmerji“, ponieważ, jak wykazała praktyka, jest to najracjonalniejszy sposób rozwiązania kwestji władzy zwierzchniej dla żandarmerji wojskowej.

Do dnia dzisiejszego pozostała organizacja dyonów żandarmerji, natomiast zlikwidowano wspomniane kadry szwadronu zapasowego, jako zbędne w czasie pokoju.

Oprócz żandarmerji wojskowej, której historję i rozwój wyżej rozpatrywaliśmy, istniała przez cały czas, a więc aż do zawarcia pokoju z bolszewikami, druga wojskowa służba bezpieczeństwa, t. j. „Żandarmerja Polowa“. Była ona organem bezpieczeństwa dla naszych armij walczących i równocześnie organem ogólnego bezpieczeństwa na terenach etapowych i operacyjnych, na tyłach naszych oddziałów walczących. To też w kwietniu 1919 r. powstała jako centralna władza dla żandarmerji polowej przy Naczelnym Dowództwie W. P. tak zwana „Generalna Ekspozytura Żandarmerji Polowej“, której nazwę zmieniono później na „Sze-fostwo“, a w końcu na „Dowództwo Żandarmerji Polo-

wej". Żandarmerja polowa, pełniąca służbę w etapach, zorganizowana była w okręgi etapowe żandarmerji polowej, które to okręgi wydzielaly poszczególne ekspozytury żandarmerji polowej, odpowiadające pod względem terytorjalnym powiatom. Każda ekspozytura posiadała potrzebną ilość posterunków, zależnie od potrzeb miejscowych. Plutony żandarmerji polowej, wchodzące w skład danej armji, podlegały dowódcy dyonu żandarmerji polowej przy poszczególnych dywizjach piechoty. Przez cały czas swego istnienia żandarmerja polowa uzupełniała się drogą ochotniczego zgłaszania się do służby w żandarmerji. Ponieważ nie o każdym ochotniku było można zaraz zasiągać potrzebnych informacji, dostawali się od czasu do czasu do żandarmerji ludzie niepowołani i nieodpowiedni. Jednakowoż częste sumienne selekcje personelu przeczyszczały skład żandarmerji tak dalece, że w chwili likwidacji wojny polsko-bolszewickiej przedstawiała żandarmerja polowa starannie wyszkolony i pod względem moralnym wysoko wartościowy korpus służby bezpieczeństwa.

Organizacja żandarmerji na stopie pokojowej.

Jak już wspomnieliśmy, władzą zwierzchnią żandarmerji wojskowej jest dowództwo żandarmerji. Jemu podporządkowane są dywizjony żandarmerji z numeracją od 1—10, odpowiadającą ilości okręgów korpusów z miejscem postoju w każdym O. K. Każdy dywizjon żandarmerji składa się z zmiennej ilości plutonów, która waha się od 3—9. Ogólna liczba plutonów żandarmerji wynosi 42. Dywizjon szkolny żandarmerji dzieli się na 4 kompanie szkolne.

Etat plutonu żandarmerji:

1 oficer, 29 szeregowych.

Etat wzmocnionego plutonu żandarmerji:

1 oficer, 46 szeregowych.

Zadania żandarmerji.

Żandarmerja jest w czasie pokoju kadra przyszłej żandarmerji polowej i ma za zadanie szkolenie żandar-mów zawodowych, oraz rezerwistów żandarmerji. Pod względem teoretycznego szkolenia wykonuje żandarmerja te zadania w dywizjonie szkolnym żandarmerji. Pod względem praktycznym wykonuje swoje zadania żandarmerja jako organ wykonawczy swego dowództwa w następujący sposób:

1. przez wykonywanie służby wojskowo-policyjnej,
2. przez ochronę sztabów wyższych dowództw,
3. wykonywanie poleceń prokuratur i sądów woj-skowych,
4. przez uczestniczenie w asystencjach wojskowych, udzielanych władzom cywilno-administracyjnym.

Organami okregowemi żandarmerji są dowódcy dy-wizjonów żandarmerji, którzy są podporządkowani służbowo rozkazom dowódcy okręgu korpusu i wyko-nują polecenia prokuratur i sądów wojskowych.

Aby wykonać swoje zadanie, rozporządza żandarme-ria osobno wyszkolonym personelem.

Oficerowie żandarmerji stanowią odrębny korpus żandarmerji, który się rekrutuje z pośród młodszych ofi-cerów innych rodzajów broni, po ukończeniu przez nich kursu aplikacyjnego w dywizjonie szkolnym żandar-merji.

Szeregowi żandarmerji dzielą się na zawodowych i niezawodowych. Zawodowi podoficerowie żandarme-rii uzupełniają się z podoficerów zawodowych innych ro-dzajów broni, lub też szeregowych niezawodowych żandarmerji, po ukończeniu przez nich kursu podoficer-skiego w dywizjonie szkolnym. Natomiast szeregowi niezawodowi rekrutują się z ogólnego poboru rekruta w ramach etatu przyznanego żandarmerji. Macierzystą jednostką dla wszystkich szeregowych żandarmerji są

dywizjony żandarmerji. Macierzystą jednostką dla oficerów żandarmerji jest kadra oficerów korpusu żandarmerji.

Organizacja dywizjonu żandarmerji.

Dywizjon składa się z drużyny dowódcy, oraz ze zmiennej ilości plutonów. Dowódca dywizjonu żandarmerji ma uprawnienia dowódcy pułku. Aby mógł on wykonać wszystkie zadania nań włożone, ma do swej dyspozycji drużynę dowódcy. Do drużyny dowódcy należy:

1. zastępca dowódcy dywizjonu,
2. adjutant d-cy dywizjonu.
3. oficer do szczególnych zleceń,
4. oficer śledczy,
5. kwatermistrz,
6. oficer ewidencji personalnej,
7. oficer dla spraw materiałowych,
8. płatnik.

Pluton składa się z wyżej podanej ilości żandarmów zawodowych i szeregowych niezawodowych. Nadto pełnią służbę w plutonach oficerowie, szeregowi niezawodowi i rezerwiści w okresie ich ćwiczeń dla praktycznego szkolenia się. Dowódca plutonu żandarmerji ma dwóch przełożonych, a mianowicie: pod względem szkolenia, administracji, gotowości mobilizacyjnej, fachowego wykonania służby, podlega on swemu d-cy dywizjonu żandarmerji, natomiast w sprawach służby wojskowo-policyjnej podlega on lokalnemu komendantowi garnizonu.

Zadania plutonów żandarmerji są następujące:

1. wykonanie rozkazów d-ców dywizjonu żandarmerji w zakresie ogólnie fachowej służby,
2. wykonanie rozkazów lokalnego komendanta garnizonu w zakresie służby wojskowo-policyjnej,

3. wykonanie poleceń prokuratur i sądów wojskowych.

Dywizjon szkolny żandarmerji.

Dywizjon szkolny daje fachowe wyszkolenie oficerom żandarmerji, a ogólnowojskowe i fachowe szeregowym zawodowym i niezawodowym żandarmerji, dlatego też mamy następujące oddziały szkolne:

1. kurs oficerski i komendantów posterunków,
2. kompanje szkolne.

Wyszkolenie żandarmerji postępuje w trzech kierunkach, a mianowicie:

1. wyszkolenie ściśle wojskowe i to piechoty, wzgl. kawalerji, aby wyrobić z szeregowych żandarmerji pełnowartościowego żołnierza,

2. teoretyczne i praktyczne przygotowanie do służby bezpieczeństwa w stosunku do osób wojskowych na czas pokoju,

3. przygotowanie teoretyczne do służby żandarma podczas wojny.

To też całe szkolenie szeregowych żandarmerji dzieli się na dwa okresy. I. okres, czyli tak zwana szkoła szeregowych, trwa trzy miesiące. Po jego ukończeniu przeprowadza się segregację szeregowców nie nadających się do dalszego szkolenia i odsyła się ich do macierzystych dywizjonów żandarmerji. Zdyskwalifikowanych szeregowców używają poszczególne dywizjony do służby pomocniczej, jak np. jako gońców, jako woźniców, pocztowych i t. p. II. okres trwa 5 miesięcy i jest przeznaczony na teoretyczne szkolenie z wiedzy fachowej żandarmerji. III. okres trwa 10 miesięcy i podczas jego trwania wyjaśnia się najrozmaitsze wypadki z życia praktycznego, opierając się o kodeks karny wojskowy, instrukcję służbową, regulamin i t. d. Do mianowania kapralem wymagane jest ukończenie wszystkich trzech okresów z postępem dobrym.

Zakres działania żandarmerji w czasie pokoju.

Zadaniem żandarmerji jest:

1. służba wojskowo-policyjna w wojsku, utrzymanie ładu, porządku i karności w oddziałach wojskowych,
2. ochrona sztabów wyższych dowództw,
3. wykonywanie służbowych poleceń prokuratur i sądów wojskowych,
4. uczestniczenie w asystencjach wojskowych udzielanych przez władze wojskowe, władzom cywilno-administracyjnym,
5. udział w czynnościach przeprowadzanych przez cywilne organa bezpieczeństwa, a dotyczących interesów wojskowości.

Ogólny pogląd na instrukcję służbową.

Instrukcja żandarmerji składa się z wstępu i 6-ciu rozdziałów oznaczonych literami A.—F. i obejmuje 100 paragrafów.

Rozdział A. obejmuje §§ 1—3 i omawia zadania żandarmerji i przepisy ogólne.

Rozdział B. obejmuje §§ 4—17 i zawiera przepisy o zachowaniu się i postępowaniu żandarmerji. Miedzy innemi mówi o ubiorze, uzbrojeniu żandarma, o poprawności zachowania się w miejscach publicznych, wstępowaniu do lokali publicznych w służbie i poza służbą, o obcowaniu z osobami złej opinji, używaniu alkoholu, robieniu długów, unikaniu trunków alkoholowych, o bezstronności żandarma, o zachowaniu tajemnicy służbowej, o obowiązku meldowania się, o przekraczaniu granic Państwa, o znajomości rejonu służbowego i warunków miejscowych i o znajomości ustaw.

Rozdział C. obejmuje §§ 18—25 i mówi o czynnościach służbowych żandarmerji. Rozróżnia on czynności zwyczajne, jak np. zapobieganie, udaremnianie, wy-

krywanie przestępstw, donoszenie o przestępstwach. Do czynności nadzwyczajnych należy wykonywanie szczegółowych rozkazów, wezwań dowództw, asystencji, konwojowanie więźniów. Dalej objaśnia rozdział ten stosunek żandarmerji do Oddziału II Sztabu Generalnego, objaśnia kiedy żandarm jest obowiązany do wystąpienia służbowego. W dalszym ciągu oznacza rozdział ten kiedy można żandarma użyć do służby wartowniczej i do konwojowania aresztowanych.

Rozdział D. obejmuje §§ 26—31 i zawiera przepisy o kontroli na liniach komunikacyjnych osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

Rozdział E. obejmuje §§ 32—35 i zawiera przepisy o kordonach wystawianych przez żandarmerję. Rozróżnia on kordony graniczne, kordony polowe, kordony sanitarne i weterynaryjne, kordony obławczo-policyjne, oraz kordony specjalne, jak np. izolowanie obszarów objętych klęskami żywiołowymi. Dalej powiedziane jest w tym rozdziale w jaki sposób się pełni służbę w wyżej wymienionych kordonach, objaśnia co to są posterunki stałe-nieruchome, co to są patrole stałe-ruchome, patrole łącznikowe, patrole kontrolne, patrole okolicznościowe (zasadki, czaty).

Rozdział F. obejmuje §§ 36—100 i zawiera szczegółowe przepisy o zachowaniu się żandarma w służbie, o sposobach występowania w razie napotkania osób podejrzanych, o badaniu dokumentów legitymowanych osób wojskowych, o wkraczaniu służbowem, o rodzajach środków przymusowych, o wkraczaniu przeciw większej ilości osób. O prawie tymczasowego aresztowania, o pilnowaniu aresztantów, o sposobie rewizji domu, o rewizji papierów i listów, o zatrzymaniu przedmiotów, o niedopuszczalności stosowania gróźb, bicia lub przymusowego sposobu. Dalej objaśnia rozdział ten

postępowanie żandarma przy wypadkach pożaru, przy wypadkach znalezienia zwłok. Oprócz tego instruuje rozdział ten jak ma żandarm postępować przy klęskach elementarnych, w jaki sposób ma utrzymywać porządek na drogach i placach. Oprócz tego mówi ten rozdział o przytrzymywaniu zbiegłych popisowych, o sposobie porozumiewania się z władzami przełożonemi i sądownemi, objaśnia z czego się ma składać doniesienie karne. Wreszcie mówi o stosunku do Policji Państwowej, a mianowicie § 100 opiewa, że stosunek żandarmerji do Policji Państwowej ograniczać się powinien do wspierania jej organu w ramach określonych przez rozporządzenie M. S. Wojsk. i M. S. Wewn. o trybie postępowania funkcjonariuszów policji państwowej w stosunku do osób wojskowych. Paragraf ten poleca aby istniała stała łączność pomiędzy żandarmerją a policją państwową i twierdzi słusznie, że jest to najlepszy sposób zapewnienia sobie wzajemnej pomocy.

Przejsście z organizacji pokojowej na wojenną.

Na wypadek ogłoszenia mobilizacji, uzupełnia się żandarmerja przez napływ rezerwistów, aby osiągnąć rozmiary przewidziane dla niej na wypadek wojny. Oprócz skutecznienia własnej mobilizacji, żandarmerja jest zobowiązana do współdziałania przy mobilizacji ogólnej. Pomoc ta polega na tem, aby wszędzie przyczynić się do szybkiego wcielania przybywających rezerwistów do ich oddziałów macierzystych i aby zapobiegać ewentualnym wybrykom rezerwistów w stosunku do ludności cywilnej. Po ukończonej mobilizacji armję można podzielić na 3 części, a mianowicie:

1. na jednostki walczące, które stoją w bezpośrednim kontakcie z nieprzyjacielem,
2. jednostki, które bezpośrednio nie walczą, lecz zabezpieczają tyły oddziałom walczącym i wreszcie

3) jednostki, pozostające w kraju. Do każdego rodzaju wyżej wymienionych jednostek taktycznych żandarmerja dodaje pewną ilość żandarmów i tak np. będzie przy dywizji pluton żandarmerji, przy brygadzie kawalerji będzie pluton żandarmerji konnej i t. d.

Przy każdej armji znajdować się będzie szef żandarmerji armji. Oprócz tego przy każdym Dowództwie Okręgu Etapowego będzie przydzielony szef żandarmerji, posiadającej taką samą numerację, jaką posiada armja, lub odnośny okręg etapowy. Każdy szef żandarmerji będzie posiadał zmienną ilość plutonów żandarmerji, która to ilość będzie zależała od wielkości armji, do której żandarmerja będzie przydzielona. Ponieważ przy każdej dywizji piechoty znajduje się zasadniczo 1 pluton żandarmerji, można przyjąć jako wytyczną, że każda armja będzie posiadała tyle plutonów żandarmerji, ile do niej należeć będzie dywizyj piechoty, wzgl. samodzielnych brygad kawalerji. Przełożonym bezpośrednim szefów żandarmerji armji i szefów żandarmerji okręgu etapowego jest szef żandarmerji przy naczelnem dowództwie. Stosunek służbowy dowódców plutonów żandarmerji do szefów żandarmerji jest ten sam, jak dowódców plutonów żandarmerji do dowódców dywizjonów w czasie pokoju. Zależnie od strefy, w której żandarmerja pełni służbę, są różne jej kompetencje. W strefie operacyjnej, gdzie niema innych władz bezpieczeństwa, przejmuje żandarmerja całą służbę bezpieczeństwa nie tylko w stosunku do osób wojskowych, lecz także i w stosunku do osób cywilnych.

W strefie etapowej prowadzi żandarmerja oprócz spraw dotyczących wojska, także i te sprawy w stosunku do ludności cywilnej, w których ludność cywilna jest poddana orzecznictwu sądów wojennych.

Na obszarze krajowym pozostaje po ukończonej mobilizacji normalna ilość plutonów żandarmerji z tą różnicą, że mają one w porównaniu do stanu pokojowego

podwójną ilość żandarmerii. Oprócz tego z chwilą ogłoszenia mobilizacji powstaje przy każdym dywizjonie żandarmerji 1 szwadron^{*} zapasowy, który uzupełnia jednostki żandarmerji polowej i żandarmerji etapowej, oraz szkoli nowych żandarmerii. Nadmienić wypada, że żandarmerja pełniąca służbę na obszarze krajowym nosić będzie nazwę żandarmerji wojskowej, zaś żandarmerja pełniąca służbę na obszarze wojennym, nosić będzie nazwę dwójką, a mianowicie w strefie operacyjnej nazywać się będzie żandarmerją polową, a w strefie etapowej żandarmerją etapową.

Żandarmerja okręgów etapowych.

W instrukcji, przewidzianej dla władz etapowych, mówi artykuł VI, że przy kwaterze głównej okręgu etapowego znajduje się szef żandarmerji.

Artykuł XVI tejże instrukcji, który wymienia formacje etapowe oddane do dyspozycji komendantów rejonów etapowych, wylicza pomiędzy innemi także plutony żandarmerji, które rozdziela komendant okręgu etapowego między podległe sobie rejony w ilości zależnej od miejscowych warunków, dla pełnienia służby wojskowo-policyjnej. Wogóle użycie żandarmerji, przydzielonej do rejonu etapowego, kieruje komendant rejonu według zarządzeń komendanta okręgu etapowego.

Na poszczególnych stacjach etapowych i w większych miejscowościach obszaru etapowego stworzone mogą być posterunki żandarmerji wydzielone z danego plutonu. Posterunki takie podlegają wówczas albo oficerowi etapowemu, albo oficerowi placu, a nawet i bezpośrednio komendantowi rejonu etapowego. Sposób użycia żandarmerji na całym obszarze wojennym reguluje dokładnie regulamin służby polowej. Przy wykonywaniu czynności służbowych, kieruje się żandarm swoją instrukcją.

Szef żandarmerji jest fachowym doradcą komendanta okręgu etapowego w sprawach przydziału plutonu żandarmerji na poszczególne rejony, w sprawach personalnych i szkolnych plutonów żandarmerji, w sprawach regulowania służby żandarmskiej, w zakresie przeprowadzania dochodzeń i wreszcie w sprawie wykonywania kontroli nad działalnością plutonów żandarmerji.

Żandarmerja polowa i zakres jej działania.

Żandarmerja polowa jest częścią składową armji w polu i jako taka podlega naczelnemu wodzowi. Pod względem terytorjum, na którym wykonuje ona swoje zadanie, będzie to obszar wyznaczony do operacyj bojowych, oraz cały nieprzyjacielski obszar zajęty przez wojska polskie. Na obszarze ścisłych działań wojennych, jako też na obszarze etapowym zajętego kraju nieprzyjacielskiego, ponoszą odpowiedzialność za bezpieczeństwo, spokój, porządek publiczny, władze wojskowe. Zadanie więc żandarmerji polowej na tych obszarach polega na współdziałaniu i współpracy z władzami wojskowymi nad utrzymaniem bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego. Oprócz tego ma żandarmerja polowa w stosunku do osób wojskowych te same zadania, jakie miała w kraju. A więc będzie ona zapobiegać, udaremniać, wykrywać, donosić, oraz śledzić przestępstwa, czuwać nad ścisłym wykonywaniem wszystkich zarządzeń władz wojskowych i starać się o ład i karność w oddziałach wojskowych. Na wypadek zauważenia jakiegoś wykroczenia, popełnionego przez zwarty oddział wojskowy, mający swego dowódcę na miejscu, ogranicza się żandarmerja polowa do stwierdzenia nazwy oddziału i przedkłada meldunek o zauważonem wykroczeniu swojej władzy przełożonej. Tak samo postępuje żandarmerja polowa w stosunku do wart i posterunków wojskowych. Ze względu na spe-

cialne warunki panujące na obszarze wojennym, składa się każdy patrol żandarmerji polowej z 1 podoficera starszego stopniem i 2 młodszych żandarmów. W wyjątkowych tylko wypadkach może składać się patrol z 2 ludzi, lecz w tym wypadku odpowiada za jego całość i bezpieczeństwo ten dowódca, który taki patrol wysłał.

W sprawie uzbrojenia i umundurowania obowiązują żandarmerję polową zwykle przepisy instrukcji służbowej dla żandarmerji, lecz niezależnie od tego winien żandarm polowy na obszarze wojennym podczas służby na prawem ramieniu powyżej łokcia nosić opaskę białoczerwoną, szerokości 10 cm, która jest po obydwóch brzegach obszyta żółtą tasiemką o szerokości 1 cm. Na białej części opaski winien być umieszczony odcisk pieczęci odnośnego szefostwa żandarmerji polowej i numer porządkowy żandarma, zgodny z jego legitymacją służbową, a łamany przez rzymską cyfrę, wskazującą liczbę jego szefostwa żandarmerji.

Władzami służbowymi dla żandarmerji polowej na obszarze operacyjnym są:

1. dowódca armji,
2. dowódca dywizji, lub samodzielnej grupy i brygady, do których odnośny oddział żandarmerji jest przydzielony.

Wyżej wymienione władze mają prawo do bezpośredniego odnoszenia się do oddziału żandarmerji polowej w sprawach służby bezpieczeństwa w ich rejonie, a żandarmerja polowa winna każde zarządzenie wykonać.

Także sądy polowe mają prawo do bezpośredniego zwracania się do żandarmerji polowej w sprawach postępowania śledczego. Wszelkie zlecenia sądów polowych winne przez żandarmerję polową być bezzwłocznie wykonane.

Organa Oddziału II Sztabu Głównego mogą żądać interwencji żandarmerji polowej tylko na podstawie urzędowego nakazu odnośnej władzy wojskowej. Tylko w wyjątkowych wypadkach, gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem, mogą organa służby wojskowej defenzywnej bezpośrednio z własnej inicjatywy zażądać interwencji żandarmerji polowej, muszą się jednak przedtem wylegitymować odpowiednią legitymacją, oraz uzasadnić swe podejrzenie, oraz wskazać dokładnie, jakich czynności służbowych od żandarma polowego żądają.

Do czynności służbowych żandarma polowego należy:

1. czuwanie nad całością obiektów wojskowych, państwowych i użyteczności publicznej,
2. ochrona osoby i własności każdego obywatela,
3. zapobieganie plądrowaniu i wykroczeniom wszelkiego rodzaju,
4. zbieranie informacji o fabrykach i zapasach,
5. zapobieganie samowolnemu zabieraniu zdobyczy wojennej,
6. ściganie dezterterów,
7. zbieranie wałęsających się żołnierzy,
8. zbieranie wiadomości o nieprzyjacielu,
9. regulowanie ruchu drogowego,
10. utrzymanie ludności cywilnej w posłuszeństwie władzom,
11. rozbrajanie ludności cywilnej,
12. zwalczanie buntu ludności,
13. kontrola nad ruchem ludności,
14. zapobieganie obdzieraniu rannych i zabitych,
15. ściganie zabronionego handlu i nadmiernego śrubowania cen,
16. czuwanie nad godziną policyjną,
17. czuwanie nad wykonaniem przepisów sanitarnych,

18. wszelkie inne czynności, które żandarmerja polowa wykonuje na skutek rozkazów i wezwań kompetentnych władz.

Żandarmerja polowa zobowiązana jest czuwać, aby nigdzie nie uszkodzono linii kolejowych, dróg, kanałów, mostów, portów, śluz, ładowni, drogowskazów, tablic orientacyjnych. Tak samo żandarmerja polowa winna chronić sieć telegraficzną, telefoniczną, urządzenia radjo-telegraficzne.

W wypadkach, gdzie wylądował jakikolwiek samolot lub balon poza lotniskiem, ma go żandarmerja zatrzymać. Własnym lotnikom należy zaraz udzielić pomocy, a na odlot pozwolić dopiero wtedy, gdy przynależność lotników do własnych wojsk została bezwątpliwości stwierdzona. W wypadkach, w których się rozchodzi o nieprzyjacielski samolot lub balon, należy wszelkimi siłami starać się o jego ocalenie. Mianowicie należy zabezpieczyć przed zniszczeniem wszystkie przyrządy, mapy i pisma znajdujące się w samolocie lub przy jego pasażerach i przekazać wszystko najbliższej władzy wojskowej. Załodze nie pozwolić pod żadnym pozorem dostępować do aparatu, lecz odstawić także do najbliższej władzy wojskowej. Dalej winna żandarmerja polowa przeciwdziałać wszelkiemu niszczeniu okopów, umocnień polowych, schronów i zasiek.

Przy czuwaniu nad zastosowaniem się do przepisów drogowych, należy pamiętać o następujących punktach:

1. by wszyscy trzymali się prawej strony jezdni,
2. że wyprzedzanie dozwolone jest tylko wtenczas, gdy na to pozwala szerokość drogi i gdy równocześnie przed wyprzedzającym znajduje się dostateczna przestrzeń wolna i żaden pojazd nie zbliża się z przeciwnej strony. Wyprzedza się w lewo. Na mostach, skrzyżowaniach, na skrętach, na znacznych spadkach, jak i również jadąc w kolumnach, wyprzedzać nie wolno.

3. szybkość samochodów w miejscowościach zabudowanych nie powinna przekraczać 25 km dla samochodów osobowych, a 15 km na godzinę dla samochodów ciężarowych,

4. wszelki ruch na skrzyżowaniach dróg, ostrych skrętach, podczas mgły i gołoledzi. Na wszystkich częściach dróg niebezpiecznych, spadzistych, odbywać się ma dla pojazdów kołowych tylko stępem, a dla samochodów z szybkością 10 km na godzinę,

5. przez mosty drewniane, które są dłuższe jak 20 m, nie mogą żadne pojazdy przejeżdżać większą szybkością, jak 6 km na godzinę,

6. zepsute w czasie marszu wozy, samochody lub działa, muszą być natychmiast usunięte z drogi, aby nie wstrzymywały ruchu,

7. należy bezwzględnie uniknąć krzyżowania się kolumn i zawsze dać pierwszeństwo tej kolumnie, która zdąża do frontu, względnie ma pilniejszy ładunek.

W razie ograniczenia wolności prasy, przez zarządzenie cenzury prewencyjnej na obszarze wojennym, winna żandarmerja zważać, by nikt nie sprzedawał lub kolportował jakichkolwiek niecenzurowanych druków. W razie natrafienia na zakazane druki, należy je skonfiskować, a do odpowiedzialności pociągnąć wydawcę, drukarza, nakładcę i kolportera.

Przy postępowaniu przeciwko partyzantom, winna żandarmerja polowa pamiętać, że partyzanci mają prawa strony wojującej i muszą być na równi uważani z wojskiem, jeżeli są prowadzeni przez dowódców odpowiedzialnych za swe działanie, jeśli równocześnie noszą mundur wojskowy, lub też wyraźne odznaki wojskowe, widoczne zdaleka, i jeżeli broń noszą otwarcie i stosują się do zwyczajów wojny. W tych wypadkach należy postępować z partyzantami jak z innemi jeńcami wojennymi. Jeżeli jednakowóż partyzanci naruszyli prawo międzynarodowe, czy to przez dobijanie ran-

nych, czy obrabowywanie lub mordowanie jeńców, to należy ich traktować jako pospolitych przestępców z całą surowością prawa wojennego.

Z chwilą zajęcia miejscowości nieprzyjacielskiej, winna żandarmerja polowa natychmiast przeszukać skrzynki, biura, urzędy pocztowe, telegraficzne, telefoniczne, wszelkie biura i urzędy państwowe i samorządowe, a znalezione pisma odsyłać do najbliższej władzy wojskowej.

Do sporów, wynikłych między pracodawcą a pracobiorcą, żandarmerji polowej się zasadniczo mieszać nie wolno. W takich wypadkach występuje on tylko wtedy służbowo, gdy spokój publiczny jest zagrożony.

Żandarmerja polowa między innemi współdziała z władzami etapowymi w sprawie ochrony cmentarzy wojskowych, udziela pomocy osobom względnie stowarzyszeniom zainteresowanym przy odszukaniu grobów poległych osób wojskowych, pochowanych na obszarze wojennym.

Ponieważ jeńcy wojenni podlegają na równi z osobami wojskowymi kompetencji sądów wojskowych, ma żandarmerja polowa w stosunku do jeńców wojennych te same uprawnienia i obowiązki, jakie ma w stosunku do osób wojska własnego. Z tego wynika, że w razie przydybania jeńca wojennego, przebywającego bez zezwolenia poza obrębem miejsca dla niego przeznaczonego, winien żandarm polowy natychmiast go przytrzymać. W razie gdy jeńcy wojenni będą użyci jako robotnicy u ludności cywilnej, winna żandarmerja zwracać pilną uwagę na to, by jeńcy nie szerzyli niepokojących pogłosek, nie uprawiali szkodliwej propagandy, zaś z drugiej strony, by każdy jeńiec miał zapewnioną opiekę sanitarną, i by się każdy pracodawca z jeńcem należycie obchodził. Jeńcom wojennym nie wolno pozbywać się danych im rzeczy skarbowych do użytkowania.

W okolicach lesistych, bagnistych i górskich i wogóle trudnych do przebycia, żandarm polowy winien oddziałom przemaszerującym dostarczyć dobrych i zaufania godnych przewodników z pośród miejscowej ludności i udzielić wojskom wszelkich potrzebnych informacji. Wogóle służba żandarma polowego ma cel utrzymać pod każdym względem jak największy ład w strefie operacyjnej i w strefie etapowej. Najtrudniejszym zadaniem żandarma polowego będzie między innymi współdziałanie z władzami wojskowymi w sprawie przeciwdziałania szerzeniu się paniki i dezercji, oraz wszelkim rodzajom ekscesów na wypadek większego odwrotu wojsk własnych. Dlatego to żandarm polowy winien z całym zaparciem się i zawsze jak najsumienniejszym i jak najdokładniej wykonywać wszelkie rozkazy i zlecenia kompetentnych władz, pamiętając o tem, że i jego wysiłki, na równi z wysiłkami wszystkich oddziałów innych broni, prowadzą do ostatecznego zwycięstwa.

Współdziałanie żandarmerji z władzami cywilnymi.

Instrukcja żandarmerji reguluje szczegółowo współpracę z władzami administracyjnymi i policji państwowej, mianowicie § 1, pkt. III, o uczestniczeniu żandarmerji w asystencjach wojskowych, udzielanych władzom administracyjnym. Pkt. V tego paragrafu mówi, że żandarmerja bierze udział w czynnościach przeprowadzanych przez cywilne organa bezpieczeństwa, a dotyczących interesów wojskowości. § 3 podkreśla, że żandarm ma prawo żądania pomocy nie tylko od władz wojskowych, ale i od cywilnych. Z § 28 wynika, że żandarmerja współdziała z władzami administracyjnymi na linjach komunikacyjnych, wykonywując tam kontrolę. Przypominam § 33, pkt. V, z którego wynika, że żandarmerja zna tak zwane kordony specjalne, o których

mowa była powyżej, podczas której to służby żandarmerja idzie na rękę władzom cywilnym. § 77 mówi, że żandarmerja udziela asystencji policji przy rewizji mieszkań zajętych przez osoby cywilne.

Stosunek żandarmerji do Policji Państwowej.

W celu ostatecznego ustalenia współpracy Policji Państwowej z żandarmerją wojskową, ogłosiło Min. Spr. Wojsk. w *Dzien. Rozk. Nr. 28 M. S. Wojsk.* z dnia 19 lipca 1921 r. *L. O. V. Szt. 3140/Org.*, poz. 569, co następuje:

1. funkcjonariusze policji państwowej przy wykonywaniu swych czynności służbowych mają prawo występować wobec osób wojskowych:

a) w razie dokonywania przez osobę wojskową czynu przestępnego,

b) w razie potrzeby zapobieżenia popełnieniu czynu przestępnego, lub w celu jego wykrycia, jeżeli sprawca został schwytany na gorącym uczynku popełnienia zbrodni, lub poważniejszego występku, lub zaraz po spełnieniu tychże, funkcjonariusz policji państwowej, o ile na miejscu niema żandarmerji lub warty wojskowej, ma prawo tymczasowego przytrzymania osoby wojskowej, niemającej stopnia oficerskiego i doprowadzenia jej do najbliższej komendy, lub warty wojskowej, a w braku danej miejscowości, do najbliższego urzędu policji państwowej.

W stosunku do oficerów i urzędników wojskowych, funkcjonariusz policji w wypadkach wyżej przytoczonych powinien uprzednio zażądać okazania legitymacji i wezwać do dobrowolnego udania się wraz z funkcjonariuszem policji państwowej do komendy wojskowej, lub warty oficerskiej, a w ich braku do najbliższego urzędu policji państwowej. Dopiero w razie odmowy

ma policjant prawo przytrzymać, względnie doprowadzić przymusowo.

2. Jeżeli funkcjonariusz policji ma uzasadnione podejrzenie, że osoba wojskowa popełniła zbrodnię lub poważniejszy występki, albo, że do popełnienia czynu takiego czyni przygotowania, ma funkcjonariusz policji prawo zażądania od osób wojskowych, nieposiadających stopnia oficerskiego, przedstawienia legitymacji. Jeżeli wylegitymowanie nie uchyli podejrzenia, a zwłoka grozi niebezpieczeństwem i na miejscu niema przedstawiciela żandarmerji lub warty wojskowej, ma policjant również prawo tymczasowego przytrzymania, doprowadzenia osoby wojskowej, o ile zachodzą okoliczności, które według istniejących przepisów ustawowych uprawnialyby do aresztowania osób cywilnych.

W stosunku do oficerów i urzędników wojskowych funkcjonariusz winien postąpić jak wskazano w poprzednim ustępie.

3. We wszystkich pozostałych wypadkach, gdy wojskowy, przekraczając inne przepisy prawa karnego lub przepisy policyjno-administracyjne, swoim zachowaniem się zakłóca bezpieczeństwo, spokój, porządek publiczny do tego stopnia, że wkroczenie okaże się bezwzględnie potrzebne, wówczas funkcjonariusz policji uprawniony jest zwrócić mu na to uwagę i wezwać go do porządku, względnie zażądać wylegitymowania się. Jeśli osoba wojskowa wzbrania się wylegitymowania, albo jeśli legitymacja wydaje się podejrzaną, funkcjonariusz policji winien wezwać przedstawicieli żandarmerji wojskowej i tylko w razie ich nieobecności może on przytrzymać winnego i doprowadzić go do najbliższej komendy lub warty wojskowej.

4. W razie stawienia przez osobę wojskową czynnego oporu policji działającej prawnie w zakresie i stosownie do niniejszego rozporządzenia, policja jest uprawniona do stosowania wszelkich środków, które jej w myśl

własnej instrukcji w wypadkach oporu czynnego przysługują.

5. Funkcjonariusze policji, występując do osób wojskowych, obowiązani są postępować z jak największym taktem i rozważą, a wobec oficerów W. P. działać w każdym wypadku, bez wyjątku z należytych szacunkiem.

6. Wojskowy w cywilnem ubraniu, dopóki się nie wylegitymuje i nie udowodni swego charakteru wojskowego, winien być traktowany narówni z osobami cywilnymi. Szeregowi podoficerowie wszystkich stopni, podchorążowie i chorążowie nie mają prawa nosić ubrania cywilnego. Oficer służby czynnej winien posiadać i zawsze nosić przy sobie legitymację wojskową przepisanej wzoru. Oficer rezerwy nie posiada legitymacji oficerskiej służby czynnej i obowiązują go wszystkie przepisy dla osób cywilnych.

7. Wszyscy szeregowi obowiązani są tak w służbie jak i poza służbą udzielać funkcjonariuszom policji pomocy w celu udaremnienia czynnego oporu stawianego policji, tak przez osoby wojskowe jak i cywilne.

8. Organa policji państwowej są organami państwowymi i nie posłuchanie ich wezwań służbowych przez osoby wojskowe, względnie opór stawiany im w wykonywaniu służby, lub gwałt na nich popełniony ulegają karze w myśl obowiązującego wojskowego kodeksu karnego jako zbrodnie lub występki.

W Dzienniku Rozkazów Nr. 25 z dnia 2 IX 1927 r. wydał Minister Spraw Wojskowych pod pozycją 321 następujący rozkaz:

Zajścia pomiędzy wojskowymi a funkcjonariuszami policji państwowej.

Zdarzają się wypadki nieporozumień względnie zajść pomiędzy funkcjonariuszami policji państwowej a wojskowymi, które jakkolwiek nie noszą cech przestępstw, nadających się do ścigania w drodze postępowania kar-

niego, wymagają jednakże należytego zareagowania dyscyplinarnego.

Przełożeni służbowi, do których takie sprawy są kierowane, różnolicie je załatwiają: jedni przesyłają wyczerpujące sprawozdania, inni albo zupełnie nie zawiadamiają o wyniku, albo też ograniczają się do ogólnikowych określeń, jak np. „Po wykorzystaniu służbowem zwracam“ i t. p.

Dla ujednostajnienia sposobu postępowania zarządzam: w sprawach nieporozumień i zająć pomiędzy wojskowymi i funkcjonariuszami policji państwowej, przełożony służbowy po rozpatrzeniu sprawy i powzięciu decyzji zawiadamia odnośnie dowództwo lub władzę policji państwowej o ukaraniu winnej osoby wojskowej bez podania wymiaru kary. W razie umorzenia sprawy przez przełożonego służbowego koniecznem jest w zawiadomieniu o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego podać odnośnemu dowództwu lub władzy policji państwowej motywy umorzenia.

Jeżeli sprawa ze względu na cechy przestępstwa karnego skierowaną została do władz sądowych, należy o tem zawiadomić właściwe dowództwo lub władzę policji państwowej. W tym wypadku konieczne jest zakomunikowanie po przewodzie sądowym o wyroku władz sądowych.

Ludwik Kloske.

Walka przeciwgazowa.

1. Zarys historyczny.

Historja świadczy, że używanie środków chemicznych zabijających lub ubezwładniających nie jest wynalazkiem człowieka. Człowiek natomiast podpatrzył w tym wypadku, jak w wielu innych, przyrodę i umiał sobie najrozmaitsze trucizny uczynić narzędziami w walce o byt.

I tak widzimy, że rośliny niektóre jak np. pokrzywa, muchomor, bieluń i inne parzą lub trują wtedy, kiedy ich się dotykamy albo je spożywamy. Także zwierzęta niektóre stosują walkę chemiczną. Naprzykład wiemy, że śmierzdel amerykański wyrzuca w obronie płyn cuchnący. O naszym tchórzu wiemy, że zjawia się on często podczas nocy w kurniku i odurza ptactwo domowe do tego stopnia, że ono spada bezwładnie z grząd. Toteż używanie trucizny podczas wojen, czyli walka chemiczna sięga najdawniejszych czasów. Jedynie sposób używania trucizny był inny, jak w czasach dzisiejszych. Z historii polskich wojen wiemy, że w roku 1241 pod Lignicą na Śląsku Tatarzy posługiwali się przeciw wojskom polskim gazami trującymi. W wiekach średnich używano butelek napełnianych chemikaljami, które działały na podobieństwo dzisiejszych gazów duszących. Wiemy też, że w wiekach średnich napełniano miedziane figury środkami chemicznymi, które wybuchając przez otwory ust, nosa i ocz, szerzyły popłoch w szeregach wojsk nieprzyjacielskich.

Podczas wojny światowej zastosowali gazy trujące po raz pierwszy Niemcy i to w dniu 20 kwietnia 1915 r. Ponieważ przez fakt ten naruszyli Niemcy podpisany przez nich traktat, czuli się oczywiście sprzymierzeni także zniewoleni do stosowania środków chemicznych przeciwko nim. Według obliczeń statystycznych z wojny światowej wynika, że wojna chemiczna jest o stokroć tańsza jak wojna prowadzona innymi rodzajami broni. Gazy trujące są bowiem najskuteczniejsze jeżeli chodzi o usunięcie szybkie wielkiej ilości żołnierzy z szeregu walczących w jednej chwili. W przeciwieństwie do innych rodzajów broni środki chemiczne nie niszczą przedmiotów martwych i nie wymagają od człowieka siły fizycznej, a jednak środki chemiczne zabijają lub ubezwładniają każdą istotę żywą o wiele pewniej jak każdy inny rodzaj broni.

2. Istota walki chemicznej.

Zatrucie gazami nastąpić może albo przez przewody pokarmowe albo przewody oddechowe lub też przez całą powierzchnię skóry. Zależnie od zaburzeń, jakie wywołują gazy trujące w organizmie ludzkim, dzielimy je na dwa rodzaje.

1. Gazy zabójcze,
2. gazy napastliwe lub drażniące.

Gazy zabójcze są zawsze śmiertelne, ponieważ działają na ciało człowieka w każdym miejscu, w którym go się dotkna.

Gazy drażniące działają w ten sposób, że wywołują łzawienie ocz, kaszel, kichanie lub wymioty i to często w bardzo gwałtowny sposób.

Gazy zabójcze dzieli się na:

- a) duszące (chlor, dwufosgen, chloropikryna),
- b) trucizny krwi (czad, kwas pruski, bromocjan, chlo-
rocjan, fosgen),
- c) parzące lub żrące (iperyt i lujzyt). Gazy te wywo-
lują swędzenie i pieczenie skóry, na której tworzą się
pęcherzyki, które szybko pękają i wydzielają ropę tru-
jącą.

Do gazów napastliwych należą: adamsyt i chloro-
pikryna, które wywołują wymioty. Działają one oprócz
tego na mały mózdzek, wskutek czego człowiek traci
równowagę i robi wrażenie zupełnie pijanego.

Pod względem działania podczas samej walki dzie-
limy gazy bojowe na:

- a) gazy, które działają natychmiast,
- b) gazy, które działają po upływie dwóch do trzech
minut, jak np. wszystkie sternity i
- c) gazy, które działają po upływie 6-ciu do 8-miu
godzin, jak np. iperyt.

Zapachy poszczególnych gazów są bardzo różne.
Chlor ma zapach duszący, fosgen ma zapach zgniło zie-

misty, iperyt ma ostry zapach czosnku i musztardy, dwufosgen ma zapach kwiatów pelargonii, luizyt ma zapach kwiatów wogóle, kwas pruski ma zapach gorzkich migdałów.

Na podstawie tej, że poszczególne gazy mają tak różnorodne zapachy, sporządzano dla walki chemicznej mieszaniny gazów, aby nieprzyjaciela wprowadzić w błąd i ukryć obecność niebezpiecznego gazu przez domieszkę gazu o zapachu silniejszym.

Pod względem pozostania gazów bojowych w terenie dzielimy je na:

1. gazy lotne, które parują do 3-ch godzin, jak np. chlor, fosgen, czad i kwas pruski,

2. gazy średnio-trwałe, które parują od 3 do 12 godzin,

3. gazy trwałe, które parują do 14 dni, a nawet i więcej, jak np. iperyt, luizyt, bromek-ksylilu, bromek-benzylu.

Czas trwania gazów bojowych w terenie odgrywa bardzo wielką rolę i tak np. podczas ofensywy można używać tylko gazów lotnych, ponieważ atakujący chce się w jak najkrótszym czasie dostać na teren zajęty przez nieprzyjaciela, a używając gazów średnio-trwałych lub trwałych narażonoby własne wojska na niebezpieczeństwo.

Gazów średniotrwałych używa się dlatego do ostrzeliwań rezerw, dróg dojazdowych, węzłów kolejowych, magazynów nieprzyjacielskich i t. p.

Gazów trwałych używa się w czasie defensywy do ostrzeliwania etapu, a także przy odwrocie, aby nieprzyjacielowi utrudnić pościg.

Postacie poszczególnych gazów są także bardzo różne.

1. Gaz przy eksplozji przechodzi w powietrze, tworząc obłok gazowy, kolorowy (ciała płynne rozpylone),

2. gaz w postaci ciałek stałych, a więc w postaci proszku lub kurzu tworzy przy eksplozji obłok dymny,

3. gaz płynny rozlany tworzy po eksplozji plamę chemiczną, a para, wychodząca z tej plamy chemicznej, tworzy obłok chemiczny.

Przy używaniu gazów uwzględnić jeszcze trzeba *stężenie* gazu. Pod stężeniem rozumie się ilość chemikaliów zawartych w powietrzu. Stężenie dzieli się na stężenie bojowe śmiertelne i na stężenie napastliwe drażniące. Pierwsze jest niebezpieczne i szkodliwe, drugie natomiast nie jest zdolne spowodować wypadku nieszczęśliwego.

I tak np. 3 i $\frac{1}{2}$ grama chloru na 1 m³ powoduje stężenie śmiertelne. Ten sam chlor w ilości 0,3 gr na 1 m³ powoduje stężenie napastliwe. A więc 1 litr chloru na 1000 m³ będzie miał stężenie zabójcze śmiertelne. 1 litr chloru na 10 000 m³ będzie miał stężenie napastliwe.

Sposoby walki chemicznej.

a) Napad falowy wykonuje się w następujący sposób: wbudowuje się do okopów wielką ilość butli napełnionych płynnym gazem. Gdy wiatr wieje w kierunku nieprzyjaciela odkręca się butlę i wypuszcza się gaz za pomocą rurek w kierunku na nieprzyjaciela. Przy odpowiednim powietrzu może taki napad falowy działać do 12 km w głąb terenu nieprzyjacielskiego. Napady falowe w wojnie światowej nie okazały się bardzo korzystne, a to z tego powodu, że nieprzyjaciół słyszał hałas przy transportowaniu butli i słyszał także syk ułatwiającego się gazu przy rozpoczęciu napadu falowego i miał czas przygotować się odpowiednio na atak gazowy.

b) Miny gazowe. Anglicy skonstruowali miotacze bomb, tak zwane miotacze Liwensa, które składały się

z rur metalowych zakopywanych w ziemi pod kątem 45 stopni, w oddaleniu od siebie o 1 m. Do rur wkładano miny napełnione gazem. Materiał wybuchowy, mający wyrzucić minę gazową był umieszczony w dolnej części miny. Przy pomocy przewodów elektrycznych wyrzucano od razu wszystkie miny na pewnym odcinku frontu, które po opadnięciu na teren nieprzyjacielski tamże wybuchwały i stwarzały tamże bardzo silne fale gazowe. Łatwy sposób wyrobu miotaczy Liwensa i ich wielka skuteczność upoważnia nas do przypuszczenia, że będą one najprawdopodobniej także i w przyszłej wojnie stosowane. Mają one jeszcze i te zalety, że nie trzeba czekać na dogodny wiatr i można je ukryć za własnym frontem i że wywołają silną depresję moralną podczas eksplozji.

c) Walka gazowa za pomocą artylerji zagraża skutecznie tyły nieprzyjaciela, niszczy magazyny i paraliżuje ruch ludności. W czasie wojny światowej używano do walki gazowej za pomocą artylerji lotnych i trujących gazów. I tak np. Niemcy posługiwali się podczas walki artyleryjskiej tak zwanym mieszanem strzelaniem gazami. Strzelano tak zwanym „zielonym krzyżem“ i „żółtym krzyżem“. Strzelanie pierwsze powodowało nałożenie masek gazowych. Ponieważ w granatach oznaczonych zielonym krzyżem znajdował się gaz drażniący, poszczególny żołnierz nie wytrzymał w masce długo i zrzucił ją. W tejże chwili rozpoczęto strzelanie niebieskim krzyżem, który zawierał gaz trujący i niszczył nieprzyjaciela.

d) Walka gazowa za pomocą lotnictwa była także wprowadzona w czyn podczas wojny światowej, mianowicie lotnictwo bombardujące zabierało olbrzymie bomby gazowe, które zrzucano na większe dworce kolejowe, skrzyżowania dróg, na gmachy sztabów generalnych i wielkie zakłady przemysłowe.

Wpływ warunków atmosferycznych na gazy.

1. Temperatura ma wpływ na gaz, albowiem czem wyższą jest temperatura powietrza, tem szybciej rozszerza się obłok gazowy i stężenie jego prędzej maleje.

2. Na obłok dymny temperatura nie wpływa tak silnie i obłoki dymne mogą być stosowane nawet przy bardzo wysokiej temperaturze.

3. Plamy chemiczne: przy podwyższonej temperaturze następuje większe stężenie gazu parującego z plamy chemicznej i płyn szkodliwy w krótkim czasie przechodzi w powietrze. Trwałość zatem plamy będzie w podwyższonej temperaturze krótszą. Jedynie iperyt może być stosowany i w porze zimowej.

Przy zastosowaniu gazu trzeba uwzględnić także wiatr. Wiatry mamy poziome, idące w górę i idące w dół. Wiatr, jak wiadomo, oblicza się pod względem jego szybkości w metrach na sekundę. O ile mamy wiatr silniejszy jak 3 m na sekundę nie stosujemy gazów. Dlatego, im słabszy będzie wiatr tem dogodniejszy będzie czas do stosowania gazów. Przy plamach chemicznych wiatr skraca czas parowania i szybko przenosi ciała gazowe do powietrza. Wiatr wiejący z dołu do góry jest niekorzystny dla walki gazowej. Natomiast wiejący z góry na dół jest bardzo korzystny dla walki gazowej, ponieważ utrzymuje gaz na powierzchni ziemi.

Słaby względnie mały lub dżdży deszcz jest korzystny dla obłoku gazowego. Natomiast silny lub ulewny deszcz rozpędza obłok gazowy jak i obłok dymny. Plama chemiczna w wilgotnem powietrzu skutkuje bardzo dobrze. Silny deszcz natomiast zmywa plamę chemiczną i osłabia szybko jej stężenie.

W terenach zalesionych mamy bardzo korzystne schronienie przed gazami w głębi lasu. Doświadczenie bowiem uczy, że wiatr działa tylko na przestrzeni 20 m

od brzegu lasu w kierunku do wewnątrz. Podczas ataków gazowych na terenie zalesionym gaz unosi się nad wierzchołkami drzew i opada dopiero za lasem jakie 200—300 m. Wobec tego nie należy w czasie ataku gazowego wspinać się na wysokie drzewa lub pozostawać na brzegu lasu od strony nieprzyjaciela. Wspinanie na pojedynczo stojące drzewa w terenie jest natomiast bezpieczne, ponieważ gaz w wolnym terenie przechodzi tuż ponad ziemię. Doliny w terenie powodują bardzo wielkie stężenie gazu i schronienie się w dolinach jest bardzo niebezpieczne. Jeżeli podczas ataku gazowego znajdujemy się przypadkowo w dolinie, to możemy się schronić jedynie na wałach znajdujących się ewentualnie tamże. Przy budynkach otoczonych parkanami gaz zatrzymuje się pomiędzy budynkiem i parkanem i dlatego nie wolno do takich przestrzeni się schronić. W zagajnikach, krzewach, ruinach itp. utrzymuje się gaz bardzo długo, częstokroć do 4 tygodni, a mianowicie iperyt.

Opis gazów.

1. Chlor trzyma się zawsze przy ziemi, ponieważ jest ciężki. Jest on koloru zielonawo-żółtego i ma duszący i ostry zapach. Chlor łączy się chemicznie z żelazem, dlatego widzimy po każdym ataku gazowym, podczas którego używano chloru, na wszystkich metalowych częściach uzbrojenia warstwę podobną do rdzy. Do oczyszczenia tej rdzy używać można tylko wazeliny. Natomiast używanie tłuszczów zwierzęcych lub roślinnych nie jest wskazane. Środki niszczące chlor są: silny deszcz i siarczan sodowy.

2. Fosgen ma zapach zgniło ziemisty, kolor brunatny i zapach duszący. Środkami niszczącymi fosgen są silny deszcz, urotropina i wapno sodowe.

3. Chloropikryna jest płynem bezbarwnym, powoduje

podrażnienie ocz, a przy silniejszym stężeniu dusi i powoduje wymioty. Środkiem niszczącym przeciwko niej jest siarczan sodowy.

4. Dwufosgen jest także płynem i działa na drogi oddechowe i płuca trująco. Ma on zapach drażniący. Środkami niszczącymi dwufosgen są urotropina i wapno sodowe.

5. Luizyt jest cieczą działającą trująco i parząco, o zapachu kwiatu pelargonji. Można go niszczyć wapnem chlorowanym, mydłem z sodą i wodą gorącą, anogenem, nadmanganianem potasu.

6. Chloroacetofenen ma przyjemny zapach kwiatów.

7. Adamsyt ma zapach jagód.

8. Sternit A. ma zapach benzyny.

9. Sternit B. ma zapach starego spruchniałego drzewa.

10. Iperyty jest cieczą ciężką i gęstą. W czystym stanie jest on bezbarwny, w stanie nieczystym jest brunatnym. Iperyty wyrabiany przez Francuzów ma zapach czosnku, wyrabiany przez Niemców ma zapach musztardy. Środkiem niszczącym iperyty jest wapno chlorowane, siarczan sodowy, anogen, chloramina T.

11. Czad (CO) jest lekki i może być używany razem z innymi gazami. Środków niszczących dotychczas nie wynaleziono.

12. Kwas pruski jest cieczą bardzo lotną o zapachu gorzkich migdałów. Z powodu jego lekkości nie używa się go w stanie czystym, lecz miesza go się razem z innymi gazami. Środek niszczący: siarczan niklu.

13. Adamsyt jest sternitem amerykańskim, ma zapach jagód, powoduje kichanie i łzawienie. Środek niszczący: wapno chlorowane lub nadmanganian potasu.

Oprócz gazów używa się w walce chemicznej także dymy bojowe. Dymy mogą być zasłaniające, napastli-

we lub też jednocześnie zasłaniające i napastliwe. Dymy bojowe wytwarzają wszystkie sternity.

Dymami zasłaniającymi posługuje się wojsko przy natarciu, przy budowie mostów lub używa się ich jako zasłony obiektów kolejowych i innych przed napadami lotniczymi. Dym wytwarzamy w następujący sposób:

1. przez zapalenie skrzyń o zawartości 40 kg mieszaniny Bregera. Aby zasłonić dymem 1 km² trzeba zapalić 15 skrzyń. Skrzynie palą się 20 minut.

2. Za pomocą fumatorów. Fumator składa się z wózka i dwóch butli. W pierwszej z tych butli znajduje się skroplony chlor, a w drugiej skroplony amoniak. Po złączeniu się obydwóch gazów z wilgocią tworzy się dym, który trwa 15 minut. Na zadymienie 1 km² potrzeba 15 fumatorów.

3. Butle zawierające czterochlorek cyny w płynie. Przy wypuszczaniu tego płynu z butli chwytą on chciwie wilgoć powietrza i wytwarza dym.

Świece dymne PT (parafina i trociny). Jedna świeca pali się 3 minuty.

5. Świece dymne CO (chlorek ołowiu), są one lepsze od świec PT i palą się przez 4 minuty.

6. Świece dymne CAF (chloroacetofenon).

7. Granaty dymne S (siarka) tworzą dym ciemnozielony.

Do środków bojowych chemicznych należą jeszcze środki zapalające. Do nich zaliczamy:

1. bomby z fosforem,

2. sól, jest to metal miękki, który chciwie łączy się z wodą i pali się jaskrawym płomieniem,

3. termity, które przy paleniu się wytwarzają temperatury do 3000 stopni Celsjusza, wobec tego gasić je można tylko piaskiem.

Zasady obrony przeciwgazowej.

Rozróżniamy obronę osobistą czyli indywidualną i obronę zbiorową.

Obronę osobistą dzielimy na obronę filtracyjną, podczas której dany człowiek oddycha powietrzem zatrutym za pomocą filtru, i na obronę izolacyjną, podczas której dany człowiek czerpie powietrze ze specjalnych zbiorników, czyli posługuje się aparatem izolacyjnym.

Aparat izolacyjny (tlenowy) składa się z butli tlenowej, z worka tlenowego, z rury oddechowej, z pochłaniacza i okularów.

Butla tlenowa jest to stalowy cylinder z wytrzymałością ciśnienia do 300 atmosfer. Butli tej nie wolno smarować tłuszczami, bo mogłaby się rozgrzać i spowodować eksplozję. Butle mogą mieć pojemność do 3 ltr. tlenu w stanie ściśnionym. Butla z zawartością 0,8 l. ściśnionego tlenu ma tlenu luźnego, jakim oddecha człowiek 120 l. Zatem jedna butla starczy na jedną godzinę, o ile zawierała 0,8 l. tlenu, ponieważ przy średnim używaniu potrzeba $1\frac{1}{2}$ l. tlenu na minutę.

Worek tlenowy sporządzony jest ze sukna żaglowego, mającego wewnątrz warstwę gumową. Jest on pośrednikiem pomiędzy płucami człowieka i butlą tlenową, ponieważ tlen brany wprost z butli rozerwałby płuca.

Na końcu rury oddechowej znajduje się ustnik i ścisakcz nosa.

Dobry pochłaniacz poznaje się po tem, że przy poruszaniu szeleści. Pochłaniacze zardzewiałych nie należy używać. Każdy pochłaniacz ma napis, kiedy został wyprodukowany i na jak długi czas jest wytrzymały. W pochłaniaczach są zawarte oksylity, które po złączeniu się z CO^2 wydzielają tlen i przez to przedłużają użycie aparatu.

Okulary winne mieć gumowe uszczelnienie, niepuszczające żadnego gazu do gałki oka.

Obronę zbiorową dzieli się na 3 okresy:

1. Obrona przed napadem gazowym,
2. obrona w czasie napadu gazowego,
3. obrona po napadzie.

Okres pierwszy obejmuje następujące czynności:

- a) organizację służby alarmowej,
- b) przygotowanie uszczelnionych pomieszczeń,
- c) przygotowanie odpowiedniej ilości schronów gazowych,
- d) zabezpieczenie zwierząt i materiału,
- e) pouczenie ludności o wszystkich zarządzeniach, odnoszących się do obrony zbiorowej.

ad a) Każda miejscowość winna wystawić posterunki obserwacyjne, które meldują telefonicznie stacji alarmowej o zbliżaniu się samolotów nieprzyjacielskich. Posterunki w pierwszej strefie obserwacyjnej, która sięga od linii bojowej do 5 km wgląd kraju, winny być zawsze w pogotowiu gazowym. Posterunki alarmowe w strefie drugiej, tj. od 5 do 25 km wgląd kraju, mają maski gazowe normalnie powieszone. Posterunek obserwacyjny winien najpierw nałożyć maskę, a następnie dopiero alarmować.

W strefie drugiej, w której to jeszcze będzie się znajdować ludność cywilna, winien każdy obywatel posiadać jedną ubikację zupełnie szczelną. Uszczelnienie okien, drzwi, kominów, wentylatorów, podłóg uskutecznia się zapomocą waty lub szmat nasasyconych wodą. Pomieszczenie takie musi być zaopatrzone w zbiornik z tlenem. Dla zniszczenia CO^2 zabiera się do pokoju wodorotlenek sodowy i potasowy, najlepiej oksylity. Oksylitu potrzeba dla każdej osoby 1 kg, który jej wy-

starczy na 1 godzinę. Kubełek wody, do którego rzucamy oksylit, winien być nakryty jakąkolwiek tkaniną, albowiem oksylit wytryskuje (rozpryskuje się).

ad c) Schrony gazowe służą dla obcych, jak np. dla policji znajdującej się w służbie, dla służby kolejowej i t. d., którzy przy dłuższych atakach mogą się tam schronić i odpocząć. Od uszczelnionego pomieszczenia różni się schron gazowy tem, że do schronu można w każdej chwili wejść. Schrony gazowe nie posiadają drzwi tylko rolety. W schronach winny być podwójne rolety i to, w schronach zwykłych z odstępami 2 m, a w schronach sanitarnych w odstępach 3 m od siebie, przyczem uwzględniona jest długość noszy. Rolety winne być sporządzane z płótna żaglowego, przepejonego pokostem. Aby rolet się dobrze wyciągnął, umocowuje się do niego worki piaskowe lub ciężary. Celem zniszczenia gazu, który się dostał do schronu przy uchyłaniu rolet używa się rozpylacza (vermorela); zawiera on roztwór solwayowski, roztwór hiposolway i wątrobę siarczaną. Celem dostarczenia powietrza do schronu gazowego służą butle tlenowe, filtry ziemne i filtry skrzynkowe. Filtr skrzynkowy jest wynalazkiem Francuza Leclerga. Powietrze wprowadzone przez filtry do schronu gazowego ściska się do tego stopnia, że przy uchyleniu rolet jest zdolne wypchać wszelkie gazy trujące na zewnątrz schronu. W schronie trzeba także mieć potrzebną ilość oksylitu, aby zwalczać CO^3 , wydzielonego przez organizmy ludzkie. Oprócz tego winny się znajdować w schronie przedmioty do desynfekcji jak: wapno chlorowane, łopaty, maski gazowe, aparaty tlenowe i t. d. W schronie nie wolno palić tytoniu i trzeba unikać dużego ruchu, i nie wolno palić wiele światła. Pożądaniem także jest, aby w schronie znajdowała się służba.

Obrona podczas napadu gazowego.

W czasie napadu zapomocą gazów nieparzących należy unikać paniki, nałożyć maskę gazową, pozostać na miejscu i unikać niepotrzebnych ruchów.

Podczas napadu gazami parzącymi należy ludzi wycofać, albowiem mogą roznosić iperyt. Na miejsce ludzi wycofanych należy sprowadzić ludzi w ubraniach iperytowych.

Po napadzie gazowym należy maski dopiero wtenczas zdjąć, o ile stężenie jest nieszkodliwe, aby to stwierdzić, należy do tego wydelegować specjalistów, to zn. wykrywaczy gazu. Na każdy gaz istnieje inny sposób wykrywania. Do stwierdzenia stężenia gazu służą tabliczki z papierkami. Każdy rodzaj papierku jest przeznaczony dla jednego gazu. Pod odnośnym papierkiem widnieje napis odnośnego gazu. Każdy papierek pomaczany jest w takiej substancji chemicznej, która łączy się z danym gazem i zmienia jego barwę. Jeżeli na jednym z papierków nastąpi zmiana barwy w krótkim czasie, to jest to dowodem, że stężenie odnośnego gazu jest wielkie. Przy małej zmianie barwy wnioskujemy, że stężenie jest małe, a więc nieszkodliwe. Gdy stwierdzimy małe stężenie przy gazach nieparzących, przeprowadzamy desynfekcję. Desynfekcję mieszkań przeprowadzamy zapomocą przewietrzania. Piwnice desynfekujemy zapomocą ogrzewania. Odzicż desynfekujemy przez wytrzepanie jej na świeżem powietrzu. Maskę należy przewietrzyć. Wszelkie metale należy obmyć ciepłą wodą z dodatkiem sody, następnie wysuszyć i nasmarować wazeliną, albo olejami mineralnymi. Tak samo należy oczyścić zaraz po napadzie gazowym aparaty optyczne, telefoniczne, kable i t. p. Wody do picia nie należy używać, chyba, że ją poprzednio dobrze przegotowano. Żywność, do której ewen-

tualnie gazy doszły, należy oddać do zbadania przez specjalistę.

Po ataku zapomocą gazów parzących winna się odbyć desynfekcja w następujący sposób. Każdy zakażony desynfekuje sam wszystkie części swego ubrania. Następnie zakażony sam smaruje się płynnem mydłem i obmywa się pod prysznicą. Mydlenie i obmywanie winno bezwarunkowo nastąpić trzy razy po sobie. Po trzykrotnem obmyciu następuje badanie lekarskie, zastrzyki sodowe i ubranie się w świeżą odzież. Do tego celu winne być przygotowane miejscowe kolumny sanitarne.

Oprócz wyżej opisanej desynfekcji osób winna po nпадzie gazów parzących nastąpić także desynfekcja terenu. W tym celu wysyła się patrole desynfekcyjne złożone z 3 do 4 ludzi w ubraniach iperytowych. Patrole mają być zaopatrzone w wapno chlorowane, łopaty, piasek i tabliczki z napisem „teren zaiperytowany dnia...“. Patrole ustalają plamy chemiczne. Każdą plamę chemiczną posypuje się wapnem chlorowanym (1 kg na 10 m²). Wapno pokrywa się warstwą piasku. O ile natrafimy na plamy chemiczne na ścianach budynków, to winniśmy je dwa razy wapnem chlorowanym wybielić. Odzież desynfekuje się w parze wody, do której dodajemy 25% sody w temperaturze 90°. O ile odzież, lub maski, albo żywność, lub woda zostały oblane gazem, należy je zniszczyć. Teren jest po upływie 3 godzin dla wszystkich dostępny, o ile został w powyższy sposób desynfekowany.

Ochrona przeciwgazowa polega na celowem zastosowaniu najrozmaitszych środków ochronnych, niedopuszczających gazów do organów oddechowych i do powierzchni całego ciała. Nazywamy to obroną indywidualną. Rozróżniamy dwa rodzaje obrony indywidualnej, a mianowicie:

1. obronę ciężką (izolacyjną zapomocą aparatów tlenowych),

2. obronę lekką (filtracyjną zapomocą masek gazowych).

Maski gazowe.

Niemiecka maska skórzana składa się z właściwej maski z oprawą metalową i pochłaniacza. Francuska maska gazowa typu A. R. S. składa się z właściwej maski z oprawą metalową i pochłaniacza. Maską R. S. C. jest używana w armji polskiej. Maską tą jest z tej samej tkaniny, co maska francuska. Wewnątrz jest ona nagumowana, zaś zewnątrz przepojona olejem lnianym. Na wysokości oczu znajdują się okulary w oprawie gumowej. Szybki okularów są zabezpieczone przeciwko potnieniu. Komora zaworowa jest dostępna, t. zn. można ją otworzyć. Pochłaniacz znajduje się na zewnątrz maski. Chcąc maskę R. S. C. wypróbować, trzeba wykręcić pochłaniacz, zapchać otwór dłonią i wciągać powietrze. Jeżeli wówczas tkanina maski przyczepi się do twarzy to jest to dowodem, że maska jest dobra.

W razie przedziurawienia maski właściwej, francuskiej A. R. S. lub polskiej R. S. C., można się ochronić:

1. Zapomocą samego pochłaniacza. W tym celu natychmiast wstrzymuje się oddech i zamyka oczy, gdy się odczuje, że gaz lub dym wchodzi do wnętrza maski wskutek jej uszkodzenia, następnie wykręca się pochłaniacz, zdejmuje maskę, wkłada gwinty pochłaniacza do ust i nos ściska palcami, poczem zaczyna się normalnie oddychać.

2. Zapomocą kawałka jakiegokolwiek materiału tkaninowego. Materiał ten zwilża się moczem i przykładając do ust i nosa, oczy zamyka, poczem zaczyna się oddychać. Współobywateli w takim wypadku odprowadza się do uszczelnionego pomieszczenia lub schronu przeciwgazowego.

3. Zapomocą ziemi. W tym celu wstrzymuje się oddech, zamyka oczy, kładzie na ziemię, wkłada usta i nos w ziemię, poczem zaczyna się normalnie oddychać. Po pewnym czasie przekłada się twarz w inne miejsce; musi to nastąpić najpóźniej w chwili, gdy się wyczuje działanie gazu lub dymu bojowego. W miejsce tego można ziemię wkładać do chusteczki itp. i przykładać do ust i nosa; co pewien czas ziemię zmieniać, wstrzymując uprzednio oddech.

Jeżeli w czasie napadu chemicznego wyczuje się, że pochłaniacz zaczyna przepuszczać chemiczne środki bojowe, to wstrzymuje się oddech, zamyka oczy, przygotowuje zapasowy pochłaniacz wyjmując go z torebki, wykręca pochłaniacz zużyty i przykręca zapasowy, poczem przyciska się tkaninę maski do twarzy i zaczyna normalnie oddychać.

W razie zużycia się obydwóch pochłaniaczy trzeba się chronić tak, jak to podaję w pkt. 2 i 3, omawiających obronę w wypadku przedziurawienia maski właściwej.

Po użyciu maskę przeciwgazową trzeba wysuszyć i włożyć do puszek. Niczem nie smarować.

Ratowanie zatrutych gazami bojowymi.

Patrz broszurka nadkom. P. P., Kazimierza Raczyńskiego, „Ratownictwo w wypadkach nieszczęśliwych i zatruciach gazami bojowymi“, strony 156—167, którą to broszurkę otrzymały wszystkie komisariaty i posterunki Pol. Woj. Śl.

Józef Żółtaszek,
Gł. Kmdt. Pol. Woj. Śl.

Podstawy organizacji służby bezpieczeństwa z zastosowaniem metody naukowej organizacji.

Referat wygłoszony w języku francuskim na międzyna-
rodowym kongresie policyjnym w Antwerpii w dniu
25 września 1930 r.

Naukowa organizacja przewiduje 4 etapy: badanie, planowanie, wykonanie i kontrolowanie. Przystępując do analizy podstaw organizacji służby bezpieczeństwa, wkraczamy w pierwszy etap, a mianowicie — badania. Ważnem będzie zatem w naszym zagadnieniu wyodrębnienie przedmiotu badania — tej sprawie poświęcę pierwszą część mego referatu.

Gdy spojrzymy na jakikolwiek teren miejski czy wiejski pod kątem widzenia bezpieczeństwa, to spostrzeżemy, że teren ten ma bardzo urozmaiconą fizjognomję, że drugiego terenu o identycznej fizjognomji nie znajdziemy.

Fizjognomja ta — to nic innego, jak różnorodność pod względem zlokalizowania miejsc niebezpiecznych, a więc takich, gdzie policja musi reagować. Każdy teren usiany jest jakby niebezpiecznemi, rozmieszczonemi w najrozmaitszy sposób polami, znajdującemi się w związku bądź to z obiektami stałemi, lub przejściowemi, jak banki, fabryki, teatry, cyrki i t. p., bądź też ze stałym lub przejściowym umiejscowieniem się elementu przestępczego. W tym drugim wypadku zachodzi możliwość przesuwania się pól niebezpiecznych z miejsca na miejsce. Możliwe jest również powstawanie na czas przejściowy pól niebezpiecznych, zależnych na przykład od budowy kolei lub domów, odbywania jarmarków i t. d. — Pole niebezpieczne może powstać na

czas b. krótki, np.: przejazd pociągu, godzina zamykania restauracji i utarczki z pijanymi. Szkodliwość pola niebezpiecznego bywa mniej lub więcej niebezpieczna, stąd też t. zw. siła napięcia pola niebezpiecznego jest rozmaita. A więc pola niebezpieczne są zmienne pod względem miejsca, czasu i siły napięcia.

Z punktu widzenia służby bezpieczeństwa uwzględnić należy z jednej strony — przestępczą wolę człowieka, z drugiej — przypadek. Przypadek, zakłócający bezpieczeństwo, zdarza się wszędzie, gdzie większe zbiorowisko ludzi stanowi podatne podłoże.

Z powyższego wynika, że charakter pól niebezpiecznych jest zależny już to od woli lub przypadku, już też od obydwu warunków równocześnie, czego przykładem może być nabożeństwo w kościele, na którym grasują kieszonkowcy. Może zdarzyć się tutaj wypadek zasłabnięcia, pożaru, a jednocześnie okradzenia uczestników nabożeństwa. Jeżeli nic nieznaczący napozór wypadek wywoła groźne dla porządku zjawisko, będziemy mieli nieoczekiwane powstawanie pól niebezpiecznych, na przykład nielubiany przez robotników właściciel fabryki przejeżdża przypadkowo dziecko robotnika w chwili wychodzenia robotników z fabryki i robotnicy chcą go zlinczować. Pola niebezpieczne stawać się mogą więc przestępnymi przypadkowemi, a przytem albo są oczekiwane, albo nieoczekiwane.

Istnienie pola niebezpiecznego poza możliwością bezpośredniej szkody dla obywatela, wywołuje pewne obawy w opinii publicznej, oddziałują więc nie tylko na terytorjum bezpośrednio zagrożonem, ale oddziałują na przestrzeni o znacznie większym promieniu. Wiadomo na przykład, że podróżujący omijają miejsca na drogach, gdzie zdarzają się napady rabunkowe. Z powyższego wynika, że pole niebezpieczne ma zasięg nie tylko fizyczny (bezpośrednie niebezpieczeństwo), ale i psychiczno-moralny (obawa przed niebezpieczeństwem).

Jako przeciwstawienie pól niebezpiecznych istnieją pola bezpieczeństwa, które wytwarzane są przez organa policyjne. Policjant w obchodzie lub na posterunku wyobraża pewne pole bezpieczeństwa, które posiada zasięg fizyczny i zasięg psychiczny tak, jak pole niebezpieczne.

Zasięg fizyczny pola bezpieczeństwa — to broń, którą może policjant użyć na odległość, wzrok, słuch i sprawność fizyczna; zasięg psychiczny — to z jednej strony poczucie bezpieczeństwa u ludzi spokojnych, wynikające ze świadomości istnienia pola bezpieczeństwa, z drugiej — lęk u elementu przestępczego.

Wzajemne oddziaływanie na siebie pól bezpieczeństwa i pól niebezpiecznych stanowi mechanizm służby policyjnej, najważniejszym czynnikiem którego jest dążenie pola bezpieczeństwa do pokrycia pola niebezpiecznego, czyli do jego likwidacji. Pole niebezpieczne może znaleźć się w obrębie pola bezpieczeństwa w sposób następujący:

1. zasięg psychiczny pola bezpieczeństwa pokrywa częściowo zasięg psychiczny pola niebezpiecznego; w tym wypadku do działania nie przychodzi,

2. pole niebezpieczne zasięgiem psychicznym zachodzi na zasięg fizyczny pola bezpieczeństwa; następuje wzmożona akcja organów bezpieczeństwa,

3. zasięg fizyczny pola niebezpiecznego wchodzi na zasięg fizyczny pola bezpieczeństwa; następuje działanie, zmierzające do likwidacji pola niebezpiecznego,

4. zasięg psychiczny pola bezpieczeństwa wchodzi na zasięg fizyczny pola niebezpiecznego; powstaje obawa u ewentualnego sprawcy, czy warto dokonać przestępstwa.

Są wypadki, że jedno pole bezp. obejmuje swoim zasięgiem kilka pól niebezpiecz.: obchód policyjny w dzielnicy, gdzie jest dużo sklepów, banków i t. d., lub odwrotnie, jedno pole niebezpieczne kilka pól bezp.

nych, np.: rozległe magazyny kolejowe, które są pilnowane przez kilku policjantów.

Ponieważ zasięg psychiczny pola niebezpieczeństwa jest funkcją zasięgu fizycznego, innemi słowy im bardziej zwiększa się zasięg fizyczny, tem bardziej zwiększa się i zasięg psychiczny, należy stąd, w myśl zasady dążenia pola bezpieczeństwa do likwidacji pola niebezpiecznego, powiększyć zasięg fizyczny pola bezpieczeństwa. Do celu tego służą indywidualne wyszkolenia i wychowanie fizyczne policjanta, dobra broń, tudzież wysoka sprawność fizyczna.

O ile fizyczny i psychiczny zasięg pola bezpieczeństwa ma tendencję zwiększenia rozmiarów, o tyle zasięgi fizyczny i psychiczny niebezpiecznego pola, gdzie wola ludzka gra rolę decydującą (pola niebezpieczne przestępne), dążą do najmniejszych rozmiarów. Jest to zupełnie zrozumiałe, gdyż mechanizm służby bezpieczeństwa wymaga pokrycia pola niebezpiecznego polem bezpieczeństwa; pole bezpieczeństwa dąży do tego pokrycia, pole niebezpieczne uchyla się od tego. Działanie w czasie zasięgów fizycznych i psychicznych tak w polach bezpieczeństwa, jak i niebezpiecznych, nie jest jednakowe. Kiedy zasięg fizyczny zniknie, może dłuższy jeszcze czas istnieć zasięg psychiczny; na przykład przestępstwo zostało już dokonane, a psychiczne działanie jego trwa nadal; lub schwytanie przestępcy już nastąpiło, względnie unieszkodliwiła przestępcę na gorącym uczynku policja, a wpływ faktu trwa mimo to nadal.

W stałym przeciwdziałaniu pól bezpieczeństwa polem niebezpiecznym tkwi sama istota służby bezpieczeństwa. Osłabienie energii pól bezpieczeństwa, ruchliwości ich i napięcia, sprowadza nie tylko wzrost napięcia pól niebezpiecznych, ale zlewanie się nadto tych pól niby w jeziora, zagrażające całym połaciom kraju.

Postarałem się w możliwie najkrótszym zarysie wypełnić swą zapowiedź, którą na początku rzuciłem, a mianowicie wyodrębnić przedmiot badania. Sumując moje dotychczasowe wywody, stwierdzam, że podstawowym obiektem badania, poprzedzającym tworzenie wszelkich form organizacji służby bezpieczeństwa, są pola niebezpieczne i pola bezpieczeństwa i wzajemne na siebie ich oddziaływanie.

Przystępując do drugiego etapu, planowania organizacji służby bezpieczeństwa, musimy się oprzeć na wynikach badania, t. zn. na wynikach naszych poprzednich wywodów.

Zadaniem kierowników służby bezpieczeństwa powinno być zatem odkrywanie, ustalanie i wartościowanie pól niebezpiecznych, celowe tworzenie oraz uruchamianie pól bezpieczeństwa. Zasada niniejsza jest punktem wyjścia w kierunku racjonalizacji służby bezpieczeństwa.

Ścisłe badanie pól niebezpiecznych powinno poprzedzić każdą racjonalną reakcję na ich działanie przy pomocy odpowiednich pól bezpieczeństwa.

Na wstępie zaznaczyłem, że fizjognomja terenu poszczególnych jednostek policyjnych jest zmienna, t. zn., że poszczególne pola niebezpieczne danego terenu zmieniają swe położenie, różnią się co do swego charakteru i natężenia. Należałoby z tego powodu dążyć, aby tereny najniższych jednostek policyjnych miały pod względem bezpieczeństwa charakter jednolity, to jest aby nie było tam pól niebezpiecznych o zbyt wielkiej skali wahań pod względem natężenia i obszaru. Z tego punktu widzenia na rzeczy się zapatrując, należy baczyć, aby nie łączono razem terenów miejskich i wiejskich, a także starać się o przeprowadzenie granic w taki sposób, aby mieć do czynienia przeważnie z jak najmniejszym zróżniczkowaniem.

Zamierzając zlikwidować pole niebezpieczne, należy zdać sobie przedewszystkiem sprawę z istoty tego pola, t. zn. odkryć należy jego położenie, następnie zaś określić jego natężenie i zmienność w czasie i miejscu. Badania takie są podstawowe, jako umożliwiające celowe reagowanie polami bezpieczeństwa, czyli umożliwiające celowe zakreślenie linii obchodów i ustawienia posterunków. Obchody i posterunki są to 2 rodzaje służby bezpieczeństwa o znaczeniu podstawowem.

Po zbadaniu terenu i oznaczeniu na planie pól niebezpiecznych punktami, otrzymamy przez połączenie punktów linje obchodów; należy przytem uwzględnić przedewszystkiem gęstość i natężenie pól niebezpiecznych, nie zważając na to, że jedne linje obchodów będą znacznie krótsze niż drugie i że linje tych obchodów mogą się nawzajem przecinać. Obchód powinien w miarę możliwości stanowić dość zamkniętą pod względem bezpieczeństwa całość. W dzisiejszym systemie widzimy łączenie w jednym obchodzie krańcowo różnych miejsc i z tego powodu zdarza się bardzo często, że policjant oddala się od pola niebezpiecznego w momencie krytycznym, aby obejść obchód w tych miejscach, gdzie w danej chwili mniej, albo wcale nie jest potrzebny.

Posterunek traktować można, jeśli się tak wyrazić wolno, jako obchód stojący, albo poruszający się po linii bardzo krótkiej; granica zatem między posterunkiem a obchodem jest dość nieuchwytna; podziału tego używam jednak dla uproszczenia. Bywają jednakże posterunki całkiem nieruchome, jak np. przeznaczone do kierowania ulicznym ruchem. Z uwagi na to, że pola niebezpieczne są zmienne w czasie, przy określaniu zatem linii obchodów należy mieć i ten wzgląd na uwadze, a więc starać się o łączenie punktów, oznaczających na planie pola niebezpieczne, mniej więcej zgodnych tak co do natężenia, jak i czasu.

Nie należy ponadto krępować się tem, że ilość ob-

chodów będzie zbyt wielka, przeważnie bowiem pole niebezpieczne nie trwa całą dobę, wobec czego istnieje możliwość czynienia przesunięć.

Podkreślić należy, że racjonalizacja służby może być uskuteczniiona wtedy jedynie, skoro oprze się ją na skrupulatnem zbadaniu warunków bezpieczeństwa, t. j. analizie pól niebezpiecznych w trzech etapach, któremi są: 1. ustalenie i wartościowanie pól niebezpiecznych, 2. racjonalny wykres linii obchodów. Zasady te dotyczą przedewszystkiem służby na terenach gęsto zaludnionych, gdzie zmienność pól niebezpiecznych jest znaczna. Z pewnemi drobnemi zmianami traktować należy tereny wiejskie o rzadkiem zaludnieniu i mniejszej przestępczości.

Tutaj podział terenu na obchody zależy niewątpliwie również od rozkładu pól niebezpiecznych. Im większe natężenie ma pole niebezpieczne, tem bardziej występuje konieczność częstszego patrolowania; stąd też linje obchodów winny łączyć punkty, oznaczające pola niebezpieczne, o mniej więcej jednakowem natężeniu i od tego natężenia uzależnić należy częstość patrolowania.

Ponieważ obchody wiejskie obejmują po kilka wsi, dlatego też oznaczamy każdą wieś jako jedno pole niebezpieczne, do czego upoważnia nas jednostajność życia wiejskiego, jak również niewielki rozmiar wsi.

Tworząc pola bezpieczeństwa odpowiednio do pól niebezpiecznych, będziemy mieli następujące stopniowanie: dla pól niebezpiecznych, stale się powtarzających, lub stale istniejących, względnie powstanie których łatwo jest przewidzieć, mających małe natężenie, wystarczy pole bezpieczeństwa normalne, t. j. normalna codzienna komenderowana służba, podczas której do każdego obchodu lub posterunku przeważnie wysyła się 1 policjanta — takie pole bezpieczeństwa nazwiemy

połem I stopnia. Dla zwalczania nieoczekiwanie powstałych pól o większym natężeniu, musimy przewidzieć rezerwy, składające się z części funkcjon. wydzielonych z normalnej służby. Takie rezerwy nazywać będziemy polami bezpieczeństwa II stopnia. Wreszcie dla zwalczania pól niebezpiecznych, zagrażających poważnie spokojowi i bezpieczeństwu, tworzymy specjalne oddziały rezerwowe, wyposażone w doskonałe środki łączności i komunikacji. Takie rezerwy nazywamy polami III stopnia.

Gdzie mają być stworzone pola II i III stopnia i kiedy ma nastąpić sił użycie, decydować ma kierownik — tematem tym nie zajmuję się w niniejszym referacie, uważając, że zagadnienia te należą do t. zw. taktyki policyjnej.

Nadmienić jedynie należy, że pola II i III stopnia mogą być używane nietylko w wypadku, gdy bezpieczeństwo zostało naruszone, ale i wtedy, gdy spodziewać się należy poważnego zakłócenia bezpieczeństwa w jakimkolwiek punkcie. Np. patrole rowerowe, motocyklowe, czy samochodowe, po zagrożonych dzielnicach.

Trójstopniowy układ pól niebezpiecznych pogłębia front walki z przestępstwem i umożliwia użycie i przesunięcie rezerw na zagrożone miejsca, mamy tutaj prawie całkowitą analogję z frontem wojennym.

Jak to już poprzednio zaznaczyłem, mechanika służby bezpieczeństwa jest to stałe dążenie pól bezpieczeństwa do likwidacji pól niebezpiecznych drogą rozszerzania i powiększania zasięgu fizycznego pola bezpiecznego.

Mówiąc o zwiększeniu zasięgu fizycznego, wkraczamy w dziedzinę racjonalizacji narzędzi działania — czyli środków. Środkami temi są:

1. człowiek — policjant — i 2. środki techniczne.

Zasięg fizyczny zwiększy się o tyle, o ile:

1. policjant będzie dostatecznie spostrzegawczy, szybko orientujący się i reagujący i umiejący decydować się momentalnie co do wyboru środków walki, przyczem predysponowany jest dodatnio do walki i odpowiednio fizycznie wyćwiczony i wysportowany. W wyższym stopniu musi posiadać zalety te kierownik oddziału, —

2. środki techniczne będą lepsze, a więc: dobra i skuteczna broń, odpowiednio rozmieszczone i sprawnie działające telefony, oraz środki lokomocji, przyczem wszystko to ujęte będzie sprawną organizacją, opartą o zdrową dyscyplinę, rozporządzającą dostatecznym autorytetem, wyposażona w inicjatywę i poczucie odpowiedzialności, bo są to zasady decydujące wszędzie i zawsze o powodzeniu wszelkich ludzkich poczynąń.

Oparta na tych zasadach racjonalizacja służby, ma jeszcze i to ważne znaczenie pedagogiczno-wychowawcze, że stawia przed policjantem, idącym do służby, określone zadanie, wskazuje mu gdzie i na czym ma spocząć jego uwaga, gdzie może zaskoczyć go niebezpieczeństwo, zmusza do myślenia, do wzmożonej obserwacji zjawisk i okazywania inicjatywy, oraz zastanowienia się nad środkami, jakimi działać ma w razie konieczności wystąpienia. Obecnie tak konkretnie nie stawia się zadań przed policjantem, to też służba w obchodach i na posterunkach często wydaje się mu nudną i bezcelową, tłumiąc stąd inicjatywę i przemieniając ją w automat.

A więc reasumując wyniki drugiego etapu planowania — stwierdzamy, że operując pojęciem pól niebezpiecznych i bezpieczeństwa, można stworzyć taki układ sił, który zapewni nam maximum pewności, że dążenie pól hezp. do likwidacji pól niehezp. będzie szło najbardziej według potrzeb służby bezpieczeństwa.

Trzeci i czwarty etap, wykonanie i kontrola, nie wchodzi już w zakres mego referatu, będącym tylko nowym projektem z nowego punktu oświetlającym problem organizacji służby bezpieczeństwa.

Racjonalizacja służby daje wreszcie kryteria, potrzebne do ustalenia liczby funkcjonariuszy policji. Obecne kryteria gęstości zaludnienia, tudzież pojęcie normalnej przestępczości są złudne. Ustalono zasadę, że 1 policjant potrzebny jest mniej więcej na 500 mieszkańców miast i na 1.200—2.000 mieszkańców wsi. W praktyce jednak stwierdzono, że bardzo często w miejscowościach zaludnionych gęsto przez ludność robotniczą wystarczy 1 policjant na 1.200—2.000 (Śląsk, Zagłębie Dąbrowskie), w powiatach wiejskich natomiast, gdzie niema specjalnych warunków, wystarczy 1 policjant na 700 mieszkańców (powiat Lubliniec, Śląsk). Również złudne jest kryterjum normalnej przestępczości, gdyż nie wiemy, co powinno się nazywać normalnym, a co anormalnym stanem bezpieczeństwa i zwykle opieramy się na t. zw. opinii publicznej, która może być najrozmaitsza. W jednej gminie ludzie bywają zaniepokojeni, gdy zdarzą się 4 kradzieże miesięcznie, w innej będą w takich samych warunkach zadowoleni, mając liczbę tę za małą.

Jedynym kryterjum właściwym, gdy chodzi o liczebność policji, są gruntowne badania nad polami niebezpiecznymi i dostosowanie do nich służby bezpieczeństwa. Kryteria zaludnienia i normalnej przestępczości nie docierają bowiem do podstaw teoretycznych służby bezpieczeństwa i są namiastkami jeno, które z braku tylko lepszych probierzy przyzwyczailiśmy się uważać za miarodajne.

Badania nad służbą bezpieczeństwa, oparte na wyłuszczonych wyżej zasadach, muszą być gruntowne i trwać muszą długo.

Doświadczenia przezemnie prowadzone trwają już $\frac{1}{2}$ roku i ujawniają dużą ilość szczegółów, których nie można było przewidzieć. Obecnie dobiega do końca ustalenie ostatecznej formy organizacji służby w komisarjacie miejskim, jako wynik długich doświadczeń.

Żywię nadzieję, że w epoce, kiedy organizacja naukowa pracy stanowi jedyny środek do uczynienia każdej pracy ludzkiej celową i twórczą i do zapobiegania marnotrawstwu sił, policja, spełniająca tak ważną w państwie funkcję, będzie kroczyć w pierwszym na tem polu szeregu.

J. Żółtaszek, inspektor

Gł. Kmdt. Pol. Woj. Śl.

III Międzynarodowy kongres policyjny w Antwerpji (Belgja) odbyty od 25—30 września 1930 r.

Ostatni kongres z rzędu trzeci, gdyż pierwszy odbył się w Wiedniu w 1923 r., drugi w Berlinie w 1926 r., zorganizowany został tak, jak i poprzednie przez „Międzynarodową Komisję Policji kryminalnej“, której siedzibą jest Wiedeń i w której zasiadają przedstawiciele prawie wszystkich państw europejskich. Komisja ta jest organizacją stałą, regulującą sprawy policji na gruncie międzynarodowym, zwołującą kongresy i realizującą następnie uchwały tych kongresów.

W kongresie ostatnim wzięło udział 25 państw reprezentowanych przez około 130 przedstawicieli. Największą delegację wysłali Niemcy, gdyż każde państwo związkowe było reprezentowane. Poza prawie wszystkimi państwami europejskimi, z wyjątkiem Rosji, wzięły udział: Turcja, Stany Zjednoczone Ameryki Półn., Chiny, Palestyna.

Polskę reprezentowali p. dr. L. Nagler, nadinsp. i kierownik Centrali Śl. Śl. i p. J. Żółtaszek, insp. i Główny Komendant Pol. Woj. Śl.

Po uroczystem otwarciu Kongresu przez Ministra Sprawiedliwości p. J. Servais, przystąpiono do wyznaczenia komisyj w sprawach, które na tym kongresie miały być traktowane jako najważniejsze i tak ustanowiono komisję: 1) identyfikacji międzynarodowych przestępców, przewodn. dr. Schultz — Wiedeń, 2) fałszerstwa monet i papierów wartościowych, przewodniczący Dr. Kuentzer — Berlin, 3) radio-telegraficznej komunikacji, przewodniczący dr. Weiss — Berlin, 4) wzajemnego wydawania przestępców międzynarodowych i środki przygotowawcze do ich aresztowania, przewodniczący M. Ducloux — Paryż, 5) handlu narkotykami, przewodn. M. Sirks, Holandia — Rotterdam, 6) międzynarodowej gazety policji śledczej, przewodn. dr. Dressler — Wiedeń; w czasie dyskusji wyłoniono jeszcze jedną komisję do handlu żywym towarem, której przewodniczącym był dr. Nagler — Polska.

W chwili, gdy słowa te idą do druku, rezolucje kongresu nie są jeszcze oficjalnie opublikowane przez Międzynarodową Komisję w Wiedniu, wybór jednak komisji świadczy dokładnie, na jakich sprawach spoczywał punkt ciężkości zainteresowań kongresu. Najważniejsze postanowienia zapadły w sprawie komunikacji radjotelegraficznej i opracowany został regulamin tej komunikacji, następnie przygotowano odnośne przepisy o wydawaniu przestępców międzynarodowych, w myśl których nie droga dyplomatyczna, a umotywowana decyzja prokuratora ma być wystarczającą do wydania — postanowienie to musiałoby być w drodze ustawodawczej ustalone we wszystkich państwach. Rozwinięto metody i podstawy walki z nielegalnym handlem narkotykami, przybierającym wprost katastrofalne rozmiary (istnieje już sekcja przy Lidze Narodów) i zalecono, aby we

wszystkich państwach handlem tym zajmowała się policja, a nie jak dotychczas urzędy zdrowia publicznego, wreszcie zapadły ważne uchwały w dziedzinie walki z handlem żywym towarem, tutaj zwyciężyła teza polska o powołaniu policji kobiecej i rozciągnięciu kontroli nad kontraktami, głównie zawieranymi między artystkami kabaretowymi, a przedsiębiorcami i to przeważnie połączone z wyjazdem zagranicę, wreszcie wzmożenie działalności towarzystw społecznych, opiekujących się młodą kobietą. Istniejącą już centralę fałszywych monet i pieniędzy postanowiono rozszerzyć na fałszerstwa wszystkich papierów wartościowych, a więc czeków, weksli, listów bankowych i t. p.

Poza wyżej wymienionemi pracami na Kongresie ogłoszono sporo ciekawych odczytów, torujących nowe ścieżki w służbie policyjnej i tak prof. Otolenghi z Rzymu i prof. Lenz z Wiednia wygłosili odczyty z dziedziny biologji kryminalnej (przyczyna przestępstw). Profesor Türkel z Wiednia wygłosił odczyt o mikroskopijnem badaniu kurzu i przydatności tego badania dla śledztwa; badanie mikroskopijne bardzo często jest skuteczniejsze, niż badanie chemiczne. Dr. Rechter, dyr. szkoły polic. w Brukseli, mówił o literaturze pornograficznej i badaniu fotograficznem przy pomocy różnych promieni świetlnych, jak ultrafioletowych i in. fałszywych obrazów starych mistrzów. Na zachodzie fałszerstwa obrazów starych mistrzów są bardzo częste. Wreszcie dr. Schultz z Wiednia o komunikacji samolotowej w policji.

Delegat polski, inspektor J. Żółtaszek miał referat p. t. „Zastosowanie metod naukowej organizacji do organizacji służby bezpieczeństwa“, przyjęty z uznaniem przez Kongres, będący zresztą pierwszą próbą naukowego traktowania tych zagadnień.

Jako sukces należy wymienić, że na zebraniu Międzynarodowej Komisji policji krym. wybrano na jednego z wiceprzewodniczących dr. Naglera obok przedstawi-

cieli Francji, Niemiec i Anglii. Przewodniczącym komisji jest b. kanclerz Austrii dr. Schober, twórca tej komisji; wyróżnienie to oznacza, że na tym gruncie autorytet Polski zagranicą wzrósł poważnie.

Organizacją Kongresu zajmował się dr. Louvage, szef sekcji policji w Min. Sprawiedl. (w Belgji policja kryminalna należy do Min. Sprawiedl. — police de justice), któremu należy się podzięką nietylko za sprężystą organizację kongresu, ale i dbałość, aby członkom kongresu uprzyjemnić wolne chwile, i tak zwiedzono wystawę w Antwerpji i w Liège, port w Antwerpji (jeden z największych w Europie) i miasteczko starożytne Malines, gdzie wysłuchano pięknego koncertu na dzwonach wieży katedralnej (zwyczaj rozpowszechniony w Belgji, jak u nas np. hejnał z wieży Marjackiej w Krakowie).

Oczywiście, że kongres nie posiada mocy nakazywania rządów różnych państw, ale niewątpliwie spowoduje uregulowanie w wielu dziedzinach służby policyjnej czynności pod kątem widzenia skutecznej walki z międzynarodowym przestępcą i opinia jego jako ciała kompetentnego, niewątpliwie musi wpłynąć na ustawodawstwo w różnych państwach w kierunku uwzględnienia potrzeb międzynarodowej walki z przestępstwem.

Nad wykonaniem uchwał kongresu czuwać będzie Międzynarodowa Komisja, która jest organizacją stałą. Polska tam ma już mocne stanowisko.

J. Żółtaszek, Inspektor
Gł. Kmdt. Pol. Woj. Śląsk.

Uwagi o reformie Konstytucji.

Koniec 18 wieku przynosi wraz z rewolucją francuską wielkie załamanie się pojęć o formach rządzenia. Absolutyzm, będący fikcją doskonałej jednostki — monarcha, zastąpiony został przez fikcję doskonałej równości wszystkich obywateli. Na gruncie tej fikcji rozwinęły się dzisiejsze systemy rządzenia, wyrażające się głównie w t. zw. pięcioprzymiotnikowym prawie głosowania i rządach parlamentarnych. Około tych 2-ch głównych zagadnień obraca się obecnie sprawa reformy Konstytucji, one w pojęciu jednych są podwaliną prawnego bytu Państwa, dla innych równoznaczne z jego zgubą.

Fikcja doskonałej równości przez przeciąg blisko 150 lat zrobiła to, że szerokie warstwy ludności, przez mniej lub więcej bezpośredni udział w decydowaniu o losach państw, nie tylko rozwinęły w sobie umiejętność ogarniania szerszych horyzontów politycznych, społecznych i gospodarczych, ale obarczyły się odpowiedzialnością za losy państw i przyznać należy, że w niektórych państwach z odpowiedzialności tej należycie się wywiązują.

To uświadomienie mas znajduje wyraz w pędzie ku takiej organizacji naczelnych władz w państwie, aby mogły one jak najbezpośredniej wpływać na jego losy. Pęd ten, przyznać należy, przeważnie nadawany jest przez przywódców tych stronnictw, których zadaniem jest, jak same głoszą, walka o prawa ludu. Rezultatem tego dążenia jest zachwianie klasycznej doktryny Monteskiusza o równowadze władz, wzrost władzy parlamentu i ostatecznie rządy parlamentarne, polegające na wyłanianiu rządów parlamentu, ścisłej kontroli parlamentu nad rządem, zbyt daleko niekiedy posunięta, i możność usunięcia rządu większością choćby jednego głosu.

Każdy zatem dzisiejszy reformator ustroju prawnego państwa stoi wobec mniejszego lub większego uświadomienia masowego narodu i tradycji, jakie naród ma w sprawie rządzenia państwem z jednej strony, z drugiej zaś warunków zewnętrznych i wewnętrznych, w jakich państwo istnieje. Zadaniem reformatora będzie stworzenie takiego ustroju z uwzględnieniem tradycji, aby państwo miało możliwość maksimum rozwoju. Warunki, w jakich państwo istnieje, mają pierwszorzędne znaczenie dla formy ustroju prawnego. Utrzymanie bezpieczeństwa państwa jest naczelną zasadą jego istnienia. Sięgając do historii tworzenia się państwa, spostrzegamy, że te ludy, które bądź zmuszone do prowadzenia wojen, bądź też wojny innym narzucające, szybciej wyłaniają silną władzę, która dawała im lepszą rękojmię skutecznej obrony, lub powodzenia w napaści.

Polska przed rozbiorami stoi wobec trzech potęg militarnych, pozbawiona silnej władzy, któraby mogła zorganizować naród do obrony, być może, że zbędnej, gdyby sąsiedzi wiedzieli, że Polska jest silna. I twierdzić można napewno, że upadek Polski spowodowany był nie wewnętrznym rozstrojem, bo inne narody przechodziły gorsze kryzysy wewnętrzne szczęśliwiej niż Polska, ale tem, że okres ten przypadł razem z okresem rozwoju militarnego sąsiadów, żadnych zdobyczy.

Zewnętrzne położenie Polski dzisiejszej mało różni się od położenia w 18-tym wieku. Polska jest państwem, które ma najdłuższą, t. zw. granicę niebezpieczną. Aby zorganizować obronę całego narodu, aby przygotować wszystkie zasoby, aby zrealizować zasady narodu pod bronią, trzeba mieć silną władzę, koordynującą i podporządkującą wszystkie dziedziny życia, tak politycznego jak społecznego i gospodarczego dla tego celu. Poza tem wielkie zadania polityki międzynarodowej wymagają od rządu planowości i ciągłości działania.

Wewnętrzne stosunki w dzisiejszem państwie wogóle, a w szczególności w Polsce, wymagają od rządów wszechstronnego funkcjonowania. Państwo Polskie, jako zrost dzielnic, będących przed wskrzeszeniem w różnych systemach państwowych, nie stanowi dotychczas jednolitego organizmu. Ludność w dużej swej części pozbawioną była samorządu i wymaga należytego przygotowania i wychowania społecznego. Również idea państwowa nie znajduje należytego zrozumienia. Funkcje państwa w miarę jego rozwoju stale wzrastają w każdej niemal dziedzinie, stąd też potrzeba silnej władzy, któraby uzupełniała braki przygotowania i wychowania narodu i umiejętnie regulowała wzajemny stosunek poszczególnych dziedzin życia.

Jeżeli sięgniemy do tradycji Polski, to przerwana ona została blisko 125-letnią niewolą. Przed rozbiorami mamy walkę o władzę między szlachtą i magnatami a królem, zakończoną zupełnym upadkiem władzy króla i decentralizacją organizmu państwowego. Polska odrodzona poszła śladami tych tradycji z tą tylko różnicą, że dawnych magnatów zastępują partje, w zasadzie jednak obserwujemy i tu i tam rozkład władzy naczelnej. A więc tradycje nasze znajdują się w rażącej sprzeczności z koniecznościami wywołanemi warunkami istnienia państwa. Mamy też dziś w społeczeństwie polskiem dwa obozy, jeden to obóz Marszałka Piłsudskiego, który chciałby tworzyć podwaliny, licząc się z realnemi warunkami bytu państwa, drugi to obóz polskich tradycji równości szlacheckiej, nie znoszący nikogo, któregooby głowa ponad tłum się wyniosła. W obozie tym zgodnie łączy się większość tych, co się uważają za spadkobierców tradycji polskich z tymi, co swoje natchnienie czerpią z Marksa.

W projektach zmiany naszej Konstytucji, obóz Marszałka Piłsudskiego wysuwa osobę prezydenta na naczelne miejsce, dając mu wielki zakres władzy. Obóz

polских tradycyji, dzisiejsza opozycja rządowa, pomimo, że łączy w sobie elementy społeczne tak różne, wysuwa na czoło zagadnienia ustrojowego t. zw. pierwiastek demokratyczny, który w ich ujęciu jest przede wszystkim usiłowaniem zachowania doskonałej równości, a więc pomija autorytet osobisty, i co za tem idzie, zaniedbuje bardzo ważną kwestję odpowiedzialności za działania, rozdrabniając ją na setki głów, w gruncie rzeczy nieodpowiedzialnych, przedstawiciele parlamentu, czyli z małemi odmianami niedaleko odbiega od postanowień Konstytucji 1921 r. Pomimo to istnieją głębokie różnice, uniemożliwiające opozycji stworzenie wspólnego projektu naprawy Konstytucji, leżące w poglądzie na zakres udziału szerokich warstw społecznych w wyborach do parlamentu. Ordynacja wyborcza, to jest główny kamień niezgody w łonie opozycji.

Tak zwana demokracja polska, z prawa czy z lewa, hołdując zasadzie równości, występuje z zarzutem, że jakoby silna władza jednostki — prezydenta — pojęta według rządowego projektu Konstytucji, godzi w podstawy demokracji. W Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej władza prezydenta jest bardzo wielką, a pomimo to widzimy tam rozkwit demokracji. Silna władza państwowa nie oznacza bynajmniej władzy nad ludźmi według pojęć wschodnich jako nad własnością; silna władza nie tylko nie przeszkadza indywidualnemu rozwojowi jednostek, ale ma możność stworzenia warunków łatwiej niż rządy parlamentarne takich, w których ideał demokratyczny — aby każdy mógł osiągnąć to, do czego się nadaje — może być urzeczywistniony.

Polska jest państwem, przed którem stoją olbrzymie zadania, spełnione one mogą być tylko przy świadomej jednolitej woli kierowniczej i współudziale obywateli, odpowiednio wychowanych i przygotowanych.

Stoimy wobec wydarzeń, które mają decydować o naszej przyszłości. Czekamy spokojnie, gdyż w Polsce ist-

nieje człowiek, Marszałek Józef Piłsudski, który swój autorytet moralny umiał wznieść wysoko ponad uświęcone fałszywe zasady i stać się źródłem nowego prawa.

Szajer, st. przod.

Miary.

Dawniej mierzono długość stopami. Ze względu, że stopy różnych ludzi są nierówne, przeto dla ujednostajnienia miar wybierano często za jednostkę do mierzenia długości stopę panującego. Były więc stopy polskie, angielskie, austriackie, rosyjskie i t. d. Przy zmianie panującego zmieniano także miary, skutkiem czego jedni mierzyli jeszcze dawnymi stopami, inni już nowymi. Mieszkańcy dwóch sąsiednich miast używali odmiennych stóp do mierzenia. Powiedzieć można to samo o innych podobnych miarach, łokciach, krokach i sążniach.

Z czasem powstał taki zamęt w miarach, że odczuwano dotkliwie potrzebę zaprowadzenia na całej ziemi jakiejś wspólnej miary. W roku 1799 postanowili uczeni francuscy wprowadzić taką miarę długości, która zostałaby powszechnie przyjęta. Nie chcieli wybrać miary używanej w innych państwach i postanowili więc ćwiartkę południka ziemskiego podzielić na 10,000.000 części, jedną taką część uczynić miarą długości i nazwać ją metrem.

Po dwu latach pokonano trudności z obliczeniem i długość jednego metra odmierzano na sztabie platynowej, którą do dnia dzisiejszego przechowuje się w Biurze Międzynarodowem Miar w Sévres pod Paryżem.

Inne państwa dostosowały się do tej miary i wprowadzały w swoich państwach jednolity metr.

1 m — 10 dm — 100 cm — 1.000 mm.

1.000 m — 1 km, 1 mirjametr — 10.000 m.

Do mierzenia wielkości powierzchni, czyli pól, służą obecnie kwadraty, których boki są metrami, decymetrami, centymetrami i t. d.

$1 \text{ m}^2 = 100 \text{ dm}^2 = 10.000 \text{ cm}^2 = 1.000.000 \text{ mm}^2$.

Kwadrat, którego bok wynosi 10 m, nazywa się arem.

$1 \text{ a} = 100 \text{ m}^2$, $100 \text{ a} = 1 \text{ ha}$.

Do mierzenia objętości ciał używamy sześcianów, których krawędzie są metrami, decymetrami, centymetrami i t. d.

$1 \text{ m}^3 = 1.000 \text{ dm}^3 = 1.000.000 \text{ cm}^3 = 1.000.000.000 \text{ mm}^3$.

Objętość 1 dm^3 nazywamy także objętością 1 litra (l). Mierze litrowej nadajemy zazwyczaj kształt walca.

1 kilolitr — 1.000 litrów,

1 hektolitr — 100 litrom,

1 dekalitr — 10 litrom,

1 decylitr — $1/10$ litra,

1 mililitr — $1/1000$ litra,

garniec — 4 litrom,

kwarta — litrowi,

kwaterka — $1/4$ litrowi.

Legalnemi jednostkami masy są: tona — 1.000 kg, kwintal — 100 kg, mirjagram — 10 kg, dekagram $1/100$ kg, gram — $1/1000$ kg i 1 miligram — $1/1.000.000$ kg.

Wyciąg z rozporządzenia o miarach (Maß- und Gewichtsordnung) z dnia 30 maja 1908 r. (ob. G. Śl.)

§ 6. Podstawową jednostką długości jest metr, jednostką masy jest kilogram, a objętości litr. W obrocie publicznym wolno używać i przechowywać w stanie gotowości do użytku tylko legalizowane miary, ciężarki i wagi, o ile przez to ma być określony zakres świadczeń.

Do obrotu publicznego należy obrót handlowy i wtenczas, o ile nie odbywa się w otwartych składach, np.

w przemyśle wędrownym, w rolnictwie, w przemyśle, przy wydawaniu zarobków w naturze.

Wyciąg z rozp. Min. Przemysłu i Handlu z dnia 23 czerwca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 68/28, wydane na podstawie § 12 rozp. z dnia 30. V. 1908 r. o rozciągnięciu w części górnośląskiej Województwa Śląskiego obowiązku legalizowania na niektóre rodzaje narzędzi mierzniczych, niewymienione w §§ 6—9 ustawy Rzeszy Niem. z dnia 30 maja 1908 o miarach.

§ 1. Obowiązek głównego i wtórnego legalizowania w rozumieniu § 10 ustawy Rzeszy Niem. z dnia 30 maja 1908 r. o miarach rozciąga się na:

1. wagi i odważniki, służące do ważenia osób za opłatą,

2. przyrządy do mierzenia w obrocie publicznym masy właściwej, czyli gęstości (w mowie potocznej zwanej próbą, zboża w stanie zsypanym (gęstościomierze zbożowe),

3. przepływomierze wodociągowe (wodomierze), stosowane w obrocie publicznym i

4. liczniki energii elektrycznej i inne przyrządy mierznicze, służące do mierzenia w obrocie publicznym energii elektrycznej.

§ 2. Okres czasu, przed którego upływem narzędzia miernicze, wymienione w § 1, muszą być zgłaszane do wtórnej legalizacji, wynosi:

1. dla wag i odważników, do ważenia osób za opłatą lat 2,

2. dla gęstościomierzy zbożowych — lat 2,

3. dla wodomierzy — lat 4,

4. dla liczników energii elektrycznej prądu stałego i obrotowych, oscylacyjnych i wahadłowych, oraz dla wszystkich liczników mocy nominalnej powyżej 100 kilowatów — lat 3,

dla wszystkich innych liczników, jak również dla trans-

formatorów mierniczych, legalizowanych oddzielnie od liczników — lat 8.

Okres ten rozpoczyna się z końcem tego roku kalendarzowego, w którym narzędzia miernicze ostatni raz były legalizowane.

§ 11 niem. ust. (1908 r):

Narzędzia miernicze, służące do obrotu podlegającego obowiązkowi legalizacji, powinny być zgłaszane w określonych czasokresach do legalizacji wtórnej. Czasokresy, w ciągu których legalizację wtórną należy przeprowadzić i powtarzać, są następujące:

a) dla przymiarów, pojemników do płynów, przyrządów mierniczych do ciał sypkich, odważników, wag o największej dopuszczalnej nośności poniżej 3.000 kg, oraz dla beczek piwnych 2 lata,

b) dla wag o największej dopuszczalnej nośności 3.000 kg i więcej, wag fundamentowych i beczek do wina gronowego i owocowego — 3 lata.

Początek czasokresu liczy się od końca tego roku kalendarzowego, w którym została dokonana ostatnia legalizacja. Dla beczek, w których przechowywane jest wino, czasokres legalizacji wtórnej nie kończy się, dopóki beczka nie zostanie opróżniona.

§ 13. Używanie i przechowywanie w obrocie publicznym niedokładnych miar, ciężarków, wag i beczek jest zakazane. To samo dotyczy przedmiotów, na które rozciąga się zarządzenie wydane na podstawie § 12.

Wyciąg z rozporządzenia z 23 XII 1886 r. (ob. G. Śl.):

Funkcjonariusze policji są upoważnieni do bezpośredniego nadzoru nad tem, aby w obrocie publicznym (także na targach, jarmarkach) używano jednostek miar i narzędzi mierniczych legalizowanych. Rewizje winne być przeprowadzane w tym porządku, że każdy przemysłowiec w większych miastach ponad 5.000 ludności będzie kontrolowany 2 razy w roku, a w mniejszych mia-

stach i na wsiach 1 raz w roku. Przemysłowcy, którzy na targach, jarmarkach, lub w handlu określonym towary na sprzedaż ofiarują, winni być częściej poddawani kontroli.

Przy rewizjach należy zbadać, czy miary i t. d., używane w obrocie publicznym są legalizowane (cechowane, czy cechy są widoczne, cecha już wygasła) w przepisanych odstępach czasu i ich zewnętrzny wygląd (np. braki lub uszkodzenia, które wzbudzają wątpliwość co do ich prawdziwości).

Rewizje należy przeprowadzać niespodzianie i uważać, by przemysłowcy nie ukrywali lub nie usuwali części miar przed rewizją.

O ile zachodzi wątpliwość co do dokładności cechy, należy porozumieć się — o ile to możliwe — z urzędem miar, ewent. oddać dane narzędzie miernicze do zbadania.

Naruszenia powyższych przepisów karane będą do 150 zł lub aresztem (§ 22 rozp. o miarach z 30 V 1908 r. i patrz § 368 pkt. 2 k. k. n.).

§ 22. Kto wykonując przemysł, narusza bądź przepisy, zawarte w §§ 6—9, 11 i 13 niniejszej ustawy, bądź rozporządzenia Rady Związkowej (Bundesrat), wydane na zasadzie § 12 tejże ustawy, bądź też inne przepisy policyjne o miarach i wagach, będzie karany grzywną do stu pięćdziesięciu marek lub aresztem. Za wykonywanie przemysłu w rozumieniu niniejszego przepisu uważa się także czynności stowarzyszeń, nawet o ile dotyczą one wyłącznie ich członków. Obok kary należy orzec uniezdadnienie do użytku, lub konfiskatę narzędzi mierniczych, nieodpowiadających przepisom; można także orzec ich zniszczenie. Jest przytem bez różnicy, czy narzędzia są własnością skazanego, czy też nie. Jeżeli ściganie lub skazanie pewnej określonej osoby okaże się niemożliwym, można orzeczenie o uniezdadnieniu do

użytku lub konfiskacie i o zniszczeniu wydać samoistnie. (Patrz komentarze za dekretem o miarach).

Wyciąg z dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r., Dz. Ust. Rz. P. nr. 72/28 (obow. Śl. Cieszyński i częściowo G. Śląsk art. 1—12 i 20):

Art. 1. Legalnemi jednostkami miar w Państwie Polskiem są jednostki, określone w art. od 2 do 7 dekretu niniejszego, oraz te jednostki, wtórne, wielokrotne i podwielokrotne jednostek podstawowych.

Art. 2. Podstawową jednostką długości jest metr.

Art. 3. Podstawowemi jednostkami powierzchni są: metr kwadratowy i ar.

Jednostkami powierzchni są także powierzchnie, zawarte w kwadratach, których boki są równe którejkolwiek z legalnych jednostek długości.

Art. 4. Podstawowemi jednostkami objętości są: metr sześcienny, albo kubiczny i litr.

Art. 5. Podstawową jednostką kątów płaskich jest kąt prosty.

Art. 6. Podstawową jednostką masy jest kilogram.

Art. 7. Jednostką temperatury (różnic temperatury) jest różnica temperatury odpowiadająca jednemu stopniowi normalnej skali termometrycznej, czyli stopień temperatury.

Art. 8. W obrocie publicznym, jak również we wszystkich aktach i czynnościach urzędowych, oraz we wszelkich umowach rządowych, gdy zachodzi potrzeba wyrażenia miary, należy ją wyrazić w legalnych jednostkach miar.

Art. 9. Wzorcem miary jest ciało fizyczne, którego pewna właściwość pod względem wielkości przedstawia tę miarę z określoną dokładnością. Przyrządem mierniczym jest każdy mechanizm, służący do pośredniego lub bezpośredniego dokonywania pomiarów. Wzorcem miar i przyrządem mierniczym są narzędzia miernicze.

Art. 11. Narzędzia miernicze są legalne, jeżeli, bez względu na swoje uchybienia, odpowiadają pozatem przepisom o warunkach legalizowania, — są rzetelne, jeżeli ich uchybienia nie przekraczają granic uchybień obiegowych, ustanawianych przez Ministra Przem. i Handlu dla narzędzi mierniczych, znajdujących się w obrocie publicznym.

Art. 12. Legalizacja narzędzi mierniczych polega na przepisowem sprawdzeniu ich i ocechowaniu przez władze legalizacji narzędzi mierniczych. W obrocie publicznym legalizacja jest ważna w ciągu okresu przepisanego (patrz ust. niem. § 11 i rozp. M. P. i H.), po upływie którego uważa się ją za niebyłą.

Art. 13. Przy wszelkiego rodzaju czynnościach urzędowych winny być używane dla wykonywania pomiarów narzędzia miernicze, odpowiadające obowiązującym przepisom i sprawdzone w Głównym Urzędzie Miar lub urzędach podwładnych.

Art. 14. W obrocie publicznym do mierzenia długości, powierzchni, objętości i masy (w mowie potocznej zwanej wagą), o ile przez to będzie lub być może ustanawiana wartość rzeczy lub świadczeń, mogą być wyłącznie stosowane i przechowywane narzędzia miernicze legalizowane, legalne i rzetelne.

Art. 20. Jeżeli władze legalizacji narzędzi mierniczych zarządzają publiczne zbiórki legalizacyjne poza siedzibą stałych urzędów miar w celu następcej legalizacji (art. 12) narzędzi mierniczych, to zarządy gminne obowiązane są:

1. ogłosić o czasie i miejscu, w których ma się odbyć zbiórka legalizacyjna dla danej gminy,
2. dostarczyć dla czynności urzędowych bezpłatnie odpowiednie pomieszczenia,
3. pobierać opłaty na żądanie władzy urzędu miar,
4. okazywać wszelką pomoc i współdziałanie urzęd-

nikom legalizacyjnym przy pełnieniu przez nich czynności na terytorjum gminy.

Art. 21. Wyrób, naprawa i sprzedaż narzędzi mierniczych podlegają koncesjonowaniu według zasad, ustalonych rozporządzeniem Min. P. i H.

Art. 22. Policja państwowa oraz organa zarządów gmin miejskich obowiązane są do bezpośredniego nadzoru nad tem, aby w obrocie publicznym używano jednostek miar i narzędzi mierniczych zgodnie z postanowieniami ustawowemi.

Nadzór ten nie odnosi się do urzędów i instytucji państwowych.

W wypadkach, kiedy władze legalizacji narzędzi mierniczych same dokonywują rewizji, władze policyjne obowiązane są udzielić im asysty policyjnej.

Osoby, upoważnione do wykonywania wyżej wymienionego nadzoru, są uprawnione do wchodzenia do pomieszczeń, w których odbywa się lub w których domniemywać się można odbywania obrotu publicznego.

Nadzór nad wykonywaniem przepisów o miarach i narzędziach mierniczych przez urzędy i instytucje państwowe należy do właściwych władz legalizacji narzędzi mierniczych.

Art. 23. Kto:

1. w obrocie publicznym wyraża miary w nielegalnych jednostkach miar (art. 8),

2. w warunkach i okolicznościach, przewidzianych w art. 14 niniejszego dekretu, stosuje lub przechowuje narzędzia miernicze nielegalizowane, nielegalne lub nierzetelne,

3. w czynnościach, dla których niniejsze prawo przewiduje obowiązkowe używanie narzędzi mierniczych legalizowanych, używa tych narzędzi niewłaściwie (art. 16), który brzmi: W czynnościach, dla których prawo niniejsze przewiduje obowiązkowe używanie narzędzi mierniczych legalizowanych, narzędzia te używane być

mają właściwie, tj. tylko w tych warunkach i okolicznościach, dla odmierzania takiego rodzaju wielkości, materji lub energii i takich ilości, dla których zostały one dopuszczone przez Dyрекcję Głównego Urzędu Miar do obrotu publicznego, podlegającego przymusowi legalizowania,

4. narusza postanowienia art. 21 oraz przepisy, wydane na podstawie art. 18 i 21 niniejszego dekretu, będzie karany — o ile dany czyn nie ulega karze surowszej — grzywnie do 1000 zł i aresztem do 6 tygodni lub jedną z tych kar.

Art. 24. Obok kary, orzeczonej na mocy art. 23, należy orzec uniezdadnienie do użytku lub konfiskatę na rzecz Skarbu Państwa (służby legalizacji narzędzi mierniczych) narzędzi mierniczych nieodpowiadających przepisom, bez względu na to, czy stanowią własność skazanego, czy też osoby trzeciej. Można również orzec zniszczenie tych narzędzi mierniczych.

Art. 25. Do wymierzania kary grzywny do wysokości 300 zł za wykroczenia przewidziane w art. 23 niniejszego dekretu, są uprawnieni kierownicy miejscowych urzędów miar. (Oprócz prawa z art. 25, przysługuje im prawo z art. 24).

Kary grzywny, orzeczone przez kierownika miejscowego urzędu miar, wykonywa właściwa władza powiatowa administracji ogólnej.

Powiatowa władza administracji ogólnej orzeka karę zastępczego aresztu (w wypadku niemożności ściągnięcia grzywny) według swobodnego uznania, jednak nie ponad tydzień.

Jeżeli kierownik miejscowego urzędu miar uzna za konieczne zastosowanie wyższej kary grzywny lub kary aresztu (art. 23) natenczas skierowuje sprawę do właściwego sądu powiatowego.

Orzeczenie S. N. 4 II 1930 r. — „Obrót publiczny“ w rozumieniu dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72/28 poz. 661) zachodzi nie tylko

w handlu i przemyśle, lecz i w rolnictwie. Gospodarstwa rolne, tak samo jak handlowe i przemysłowe, opierają swoje istnienie na zbycie produkcji. To też konieczność zbytu stwarza domniemanie prawne istnienia obrotu publicznego i w gospodarstwach rolnych, a stąd wypływa zakaz nietylko stosowania, lecz i przechowywania w gospodarstwach rolnych narzędzi mierniczych nielegalizowanych, gdyż zachodzi słuszna obawa użycia ich w obrocie publicznym.

Posiadanie narzędzi mierniczych tylko wtedy nie będzie „przechowywaniem”, jeżeli właściciel gospodarstwa rolnego udowodni, że nie zbywa produkcji, nie prowadzi żadnych transakcji, ani też nie wydaje osobom trzecim, np. swej służbie żadnych świadczeń w naturze, to znaczy, że narzędzia te nie były i nie mogły być użyte.

Gł. U. M. II. 710 2/2. Orz. S. N.

Art. 14 dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 72/28 poz. 661) i § 6 niemieckiej ustawy o miarach (Mass- und Gewichtsordnung) z dnia 30 maja 1908 r. analogicznie ujmuje obowiązek stosowania i przechowywania w obrocie publicznym narzędzi mierniczych legalizowanych.

Różnice między dwoma powyższymi przepisami polegają na następującem odmiennem sformułowaniu warunków, w których wspomniany nakaz obowiązuje.

Przepis polski szerzej określa warunek: „o ile przez to będzie lub być może, ustanawiana wartość rzeczy i świadczeń”, w przeciwieństwie do przepisu niemieckiego: „sofern dadurch der Umfang von Leistungen bestimmt werden soll” (o ile przez to ma być określony zakres świadczeń). Różnica polega na tem, że słowa „lub być może”, użyte w art. 14 dekretu o miarach wprowadzając kryterjum obiektywne, ściśle określają obszar, podlegający obowiązkowi legalizacji. Przepis polski pozatem dotyczy „stosowania i przechowywania” narzędzi mierniczych, podczas gdy przepis niemiecki mówi o ich stosowaniu i przechowywaniu w stanie gotowości do użytku. Pojęcie przechowania jest oczywiście szersze i zawiera w sobie całkowicie pojęcie przechowywania w stanie gotowości do użytku. Wobec tego, że między przepisami zawartemi w art. 14 dekretu o miarach i § 6 niemieckiej ustawy o miarach niema zasadniczych różnic i przepis polski jako szerszy, zawiera w sobie całkowicie przepis niemiecki, można częściowo

i w niektórych wypadkach do art. 14 stosować orzeczenie sądów niemieckich.

Art. 14 dekretu o miarach i § 6 niemieckiej ustawy o miarach nie przedstawia większych różnic, dlatego można stosować niżej zaprowadzone dane.

W razie stwierdzenia:

1. że stosowano względnie przechowywano w obrocie publicznym narzędzia miernicze nielegalizowane (bez cechy, lub z cechą wygasłą), t. j., że przepis o miarach został naruszony,

2. że sprzedawano lub przechowywano na sprzedaż narzędzia miernicze nielegalizowane,

3. że sprzedawano narzędzia miernicze bez posiadania na to koncesji Głównego Urzędu Miar,

4. że używano w obrocie publicznym nielegalnych jednostek miar, — należy o ujawnionem wykroczeniu donieść władzy do ukarania za te wykroczenia powołanej, t. j. kierownikowi właściwego miejscowego Urzędu Miar, w myśl ustawy niemieckiej do władzy adm. ogólnej lub sądu powiatowego.

Ze względu, że na obszarze Województwa obowiązują obecnie dwa przepisy, t. j. na obszarze Górnego Śląska ustawa niemiecka z 1908 r., zaś na obszarze Śląska Cieszyńskiego dekret o miarach z 1919 r. (1928), można w obu wypadkach doniesienia kierować do urzędów miar a po porozumieniu do właściwych władz sądowych względnie administracyjnych.

W tym celu należy spisać protokół, posługując się blankietami, wydanymi i dostarczonemi przez urzędy miar. Niedozwolone do użytku narzędzia miernicze należy przytem zatrzymać jako dowody rzeczowe. Dowody rzeczowe (narzędzia miernicze) niedające się zabrać z powodu zbyt wielkiego ciężaru, lub umocowania na stałym fundamencie, należy opieczetować na miejscu ich znajdowania się. Dowody rzeczowe, które nie zostały niezwłocznie przesłane wraz z protokołem dokonanej kontroli do kierownika miejscowego urzędu miar, należy przechować do ich wysyłki w komisaryacie, lub na posterunku Policji Wojew., względnie oddać na przechowanie do urzędu gminnego za pokwitowaniem. Zatrzymaniu przy kontroli, jako dowody rzeczowe podlegają takie narzędzia miernicze (przymiary, t. j. miary długości, pojemniki, t. j. miary objętości, odważniki, wagi i t. p.), które nie posiadają wcale cechy legalizacyjnej, posiadają cechę skasowaną lub nieczytelną, albo

też posiadają cechę, która utraciła ważność skutkiem przedawnienia. Cecha legalizacyjna jest ważna w ciągu trzech lat, licząc od dnia 1 stycznia tego roku, w którym została nałożona. Tak n. p. w roku 1930 ważne są cechy z lat 1928, 29 i 30 r. Cecha składa się z 2-ch znaków: cechy urzędu miar, przedstawiających tarczę z literami UM wewnątrz i numerami okręgu i urzędu miar po obu stronach tarczy i cechy rocznej, przedstawiającej ostatnie dwie cyfry roku w ramce prostokątnej. — Również zatrzymaniu jako dowody rzeczowe podlegają takie narzędzia miernicze, które noszą widoczne ślady uszkodzenia, chociażby nawet posiadały cechę legalizacyjną.

W wypadkach, kiedy władze legalizacji narzędzi mierniczych same dokonywują kontroli narzędzi mierniczych, powinna być na żądanie tych władz udzielana im asysta policyjna.

Wskazówki:

1. nadzór, wynikający z przepisów o miarach upoważnia organa Policji Wojew. jedynie do kontroli obrotu publicznego, celem sprawdzenia, czy używane jednostki miar są legalne, czy stosowane, względnie przechowywane narzędzia miernicze są legalizowane, oraz czy sprzedaż narzędzi mierniczych jest prawna,

2. kontrola ta może być dokonywana w każdym miejscu publicznym (targi, hale, jarmarki, ulice i t. d.), oraz w zamkniętych pomieszczeniach, o ile odbywa się w nich obrót publiczny, lub można się takiego obrotu domniemywać,

3. kontroli tej poza miejscami, wyszczególnionymi w punkcie 2, oraz w aptekach i mieszkaniach prywatnych, wykonywać nie wolno,

4. kontrola ma na celu przejrzenie przede wszystkim tego, co znajduje się nazewnątrz, lub w pobliżu, nie można wszakże w poszukiwaniu rzeczy, podlegających kontroli, przetrząsać całego pomieszkania,

5. poszukiwania, zmierzające do omawianej kontroli, nie powinny iść tak daleko, by przekształciły się w rewizję w znaczeniu procesualno-sądowym, obejmującą przeszukanie szczegółowe osób i przedmiotów, zarówno z zewnątrz jak i wewnątrz, przetrząsanie całego pomieszczenia, otwieranie przedmiotów zamkniętych w celu przekonania się, czy nie znajdują się tam ukryte narzędzia miernicze,

6. tylko w razie uzasadnionego podejrzenia przestępstwa z art. 23 dekretu o miarach, lub jakiegokolwiek innego, należącego do właściwości sądów, należy dokonywać rewizji z zachowaniem form i warunków rewizji procesualno-sądowej, przewidzianych w art. 142 i następujących k. p. k.

Skorowidz ważniejszych rozkazów Główniej Komendy Policji Wojew. Śl. z r. 1929—1930.

Objaśnienia: a — awizo, d — dodatek.

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
A.	
1135/XIII	Adresowanie pism do wydziału wojskowego Gł. Komendy oraz Urzędu Śledczego
1126/XIII	Akta wojskowe — dziennikowanie
1104/VIII	Amnestja z powodu 10-lecia odzyskania niepodległości, skreślenie kary nagany

B.

1113/V	Badanie co do włośni dzików i świń
1135/XII	Biegli należność w sądach
1132/IV	Broń noszenie — patrz noszenie
1137/I	Broń chem. — użycie
1155/XI	Budowle nowe — ulgi

C.

1090/XIV	Celni funkcjonariusze, przesłuchanie przez policję
1126/XII	Ćwiczenia wojskowe z r. 1930
1120/XI	Czasopisma — zakaz wydawania poświad- czeń przy wywozie zagr.

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1116/IX	Czynności w prokuraturach, podział (patrz rozkaz 1120)

D.

1126/XV	Dentyści, ogłaszanie się
1108/V	Doraźne nakazy karne — instrukcja
1155/VII	Dostarczanie do P. M. T. — wyroby tytoniowe
1112/X	Dyrekcja Cel — wydawanie zezwoleń na handel domokrażny w pasie granicznym
1086/VII	Dyżur na posterunkach — uregulowanie
1135/XI	Dyżur na posterunku Kaczyce — zniesienie
1146/VIII	Dyżury na posterunkach Pol. Woj. Śl. — przypomnienie
1082/XII	Dziedzice, zniesienie wykazu opatrolowanych miejscowości
1086/VIII	Dziedzice, poster. — skreślenie siły biurowej
1126/XII	Dziennikowanie akt znak. „Wojsk.“

E.

1136/VIII	Ewidencja fałszyfikatów pieniężnych
-----------	-------------------------------------

F.

1136/VIII	Fałszywe monety, ewidencja
1090/XIV	Funkcjonariusze celni, przesłuchanie przez policję
1112/XI	Funkcjonariusze policji, zgłaszanie się do P. K. U. (patrz rozk. 1114)

G.

1097/XII	Gołębie — zakaz strzelania w celach sportowych
----------	--

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1127/VIII	Gołębie pocztowe — obow. Pol. Wojew.
1116/VIII	Gorzyce, posterunek — dyżur
1137/I	Granaty gazowe i łzawiące — użycie
1132/IV	Granica, nielegalne przekroczenie
1089/VIII	Groby zmarłych policjantów — uporządkowanie

H.

1103/VI	Handel domokrażny — zwalczanie
1121/X	Handel domokrażny — posiadanie zezwolenia
1128/IX	Handel domokrażny w pasie granicznym
1124/VII	Hańbiące nazwiska — zmiana

I.

1108/V	Instrukcja w sprawach doraźnych nakazów karnych
1137/I	Instrukcja o użyciu broni chemicznej w służbie polic.
1150/IX	Inwalidzi wojenni — opieka
1155/VI	Insp. Okręg. Straży Gran. — zmiana siedziby

J.

1115/IV	Janów, komis. — przemianowanie
---------	--------------------------------

K.

1104/VIII	Kary, nagany, skreślenie — amnestja
1118/VI	Kierowanie doniesień za zniewagę funkcjonariusza Policji
1136/IX	Kolejki wąskotorowe, uzupełnienie przepisów
1116/X	
1102/I	Komisja wyszkolenia przy Gł. Kdzie Pol. Woj. Śl., powołanie

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1098/I	Komenderowanie służby na jednostkach, zmiana przepisów
1086/X	Komis. Lubliniec, przemianowany na po- sterunek
1086/IX	Komenda Rezerwy — utworzenie
1155/X	Konwojowanie osób uchylających się od poboru
1100/XII	Konie, katowanie — zapobieganie
1083/VIII	Konsulat Czechosłowacki — zmiana
1155/XII	Kary dla ochrony swobody wyborów
1083/IX	Konsul hon. Belgji — mianowanie
1095/I	Kontrola godzin, spędzonych w służbie, zmiana przep. biurowych
1135/X	Korespondencja urzęd. zwolniona przez posterunki co do pieczęci urzęd.
1110/XI	Koszta wyżywienia areszt. — podwyższ.
1099/I	Książki osob. służbowe — zniesienie
1138/IX	Kurs instr. powiatowych — powołanie

L.

1148/aw.	Likwidacja kons. urzęd. i funkcj. Policji Wojew.
----------	---

M.

1129/IX	Magazynowanie olejów mineralnych
1141/IX	Mieszkania pryw. — rewizje k. sk.
1131/V	Mikołów, komis. — przemianowanie
1136/VIII	Monety fałszywe — ewidencja
1155/VII	Monopolowe przedmioty — dostarczanie

N.

1124/VIII	Nadużycie władzy urzęd. w czasie wy- borów (patrz rozk. 1155/XII)
-----------	--

Nr. rozkazu

Treść rozkazu.

- 1135/XII Należność świadków i biegłych, wzywanych do sądu w sprawach karnych
- 1124/VII Nazwiska hańbiące — zmiana
- 1103/VI Nielegalny handel domokrażny, zwalczanie
- 1121/XI Nielegalny handel domokrażny, zwalczanie — posiadanie zezwolenia
- 1138/X Niszczenie umundurowania po gruźlikach
- 1088/I Normy opałowe, unormowanie
- 1132/IV Noszenie broni przez funkcj. pol. na teryt. niem.
- 1117/X Noszenie orderów na płaszczach
- 1115/IV Nowy Bytom, przemianowanie
- 1131/VI Nieszczęśliwe wypadki przez najechanie samochodem

O.

- 1124/VIII Ochrona wyborów
- 1139/IX Ochrona płodów rolniczych
- 1127/VII Odciażanie policji od czynności, nienależących do jej zakresu
- 1090/XIII Odwołanie pościgów
- 1088/I Opał, normy uregulowanie
- 1150/VIII Opieka nad ociemniałymi inwalidami woj.
- 1117/X Ordery, noszenie na płaszczach
- 1099/I Osobiste książki służbowe, zniesienie (patrz rozkaz 1104)
- 1155/X Osoby uchyl. od służby wojsk. — konwoj.
- 1102/II Oświatowa praca w jednostkach policyjn.

P.

- 1116/X Plan szkolenia, uzupełnienie
- 1117/X Płaszcze, noszenie orderów
- 1112/XI P. K. U. — zgłaszanie się funkcj. policji (patrz rozkaz 1114)

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1103/VIII	Pieczęcie urzędowe Pol. Wojew. Śl.
1155/IX	Pisma, powoływanie się na ustawy
1135/X	Pieczęć urzędowa — patrz korespondencja
1077/I	Pochwały asp. Ślązok, poster. Urbańczyk
1154/VIII	Podania, zachowanie kopert
1116/XI	Podział czynności w prokuraturach (patrz rozkaz 1120)
1154/VII	Podróże urzędnicze — odwołanych z urlopów
1110/XI	Podwyższ. kosztów wyżywienia aresztant.
1139/VII	Pojazdy mechan., szybkość na drogach
1147/V	Pokwitowania, naprowadzanie pełnej nazwy miesiąca
1140/VII	Policja, wzywanie za świadków do władz admin.
1127/VII	Policja, odciążenie od czynności
1131/XI	Policja i Straż graniczna, wzajemne oddawanie honoru
1138/XIV	Policja — stosunek do osób wojskowych
1131/VII	Pomoc, udzielanie — patrz policja
1135/X	Posterunki Pol. Wojew. Śl., zwolnienie od zaop. korespondencji w pieczęć urzęd.
1090/XIII	Pościgi — odwołanie
1120/XI	Poświadczenia — zakaz, wydawanie na czasopisma wywożone zagranicę
1113/IV	Pożary, ustalenie formy zaw. i dochodzeń
1090/XI	Prokurator Sądu Okręgowego Katowice — adres, patrz rozk. 1156/X
1139/VIII	Prokuratura Generalna — utworzenie oddziału
1116/XI	Prokuratury — podział czynności
1123/VII	Prawo prasowe — zmiana
1150/VIII	Prezydent Rzeczyposp., ułatwienie przejazdu

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1132/IV	Przekroczenie granicy — zakaz
1090/XII	Porządek utrzymanie, ryczałt — zmiana
1095/I	Przepisy biurowe — zmiana
1090/XIV	Przesłuchanie funk. celnych przez policję
1112/VII	Psy policyjne — przydział
1131/V	Pszczyna, komisariat — przemianowanie

R.

1091/XI	Rewidenci Rady Spółdzielczej — spełnianie obowiązków
1138/XIII	Rewizja — dokonywanie przez Pol. Woj. Śl.
1141/IX	Rewizje w sprawach karno-skarbowych w mieszk. pryw. funkcj. państw.
1090/XII	Ryczałty na utrzym. porządku — zmiana

S.

1131/V	Samochody — patrz wypadki i rozkaz 1155/VIII
1141/Aw.	Samopomoc, wypłaty — uskutecznianie
1141/VIII	Siły biurowe na poster. — ustalenie
1118/VI	Skargi prywatne — postępowanie
1133/Aw.	Ślązaczka — warunki od 1 V 1930 — taksa
1155/VI	Śląski Insp. Okręg. zmiana siedziby
1098/I	Śłużba, komenderowanie na jednostkach — zmiana przepisów
1138/XIV	Stosunek do osób wojskowych
1131/VII	Straż graniczna i Policja — udzielanie wzajemnej pomocy
1153/VIII	Strawne w czasie delegacji
1145/VIII	Świadectwa niezdolności — wystawianie
1147/VI	Świadectwa moralności — zakaz wydawania

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1135/XII	Świadkowie — należność w sądach
1092/I	Święto policyjne i państwowe — urządzenie
1139/VII	Szybkość ruchu pojazdów mechanicznych na drogach

T.

1112/X	Tabelki, znak. międz. dla sam. — przydział
1118/IV	Tarn. Góry — Komisarjat — przemianowanie na post. ofic.
1132/IV	Terytorjum niem. — noszenie broni w czasie służby
1097/VI	Torby służbowe — noszenie
1155/VIII	Tryptyki — nadużycia
1117/XI	Tryb ubiegania się o zaświadczenia z odbytej służby wojskowej
1153/VII	Tytułowanie podof. K. O. P. i szereg. Pol. woj.
1155/VII	Tytoń — dostarczenie do P. M. T.

U.

1155/XI	Ulgi podatkowe dla nowych budowli
1143/XI	Ubieganie o zaświadczenia wojskowe
1154/VII	Urlopy — podróże urzędnicze w czasie odwołań
1138/X	Umundurowanie — niszczenie po gruźlikach
1135/XIII	Urząd śledczy — adresowanie pism
1113/V	Urzędowe badanie co do włośni u świń
1134	Uznanie dla korpusu Pol. Woj. Śl. przez p. Wojewodę

W.

1140/VII	Władze admin. wzywanie policji na świadków — obowiązek, kompetencja
----------	---

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1138/XIV	Wojskowe osoby — stosunek
1117/XI	Wojskowa służba, ubieganie się o za-
1143/XI	świadczenia
1088/I	Wprowadzenie nowych norm opałowych
1090/IX	Wyciąg ustaw — przydział (rozk. 1104)
1128/VIII	Wyciąg z dekretu ordynacji wyborczej
1126/XIV	Wycofanie z obiegu pięciozłotówek
1135/XIII	Wydział Wojskowy — adresowanie pism
1147/VI	Wydawanie świadectw moralności przez Pol. Woj. — zakaz
1124/VIII	Wybory — ochrona
1082/XII	Wykaz opatrołowanych miejscowości Dziedzice — zniesienie
1108/V	Wykazy miesięczn. doraźnych mandatów prowadzenie
1131/VI	Wypadki nieszczęśliwe przez najechanie samochodem
1141/Aw.	Wypłata, uskutecznienie w Samopomocy
1145/VIII	Wystawianie świadectw ubóstwa przez Policję — zakaz
1102/I	Wyszkolenie — powołanie komisji
1102/III	Wyszkolenie dla pogłębiania wiedzy policji
1111/VII	Wyszkolenie — przerabianie pytań według programu szkol.
1115/VI	Wyszkolenie — pytania
1123/VIII	Wyszkolenie — pytania
1125/III	Wyszkolenie — pytania
1140/VI	Wyszkolenie — pytania

Z.

1120/XI	Zakaz wydawania poświadczeń na czaso- pisma wywożone
1146/Aw.	Zarząd Samopomocy

Nr. rozkazu	Treść rozkazu.
1117/XI	Zaświadczenia odbytej służby wojskowej — ubieganie
1133/VII	Zbiórka na posterunkach — zmiana przepisów biurowych
1153/VI	Zachowanie się funkcj. P. W. Śl. w czasie rozmów telef.
1154/VIII	Zachowywanie kopert od podań
1112/XI	Zgłaszanie się funkcj. policji do P. K. U.
1155/VIII	Zagraniczne samochody, turyst. nadużycia
1091/X	Zmiany nazwy posterunków
1124/VIII	Zmiana nazwisk hańbiących
1091/IX	Zniesienie posterunków
1115/V	Zniesienie posterunków
1118/VI	Zniewagi, postępowanie (patrz rozkaz 1136/IX)
1103/VI	Zwalczanie, nielegalny handel domokrażny
1129/IX	Zwolnienie ze służby — wystawienie zaświadczeń

Skorowidz ważniejszych okólników Główniej Komendy Policji Wojew. Śl. z roku 1930.

Nr. rozkazu	Treść okólnika
A.	
805	Akcja leczenia kąpielowego — zarządzenie
803	Akta osobowe — uzupełnienie (składanie urlopów nadzwyczajnych L. 836/30/I), pismo okólne
781/29	Akta osobowe funkcjonariuszy — prowadzenie
B.	
785	Bilety ulgowe dla nieetatowych prac. państw.

C.

- 801 Cennik umundurowania i zaopatrzenia
812 Czasopisma rozsyłka — przestrzeganie

D.

- 3213 pismo okólne. Dekrety — doręczanie
817 Dzwonki i klucze przy stacjach benzynowych
795 Dochodzenia przeciw funkcj. — prowadzenie

E.

- 793 Emerytury — podwyższenie dla zasłużonych dla
narodu i Państwa Polsk.

F.

- 806 Funkcjonariusze — odbywanie kar

G.

- 819 Graniczne zajścia na gran. polsko-niem. — postępowanie

I.

- 792 Interwencja posłów i senatorów

K.

- 813 Karty porady lekarskiej
806 Kary — odbywanie przez funkcjonariuszy
815 Konwencja emerytalna
818 Kontrola teczek z aktami personalnemi — zarządzanie
796 Kredyty budżetowe, rachunkowe, ujęcie
807 Kucharki, zgłaszanie do kas chorych i zakł. ubezp.

L.

- 816 Letnie pokrowce na czapki — noszenie
 804 Lokale publiczne — przebywanie funkcj. policji

M.

- 800 Marynarka woj. — noszenie uniformów przez osoby niepowołane

N.

- 808 Nagrody pieniężne, udzielane za zwalczanie przestępstw P. M. S.
 818 Najwyższa Izba Kontroli — kontrola
 811 Nazwiska żeńskie — formowanie
 797 Nazwy urzędów w dekretach nominacyjnych
 820 Nazwy wojewody i starosty — używanie
 800 Noszenie uniformów marynarki wojennej przez osoby niepowołane
 822 Nielegalny handel materiałami wojskowymi

O.

- 802 Obliczanie należitości czynszów, wynagrodzeń za pracę
 794 Okólniki i pisma okólne — wydawanie
 788 Opłaty za legitymacje urzędnicze
 790 Oszczędność papieru w biurach

P.

- 821 Pisma — określenie pojęcia tajne i poufne — zabezpieczenie poczty
 816 Pokrowce, noszenie
 798 Posłowie — patrz zgromadzenia
 814 Policjanci — przebywanie w lokalu publicznym
 820 Postępowanie w czasie zajęć granicznych

- 811 Prawidła formowania w języku polskim nazwisk
żeńskich
- 820 Punkty i ustępy — skreślanie i używanie

R.

- 809 Rozmowy telefoniczne — międzymiastowe ograni-
czenie
- 815 Rzymska konwencja emerytalna

S.

- 817 Stacje benzynowe — zaopatrzenie w dzwonki
i klucze
- 786 Świetlice policyjne — przywrócenie do porządku

T.

- 818 Teczki z aktami — nieudzielanie
- 791 Tematy — zmiana rozkazu
- 809 Telefoniczne rozmowy międzymiastowe — ogra-
niczenie

U.

- 807 Uprzączki i kucharki — zgłoszenie do kas cho-
rych i zakładu ubezp.
- 789 Ustawa emerytalna — interpretacja art. 31 ust. em.
- 787 Użycie broni — meldowanie
- 803 Uzupełnienie aktów osobowych

W.

- 819 Władze adm. ogólnej — postępowanie w czasie
zajść gran.
- 799 Wykazy stanu służby — uzupełnienie
- 822 Wojskowe materiały — patrz nielegalny handel

Nr. rozkazu

Treść okólnika

- 814 Wynagrodzenie pracowników kontraktowych, pobierających zaop. emeryt.

Z.

- 821 Zabezpieczenie poczty — pism tajnych i poufnych
 810 Zakupy u firm — zarządzenie
 798 Zgromadzenia — urządzanie przez posłów
-

St. przod. Christoph.

Z działalności Policyjnego Klubu Sportowego.

W dniu 22 lutego br. odbyło się w Szkole Policji Wojew. Śląskiego w Katowicach Walne Zebranie Policyjnego Klubu Sportowego w Katowicach, na którym wybrano następujący skład zarządu. p. podinsp. Jeziorski — prezes, p. komisarz Urbańczyk — wiceprezes, st. przod. Christoph — sekretarz, st. przod. Szula — zastępca sekretarza, st. przodownik Zimnik — skarbnik, st. przod. Niedziela — zastępca skarbnika i gospodarz. Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani pp. komisarz Reichenbach, st. przod. Szajer i przodownik Kalus. Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia kooptowano na posiedzeniu Zarządu w dniu 25 lutego 1930 r. na kronikarza st. przodownika Tyca. Ilość członków Policyjnego Klubu Sportowego wynosi obecnie 1940, w tem około 90 osób cywilnych, zatem około 550 funkcjonariuszów Pol. Wojew. Śl. nie przystąpiło dotychczas na członków klubu. Z powyższego wynika, że idea sportowa nie znalazła dotychczas u wszystkich funkcjonariuszów należytego zrozumienia, a u niektórych wyrobiło się nawet inniemanie, że należenie do organizacji, która nie przynosi im nietylko osobistych korzyści, lecz pociąga za

sobą wydatki w formie miesięcznych składek, jest co najmniej zbędne. Rozumowanie takie jest błędne, bowiem do postawienia i utrzymania sportu w Policji Woj. Śl. na należytym poziomie, potrzebne są poważne środki materialne. Pozatem funkcjonariusze ci zapominają, że oprócz interesu jednostki istnieje jeszcze interes ogólny, w tym wypadku wyrobienie fizyczne funkcjonariuszów Policji Wojew. Śl., którego popieranie należy do obowiązku każdego społecznie uświadomionego funkcjonariusza. Apeluję przeto do wszystkich funkcjonariuszów, którzy dotychczas z jakichkolwiek względów nie należą do P. K. S., aby odłożyli wszelkie ewentualne uprzedzenia względem Klubu lub sportu wogóle, i zgłosili swe wstąpienie do Klubu, popierając tem samem zarząd w swych zamierzeniach na przyszłość.

Stan majątkowy P. K. S. wynosi obecnie włącznie z inwentarzem sekcji około 55.000 zł, w tem wartość boiska piłki nożnej około 30.000 zł, oraz kortów tenisowych, wybudowanych i uruchomionych w br. kosztem około 25.000 zł.

Przy P. K. S. istnieje obecnie 10 sekcji, których działalność przedstawia się jak następuje:

Sekcja piłki nożnej:

Kierownikiem sekcji jest p. komis. Urbańczyk, zastępcą kierownika p. aspir. Witała, sekretarzem st. poster. Dublaszewski. Sekcja liczy obecnie 7 drużyn, a członków ćwiczących około 150. Pierwsza drużyna rozegrała w br. 38 zawodów, z tego wygranych 26, remisowych 5, przegranych 7. W tem było zawodów o mistrzostwo klasy „A” grupy II — 14 zawodów, z tego 6 wygranych, 3 remisowe i 5 przegranych. W mistrzostwach zajęła pierwsza drużyna trzecie miejsce, utrzymując się tem samem w klasie „A” do rozgrywek mistrzowskich w przyszłym roku.

Sekcja lekkoatletyczna.

Kierownikiem sekcji jest p. podkom. Pająk, zastępcą st. przod. Warwas, sekretarzem st. poster. Dublaszewski. Z uwagi, że w br. nie odbyły się ogólnokrajowe zawody Policji Państwowej, sekcja lekkoatletyczna nie urządzała żadnych zawodów i ograniczyła się jedynie do wysyłania zawodników na imprezy, urządzone przez inne kluby, oraz „GOZLA“. W kwietniu br. odbył się dla lekkoatletów w Szkole Policji Wojew. Śl. w Katowicach 2-tygodniowy kurs, jako przygotowanie do biegu narodowego w Warszawie, w którym brało udział trzech zawodników. W zawodach tych uzyskał poster. Sobik 12-te miejsce. Pozatem uzyskał poster. Sobik w br. mistrzostwo Śląska w 10-cio boju, zdobywając 5271 punktów, oraz brał 7 razy udział w reprezentacji Śląska i jeden raz w reprezentacji Polski. Z poważniejszych imprez, w których brali udział lekkoatleci Pol. Wojew. Śl. wypada nadmienić bieg na-przełaj redakcji Polski Zachodniej, Wychowania Fizycznego, oraz bieg maratoński w Poznaniu. W biegu maratońskim zdobył poster. Lech 8 miejsce.

Sekcja bokserska.

Kierownikiem sekcji jest p. komisarz Maślanka, sekretarzem st. poster. Majchrzyk, trenerem st. poster. Wende. Sekcja bokserska urządziła w r. b. następujące zawody: dnia 16. I. 1930 r. z Klubem Pięściarzy Wielkie Hajduki z wynikiem 12 : 8, dnia 19. I. 1930 r. z K. S. „27“ Orze-gów z wynikiem 14 : 8, dnia 17. II. 1930 r. z Amateur Boxklub Gleiwitz z wynikiem 14 : 4, dnia 15. IV. 1930 r. z Hindenburger Boxklub z Zabrze z wynikiem 11 : 5, dnia 30. IV. 1930 r. z K. S. Rozdzień-Szopienice z wynikiem 14 : 0, dnia 17. V. 1930 r. z Boxklubem „Heros“ w Bytomiu z wynikiem 14 : 2, dnia 25. VIII. 1930 r. z Boxklubem „Heros“ w Bytomiu z wynikiem 7 : 9, dnia 6. IX. 1930 r. międzynarodowe zawody z kombinowaną drużyną

„Atlas-Bar Kochba“ Leipzig z wynikiem 8 : 8, dnia 30. IX. 1930 r. z K. S. „G6“ Mysłowice z wynikiem 14 : 6, a dnia 2. X. 1930 r. z K. S. „Lipiny“ z wynikiem 7 : 9. W zawodach o mistrzostwo Europy amatorów w Budapeszcie brał udział poster. Górny. Pierwszą walkę z Fuchsem — Berlin wygrał na punkty, zaś drugą walkę z Schabo — Węgry przegrał z powodu zachorowania.

Sekcja Bokserska rozwinęła w b. r. bardzo dużą działalność, to też drużyna bokserska jest obecnie w bardzo dobrej formie. Niestety nie doszły w b. r. do skutku zawody drużynowe Śl. O. Z. B. z B. K. S. w Katowicach ze względu na stanowisko zajęte przez przewodniczącego wydziału sportowego P. Z. B. p. Sadłowskiego, który w dziwnych swoich praktykach, dążących do rozbicia naszej drużyny bokserskiej, powziął 5 dni przed terminem rozgrywek decyzję dyskwalifikującą jednego z zawodników P. K. S.

Sekcja szachowa.

Kierownikiem sekcji jest p. aspirant Kubaczka. W sekcji szachowej nie zaszły od ubiegłego roku żadne większe zmiany. Poszczególne koła szachowe urządziły u siebie turnieje o mistrzostwa kół, wynik ich był zgóry przewidziany. Zawsze prawie ci sami gracze uzyskują mistrzostwa kół, co jest rzeczą dla szachów szczególnie charakterystyczną. Aby uzyskać zaszczytne miejsce w turnieju, trzeba poprzednio wiele pracy w tym celu dokonać, wiele się nauczyć i doświadczyć, więc tak długo, dopóki poszczególni członkowie kół nie rozpoczną teoretycznych studjów, tak długo też wyniki turniejów będą zawsze jednakie. Tu sama młodość nic nie znaczy, (jak w innych gałęziach sportu) lecz tylko nauka i rutyna.

Turniej o mistrzostwo Policji Wojew. Śl. również nie wykazał żadnych większych zmian, różnice o kilka

punktów zaledwie w stosunku do turniejów poprzednich nie mogą być brane w rachubę ze względu na możliwą czasową niedyspozycję gracza. Załączona na końcu tabela wykazuje dokładnie wyniki poszczególnych graczy. Drużyna sekcji szachowej w składzie takim, jak go wykazuje tabela, jest drużyną silną, mogącą bez większego wysiłku wygrywać mecze z innemi klubami. Jednak składu tego nie da się uzyskać przy różnych meczach, ze względu na niemożliwość ściągnięcia graczy z Rybnika, Cieszyna i innych miejscowości. Dlatego też w meczach z innemi Klubami sekcja szachowa nie wykazuje nadzwyczajnych wyników. Sekcja szachowa rozegrała mecze drużynowe z następującemi klubami: 1. ze Stowarzyszeniem Szachistów Zagłębia Dąbrowskiego z wynikiem 1 : 5, 2. z Klubem Mysłowice z wynikiem $3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, 3. z Klubem „Pogoń“ w Dębnie 5 — 1, 4. z Klubem „Wieża“ Janów z wynikiem 4 — 2.

Obecnie 3 graczy bierze udział w kongresie o mistrzostwo Śląska (Kubaczka, Tyc, Bauerek).

Tabela turnieju szachowego

o mistrzostwo Policji Woj. Śląskiego na rok 1930.

Liczba porząd.	Stopień	Nazwisko i imię	Kubaczka	Tyc	Musioł	Kukuczka	Cholewik	Macura	Kołder	Wycisk	Kołoczek	Bauerek	Borski	Cienięła	Nowacki	Chwila	Ottenburger	Kocur	Sontowski	Ilość granych partyj	Ilość punktów	Osiągnięte miejsce	Uwagi
1	Asp.	Kubaczka Jan	—	1	0	1	1	1	$1\frac{1}{2}$	1	$1\frac{1}{2}$	1	1	1	1	1	1	1	1	16	14	I.	
2	St. przod.	Tyc Roman	0	—	1	1	0	1	1	1	1	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{3}$	1	1	1	1	1	1	16	13	II	
3	St. post.	Musioł Józef	1	0	—	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	1	1	1	0	1	0	1	$1\frac{1}{2}$	1	1	1	1	16	$11\frac{1}{2}$	III.	
4	St. post.	Kukuczka Jan	0	0	$1\frac{1}{2}$	—	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16	$11\frac{1}{2}$		
5	St. post.	Cholewik Ignacy	0	0	$1\frac{1}{2}$	0	—	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	16	$10\frac{1}{2}$	IV.	
6	Asp.	Macura Józef	0	0	0	1	1	—	0	0	1	1	1	1	0	$1\frac{1}{2}$	1	1	1	16	$9\frac{1}{2}$	V.	
7	St. przod.	Kołder Józef	$1\frac{1}{3}$	0	0	1	0	1	—	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	16	$9\frac{1}{2}$		
8	Przod.	Wycisk Henryk	$1\frac{1}{2}$	0	0	0	0	0	1	1	—	0	1	1	0	1	1	1	1	16	9	VI.	
9	St. post.	Kołoczek Alojzy	$1\frac{1}{2}$	0	1	0	0	0	1	1	—	0	0	1	0	1	1	1	1	16	$8\frac{1}{2}$	VII.	
10	St. przod.	Bauerek Jan	0	$1\frac{1}{2}$	0	0	0	0	1	0	1	—	1	0	1	1	1	1	1	16	$8\frac{1}{2}$		
11	St. post.	Borski Józef	0	$1\frac{1}{2}$	1	0	0	0	0	0	1	0	—	1	1	1	1	$1\frac{1}{2}$	1	16	8	VIII.	
12	Post. st. śl.	Cienięła Gustaw	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	—	1	1	0	1	1	16	7	IX.	
13	St. post.	Nowacki Paweł	0	0	$1\frac{1}{2}$	0	0	1	0	0	1	0	0	0	—	$1\frac{1}{2}$	1	1	1	16	6	X.	
14	St. p. st. śl.	Chwila Piotr	0	0	0	0	$1\frac{1}{2}$	0	0	0	0	0	0	0	$1\frac{1}{2}$	—	0	1	1	16	4	XI.	
15	Prz. st. śl.	Ottenburger Maks.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	—	0	1	16	3	XII.	
16	Przod.	Kocur Ferdynand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	$1\frac{1}{2}$	0	0	0	1	—	0	8	$11\frac{1}{2}$	XIII.	
17	St. post.	Sontowski Józef	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	—	7	—	XIV.	reszta przegra. walkowerem.

Sekcja narciarska.

Na ostatniem Walnem Zebraniu został wybrany jako kierownik sekcji p. podkomisarz Wójcik, jako sekretarz przodow. Kocur. Członkowie sekcji narciarskiej należą do Śląskiego Klubu Narciarskiego w Katowicach i w przeważającej części również do Polskiego Związku Narciarskiego. Corocznie urządza się dla członków sekcji kilka kursów narciarskich w Wiśle lub na Baraniej Górze. Pozatem nasi narciarze biorą udział we wszystkich zawodach urządzanych na Śląsku i tak w ubiegłym sezonie zimowym brali udział w biegu góralskim w Istebnej oraz w biegach o mistrzostwo Śląska, uzyskując stosunkowo dobre miejsca, co dowodzi przyznanie prawie wszystkim naszym uczestnikom odznaki za sprawność P. Z. N.

W lutym b. r. przystąpiono do zorganizowania pierwszych zawodów narciarskich o mistrzostwo Policji Wojew. Śląskiego. W biegu na 16 km wzięło udział 17 zawodników, z których I. miejsce uzyskał poster. Mitas, w czasie 1.36.05. Na tej samej przestrzeni w klasie seniorów, t. j. zawodników liczących ponad 32 lata, wzięło udział 6 zawodników, z których I. miejsce zdobył st. poster. Ursoń w czasie 1.39.47. W biegu zjazdowym na 18 zawodników zdobył I. miejsce przodownik Kocur 3.39.

W ogólności sport narciarski w policji rozwija się w sposób pomyślny i uzyskuje rok rocznie coraz więcej zwolenników. Sekcja rozporządza 25 parami nart, kilkunastu parami butów narciarskich i różnemi drobnemi przyborami narciarskimi, z których członkowie mniej zamożni a okazujący zamiłowanie do sportu narciarskiego korzystają.

Sekcja ciężkoatletyczna.

Kierownikiem sekcji jest st. przod. Kuboś. Sekcja rozegrała w dniu 9. III. 1930 r. przyjacielskie zawody drużynowe z K. S. „Athen“ Ruda z wynikiem 8 : 6, oraz w dniu 6. IV. 1930 r. z K. S. „Naprzód“ Łagiewniki z wynikiem 9 : 3. W zawodach o mistrzostwo O. Z. A. brało udział 5-ciu zawodników P. K. S. Posterunkowy Kiciński zdobył tytuł mistrza okręgowego w wadze ciężkiej, zaś poster. Musioł tytuł wicemistrza w wadze lekkiej. Ponadto występowali zawodnicy P. K. S. w Międzynarodowych zawodach w Rudzie i Siemianowicach oraz w reprezentacji Śląska przeciw drużynie z Berlina i niemieckiego G. Śląska.

Sekcja strzelecka.

Kierownikiem sekcji jest p. podinsp. Starzyk, sekretarzem st. poster. Krzemiński. Sekcja strzelecka nie brała udziału w bież. roku w Narodowych Zawodach Strzeleckich, które odbyły się w dniach 1 do 6 IX. 1930 r. we Lwowie ze względu na to, iż Policja Państwowa nie zgłosiła do tych zawodów swego udziału. W dniach 27 i 28 VIII. b. r. odbyły się zawody eliminacyjne pomiędzy funkcj. Pol. Wojew. Śląskiego z poszczególnych powiatów w ilości 18-tu, z których wyróżnili się najlepszymi wynikami następujący funkcjonariusze:

1. przod. Drozdowski Teodor — 626 punktów,
2. st. przod. Jeleń Henryk — 563 punktów,
3. st. przod. Kaczmarczyk Eryk — 526 punktów,
4. st. przod. Bochynek Alojzy — 519 punktów.

W bieżącym roku utworzyły się koła strzeleckie w Siemianowicach, w Szopienicach i w Mysłowicach. Żywszą działalnością odznaczają się koła strzeleckie w Siemianowicach i w Królewskiej Hucie, gdzie urządzano zawody dosyć regularnie we własnym zakresie.

Sekcja pływacka.

Kierownikiem sekcji jest p. nadkomisarz Piechaczek, sekretarzem st. przodownik Cimała.

Sekcja pływacka ograniczyła się w b. r. jedynie do urządzania treningów.

Sekcja tenisowa.

Sekcja tenisowa P. K. S. była dotychczas pod kierownictwem p. nadkomisarza Ludwika Kloske'go, który w październiku 1930 roku ustąpił z zajmowanego stanowiska, a stanowisko to powierzono tymczasowo sędziemu Kowalskiemu.

Zastępcą jest p. nadkomisarz Wiktor Buliński, sekretarką kancelistka Natalja Hermanówna. Członków sekcja posiada 52. W ostatnim roku przybyło 32 członków.

W bieżącym roku sekcja otrzymała 3 nowe korty, wybudowane staraniem p. podinsp. Jeziorskiego kosztem około 25.000 zł. Przy kortach jest wybudowana szatnia. Stary kort jest zremontowany.

Z powodu większej ilości kortów, członkowie mogli grywać w dowolnych godzinach.

Ponieważ sekcja tenisowa jest młodą i niedostatecznie przygotowaną, więc nie brała udziału w rozgrywkach o mistrzostwa. Rozegrano tylko mecz z Klubem Tennisowym kopalni Wujek.

Sekcja szermiercza.

Sekcja szermiercza została założona w lutym b. roku. Kierownikiem Sekcji jest p. nadkomisarz Jakób Hostyński, sekretarzem przodownik Świerczyński, instruktorem dypl. fehmistrz st. przodow. Koza. Po założeniu sekcji przystąpiono do zorganizowania dwóch kursów:

1. dla oficerów Policji Wojew. Śląskiego na szable,
2. dla niższych funkcjonariuszów na szable, szpady i florety.

W maju 1930 r. brała drużyna szermiercza udział w zawodach szermierczych o mistrzostwo Okręgowego Ośrodka Wychowania Fizycznego w Katowicach. Z zawodników P. K. S. zdobył poster. Paszek Karol I. miejsce i tytuł mistrza we florecie i szabli.

W dniach 30 maja i 1. VI. b. r. brała drużyna szermiercza P. K. S. udział w zawodach szermierczych o mistrzostwo Śląska. Posterunkowy Paszek uzyskał w tych zawodach tytuł wicemistrza wszystkich broni i zdobył nagrodę Głównego Komendanta Policji Wojew. Śląskiego.

W lipcu 1930 r. brało 5 zawodników udział w propagandowym popisie szermierczym na stadjonie w Król. Hucie z okazji święta P. W. i W. F. Dzięki inicjatywie sekcji szermierczej powstał w Katowicach I. Śląski Klub Szermierczy, którego I. Prezesem wybrano p. podinsp. Jeziorskiego.

Ćwiczenia sekcji odbywają się obecnie w Szkole Policji Wojew. Śląskiego w Katowicach a ponadto fechtmistrz Koza prowadzi służbowo ćwiczenia w oddziale konnym w Król. Hucie oraz w komisariatach w Katowicach, w Król. Hucie, w Hajdukach Wielkich, w Nowej Wsi, w Rudzie, w Łagiewnikach, w Siemianowicach i w Mysłowicach.

Obecnie przygotowuje się wspólnie z I. Klubem Szermierczym drużynę treningową, która ma brać udział w zawodach szermierczych jako drużyna reprezentacyjna Śląska.

Z imprez sportowych nie objętych działalnością P. K. S. należy wymienić Wiosenne Zawody Konne Policji Województwa Śląskiego urządzone w dniu 15 czerwca 1930 r. na polach folwarku Chorzowskiego z następującymi wynikami:

st. przodownik Marcol I. miejsce w konkursie hipicznym przodowników,

st. post. Wojnar I. miejsce w konkursie hippicznym posterunkowych,

post. Parma I. miejsce w biegu z płotami, dystans około 2.100 m,

posterunkowy Zieliński I. miejsce w biegu myśliwskim — dystans około 4000 m.

J. Kubaczka.

Wykładanie prawa karnego na posterunkach.

Obowiązkiem komendantów sekcji, wzgl. komendantów posterunków lub ich zastępców, jest szkolenie podwładnych, a to według 12-miesięcznego planu szkolenia, wydanego przez Gł. Komendę. Wśród przedmiotów fachowych, jeżeli chodzi o ich wykładanie, specjalne miejsce zajmuje prawo karne. Chociaż nie jest tak obszerne, jak np. prawo administracyjne, jednak opanowanie go nie jest tak łatwe, a wykładanie w warunkach, w jakich znajdują się sekcjani wzgl. zastępcy komendantów posterunków, będzie jeszcze trudniejsze.

Lekcje odbywają się zwykle w ten sposób, że przodownik czy wykładowca odczytuje, albo, jeżeli posiada dobrą pamięć, cytuje z pamięci odnośny § kodeksu, następnie każe jednemu ze słuchaczy powtórzyć definicję, coś na niej poprawi, albo poleci na następną godzinę wykładów wyuczyć się na pamięć kilka paragrafów — i na tem koniec.

Znajomość samej definicji jest funkcjonariuszowi potrzebna, a to nie tylko wtedy, gdy jest o to pytany przy wykładach, ale przede wszystkim do odpowiedniego pełnienia służby; wtedy nie może on korzystać z podręczników, bo na to już zapóźno, ale musi działać na podstawie już nabytej znajomości ustaw i przepi-

sów. Sama znajomość definicji jednak nie wystarczy; bardziej potrzebne jest dokładne zrozumienie przepisu prawa. To, co zostało opanowane tylko pamięciowo, musi się z pamięci pod wpływem nowych wrażeń ulotnić, to co zostało raz zrozumiane, pozostaje na zawsze. Jeżeli zważymy, że funkcjonariusz i bez pomocy wykładowcy może się czegoś wyuczyć na pamięć, to dojdziemy do przekonania, że zadaniem wykładowcy jest przede wszystkim wyjaśnianie, dopomaganie do zrozumienia przepisu, usuwanie wątpliwości, stawianie uczniom problemów do samodzielnego rozwiązania, a tylko w małym zakresie kontrolowanie, czy materiał został pamięciowo opanowany, czyli „wykuty”. Funkcjonariusz, który z kodeksu umie tylko definicję na pamięć, w razie przeniesienia go np. do cieszyńskiej części Woj. Śl., gdzie obowiązuje austr. ustawa karna, poczuje w całej pełni swą bezradność i długo musi pracować, by znów nową ustawę opanować; jeżeli jednak rozumiał poprzednio kodeks niem., wtedy potrzebuje wyszukać tylko różnice między temi ustawami, których jest zresztą niewiele, i już będzie miał ustawę karną opanowaną.

Co będzie, gdy zostanie wprowadzony — prędzej czy później — nowy kodeks karny polski? Jest zupełnie jasnem, że ten funkcjonariusz, który głębiej wniknął w istotę prawa karnego, potrafi ten kodeks zrozumieć i praktycznie stosować, ten zaś który tylko powierzchownie wyuczył się definicji paragrafów, straci odrazu grunt pod nogami i sprawy połączone z nowym kodeksem będzie omijał. Na ten moment zmiany ustawy karnej trzeba się przygotować póki czas. Szkoła policji ogółu funkcjonariuszy w tym kierunku przygotować nie może ze względu na ograniczoną ilość kursów, obowiązek ten ciąży na instruktorach w komisarjatach i na posterunkach.

Szkolenie w kierunku zrozumienia kodeksu napotyka znaczne trudności, przedewszystkiem na mniemaną zmniejszoną możność kontroli, czy podwładny stara się czegoś nauczyć, albo też chce tylko „zbyć“ godziny wykładów. Jeżeli sekcyjny N. zadał 10 paragrafów do wyuczenia się na pamięć, to przy następnej lekcji może się łatwo przekonać, czy uczniowie to polecenie wykonali. Czy przod. X. dążący do szkolenia w tym drugim kierunku może się przekonać o postępach swych uczniów? Otóż i tu istnieje ta możliwość, nawet w szerszym zakresie. Różnica będzie polegała tylko na odmiennym sposobie stawiania pytań — bo tylko pytaniami lub na podstawie wypracowań pisemnych można stwierdzić, czy uczeń coś umie na pamięć, lub rozumie. Sekcyjny N. stawi np. pytanie: „Kto będzie karany za pozbawienie osobistej wolności?“, t. zn. że pytanie będzie tak zbudowane, aby odpowiadający mógł posłużyć się samą definicją danego paragrafu i nawet bezmyślnie, polegając tylko na pamięci mógł odpowiedzieć, gdy tymczasem przod. X. stawi pytanie: „Kiedy ograniczenie osobistej wolności jest dokonane, czy z chwilą zamknięcia, czy z chwilą, gdy zamknięty chce pomieszczenie opuścić?“. „Czy usiłowanie jest tu możliwe i karalne?“ „Odkąd liczy się czas przedawnienia; od chwili zamknięcia, czy od chwili wypuszczenia na wolność?“ „Czy zezwolenie zamkniętego wyklucza karalność?“ „Czterej koledzy umówili się, że będą od godz. 20 do 24 grać w karty w pokoju N. Służąca, chcąc im dokuczyć, zamknęła graczy zaraz po godz. 20, ale 5 minut przed godz. 24 pokój znów otworzyła. Gracze zauważyli, że są zamknięci, jednak żaden z nich nie chciał pokoju opuszczać przed godz. 24. Czy służąca ulega karze?“

Otóż widzimy, że na żadne z powyższych pytań nie można odpowiedzieć bezmyślnie wykutą definicją, ale

odpowiadający musi zająć jakieś stanowisko do pytania, musi przy odpowiedzi *myśleć*, a to właśnie jest celem tej drugiej metody nauczania.

Wprawdzie odpowiedzi funkcjonariuszy sekcji N. mogą być płynne, ale to wcale nie dowodzi, aby były rozumne, tak samo jak gramofon gładko gadający nie może być uważany jako rozumniejszy od człowieka, który mówi wolno, z przerwami, bo zastanawia się nad odpowiedzią. Przełożony, sprawdzający stan wyszkolenia oddziału, oceni z pewnością należycie odpowiedzi sekcji N. i X., chociaż te ostatnie nie były wykute, a gdy sam zaczął stawiać pytania, do których funkcjonariusze nie są przygotowani, to z pewnością sekcja N. prędzej „zbankrutuje“ aniżeli sekcja X.

Łatwo zrozumieć, że wykładowca, chcąc prowadzić lekcje w kierunku gruntownego zaznajomienia uczniów z przedmiotem, musi przedewszystkiem sam znać dany przedmiot szczegółowo, następnie musi się do każdej lekcji należycie przygotować. Kto tym warunkom za- dość nie czyni, niechaj lepiej zawczasu rezygnuje z wykładania. Wykładowca bierze na siebie odpowiedzialność za wyszkolenie podwładnych; czas przez niego odpowiednio zużyty mnoży się przez liczbę słuchaczy, im większa ich liczba, tem większa może być korzyść lub szkoda, wyrządzona przez wykładowcę, w miarę tego, jak do wykładu się przygotował. Oprócz tego wykład odpowiednio przygotowany, prowadzony, zawierający w sobie coś nowego lub interesującego, podnosi znacznie autorytet własny wykładowcy. Stanowczo należy unikać odczytywania jakich artykułów, wzgl. przepisów, bo słuchacz pomyśli: „Poco nam tu sekcyjny odczytuje coś, kiedy ja sam to samo potrafię i w mieszkaniu; na to nie trzeba zbiórki“. Pozatem przy odczytywaniu głos nie ma właściwej modulacji, jest zwykle bezbarwny, monotony, i będzie działał raczej jako środek nasenny.

Aby nie stracić wytycznej linii wykładu, należy sporządzić dyspozycje na wąskim skrawku papieru, jedną pod drugą, co ułatwia jej wyszukanie. Pod dyspozycją rozumieć należy streszczenie zdania czy myśli; — jedno słowo może nam wskazać następną myśl i ciąg dalszy wykładu. Np.:

Zamiar bezpośredni —

Zamiar pośredni — wystarczy

Motywy czynu — obojętne

Dokonanie — z chwilą zabrania — i t. d.

Z tych zdań już wynika, w jakim kierunku idzie wykład. Ten, kto się do wykładu przygotował i poprzednio go w myślach „przerobił“, nie potrzebuje tak rozciągłej dyspozycji; dla niego wystarczy taka notatka:

Zamiar bezp.

Zamiar pośr.

Motywy —

Dokonanie — i t. d.

W czasie wykładu wystarczy spojrzeć na kartkę i już dalszy ciąg w ścisłym związku z poprzednimi zdaniami jest nawiązany. Z notatkami wzgl. dyspozycjami nie należy się ukrywać; czytanie ukradkiem robi u słuchaczy śmieszne wrażenie. Wykładowca, występując przed słuchaczy, powinien bez ukrywania rozłożyć swoje notatki; im lepiej jest do wykładu przygotowany, tem mniej będzie z nich korzystał.

Skąd czerpać materiał do wykładów? Specjalnych dzieł prawniczych oddziały nie posiadają; nie są też one potrzebne, bo wobec szczupłości czasu i wielkiej ilości materiału, który należy w miesiącu przerobić w myśl planu szkolenia, nie można w oddziałach tak gruntownie każdego paragrafu k. k. przerobić; zresztą dzieła te byłyby w większości wypadków dla wykładających niezrozumiałe.

Pozostaje więc zwykły k. k., w którym są zwykłe komentarze, czyli rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego; im nowsze wydanie, tem więcej będzie tych komentarzy, a więc tem więcej materiału, z którego można zawsze coś wybrać. Same komentarze niezawsze będą dla funkcjonariusza jasne, bo zwykle brak przy nich opisu sprawy, która tak bardzo przydałaby się funkcjonariuszowi w roli wykładowcy, jednak są one tak ujęte, by każdy sąd, chociaż nie zna sprawy, mógł z nich korzystać. Funkcjonariusz, chcąc z komentarzy czerpać materiał, musi je przedewszystkiem zrozumieć, a następnie stworzyć z nich odpowiednie przykłady. Np. teza 10 do § 53 k. k. n. mówi: „Cześć doznaje ochrony z § 53 k. k.“ — Jako komentarz, nie zawiera wiele wyrazów, ale jak wiele wyjaśnia! Widzimy, że napaść w myśl § 53 niekoniecznie musi być dokonana z pałąką czy rewolwerem w ręce, ale już samo wyrażenie się, np. „ty ośle“, jest już napaścią na honor człowieka, a poszkodowany czy znieważony ma prawo przeciw tej napaści się bronić. Naturalnie, że znieważony nie ma znów prawa odpowiedzieć na tę napaść nożem, rewolwerem, lub podobnym „twardym“ argumentem. Sekcyjny, wykładając, stawia przykład w sensie powyższej tezy, który zakończy pytaniem, zwróconem do któregoś funkcjonariusza: „Czy w tym wypadku znieważonemu przysługuje prawo obrony koniecznej?“ Jeżeli odpowiedź brzmi pozytywnie, wtedy stawia dalsze pytanie: „W jakim zakresie, albo w jaki sposób może się znieważany bronić? Kiedy?“

Przeglądając komentarze, spotykamy bardzo często takie, które bez żadnego tłumaczenia będą każdemu funkcjonariuszowi zrozumiałe. Np. teza 4 do § 73: „Przestępstwa z §§ 125 i 127 zbiegają się jednoczynowo, jeżeli tłum, który dokonywał czynów gwałtownych w rozumieniu § 125 K. K. przemienia się w zastęp zbroj-

ny. W takim razie przywódca tłumu (§ 125/2) jest zarazem dowódcą w rozumieniu § 127 ust. 1 K. K.". Tu wykładowca potrzebuje tylko stawić przykład, że „tłum napadł na skład broni, uzbroił się i został prowadzony przez prowodyrę przed gmach N.", a już ma gotowe częściowe wyjaśnienie tak zbiegu jednoczynowego z § 73, jak i przestępstw z § 125 i 127.

Naturalnie i krótka notatka, jak np. przy § 339: „*n. t. 5 do § 331 K. K.*" (*patrz teza 5 do § 331 kodeksu karnego*), jest komentarzem i można z niej korzystać.

Szczególnie ostrożnie trzeba traktować komentarze z podręczników niemieckich. Przedewszystkiem wyraz lub całe zdanie może być przetłumaczone niezgodnie z duchem języka i łatwo może zejść jaki błąd, narażający funkcję na kompromitację. Następnie komentarze te mogą być przestarzałe. Prawo ulega ewolucji stale, tak samo jak życie jej ulega; to co było dobre przed 30 laty, dziś może być bezwartościowe. Pozatem żyjemy w zupełnie odmiennych stosunkach (cesarstwo a Rzeczpospolita, stosunki powojenne, odmienne nasze zwyczaje i t. p.), co wszystko może wpływać na komentowanie prawa. Dotyczy to tylko szczegółów, same zasady prawa tak prędko się nie zmieniają.

Dalszy materiał mogą stanowić notatki z kursów. Dopiero gdy funkcjonariusz ma wyklądać w komisaryacie, zrozumie, jakim dobrodziejstwem są dla niego notatki z kursu, poczynione szczególnie przy §§ które są bez komentarzy, jak dalece ułatwią mu one odpowiednie przygotowanie się do lekcji.

Funkcjonariusz, pełniący służbę od dłuższego czasu, będzie mógł również korzystać z szczególnych skomplikowanych wypadków, jakie mu się zdarzyły w własnej praktyce, lub w praktyce kolegów, a zostały przez sąd rozstrzygnięte. Przykłady takie będą zwykle bardziej

interesujące, jako bardziej zbliżone do życia, aniżeli przykłady zmyślane.

Bardzo pouczającymi będą też rozprawy sądowe, a to dla każdego funkcjonariusza, zwłaszcza gdy chodzi o wypadki cięższe, wątpliwe, lub gdy brak bezpośrednich dowodów. Tutaj funkcjonariusz spotka się z wypadkiem prawdziwym, oświeconym z obu stron: przez prokuratora i obrońcę. Wtedy dopiero pozna, że w doniesieniu nie wolno mu robić żadnych hipotez, czyli przypuszczeń, ani też zwrotów nieopatrnych względem posądzonego, bo to wszystko może służyć jako punkt zaczepienia dla obrońcy. Jeżeli funkcjonariusz ma sposobność udania się do sądu na rozprawę, nie powinien jej nigdy opuścić, bo to leży w jego własnym interesie.

Pytania, wzgl. przykłady zawarte w rozkazach Głównej Komendy Pol. Woj., jak również w gazecie „Na posterunku“, stanowią również materiał, który może lub powinien być użytkowany do prowadzenia lekcyj w oddziałach.

Bardzo często funkcjonariusz wykładający lub odpowiadający nie może znaleźć właściwego przykładu z danego § prawa karnego, bo przykładu banalnego nie chce przedstawiać, a lepszego nie umie znaleźć, lub szybko wymyśleć. Tymczasem można powiedzieć, że tysiące przykładów poprostu „poniewiera się“ w pobliżu funkcjonariusza, a on ich nie zauważa. Wystarczy tylko zwrócić uwagę w odpowiednim kierunku, np. przy czytaniu gazet. Oto próbka z 3 czasopism, wydanych w dniu 13 września 1930:

1. *Siedmioletni chłopiec spowodował wypadek kolejowy.* Onegdaj w godzinach popołudniowych na stacji kolejowej w Brzezinach Śląskich uległy wykolejeniu dwa wagony towarowe. Pierwiaszkowe dochodzenia wykazały, że wypadek spowodował 7-letni syn kolejarza

Jerzego P., imieniem Jerzy, który bawiąc się na torze kolei, zamknął t. zw. wykolejnicę.

2. *Czy doczeka się umieszczenia w kieleckim szpitalu psychiatrycznym?* Urzędnik magistratu kieleckiego, przechodząc przez nowo przyłączoną do miasta dzielnicę Domaszowice Poduchowne, usłyszał przeraźliwe krzyki, rozlegające się z mieszkania Józefa Stróżyka. Zaintrygowany tem urzędnik wszedł do mieszkania, gdzie oczom jego przedstawił się okropny widok. Skrępowany łańcuchami i przykuty do podłogi szarpał i krzyczał nawpół nagi dorosły mężczyzna, atletycznej budowy. Okazało się, że jest to umysłowo chory, którego rodzina, nie mając środków na umieszczenie w szpitalu, w ten sposób „leczy“ w domu!

3. *Profanacja.* Naprzeciw kościoła katolickiego znajduje się sklep żydowski, który pomiędzy różnego rodzaju naczyniem kuchennem umieścił krzyże i inne symbole wiary chrześcijańskiej. Fakt ten oburza do głębi mieszkańców Świętochłowic i jeśli kupcowi przytrafi się jakieś nieszczęście, niech nikogo nie wini. Dlatego przestrzegamy.

4. *Zagadkowa chustka po operacji.* Niezwykły wypadek zdarzył się we wsi Gralewo. Oto w lutym b. r. poddała się operacji ślepej kiszki żona miejscowego cieśli, Marta Wawrzyniakowa. Mimo pomyślnego wyniku operacji, stale skarżyła się na dolegliwości w przewodzie pokarmowym. Onegdaj wyszła z jej wnętrza chustka, zapomniana w czasie operacji.

5. *Nadużycia.* Wiadomość, jakoby dr. E. z Nowego Sącza był współnikiem firmy drzewnej Deckel w Tarn. Górach, jakoby dr. E. jako współnik tej firmy sprzedał kilka wagonów drzewa po otwarciu konkursu, oraz jakoby dr. E. został aresztowany — jest nieprawdziwą.

6. *Pięć lat trzymał zwłoki żony w mieszkaniu.* Włoski lekarz Mancini, mieszkający w Düsseldorfie — po

śmierci swej żony — zabalsamował jej zwłoki i przechowywał od lat w mieszkaniu. Powiadomione o tem władze nakazały Manciniemu pogrzebanie zwłok, do czego jednak lekarz nie chciał dopuścić. Po długich pertraktacjach z lekarzem władze wydały polecenie zabrania przemocą zwłok i pogrzebania ich. Scenę wynoszenia trumny z domu lekarza widzimy powyżej.

Czy który z funkcjonariuszy, czytając podobne notatki, spróbował je zakwalifikować? Czy który z sekcyjnych wpadł na pomysł wycięcia tych notatek i włożenia do k. k. n. pod odpowiednimi paragrafami? Rozwiązanie w skróceniu będzie następujące (K. K. N.)

Ad 1) § 55, matka wzgl. ojciec 316, jeżeli to było w jego rejonie służbowym, to będzie okoliczność obciążająca podobnie jak w § 230 ust. 2.

Ad 2) § 239 ust. 2, w szczególności ostatnie zdanie, jeżeli zwrócono się do gminy, by poniosła kosztą umieszczenia w szpitalu psych., a ta odmówiła.

Jeżeli nie było absolutnie możliwości umieszczenia chorego w domu warjatów, lub zakład taki chorego nie przyjął, wtedy zachodzi bezkarność z powodu wyższej konieczności.

Ad 3) § 166 nie zachodzi, brak tu zamiaru znieważenia. Jednak władza na mocy ust. o ogólnym zarządzie kraju ma prawo wydać zarządzenie, by krzyże były w innem miejscu przechowywane, gdyż może zachodzić u publ. oburzenie, wzgl. podobne zakłócenie spokoju publ. Zdanie „jeśli kupcowi przytrafi się jakie nieszczęście, niech nikogo nie wini“ nie podpada pod pojęcie groźby z § 240. Wprawdzie nie wymaga się, by sprawca (w tym wypadku reporter) wymienił zbrodnię lub występki, którym grozi, tak samo sprawca nie musi mieć zamiaru groźbę rzeczywiście wykonać, ani też zagrożony nie musi być obecny, wystarczy, gdy sprawca chce tylko zmusić do działania. Jednak w tym wypadku nie-

ma pewności, co może kupcowi grozić, bo pojęcie „nieszczęścia“ może być takie, że powstaje ono bez winy osób trzecich, następnie ze zdania prędeż wynika, że ewent. oburzona publiczność może spowodować „nieszczęście“ dla kupca, a nie koniecznie reporter, więc w tym wypadku jest raczej przewidywanie „nieszczęścia“ mającego nastąpić za wdaniem się osób trzecich, a nie groźba w myśl § 240.

Ad 4) Przykład nieskomplikowany z § 230 ze szczególnem uwzględnieniem ustępu drugiego.

Ad 5) Tu może zachodzić występki z § 241 ustawy o postępowaniu upadłościowem, ale tylko wtedy, gdy przypuścimy, że wiadomość ta jest prawdziwa.

Ad 6) Lekarz będzie ewent. karany za wykroczenie z § 367 pkt. 1, ponieważ usunął zwłoki, by nie zostały pochowane. Pytanie, dlaczego lekarz nie chciał dopuścić do pochowania zwłok i dlaczego władze prowadziły z nim pertraktacje? Otóż na zarządzenie władzy, by zwłoki pochował, lekarz M. odpowiedział, że przepis ten dotyczy zwłok, a on posiada w domu nie zwłoki, lecz mumję, więc do niego tego § stosować nie można. Faktycznie też w innej gazecie czytamy, że „lekarz proces wygrał, gdyż w przepisach o chowaniu zmarłych jest mowa o zwłokach, ale nie o mumjach“. Sądy kilkakrotnie (w innych wypadkach) orzekły, że pod pojęcie „zwłok“ nie podpadają szkielety lub mumje. Karalność więc będzie tu zależała od rozstrzygnięcia, czy w tym wypadku chodzi o zwłoki, czy o mumje. Jak z powyższego wynika, jest to wypadek wątpliwy i dopiero rozstrzygnięcie władzy będzie decydowało o karalności tego czynu.

Jeżeli mamy do rozwiązania podobne przykłady, należy najpierw ustalić według okoliczności, jakie tu przestępstwo zachodzi, następnie kto ponosi za nie odpo-

wiedzialność (przykład 1) i czy nie zachodzi okoliczność wykluczająca winę (tu nieletność sprawcy). Przy rozwiązywaniu należy unikać „akrobatycznych” twierdzeń i dociekań, rozchodzi się przecież tylko o to, by zastosować odpowiedni przepis wzgl. paragraf.

Przykłady brane z gazet trzeba traktować ostrożnie, czasem reporter czy redaktor użyje zwrotu nieprawidłowego, bo inne mogą być literackie określenia przestępstwa a inne prawnicze; np. w k. k. n. niema pojęcia morderstwa rabunkowego, ale zbieg przestępstw z §§ 211 i 251, wzgl. § 211 i 242 lub 246.

Znaczenie przykładów przy wykładaniu prawa karnego jest olbrzymie; wykład bez przykładów nie przyniesie w naszych warunkach żadnych korzyści. Przecież praktyczne stosowanie prawa karnego przez funkcjonariusza polega na kwalifikowaniu wypadków, które stworzyło życie; czasem zdarzy się wypadek, że do niego żaden paragraf k. k. „pasować” nie chce. Ponieważ takie jest praktyczne stosowanie prawa karnego, więc w tym kierunku należy go też wyklądać. Funkcjonariusz ma sprawę o tyle ułatwioną, że w wątpliwym wypadku ogranicza się do stwierdzenia stanu faktycznego, unikając ścisłej kwalifikacji i przesyła doniesienie władzy sądowej, której kwalifikacja czynu nie będzie przedstawiała trudności.

Pozatem wykładowca może sztucznie i niespostrzeżenie zyskać więcej czasu na naukę, np. poleci uczniom przeczytać (naturalnie poza służbą) humoreskę p. t. „Naukowa organizacja pracy” („Na Posterunku” Nr. 3 z r. 1930) i odpowiedzieć na pytania: Jakie przestępstwo tu zachodzi? Czego dopuszcza się: 1. Nik, 2. szef biura, 3. sekretarka, 4. Hawkins, a czego klienci? Rozwiązanie takiego przykładu zabierze sporo czasu, ale poza służbowego, pozatem dysputa czyli spór uczy każdego oględnego wyrażania się i argumentowania swojego za-

patrywania. Mamy tu klasyczny przykład połączenia przyjemnego z pożytecznym.

Teraz pytanie: Jakie zagadnienia należy przy każdym paragrafie prawa karnego rozwiązać? Chociaż każdy rozdział, a nawet § k. k. chroni inne dobro człowieka i musi być traktowany osobno, to jednak przy każdym paragrafie trzeba rozwiązać następujące pytania:

I. Jaki jest cel tego paragrafu? Czego chroni, co reguluje? Zrozumienie tego zagadnienia ułatwi nam niezmiernie rozwiązywanie przykładów. Jeżeli wiemy, że n. p. celem § 239 jest ochrona możliwości swobodnego poruszania się, tzn. możliwości swobodnej zmiany miejsca zatrzymania się, to możemy łatwo odpowiedzieć na pytanie wzgl. przykład, stawiony przez przod. X (str. 171): służąca karze nie ulega.

II. Wyjaśnić znaczenie poszczególnych wyrazów lub zwrotów definicji. Będzie to analiza czyli rozłożenie paragrafu na części. Np. § 267 zawiera następujące określenia: 1. bezprawny zamiar, 2. fałszowanie, 3. podrabianie, 4. krajowy lub zagraniczny dokument publiczny, 5. dokument prywatny, mający doniosłość dla udowodnienia praw, 6. użycie dokumentu w celu zwodzenia, 7. wymiar kary, kwalifikującej czyn jako występpek. Wszystkie te określenia muszą być wyjaśnione.

III. Strona przedmiotowa (objektywna) przestępstwa, to znaczy wszystkie cechy zewnętrzne, które tworzą przestępstwo, a właściwie jego stan faktyczny; np. przy fałszowaniu dokumentów: dokument (ad 4 lub 5), jego fałszowanie lub podrobienie, wreszcie użycie.

IV. Strona podmiotowa (subiektywna) przestępstwa będą to wszystkie cechy wewnętrzne, procesy psychiczne, jakie muszą zachodzić u sprawcy, a więc zamiar sprawcy i świadomość, że to, co popełnia, jest karalne.

Przy przestępstwach z niedbalstwa strona subiektywna odpada.

V. Kiedy czyn jest dokonany? Określenie tego momentu jest bardzo ważne, bo przygotowanie (za wyjątkiem §§ 86, 151 i 159) nie jest karalne, usiłowanie zbrodni jest zawsze karalne, usiłowanie występku tylko w wypadkach § 43 ustęp 2, usiłowanie wykroczenia (z k. k. n. a nie koniecznie z ustaw admin.) nie jest karalne.

VI. Wskazać paragrafy podobne i wyjaśnić różnice, jakie między nimi zachodzą. Np. §§ 40 a 152, 295, — dalej 48 a 111 i 159 — 113 a 114, — 47 a 49. — 240 a 253, — 126 a 241, 236 a 237 itp.

VII. Jaki zbieg przestępstw może najczęściej w połączeniu z tym paragrafem zachodzić? Tu wymienić tylko wypadki, jakie praktycznie najczęściej się zdarzają, wyjaśnić, dlaczego zbieg w niektórych wypadkach jest niemożliwy (np. § 243 pkt. 2 a § 303 i 123, albo § 177 a 239, lub § 263 a 148, gdzie w pierwszych dwóch wypadkach przestępstwo ciężkie pochłania przestępstwo lżejsze, w ostatnim wypadku przepis § 263 jest ogólny a 148 szczególny, to znaczy, gdyby nie było § 148, to czyn mógłby podpadać bez wątpliwości pod przepis § 263).

VIII. Stawić przykłady, które z biegiem czasu powinny być coraz bardziej skomplikowane. Żądać od słuchaczy, by również stawiali przykłady. Unikać przykładów banalnych.

Wkońcu należy poruszyć kwestję stawiania pytań. Powinne one być dostosowane do poziomu uczniów, więc nie zbyt łatwe, bo nie spełnią swego zadania i zostaną przez słuchaczy zlekceważone, ani też nie zbyt trudne, gdyż odpowiadający, nie mogąc sobie poradzić, popada w stan bezradności i traci zainteresowanie do wykładów i nauki, pozatem trudne pytania może uważać jako pewien rodzaj szykany. Następnie pytania powinny być kierowane do ogółu uczniów, a nie do jednostki. Jeżeli

sekcyjny rozpoczyna pytanie w ten sposób: „Panie Z., kiedy usiłowanie staje się bezkarne?” — to tylko ten Z. będzie z całym nateżeniem uważał i umysłowo^o pracował, a wszyscy inni pozostaną w błogim spokoju, nie myśląc wcale o zadanym pytaniu, bo ono ich nie dotyczy. Pytanie więc powinno być skierowane do wszystkich i brzmieć: „Kiedy usiłowanie staje się bezkarne?” Teraz następuje mała pauza, aby każdy z obecnych mógł sobie pytanie uświadomić i zebrać myśli, przygotować odpowiedź, poczem dopiero sekcyjny wywołuje tego słuchacza, który ma na pytanie odpowiedzieć. Przez takie stawianie pytań pobudza się w wysokim stopniu uwagę wszystkich uczniów, bo nikt nie wie, czy nie zostanie pytany i musi sobie odpowiedź przygotować. Często się zdarza, zwłaszcza, jeżeli pytający jest uczniowi mniej znany, że uczeń, najpierw wywołany, a potem otrzymujący zapytanie — przy wywołaniu denerwuje się, co również wpływa niekorzystnie na tok myśli i odpowiedź. Oczywiście, jeżeli pytanie ma na celu przekonanie się, czy słuchacz uważa, to winno być skierowane wprost do niego.

Każda odpowiedź powinna być umotywowana, gdyż właśnie z argumentów, czyli rozumowania udowadniającego można się przekonać, jak odpowiadający rzecz pojmuje. Dotyczy to szczególnie tych pytań, na które można odpowiedzieć „tak” lub „nie”, bo choć taka odpowiedź jest trafna, jednak uczeń mógł to tylko zgadnąć, nie rozumiejąc wcale rzeczy.

Można też stawiać pytania sugestywne, tj. takie pytania, na które jest już odpowiedź podsunęta. Np.: „Czy obcięcie brody żydowi jest uszkodzeniem ciała albo uszkodzeniem rzeczy?” Tu jest sugerowana fałszywa odpowiedź, że albo jedno, albo drugie przestępstwo zachodzi, gdy tymczasem czyn powyższy jest zniewagą. Pytania takie mogą mieć o tyle znaczenie praktyczne,

że przy rozprawach obrońcy często takie pytania funkcjonariuszom stawiają, by ich zbić z tropu, na to powinien funkcjonariusz być przygotowany.

Nietylko w służbie zewnętrznej, ale i przy wykonywaniu planu szkolenia może przedsiębiorczy funkcjonariusz rozwinąć swą inicjatywę, wprowadzić do lekcji coś interesującego, co spotęguje uwagę uczniów a temsamem przyniesie korzyść wszystkim obecnym.

Powyższe uwagi dotyczą prawa karnego w ogólności. Przy szczegółowym przygotowaniu się na lekcję należy jeszcze rozważyć, które paragrafy powinny być mniej, a które więcej uwzględniane. Oczywiście, najwięcej muszą być uwzględniane paragrafy określające przestępstwa najczęściej popełniane. Nie można tego jednak rozumieć w ten sposób, że „ponieważ zdrada stanu jest bardzo rzadko popełniana, więc przy wykładach nie należy paragrafów 81—86 uwzględniać“, gdyż dalej wnioskując w podobny sposób, doszlibyśmy do wręcz przeciwnego przekonania, że „ponieważ kradzież jest czynem najczęściej popełnianym, a przez to funkcjonariuszom najbardziej znanym, więc nie należy też §§ 242—248 uwzględniać“, tak, że wkońcu kodeks zostałby do szczeru zredukowany.

Możemy się łatwo przekonać, że nawet czyny, noszące wszelkie znamiona kradzieży niezawsze dają się jako kradzież kwalifikować.

Dla zilustrowania powyższego mogą służyć niżej zestawione przykłady. Należy je rozwiązywać kolejno, z zastanowieniem; 1 rok czasu (aż do wydania następnego kalendarza) wystarczy! Byłoby wskazaniem przy rozwiązywaniu notować ołówkiem obok przykładu rozwiązanie, lub krótkie odpowiedzi na stawione tam pytania. Niektóre przykłady nie będą nastroczały żadnej trudności przy kwalifikowaniu, umieszczono je tylko celem skompletowania materiału z § 242.

1. Pojęcie rzeczy ruchomej i cudzej § 242.

1. B. udał się do portu, w niestrzeżonym okręcie puścił maszyny w ruch, podniósł kotwicę i odjechał. Czy może tu zachodzić kradzież? Jeżeli do zabrania rzeczy potrzeba siły maszyn — czy jest to rzecz ruchoma w myśl § 242? Jak wielka może być ta rzecz?

2. C. dołączył druty do przewodów elektrycznych i kosztem elektrowni urządził sobie oświetlenie domu. Czy zachodzi § 242? Czy energja elektr. jest rzeczą ruchomą?

3. D. zwiózł mokre ziemniaki do piwnicy, które po kilku miesiącach zupełnie zgniły. E. w mniemaniu, że te ziemniaki nie przedstawiają żadnej wartości, zabrał je z piwnicy D. i użył jako nawóz. Czy na rzeczy bezwartościowej można się dopuścić kradzieży?

4. Podróżnik F. zwiedzając wyspy Oceanu Wielkiego, zakupił na jednej z nich za 100 dol. murzyna, jako niewolnika. Po przybyciu do kraju, inżynier G. zabrał podróżnikowi F. tego murzyna i zatrzymał u siebie jako niewolnika. Czy inż. G. popełnia kradzież? Czy murzyn, stanowiący własność F. może być przedmiotem kradzieży? A czy zwłoki człowieka są rzeczą ruchomą?

5. Tokarz H. zranił się podczas pracy zanieczyszczonymi wiórami metalu i dostał zatrucia krwi. W szpitalu lekarze odjęli mu rękę. Sanitarjusz I. zabrał rękę do domu, celem studjowania anatomji, wbrew woli tokarza H., który chciał swą rękę zachować w spirytusie dla siebie. Czy części ciała człowieka mogą stanowić rzecz ruchomą? Czy odjęta ręka nie jest częścią zwłok w myśl § 367/I?

6. Sekretarz J. otworzył witrychami biurko literata K., zabrał manuskrypt nowej powieści, odpisał i sprzedał firmie L. jako swój utwór, manuskrypt zaś zwrócił literatowi. Czy utwory literackie, muzyczne, przemysłowe i t. p. twory pracy umysłowej są rzeczami ruchomymi?

A czy inne papiery, dokumenty, weksle i t. p. są rzeczami w myśl § 242?

7. Gospodarz M. worał się w grunt sąsiada N. i przysporzył sobie w ten sposób 20 m² gruntu, gospodarz O. przesunął kamienie graniczne w grunt sąsiada, zyskując 50 m² gruntu. Rolnik P. udał się na grunt gospodarza R., narył torfu i zwiózł na swój grunt, wysuszył i spalił. Murarz S. udał się do kamienioloemu rolnika T., nałamał wzgl. wykopał 20 m³ kamieni i zbudował z nich stajnię. Wszyscy działali bez zezwolenia prawowitych właścicieli. Czego się dopuszczają M, O, P i S?

8. Czy można ukraść powietrze albo wodę z rzeki? Jeżeli tych rzeczy ukraść nie można, to za co będzie karany M., który zabiera (zapomocą węża) ze zbiornika kopalni W. sprężone powietrze, służące do poruszania świdrów pneumatycznych, używanych w szybach? M. porusza w swoim warsztacie tem powietrzem młotki pneumatyczne. Y. znowu, nie chcąc obciążać swego zegara wodnego, chodzi do korytarza lokatora Z. i stamtąd czerpie (z wodociągu) wodę na potrzeby swego gospodarstwa. Oczywiście woda ta go nic nie kosztuje, bo obciążony jest zegar wodny lokatora Z.

9. A. nie mając prawa polowania złowił na swym gruncie zająca i przywłaszczył go sobie. B. wiedząc gdzie właściciel polowania nastawia samotrzask, udaje się rano w to miejsce i zabiera złapaną tam zwierzynę. C. zabiera zwierzynę, która złapała się w sidła kłusownika. Jakie różnice zachodzą pomiędzy temi trzema przestępstwami? Czy zwierzyna łowna jest w posiadaniu właściciela polowania, chociaż ten o niej nie wie?

10. Kłusownik zastrzelił sarnę i schował ją w piwnicy. C. wiedząc o tem udał się do piwnicy kłusownika w nocy i zabrał ją. Czego się dopuszcza C.? W czyjem posiadaniu była sarna? Co będzie, jeżeli C. nie wiedział, że sarna pochodzi z kłusownictwa?

11. F. zbierając w lesie grzyby, znalazł przypadkiem zakopaną tam kasę z czasów wojen szwedzkich, a w niej sporą ilość złotych monet, które zabrał dla siebie. Czy zachodzi tu przestępstwo? Czyją własnością były te monety?

12. Leśniczy F. oswoił sobie lisa, na szyji umocował mu obrozę ze swoim adresem. Lis jednak uciekł, leśniczy po tygodniu zaprzestał poszukiwań za nim. Po upływie roku właściciel polowania G. lisa zastrzelił w swoim okręgu, a pomimo adresu znalezionej na obroży nie oddał go leśniczemu F. Czy G. może być karany? Czy lis stanowił własność leśniczego F.?

13. Do gołębnika gospodarza H. przyleciał gołąb pocztowy. H. gołębia zatrzymał w zamknięciu, chcąc sobie taką rasę hodować. Jakiego przestępstwa dopuszcza się H.?

14. Do podwórza rzeźnika I. przybłąkał się nieznany pies; I. go zatrzymuje i nie zgłasza o tem. Czy zachodzi występki z § 242? W czyjem posiadaniu był pies? Jeżeli właściciel nie wie, gdzie się jego rzecz (np. zgubiona) znajduje, czy jest ta rzecz w jego posiadaniu? Co tu zachodzi, kradzież lub przywłaszczenie?

15. Z biura „Samopomocy“ skradziono libkę papieru. Kto jest poszkodowany? W czyjem posiadaniu był papier?

16. Goście u państwa K. przy odejściu wrzucają do skarbonki „napiwek“ dla 2 służących państwa K. Ogółem mieściło się w skarbonce 14 zł. Gospodyni oddaje skarbonkę służącym do kuchni ze słowami: „gdy pracę skończycie, to się podzielcie“. Służąca L. zabiera bez wiedzy drugiej służącej M. ze skarbonki 4 zł, jednak przy dzieleniu się mówi: „ja sobie już 4 złote wzięłam“. M. jest z tego niezadowolona, donosi o tem policji, twierdząc, że L. nie miała prawa zabierać nic ze skarbonki bez jej wiedzy. Czy może tu zachodzić kradzież ze wzglę-

du na to, że kwota 14 zł była wspólną własnością a L. swej części nie przekroczyła?

Posiadanie.

17. Do kasy (safes) banku złożył F. swe kosztowności. F. posiada jeden klucz, drugi klucz znów kasjer banku (jeden bez drugiego safesu otworzyć nie może). Gdy kasjarze safes rozbili i zabrali kosztowności, kto jest poszkodowany? Z czyjego posiadania zabrano klejnoty?

18. E. napotkał w lesie samobójcę (wisielca), odciął go, a przekonawszy się, że ratunek tu nic nie pomoże, przeszukał mu kieszenie i zabrał z nich portfel, trupowi chyba niepotrzebny. Czego się dopuszcza? W czyjem posiadaniu był portfel?

19. N. zakupił u kupca M. 3 m sukna, zapłacił całą należność, lecz nie czekał, aż sukno zostanie mu wydane, bo skoro tylko subjekt je odmierzył i odciął, N. je zabrał ze stołu i odszedł. Właściciel sklepu jednak klienta N. zatrzymał przy wyjściu, oświadczył, że dopóki sukno nie zostanie wydane klientowi stanowi własność kupca, po czem oddał N. w ręce policji za kradzież. Czy postępowanie kupca w tym wypadku jest uzasadnione?

20. Kupiec O. zbankrutował, sklep jego został oddany pod dozór zarządcy masy upadłościowej. O. chce jednak coś zarobić na bankructwie i część towaru z masy dla siebie usuwa. Czyją własnością lub w czyjem posiadaniu jest sklep (masa upadłościowa)? Jakiego przestępstwa dopuszcza się O.?

21. Spedytor P. odebrał od urzędnika R. różne rzeczy do przewiezienia. Przewożąc sam te rzeczy, zabrał z nich dla siebie zegar stołowy.

Spedytor S. odebrał od urz. T. podobne rzeczy, sam ich jednak nie przewoził, lecz polecił to uczynić swemu parobkowi U. Ten podczas przewożenia rzeczy zabrał z nich również zegar stołowy dla siebie. Czy zachodzi

różnica pomiędzy temi przestępstwami i czy może ona wpłynąć na kwalifikację czynu?

22. Kupiec W. posiada kilku subiektów, pełnomocnika kasjera, terminatorów i inny personel. W czyjem posiadaniu jest towar, znajdujący się w sklepie? Jeżeli więc który z personelu zabiera, wzgl. przywłaszcza sobie towar, co popełnia, kradzież czy przywłaszczenie?

23. Asesor Z. wyjeżdża na urlop, oddaje klucze służącej ze słowami: „Masz utrzymać porządek w mieszkaniu, sprzątać, wietrzyć ubranie, by go mole nie zniszczyły“. Jeżeli służąca w tym czasie zabiera dla siebie jakie rzeczy służbodawcy, co popełnia: sprzeniewierzenie czy kradzież?

24. Złodziej G. skradł u optyka aparat fotograficzny i schował go na strychu. Służący H. podpatrzył złodzieja i gdy się H. oddalił, zabrał ten aparat, wiedząc, że pochodzi z kradzieży. Czy bezprawne posiadanie aparatu (przez G.) jest posiadaniem? Czy złodziejowi można rzecz ukraść?

25. Herszt bandy włamywaczy A. razem ze współnikami B. i C. popełnił w sklepie kradzież sukna. Wspólnik B. obawiając się, że za mało z tych rzeczy otrzyma, ukradł hersztowi połowę skradzionego sukna. Za co będzie karany?

26. D. włamał się w nocy do magazynu kolejowego, gdzie były 2 skrzynie skór. Nie mogąc na raz obu skrzyń zabrać, zaniósł je na drugą stronę wagonu, gdzie było ciemno, jedną tam pozostawił, drugą zaniósł do domu. Po upływie godziny powrócił i zabrał pozostawioną skrzynię. Czy D. popełnia jedną albo dwie kradzieże?

27. Kolejarz, przewożąc pakunki z wagonu do magazynu kol. zatrzymuje dla siebie jeden z nich. W czyjem posiadaniu znajdują się rzeczy podczas transportu kolejowego? (Nie rozchodzi się tu o pakunki, które podróżni

mają ze sobą, lecz o rzeczy, które oddano jako bagaż, albo na fracht itp.). Co popełnia kolejarz, kradzież czy przywłaszczenie?

28. Kasjer banku E. zabrał z kasy 1000 zł dla siebie. Wózny tego banku, odnosząc pieniądze na pocztę, zabrał z nich również 1000 zł. Jaka różnica tu może zachodzić?

Zabranie, usiłowanie.

29. I. spotyka na moście J., który niesie w ręce teczkę. I. uderza J. po ręce, skutkiem czego teczka wpadła do rzeki. Co popełnia I.?

30. N. przy spotkaniu z K. sprzedaje mu psa. Pies ten należy L., o czym kupujący nie wie. K. po tej transakcji udaje się do L. i zabiera tego psa, chociaż L. o niczem nie wie. Czego dopuszcza się N. a czego K.? Czy N. nie jest pośrednim sprawcą kradzieży, dokonanej przez K.?

31. M. posyła 10-letniego chłopaka do sklepu, by stamtąd zabrał parę trzewików, co też chłopak uczynił. Jakim sprawcą jest M.?

32. Handlarz O. sprzedaje mleko z naczyń, będących na wozie. Jedno naczynie jest uszkodzone i mleko cieknie na bruk. Widząc to P. podstawia garnek pod wóz, następnie zabiera $\frac{1}{2}$ l mleka. Czy zachodzi tu kradzież? W czyjem posiadaniu są krople mleka, spadające z wozu?

33. R. z powodu pijaństwa i rozrzutności oddany został pod kuratelę (t. zn. nie ma prawa rozporządzać żadną częścią swego majątku). S. korzystając z rozrzutności R. zabiera różne rzeczy, do R. należące, za jego zezwoleniem, wiedząc, że R. niema prawa nimi rozporządzać. Czego się dopuszcza S.? Czy to zezwolenie ze strony R. jest wystarczające?

34. T. z zamiarem kradzieży zabiera płaszcz z pokoju W. i ukrywa go w korytarzu, by z nadejściem nocy ostatecznie go z domu wynieść. Czy zabranie jest dokonane? Czy nie zachodzi tu usiłowanie?

35. W. udał się z workiem do stodoły, napełnił go pszenicą z zamiarem kradzieży, a w chwili, gdy chciał worek zawiązać, został przez ekonoma złapany.

Z. udał się do piwnicy z 10 flaszkami w koszu, z zamiarem kradzieży napełnił jedną flaszkę winem, a w chwili, gdy tą flaszkę korkował, został schwytyany przez gospodarza. Czy zachodzi różnica między temi przestępstwami? Czy może ona wpłynąć na kwalifikację czynu?

Zamiar.

36. A. pożyczył B. 50 zł, a ponieważ nie może się doczekać zwrotu tej kwoty, udaje się do mieszkania B., zabiera ze stołu srebrny zegarek wbrew woli B. i ze słowami: „dopóki nie otrzymam z powrotem moich 50 złotych nie oddam zegarka” — odchodzi. Czego się dopuszcza A.?

37. C. w restauracji odkręcił kurek przy bufecie, skutkiem czego piwo się wylało na podłogę. Co popełnia C.?

38. Św. Kryspin (patron szewców), według podania zabierał skórę bogatym kupcom, szył z niej obuwie i rozdawał biedakom (sam jej nie używał). Gdyby który z dzisiejszych szewców chciał naśladować swego patrona, czy podpadałby pod przepis § 242? Czy ten paragraf nie mówi wyraźnie: „Kto zabiera cudzą rzecz... aby ją *sobie* bezprawnie przywłaszczyć?”

39. D. otwiera witrychem szufladę E., zabiera z niej dokument tajny, po przeczytaniu wkłada go z powrotem do szuflady i zamyka. Co popełnia? Czy można zabrać treść dokumentu?

40. W kantynie kopalni F. górnicy otrzymują obiad po okazaniu znaczka (w formie monety) z numerem bieżącym. Górnik G. zabiera z kieszeni kolegi H. taki znaczek, w kantynie za jego okazaniem otrzymuje obiad (zapisany według numeru znaczka na konto „winien“) a po zjedzeniu tegoż zwraca znaczek właścicielowi. Czego się dopuszcza G.? Czy takie użycie znaczka stanowi dowód, że sprawca chciał go sobie przywłaszczyć?

41. W podwórzu domu trzyma gospodarz psa, który szczekając w nocy, nie daje spać lokatorom. J. wieczorem złapał tego psa, zamknął w swojej piwnicy, rano zabił i wrzucił do kanału. Czy popełnia kradzież? Czy zamiar zabicia psa jest identyczny z zamiarem przywłaszczenia w myśl § 242? Czy nie zachodzi tu uszkodzenie rzeczy?

42. A. zabiera sąsiadowi paszport i ukrywa go, by ten nie mógł wyjechać zagranicę. Czego się dopuszcza?

43. L. zabiera bez wiedzy M. jego samochód, wyjeżdża na 3 godziny, poczem wraca. Widocznie nie miał zamiaru przywłaszczenia samochodu, skoro powrócił. Ale co będzie ze zużytą benzyną? Czy jej zużycie nie stanowi zarazem jej przywłaszczenia w myśl § 242? Czy miał zamiar ją sobie przywłaszczyć? A czy mógł jej zużycie przewidzieć? Więc czy zamiar pośredni (dolus eventualis) do kradzieży wystarczy?

44. N. posiada psa, którego chce lokatorom podarować; ale żaden z nich psa nie chce, ponieważ ten zanieczyszcza ubikacje. O. nie wiedząc o tem, że N. chce komukolwiek psa podarować, zabiera go bez wiedzy właściciela N. Czy O. ulega karze? Czy zezwolenie właściciela, o którym sprawca nie wie — wyklucza karalność?

45. Kupiec P. sprzedaje towar tylko za gotówkę. R. towar zakupuje, wiedząc o powyższym warunku, lecz nie płaci, zabiera wydany mu towar, oświadczając, że będzie

placił ratami, na co kupiec się nie zgadza. Czy R. może być karany? Czy wydanie klientowi towaru pod pewnym warunkiem jest zezwoleniem na jego przywłaszczenie?

46. S. donosi policji, że mu skradziono kanarka. Funkcjonariusz wykrył, że sprawcą jest T., dobry kolega poszkodowanego. S. dowiedziawszy się o tem, oświadcza funkcjonariuszowi, że nie chce robić koledze krzywdy i kanarka mu teraz daruje. Czy dodatkowe, wzgl. późniejsze zezwolenie właściciela warunkuje bezkarność?

47. W. i Ż. zakupili równocześnie zegarki tego samego typu za tę samą cenę. W., który numerów nigdy nie może spamiętać, zabiera koledze Ż. jego zegarek Nr. 333111 (taki numer łatwo pamięta), dając mu w zamian taki sam swój zegarek Nr. 428736. Był przekonany, że Ż. wogóle nic nie będzie miał przeciw takiej zamianie. Ż. donosi o tem policji. Jak należy kwalifikować podobny czyn? Czy W. będzie karany?

48. Rezerwista powołany do wojska na ćwiczenia (termin 24 godzin) nie ma czasu na zakupienie bielizny, udaje się do kolegi B., zabiera mu 2 garnitury bielizny wartości 90 zł, a na miejsce, skąd zabrał bieliznę, wkłada 100 zł i kartkę z usprawiedliwieniem. Czy A. może być karany?

49. C. jadąc w pociągu z teczką, przy wysiadaniu zabiera podobną teczkę pasażera D. w mniemaniu, że to jest jego własność. W domu, przekonawszy się, że teczka ta nie jest jego własnością, zatrzymuje ją sobie. Czego się dopuszcza? Czy nie zachodzi tu błąd z § 59?

50. H. trzyma w ręce kilka monet, J. podchodzi do niego i uderza go po ręce; H. monety wypuścił, J. zabrał z podłogi 2 monety i uciekł. Czego się dopuszcza J.?

Usiłowanie.

51. Kieszonkowiec L., widząc portfel w kieszeni R., zbliża się do niego i wyciąga rękę, by go z kieszeni wy-

ciągnąć. Zanim jednak L. zdołał kieszeni dotknąć, został przez wywiadowcę schwytany. Czy zachodzi tu przygotowanie, czy usiłowanie kradzieży?

52. Cygan posyła swego 6-letniego chłopca, który przełazi przez szczelinę w płocie, następnie przez kratę w oknie i zabiera stamtąd ubrania, które przynosi ojcu. Kiedy czyn jest dokonany; czy z chwilą wleczenia przez okno, czy z chwilą zabrania odzieży, czy z chwilą doręczenia jej ojcu, czy też z chwilą jej ukrycia przez ojca?

53. N. skradł w lutym kozuch i używał go przez miesiąc, potem go spalił, aby nie stanowił dowodu rzeczowego w razie wszczęcia dochodzeń. Czy zachodzi tu zbieg przestępstw z uszkodzeniem rzeczy?

54. S., pełnomocnik kupca T., w jego imieniu i na jego rachunek sprzedaje klientowi towar poniżej ceny kupna. Czy zachodzi zbieg przestępstw, np. kradzieży lub sprzeniewierzenia z oszustwem?

55. U. skradł książeczkę wkładek oszczędności na szkodę W. Następnego dnia udał się do przynależnej kasy i na podstawie książeczki podjął wkładkę (500 zł), nie będąc wcale pytany przez kasjera o nazwisko ani o legitymację. Co tu zachodzi? Kiedy czyn jest dokonany?

56. §§ 134, 133, 135, 137 również mówią o zabranii wzgl. usunięciu rzeczy, kiedy będzie zachodził zbieg przestępstw z § 242?

57. W. przechodząc koło robotników, pracujących na roli, widzi w pobliżu małą paczkę. W mniemaniu, że zawiera ona chleb, zabiera ją. Paczka jednak zawierała 1 m sukna. Co popełnia W. jeżeli przekonawszy się, że paczka zawiera sukno, odnosi ją z powrotem? Jakie przestępstwo zachodziłoby, jeżeli W. przekonawszy się o zawartości paczki, zatrzymuje ją?

Uwagi do rozwiązywania przykładów, według ich kolejności.

1. Jak wielka ma być rzecz ruchoma, tego kodeks nie określa. Jeżeli do jej poruszenia trzeba siły maszyn (np. dom rozbieralny, przystosowany do transportu), to przez ten fakt rzecz nie staje się nieruchomością.

2. Energia z zasady nie jest rzeczą; na obszarze b. zab. niemieckiego obowiązuje ustawa z 9 IV 1900 (Ustawy karne dodatkowe Ziem Zach. str. 345). Gdzie niema podobnej ustawy, czyny takie uważane są za oszustwo, a wyjątkowo tylko za kradzież. Jeżeli sprawca w sposób ukryty odbiera energję elektr. lub czyni niedozwolone manipulacje z licznikiem, wtedy i w b. zaborze niem. stosuje się § 263 k. k. n.

3. Rzecz skradziona nie musi mieć wartości dla właściciela. Również obojętnem jest, czy sprawca może taką samą rzecz właścicielowi zwrócić (zamiana rzeczy). Ale patrz przykład 47. Z drugiej strony, jeżeli właściciel rzeczy zupełnie bezwartościowej skarży kogoś za jej zabranie lub uszkodzenie (np. X. zapala papierosa i kładzie wypaloną zapalną do popielniczki, Y. ją zabiera), wtedy sąd może takiej sprawy wcale nie rozpatrywać na podstawie § 226 kod. cyw. niem., gdyż jest rzeczą widoczną, że X. skarży tylko poto, by Y. szykanować. Funkcj. policji może przy odbieraniu podobnej skargi zwrócić uwagę na ten przepis, nie ma jednak prawa skargi odrzucać.

4. Człowiek żyjący, nawet zakupiony niewolnik, nie jest rzeczą w myśl k. k. Natomiast zwłoki, zwłaszcza zakupione (np. przez studenta medycyny) są rzeczą ruchomą i można je ukraść; jeżeli nie są zakupione, to zabranie ich podpada pod przepis § 168, wzgl. 367 pkt. 1. W myśl przykładu Nr. 4, inż. G. popełnia zbrodnię z § 234. Podróżnik F. staje się winnym tej samej zbrodni z chwilą przybycia na obszar Rz. Polskiej, patrz § 4 pkt. 3 k. k. n.

5. Części ciała ludzkiego, z chwilą odłączenia ich od organizmu stają się rzeczami ruchomymi (np. włosy, zęby i t. p.), co do ich wartości patrz uwaga 3. Odjęta ręka nie jest częścią zwłok, bo człowiek żyje!

6. Utwory pracy literackiej i t. p. nie są rzeczami w myśl § 242, sekretarz dopuszcza się przestępstwa z ustawy o prawie autorskim. Natomiast dokumenty są rzeczami i mogą być w myśl § 274 pkt. 1 lub § 242 zabrane.

7. Grunt jest nieruchomością, nie może więc być zabrany. Odoranie gruntu podpada pod § 370 pkt. 1, przesunięcie kamienia granicznego pod § 274 pkt. 2, natomiast kamienie lub torf po wykopaniu ich są już rzeczami ruchomymi w myśl § 242. Zabranie tych rzeczy podpada zwykle pod przepis § 370 pkt. 2, jeżeli od gruntu nie były jeszcze odłączone.

8. Powietrze, woda i t. p. przedmioty są tak długo „bezpąskie“, dopóki nie zostaną przez kogoś wzięte w posiadanie (patrz § 958 i następne kodeksu cywilnego). Powietrze w zbiorniku, woda w wodociągu jest już w posiadaniu właściciela zbiornika i bezprawne zabranie tych rzeczy stanowi kradzież.

9. Zwierzyna łowna nie jest w posiadaniu właściciela polowania, złowienie jej nie jest kradzieżą, lecz występkiem z § 292. Natomiast zwierzyna, złapana w sidła właściciela polowania jest w jego posiadaniu, chociaż właściciel o niej nie wie; zabranie jej stamtąd stanowi kradzież. Zwierzyna, złapana w sidła kłusownika nie jest w jego posiadaniu, ani też nie może być jego własnością (patrz § 958 ust. 2. kod. cyw.) i zabranie jej z siodeł nie jest kradzieżą, lecz występkiem łowieckim.

10. Przykład ten jest bardziej skomplikowany, niż się to na pozór wydaje. Kłusownik nie nabywa prawa własności na złowionej zwierzynie, nie może więc być poszkodowany. Tak samo właściciel polowania nie jest

w posiadaniu sarny, znajdującej się w piwnicy kłusownika, jednak tylko on jest uprawniony do przywłaszczenia sobie zwierzyny z jego okręgu łowieckiego. Ponieważ jednak kodeks nie wymaga prawnego posiadania, więc i złodziejowi lub kłusownikowi można rzeczy bezprawnie przez nich posiadane ukraść. Poszkodowanym w powyższym wypadku jest i właściciel polowania i kłusownik, każdy w swym zakresie (kłusownikowi naruszono posiadanie, właścicielowi polowania prawo przywłaszczenia).

11. W myśl § 984 kod. cywilnego niem. skarb znaleziony należy tylko w połowie do znalazcy, a w połowie do właściciela gruntu, w tym wypadku właściciela lasu G. Jeżeli F. zabiera cały skarb, nie popełnia kradzieży, bo skarb nie był w posiadaniu G., lecz zatrzymuje rzecz cudzą, którą ma w swem posiadaniu (tu rzeczą cudzą jest druga połowa skarbu!), popełnia więc przywłaszczenie z § 246. Skarbem jest tylko taka rzecz, która tak długo leżała w ukryciu, że jej właściciela nie da się już wyśledzić. Rzecz przez kogoś zgubiona nie jest skarbem, bo należy w całości do właściciela, który nie musi wiedzieć, gdzie się jego rzeczy znajdują.

12. Zwierzę dzikie jest niczyje, dopóki znajduje się na wolności. Jeżeli złowione dzikie zwierzę odzyska wolność, staje się niczyjem, gdy właściciel nie ściga go bezzwłocznie lub gdy pościgu zaniecha (§ 960 k. cyw. niem). Jednak są jeszcze inne więzy, które mogą utrzymywać prawo własności na dzikim zwierzęciu, w tym wypadku adres właściciela na obroży. Gdyby lis obrozę zgubił, stałby się bezpański; jak długo ją posiada, jest tylko zgubioną rzeczą ruchomą, należącą leśniczemu. G. nie popełnił kradzieży, gdyż nie zabrał lisa z posiadania leśniczego, ale popełnił przywłaszczenie z § 246.

13. Zabranie lub przywłaszczenie gołębi pocztowych podpada pod § 242 wzgl. 246 k. k. n. ale porównaj usta-

wę z r. 1927, Dz. U. Rz. P. Nr. 103 poz. 899 i Dz. U. Rz. P. Nr. 45 poz. 311 z r. 1925.

14. Rzeźnik I. nie popełnia kradzieży, lecz przywłaszczenie, bo zatrzymuje sobie psa, który przypadkowo znalazł się na jego podwórzu; w momencie zatrzymania był pies w posiadaniu rzeźnika I.

15. Związek, t. j. osoba prawna, w ścisłym tego słowa znaczeniu nie posiada rzeczy; posiadaczem jest bądź prezes, bądź sekretarz, skarbnik, buchalter i t. p. osoby fizyczne, związek jest tylko właścicielem. Libra papieru została więc skradziona na szkodę związku, z posiadania sekretarza.

16. Rzecz jest cudzą nawet wtedy, gdy w połowie należy do sprawcy a w połowie do kogo innego. L. popełniła kradzież, chociaż swego udziału w całości nie przekroczyła.

17. Pomiedzy bankiem a F. jest ten stosunek prawny, że posiadaczem kosztowności jest F., posiadaczem safesu jest prezes wzgl. kasjer banku. Względem osób trzecich (np. złodzieja) jednak obydwaj są równocześnie posiadaczami kosztowności i obydwaj są poszkodowani przez kradzież.

18. Przykład ten, bardzo prosty, jest jednak bardzo trudny do rozwiązania. Trzeba tu rozstrzygnąć kwestję posiadania i dzierżenia, którą inaczej określa kodeks cywilny, a inaczej kodeks karny. Szczególnie dzierżenie rzeczy w myśl § 855, 857, 868 i 872 kod. cyw. niem. nie jest identyczne z dzierżeniem w myśl § 242 i 246 kod. karnego. Z chwilą śmierci kończy się wszelka czynność prawna człowieka, temsamem i posiadanie. W myśl §§ 857 i 1922—2370 kod. cyw. niem. posiadanie przechodzi na spadkobiercę już z chwilą śmierci spadkodawcy, bez względu na to, czy spadkobierca wie o śmierci spadkodawcy, lub czy chce spadek przyjąć. W ten sposób

ustawodawca stwarza nieprzerwane prawo własności. Jednak z chwilą nabycia prawa własności niekoniecznie jest związane posiadanie; w powyższym wypadku spadkobierca wcale nie może rzeczy tej posiadać, kiedy o dziedzictwie nic nie wie! Widzimy, że kodeks cywilny niekiedy stwarza fikcję posiadania, jak to w powyższym wypadku zachodzi.

Do istoty kradzieży jest wymagane zabranie rzeczy z posiadania wzgl. dzierżenia drugiego; zabrać można tylko to, co drugi faktycznie, prawnie czy nieprawnie dzierży. (W oryginale niemieckim użyto słowa „wegnimmt“, a to oznacza coś innego, aniżeli wyrażenie „nimmt“!) W powyższym wypadku samobójca już nie dzierży rzeczy, spadkobierca jeszcze ich nie dzierży. Jeżeli więc rzeczy nikt nie posiada, wzgl. nie dzierży, sprawca nie może jej ukraść. Jakie przestępstwo tu zachodzi? Przywłaszczenie rzeczy, bez zabrania jej z dzierżenia drugiej osoby, ulega karze w myśl § 246. Przy sprzeniewierzeniu wzgl. przywłaszczeniu sprawca zwykle posiada już poprzednio cudzą rzecz, a potem dopiero następuje zużycie, przerobienie, sprzedanie, zastawienie, podarowanie itp. czynności przywłaszczające. Od tej zasady odstępują 2 wypadki: 1. przywłaszczenie rzeczy znalezionej, 2. przywłaszczenie rzeczy zabranej zwłokom. W obu wypadkach posiadanie i przywłaszczenie następują tu równocześnie, o tyle więc przykład powyższy jest dla sprzeniewierzenia charakterystyczny.

Jeżeli w § 246 jest mowa o „posiadaniu lub dzierżeniu“, to nie znaczy wcale, że kodeks karny te pojęcia ściśle rozróżnia; należy to do kodeksu cywilnego. Posiadanie w myśl § 242 i 246 jest to możność rzeczywistego rozporządzania rzeczą, to znaczy, że posiadanie w myśl k. k. jest zupełnie podobne do dzierżenia w myśl kod. cywilnego.

Jeżeli więc w komentarzach do §§ 242—246 jest mo-

wa o posiadaniu, to należy je rozumieć raczej jako dzierżenie.

19. Obowiązek wydania rzeczy nie czyni ją przez to cudzą; kupiec ma słuszość; N. może dopuścić się kradzieży. Jednak w tym wypadku może zachodzić błąd co do faktu (§ 59), który wyklucza karalność (N. uważał już rzecz zakupioną za swoją własność), co trzeba jednak poprzednio stwierdzić.

20. O. dopuszcza się występkowi z § 137 k. k. i 239 pkt. 1. ustawy o postępowaniu upadłościowem. Rzeczy wzgl. masa upadłościowa jest jeszcze własnością O. lecz została zajęta przez władzę.

21. Spedytor P. popełnia sprzeniewierzenie; rzeczy zostały mu powierzone do przewiezienia.

Natomiast parobek M. dopuszcza się kradzieży. Spedytor S. odebrał rzeczy do przewiezienia, ma je w swem posiadaniu. Posiadanie w myśl kodeksu karnego, jak to już wspomniano w punkcie 18. jest to możność rozporządzania daną rzeczą, oprócz tego musi być u właściciela chęć czy wola posiadania rzeczy. Jak długo pierwszy właściciel nie zrzeka się w jakikolwiek sposób prawa posiadania, tak długo ten, który rzecz dzierży, może się na niej dopuścić kradzieży a nie sprzeniewierzenia. Jednak oba warunki muszą tu równocześnie zachodzić: wola i możność posiadania. Jeżeli więc parobek M. dzierży (wzgl. posiada, co dla k. karnego jest obojętne) rzeczy i ma je odwieźć na miejsce ulicą N., to spedytor każdej chwili może te rzeczy wziąć w swe dzierżenie, jeżeli ma ku temu wolę; jest więc posiadaczem. Gdyby jednak parobek zamiast ulicą N. jechał peryferją miasta, wtedy spedytor, mając wolę, nie będzie miał możności zawładnięcia rzeczami, brak tu jednego warunku posiadania, więc posiadaczem rzeczy będzie parobek, i gdy zegar z nich zabierze, popełnia sprzeniewierzenie. Naturalne, w myśl kodeksu cywilnego, parobek, odebra-

szy rzeczy od spedytora, jest w ich posiadaniu z chwilą ich odebrania, co dla k. karnego nie jest miarodajnem, a sąd rozstrzyga sprawy karne na podstawie k. k. a nie k. cywilnego.

22. Według powyżej przytoczonych zasad łatwo rozstrzygnąć to pytanie. Przez wynajęcie personelu kupiec wzgl. gospodarz nie zrzeka się posiadania ani też nie traci możliwości władania rzeczami. Dlatego personel, przywłaszczający sobie rzeczy służbodawcy, gospodarza, szefa itp. popełnia zwykle kradzież a nie przywłaszczenie, chyba że rzeczy zostały wyraźnie personelowi powierzone, a personel ma prawo w szerszym zakresie, ale dla dobra gospodarza, rzeczami rozporządzać.

23. Taksamo tu zachodzi kradzież, samo oddanie kluczy, w celu ściśle określonym, nie jest jeszcze powierzeniem rzeczy. Gdyby jednak asesor powiedział: „gospodaruj mi tu dobrze, trzymaj mieszkanie w porządku“ mogłoby ewent. zachodzić sprzeniewierzenie, gdyż czynności służącej nie były ściśle ograniczone, miała ona możliwość rozporządzania rzeczami tylko na korzyść gospodarza, ale według własnego uznania, a taka samodzielność w rozporządzaniu rzeczami jest uważana jako ich powierzenie.

24. W pkt. 9. zaznaczono wyraźnie, że kodeks nie wymaga prawnego posiadania, więc i złodziejowi można rzecz ukraść, nawet z wiedzą, że rzecz pochodzi z kradzieży. Porównaj jednak przykład następny.

25. Tensam sprawca może tylko jeden raz tąsamą rzecz ukraść. W przykładzie wspomniano, że B. był współnikiem w pierwszej kradzieży, co jest równoznaczne z pojęciem sprawcy. Wobec tego B. za drugim razem nie może popełnić kradzieży, lecz inne przestępstwo; tu zachodzi paserstwo (§ 259).

26. Kiedy sprawca się oddala, a pozostawia na miejscu lub w pobliżu skradzioną rzecz, to wpada ona znów

w posiadanie właściciela, i D. popełnia drugą kradzież, przychodząc po drugą skrzynię. Zachodzi tu zbieg przestępstw z § 74.

27. Rzeczy, oddane do przewozu koleją, pocztą itp. znajdują się w posiadaniu zarządu tych przedsiębiorstw. Zarząd sam nie może wszystkim pracom podołać, musi więc posiadać personel. (Patrz przykład 22). Przez jego wynajęcie nie traci wcale posiadania rzeczy, a jeżeli kolejarz przewozi pakunki, to wykonuje tylko wolę przełożonego lub zarządu, który je ma w posiadaniu. Rzeczy te nie są mu też powierzone, bo nie ma prawa nimi rozporządzać, zachodzi więc w tym wypadku kradzież.

28. Kasjer banku, związkowca itp. ma zwykle, łącznie z prezesem, pieniądze w posiadaniu, popełnia więc sprzeniewierzenie. Woźny popełnia w tym wypadku kradzież. Pieniądze są w posiadaniu banku aż do chwili nadania ich na pocztę, poczem są w posiadaniu zarządu poczty, woźny zabiera je z posiadania banku.

Gdyby np. prezes banku upoważnił woźnego do zainkasowania pieniędzy, to sprawa będzie zupełnie inna. Bank ma pretensje, które nie są jeszcze posiadaniem; woźny, zainkasowawszy pieniądze, ma je faktycznie w swym posiadaniu aż do chwili wręczenia ich kasjerowi, dopiero wtedy bank ma je w posiadaniu. W tym więc czasie woźny popełniłby sprzeniewierzenie.

29. Zabranie w myśl § 242 musi: 1. usunąć posiadanie drugiego, 2. sprawca sam musi wejść w posiadanie rzeczy. W tym wypadku kradzież nie zachodzi, bo chociaż sprawca usunął posiadanie J., to jednak sam nie objął w posiadanie teczek. Również uszkodzenie rzeczy tu niekoniecznie zachodzi, bo usunięcie rzeczy nie jest jeszcze uszkodzeniem. I będzie zmuszony (w drodze procesu cywilnego) szkodę wynagrodzić, karany za wybryk z § 360 pkt. 11 może być tylko wtedy, jeżeli

czyn był popełniony na miejscu publicznem, pozatem żaden przepis karny nie wchodzi tu w rachubę.

30. N. posyłając K. po psa, nie popełnia kradzieży, gdyż nie zabiera go dla siebie. Znowu u K. jest brak zamiaru i zachodzi błąd, gdyż jest mniemania, że zabiera swą własność, którą zakupił. Natomiast N. popełnia oszustwo; pośrednim sprawcą kradzieży nie może być, bo kradzieży nie popełniono.

31. M. jest sprawcą pośrednim, podżeganie ze względu na nieletniość chłopca nie zachodzi.

32. Krople, spadające z wozu, są jeszcze w posiadaniu handlarza, przez podstawienie naczynia może je zatrzymać. P. popełnia kradzież, fakt, że krople mleka z chwilą upadku na bruk ulegają zniszczeniu, nie daje jeszcze prawa ich zabrania. Powód zabrania cudzej rzeczy jest obojętny.

33. S. karze nie ulega. zezwolenie R. jest wystarczające. Nie wyklucza to jednak skargi cywilnej i zwrotu zabranych przez S. rzeczy.

34. Z chwilą, kiedy sprawca rzeczy tak daleko usuwa, że właściciel nie może ich znaleźć, jest zabranie dokonane, chociażby rzeczy znajdowały się w tym samym pokoju, domu i t. p.

35. W. będzie karany za kradzież dokonaną; zabranie nastąpiło z chwilą wsypania zboża do worka. Natomiast Z. ulega karze za usiłowanie kradzieży; jego zamiar był skierowany na zabranie 10 flaszek wina; napełnienie jednej flaszki jest początkiem wykonania zabrania tych 10 flaszek.

36. A. nie ulega karze jako sprawca kradzieży; nie ma u niego zamiaru przywłaszczenia zegarka, a zabiera go tylko jako „fant“, czyli zabezpieczenie swojej preteńsj, co w myśl kod. cyw. jest dopuszczalne.

37. Patrz uwaga 29; kradzież tu nie zachodzi, ale uszkodzenie rzeczy. Wypuszczenie piwa nie jest jego usunięciem, ale uszkodzeniem.

38. Sprawca niekoniecznie musi mieć zamiar sobie rzeczy przywłaszczyć; może to zrobić i dla osoby trzeciej. Jeżeli osoba trzecia, odbierająca rzeczy, wie o ich pochodzeniu, ulega karze za paserstwo. Może też zachodzić pomoc dla osoby trzeciej (sprawcy pośredniego).

39. Treści dokumentu nie można zabrać. Tak samo § 299 k. k. n. nie zawsze może być stosowany; sam dokument musi być w myśl tego § otwarty, a nie szuflady, teczki i t. p. schowki, w których mieści się dokument.

40. Rzecz skradziona musi być zabrana i zużyta według swej substancji; zabranie rzeczy z zamiarem użycia jej do zwodzenia, następnie zwrócenie jej, nie wystarczy do istoty kradzieży. W wypadku powyższym może zachodzić oszustwo.

41. Zamiar zniszczenia, uszkodzenia rzeczy nie wyklucza zamiaru przywłaszczenia. Sprawca, zabijając psa, postępuje z nim tak, jak ma to prawo czynić właściciel, to znaczy, że nim dowolnie rozporządza. Ta dowolność rozporządzania rzeczą, cechuje zamiar przywłaszczenia. Jak długo chce sprawca rzecz posiadać (a potem ją zniszczyć), jest dla zastosowania § 242 obojętne. Jednak sąd w każdym poszczególnym wypadku to zbada, czy nie zachodzi występki z § 303 k. k. n.

42. Tu zachodzi zbieg przestępstw z § 242 i 274 pkt. 1, ale tylko w tym wypadku, jeżeli A. nie miał zamiaru zatrzymania paszportu. Gdyby miał zamiar później paszport zwrócić, byłby karany tylko z § 274 pkt. 1 (brak zamiaru przywłaszczenia).

43. Zamiar pośredni do kradzieży wystarczy. Jednak na podstawie okoliczności towarzyszących popełnieniu czynu, sąd w każdym wypadku winien rozstrzygnąć, czy zachodzi zużycie benzyny, a więc jej przywłaszczenie z § 242, lub też jej zniszczenie z § 303.

44. Zezwolenie właściciela na zabranie rzeczy, chociaż o niem sprawca nie wiedział, wyklucza karalność z § 242. Patrz uwaga 46.

45. Wydanie rzeczy przez właściciela, ale pod określonym ściśle warunkiem, nie jest zezwoleniem na przywłaszczenie rzeczy. W tym wypadku R. bezprawnie sobie rzecz przywłaszcza.

46. Patrz uwaga 44. Dodatkowe, wzgl. późniejsze zezwolenie właściciela na zabranie rzeczy, nie może obowiązywać wstecz, nie usuwa więc karalności z § 242. Przez takie zezwolenie, samo zabranie nie może być prawnem. Inaczej przedstawia się rzecz na podstawie prawa cywilnego, tam każde zezwolenie na zabranie czy posiadanie rzeczy jest ważne.

47. Jeżeli sprawca ma zamiar oddać taką samą rzecz, o tej samej wartości, nie wyklucza to karalności. Jeżeli sprawca mógł przypuszczać, albo był pewnym, że właściciel zezwoli na zabranie rzeczy, to okoliczność ta wyklucza zły zamiar, a tem samem karalność. Ponieważ W. i Ż. byli kolegami, zakupili równocześnie zegarki tego samego typu, wobec tego W. miał wszelkie dane do przypuszczenia, że Ż. zezwoli na taką zamianę i karze nie ulega.

48. Złożenie na miejsce zabranej rzeczy jej równowartości, nie wystarczy do uniewinnienia sprawcy. Sprawca musiałby mieć pewność, że właściciel zezwoli na zabranie rzeczy, co przy złożeniu pieniędzy rzadko może mieć miejsce.

49. Zabranie nastąpiło bez zamiaru, wskutek pomyłki (błąd z § 59), kradzież tu nie zachodzi. Natomiast z chwilą postanowienia zatrzymania rzeczy popełnia C. spizeniewierzenie.

50. Zabranie tu nastąpiło przy użyciu przemocy, J. popełnia rozbój, bo w myśl § 249 przemoc nie musi być wielka, wzgl. absolutna.

51. Samo wyciągnięcie ręki kieszonkowca w kierunku portfela, stanowi usiłowanie. Sąd w podobnych wypadkach na podstawie okoliczności zawsze stwierdza, czy nie zachodzi tu bezkarne przygotowanie.

52. Czyn jest dokonany z chwilą zabrania rzeczy. Jeżeli sprawca właściwy posługuje się narzędziem (psem) lub dzieckiem, tak samo czyn jest dokonany z chwilą zabrania rzeczy przez psa i t. p., sam sprawca pośredni nie musi jej jeszcze posiadać.

53. Patrz uwaga 41. Zbieg przest. z uszkodzeniem rzeczy jest tu wykluczony.

54. Tu zachodzi tylko nieuczciwość z § 266 pkt. 2, ze względu na to, że S. jest pełnomocnikiem.

55. Zachodzi tylko kradzież książeczki z § 242. Fakt, że U. podjął na jej podstawie pieniądze, nie może zmienić stanu faktycznego; samo podjęcie pieniędzy nie jest żadnem przestępstwem, (jeżeli U. nie przedstawiał się za jej właściciela, bo wtedy zachodziłby zbieg przestępstw z oszustwem), nie może tu być zbiegu przestępstw.

56. Zbieg z § 242 będzie zachodził wtedy, jeżeli sprawca miał zamiar przywłaszczenia wymienionych w §§ 134, 133, 135, 137 rzeczy, jeżeli je tylko usunął, będą stosowane tylko wymienione paragrafy.

57. Zabranie środków żywności w małej ilości podpada pod przepis § 370 pkt. 5. Sprawca ma zamiar zabrać tylko chleb, gdy się przekonał, że w paczce jest sukno, i odnosi ją z powrotem, popełnia tylko usiłowanie kradzieży, które przy wykroczeniach nie jest karalne. Gdy się jednak przekonał, że paczka zawiera sukno i zatrzymuje ją, wtedy zachodzi dokonane przywłaszczenie z § 246, oraz zbieg z bezkarnem usiłowaniem kradzieży z § 370 pkt. 5.

Powyższe przykłady i ich rozwiązanie mają na celu:

1. zapoznanie funkcjonariuszy z przestępstwem najczęściej popełnianem, ponieważ w tym zakresie ani w szkole policyjnej, ani na komisariatach, czy posterunkach jednego paragrafu wykladać nie można ze względu na brak czasu,

2. wykazanie wykładowcom w oddziałach, że nawet tak znane wszystkim funkcjonariuszom paragrafy mogą być wyjaśniane, że nie należy ich przy wykładaniu opuszczać,

3. zademonstrowanie, że przy wprowadzeniu czegoś nowego do wykładów i odpowiednim ujęciu przedmiotu, lekcje mogą się stać interesującymi,

4. pouczenie wszystkich sporządzających doniesienia, by hasło stawiane przy nagłówku doniesienia było więcej okólnikowe, a nie zawierało ściśle oznaczonego paragrafu, gdyż niekiedy czyny noszące wszelkie znamiona np. kradzieży, mogą się przedstawiać jako sprzeniewierzenia i naodwrot,

5. uwidocznienie różnicy między kradzieżą a sprzeniewierzeniem, gdyż tu hasło w nagłówku nie może być tak ogólne, by można pod nie podciągnąć oba te przestępstwa.

Oby cel ten choć w części został osiągnięty!

J. Kubaczka.

Wykaz notariuszów, czynnych w Woj. Śląskiem.

Wolny Konstanty, Katowice, Rynek 5.

Chmielewski Antoni, Katowice, M. Piłsudskiego 5.

Czapla Kazimierz, Katowice, M. Piłsudskiego 31.

Wnukowski Klemens, Katowice, 3-go Maja 13.

Kobyliński Stanisław, Katowice, Starowiejska 2.

- Rostek Antoni, Katowice, Stawowa 8.
 Dr. Reszka Józef, Katowice, Starowiejska 2.
 Krzymiński Włodzimierz, Katowice, M. Piłsudskiego 31.
 Mildner Jan, Katowice, Rynek 5.
 Mroczkowski Bolesław, Katowice, Rynek 5.
 Żytomierski Wojciech, Katowice, Pocztowa 16.
 Dr. Dąbrowski Włodzimierz, Katowice, Rynek 12.
 Dr. Mainka Jan, Katowice, 3-go Maja 24.
 Dr. Ogórek Karol, Katowice, Dyrekcyjna 4.
 Dr. Dudzik Nikazy, Katowice, św. Jana 13.
 Dr. Łukanowski Edmund, Katowice, Słowackiego 16.
 Dr. Buzek Jerzy, Katowice, Pl. Wolności 2.
 Stark Tadeusz, Katowice, M. Piłsudskiego 33.
 Dr. Hul Stanisław, Król. Huta, Sienkiewicza 1.
 Dr. Wilusz Juliusz, Król. Huta, Katowicka 14.
 Dr. Kościński Alfred, Król. Huta, Wolności 40.
 Damm Henryk, Król. Huta, Wolności 26.
 Dr. Druks Stanisław, Król. Huta, Wolności 18.
 Stawski Jan, Król. Huta, Wolności 24.
 Dr. Tempka Władysław, Król. Huta, Wolności 44.
 Mierzejewski Felicjan, Mysłowice, Nowo-Kościelna 7
 Kudera Brunon, Mysłowice, Pszczyńska 22.
 Laskowski Alfons, Mysłowice, Pszczyńska.
 Grzelok Jerzy, Tarn. Góry, Lubliniecka 20.
 Ćwikliński Tadeusz, Tarn. Góry, Rynek 16.
 Dr. Tchórzewski Leonard, Rybnik, Dr. Grażyńskiego 11.
 Dr. Struzik Piotr, Rybnik, Plac Zamkowy 1.
 Dr. Adam Władysław, Rybnik, Rynek 11.
 Bonczkowiec Jan, Rybnik, Dra Grażyńskiego 7.
 Dr. Filipek Franciszek, Wodzisław, Bogumińska 2.
 Kurpisz Edmund, Wodzisław, Korfantego 21.
 Dr. Karamara Józef, Wodzisław, Korfantego 22.
 Dr. Pałka Marjan, Pszczyna, Mickiewicza 5.
 Lerch Franciszek, Pszczyna, Sienkiewicza 9.
 Dr. Hołoga Marjan, Pszczyna, Piastowska.

Czub Stanisław, Lubliniec, Korfanteo 4.
 Wędrychowicz Stanisław, Lubliniec, Rynek 5.
 Dr. Koneczny Stanisław, Ruda, Janasa 4.
 Synoradzki Adam, Żory, Strzelecka 7.
 Dr. Dzułyński Stefan, Mikołów, Rynek 7.
 Kotas Jan, Cieszyn, Górny Rynek 1.
 Dr. Michl Alfred, Bielsko, 3 Maja 13.
 Dr. Jastrzębski, Bielsko, Strzelnicza 8.
 Dr. Czaja Albrecht, Skoczów, Aleja Mickiewicza 310.
 Biliński Ferdynand, Strumień 63.

J. Kubaczka.

Adresy komorników sądowych.

KATOWICE.

Obwód I. komornik sądowy Grupa, ul. Szopena 16.
 Obwód II. komornik sądowy Wistuba, ul. Marsz. Piłsudskiego 65.
 Obwód III. komornik sądowy Deja, ul. Batorego 5.
 Obwód IV. komornik sądowy Hejducki, ul. Zielona 25.
 Obwód V. komornik sądowy Nawrat, ul. Strzelecka 21.
 Obwód VI. komornik sądowy Wróbel, ul. Plebiscytowa 30.
 Obwód VII. komornik sądowy Neumann, ul. Andrzeja 26/28 — Gmach Sądu Powiatowego w Katowicach Pokój Nr. 7. (tylko biuro).
 Obwód VIII. komornik sądowy Majnusz, ul. Andrzeja 31.
 Obwód IX. komornik sądowy Tasarek, ul. Teatralna 4.

Podział rejonów.

Komornik sąd. *Grupa*

Komornik sąd. *Wistuba.*

I.

II.

Wielkie Katowice:

Wielkie Katowice:

ul. Dąbrowskiego,
 „ Drzymały,
 „ Jagiellońska,
 „ Jordana,
 „ Juliusza Ligonia,
 „ Kilińskiego,
 „ Konckiego,
 „ Kopernika,
 „ Król. Jadwigi,
 „ Kochanowskiego,
 „ Powstańców,
 Pl. Miarki,
 ul. Plebiscytowa,
 „ Reymonta,
 „ Sienkiewicza,
 „ Styczyńskiego,
 „ Wandy,
 „ Wita Stwosza.

ul. Marjacka,
 „ Tylna Marjacka,
 Plac Marjacki,
 ul. św. Stanisława,
 „ Starowiejska.

Cała dzielnica II.:

Bogucice,
 Zawodzie,
 Huta Kunegundy,
 Tost,
 Kopalnia Christnach-
 schacht,
 Kopalnia Ferdynanda itd.

Powiat Katowicki:

Kolonja Agnieszki,
 „ Amandy,
 „ Zuzanny,
 „ Normy.

Poza Katowicami
 (miastem):

Brynów z folwarkiem i
 Katowicką Hałdą, oraz
 Kopalnia Wujek.

A. B. C. D.

E. F. G. I.

Zastępcą jest komornik sądowy obwodu

IX.

VIII.

Komornik sąd. *Deja.*

III.

Wielkie Katowice:

Z dzielnicy I.

ul. Zielona,

„ Mikołowska i całe na południe i na zachód od tej linii położony obszar dzielnicy I., jak:

ul. św. Barbary, Bartosza Głowackiego, Bielska, Fabryczna, Kamienna, Kozielska, Kościelna, Koszarowa, Kochłowska, Kościuszki, Park Kościuszki, Kamionka, Pl. Mikołowski, ul. Poniatowskiego, Polna, Raciborska, Rybnicka, Rymera, Skalna, Stalmacha, Strzelecka.

Powiat Katowicki:

z gminy Siemianowice:

ul. Boczna, Dworcowa, Cmentarna, Fabryczna, Głowackiego, Hallera, Kilińskiego, Wojciecha Korfantego, szyb Knoff, ul. Matejki, Mickiewicza, Mysłowska, Piastowska, Piastowa, Polna, Pawła Śmiłowskiego, Słowackiego, Szefflera, Wandy, ul. Jerzego dom nr. 14, w polu, dom nr. 15 i 16 przy hucie Szellera, ul. Konopnickiej, Laurahucka, Joachima Lelewela, Łucjana Rydla, Paderewskiego, Plebiscytowa, Pszczelnicza, Srokowiecka, Sypialniana, Pawła

Kom. sąd. *Hejducki.*

IV.

Wielkie Katowice:

Z dzielnicy I.

ul. 3 Maja,

„ Młyńska,

„ Pocztowa,

„ Stawowa,

„ Wawelska.

Powiat Katowicki:

Bytków,

Michałkowice.

Z gminy Siemianowice:

ul. Browarowa,

„ Damrota,

„ Dąbrowskiego,

„ Florjana,

„ Górnicza,

„ Hutnicza,

„ Jagiellońska,

„ św. Jadwigi,

„ Kopalniana,

„ Katowicka,

„ Kopernika,

„ Kościelna,

„ Kościuszki,

„ Karola Miarki,

„ Ligonja,

szyb Miłowice,

ul. Michałkowicka,

„ Piłsudskiego,

„ Puławskiego,

Stalmacha, Dr. Stęślickiego, Stary Czakaj, Huta Jerzego, Srokwiec, Pniaki, Czakaj Nowy, Huty Teresy i Fanny, Franz, kop. Waterloo, Zuflucht, Fanny, Franciszki, Karoliny.

Pl. ks. Piotra Skargi,
ul. Staszycy,
„ Sienkiewicza,
„ Szkolna,
„ Jana Sobieskiego,
ul. Węglowa, kol.
kop. Rychter

H. J. L.

K. M.

Zastępcą jest komornik sądowy obwodu

I.

II.

Komornik sąd. *Nawrat.*

Kom. sąd. *Wróbel.*

V.

VI.

Wielkie Katowice:

Wielkie Katowice:

Z dzielnicy I.

Z dzielnicy I.

ul. Andrzeja, Batorego, Dyrekcyjna, Dworcowa, Kordeckiego, Krzywa, Mieleckiego, Poprzeczna.

ul. Dąbrówki,
„ Gliwicka,
„ Opolska,
„ Sobieskiego.

Dzielnica III. (Dąb).

ul. Agnieszki, Dębowa, Dębska, Katowicka, Król.-Hucka, Krzyżowa, Lipowa, Sośnina, Sportowa, Studzienna, Szpitalna, Stęślickiego, Seydy Zygmunta, Wąska, Wiejska, Żelazna, Złota.

Powiat Katowicki:

Bańgów,
Przełajka.

Z gminy Siemianowice:

Dzielnica III. Załęże:

ul. Anioła, Beka, Bocheńskiego, Marsz. Focha, Gminna, Janasa,

ul. św. Barbary,
„ Bytomska,
„ Krasińskiego,
„ Krótka,

Kopalnia Kleofas, ul. Jana Kupca,
Labusa, Limanowskiego, Lisa, Ma-
cieja, Marcina, Kolonja Mościckie-
go, ul. Narutowicza, Obroki, Po-
koju, Ks. Pośpiecha, 18 Sierpnia,
Ks. Strzybnego, Generała Szeptyc-
kiego, Wilsona, Wojciechowskie-
go, Wolnego, Michała Wolskiego,
Kolonja Wujek, ul. Zarębskiego,
Załęska Hałda.

Powiat Katowicki:

Gmina Welnowiec, Józefowiec,
Huta Agnieszki, Kolonja Frydery-
ka, Kopalnia Alfred, Szyb Pauliny,
Huta Wiary i t. d.

N. P.

Zastępcą jest komornik sądowy obwodu

III.

O. Q. R.

IV.

Komornik sąd. *Neumann.*

VII.

Komornik sąd. *Majnusz.*

VIII.

Wielkie Katowice:

Z dzielnicy I.

ul. Matejki,
„ Sokolska,
„ Szopena,
„ Sądowa,
„ Słowackiego,
Plac Wolności,
ul. Zabrska.

Wielkie Katowice:

ul. Piłsudskiego,
Rynek,
ul. Mickiewicza, oraz ca-
ły na północ od tej
linji położony obszar
dzielnicy I-szej jak:
ulica Bankowa, Bytom-
ska, Górnicza, Koszutki,
Moniuszki, Dwór Marji,

Powiat Katowicki:

Halemba,
Kłodnica,
Nowawieś,
Wirek i t. d.

ul. św. Pawła, Piastowska, Piotra Skargi, Szkolna, Teatralna, Targowisko, Wodna, szosa Wełnowska, ul. Zamkowa itd., pozatem ul. Lubckiego.

*Powiat Katowicki:**Gmina Kochłowice:*

Radoszowy,
Kolonja Hugona,
„ Turzo,
Cegielnia Friedenstein,
Dąbrowa i t. d.

Gmina Bykowina:

Niedzwiedziniec,
Kopalnia Otylji,
Huta Franciszka.

S.

T. U.

Zastępcą jest komornik sądowy obwodu
V. VI.

Komornik sądowy *Tasarek.*

IX.

Wielkie Katowice:

ul. Damrota, Francuska, Graniczna, Jacka, Jana, Kolejowa, Konopnickiej, Krasińskiego, Krótka, Lompy, Lotnisko, Podgórna, Szafranka, Wojewódzka, Zacisze, Karbowa, Muchowiec, Cegielnia Grünfelda.

Z dzielnicy III.

Ligota.

V. W. X. Y. Z.

Zastępcą jest komornik sądowy obwodu
VII.

KOMORNICY SĄDOWI SĄDU POW. MYSŁOWICE.

Komornik sąd. *Górski Wojciech*, zamieszkały w Mysłowicach, ul. Bytomska 41.

Do jego okręgu należą dłużnicy z Mysłowic, których nazwiska rozpoczynają się literami A—K. Oprócz tego należy: Szabelnia, Stawiska, miejski — Szopienice, Szopienice z hutami Roździeń i Mała Dąbrówka, pow. Katowickiego.

Komornik sąd. *Białas Bernard*, zamieszkały w Mysłowicach, ul. Polna 3.

Do jego okręgu należą dłużnicy z Mysłowic, których nazwiska rozpoczynają się literami L—T. Oprócz tego wioski: Słupna, Brzęczkowice, Brzezinka, Morgi, Podlarysz, Miejski Janów, Janów, Nikiszowiec i Giszowiec, pow. Katowickiego.

Komornik sąd. *Cholewiński Jan*, zamieszkały w Mysłowicach, ul. Modrzejowska 2.

Do jego okręgu należą dłużnicy z Mysłowic, których nazwiska rozpoczynają się literami U—Z. Oprócz tego obwód powiatu Pszczyńskiego z wioskami: Kosztowy, Krasowy, Wesoła, Ławki, Szklarnia, Łędziny, Zamość, Dzieckowice, Nowy Bieruń, Nowa Gać, Stara Gać, Ratusz, Nowy Hołdynów, Stary Hołdynów, Smarzowice, Świniowy, Górki, Biasowice, Jadrina, Kopan, Jajosty, Czarnochowice, Kopciowice, Mały i Wielki Chęlm, Goławice, Cisowice, Jamnice, Cieleciniec, Imielin, Imielin — wioska, Granica i Ściern, pow. Pszczyńskiego.

KRÓL. HUTA.

Obwód kom. *Lechy*, zamieszkałego w Król. Hucie, ul. Mickiewicza 65.

Do jego rejonu należą następujące ulice wzgl. miejscowości:

Królewska Huta: ul.: Wolności liczby nieparzyste, Barbary, Cmentarna, Dąbrowskiego, Drzymały, Jagiellońska, Pocztowa, Gimnazjalna, Zjednoczenia, Chrobrego, Sienkiewicza, św. Jacka, Mieleckiego, Hajducka od 1 do 104, Urbanowicza, Szklana, Kordeckiego, Ks. Gałeczki od 10, Jadwigi, Średnia, Młyńska, Szkolna, Górnicza, Klimzy, Lipiny, Zgorzelec, Huta Hubertusa, Graniczna (Król. Huta), Szpitalna, Ligota Górnicza.

Obwód kom. *Staweckiego*, zamieszkałego w Król. Hucie, ul. Gimnazjalna 28.

Do jego rejonu należą następujące ulice wzgl. miejscowości:

Królewska Huta ul.: Ks. Ficka, ul. i plac Mickiewicza, Pudlerska, Piotra, Barska, Słowackiego, Jana, Krzyżowa, Grunwaldzka, Jul. Ligonja, Marjańska, Krola Miarki, Narożna, Łagiewnicka, Pawła, Ks. Łukaszczyka, Józefa, 3-go Maja, Kalidego, Ogrodowa, Bytomska, Polna, Bończyka, Krótka, Niedurnego, Janasa, Ks. Stabika, Wolności 1. parzyste, Hala Targowa, Wąska, Kościelna, Krakusa, Chorzowska, Dworcowa, Kazimierza, Florjańska. Szarlociniec, Piaśniki.

Obwód kom. *Droni*, zamieszkałego w Król. Hucie, ul. Sobieskiego 22.

Do jego rejonu należą następujące ulice wzgl. miejscowości:

Chropaczów, Świętochłowice, kopl. Niemcy Świętochłowice, kopl. Śląsk Chropaczów.

Obwód kom. *Płonki*, zamieszkałego w Król. Hucie, ul. Gimnazjalna 28.

Do jego rejonu należą następujące ulice wzgl. miejscowości:

Wielkie Piekary, Czarny Las, Nowy Bytom, Zgoda, Kol. Hugona, Kol. Drzymały, Kol. Falwy, Wielkie Hajduki.

Obwód kom. *Makioly*, zamieszkałego w Król. Hucie, ul. Chrobrego 19.

Do jego rejonu należą następujące ulice wzgl. miejscowości:

Królewska Huta ul.: Batorego, Damrota, Ks. Gałeczki od 1—8, Góra Redena, Górna, Głowackiego, Katowicka, Bogdajna, Kilińskiego, Konopnickiej, Pl. Kopernika, Krzywa, Plac Matejki, Moniuszki, Piastowska, Podgórna, Poniatowskiego, Redena, Rejtana, Marsz. Piłsudskiego, Rynek, Ks. Skargi, Scbieskiego, Stawowa, Szopena, Szpital Miejski, Wandy, Melanji Parczewskiej, Styczyńskiego, Łagiewniki, Huta Guidotti, Huta Silesia, Lipiny, Kol. Kolejowa, Kol. szybu Marcina, Kol. szybu Matyldy, Śląskie Kop. Cynków.

Obwód kom. *Kierzski*, zamieszkałego w Król. Hucie, ul. Stawowa 10.

Do jego rejonu należą następujące ulice wzgl. miejscowości:

Chorzów, Maciejkowice, Antoniów, Węzłowiec, Wielka Dąbrówka, Brzeziny, Dołki, Kamień, Brzozowice.

RUDA.

Komornik sądowy *Wolnica Augustyn*, zamieszkuje w Rudzie ul. 3 maja nr. 10.

Do jego rejonu należą następujące miejscowości: Orzegów, Pawłów, Makoszowy, Godula, Bielszowice, Chebzie, Kończyce i Ruda.

TARN. GÓRY.

Komornik sądowy *Franciszek Imiela*, zamieszkuje Tarn. Góry, Powstańców 10.

Do jego rejonu należą: W *Tarn. Górach* następ. ulice: Krakowska, Lubliniecka, Nakielska, Kolejowa, Sobieskiego, Powstańców, Łukasika, Sienkiewicza, Lasowicka, St. Dworcowa, Kościuszki, Strzelecka, Ks. Ficka, Ks. Wawrzecki, Sienna, Polna, Tylina, Ogrodowa, Stalmacha, Łukowa, Pawła, Zakątna, Hutnicza, Jadwigi, Piotra, Wąska, Koszary 11 p. p., Koszary 3 p. ułanów.

Gminy: Szarlej, Kozłowa Góra, St. Chechło, Nowe Chechło, Brynica, Bizja, Nakło, Orzech, Buchacz, Świerkianiec, Szarlej, Ruda, Ostroźnica, Nowa Góreczka, Dwór Nowy, Szarlej, Lasowice, Kolonja Lasowice, Miasteczko, Wielki Żyglin, Mały Żyglin, Bibiela, Jędrysek, Truszczyce, Mikołeska.

Komornik sądowy *Feliks Spyra*, zamieszkały Tarn. Góry, ul. Powstańców 12.

Do jego rejonu należą w *Tarn. Górach* nast. ulice: Bytomska, Bema, Bóznica, Damrota, Farna, Górnicza, Gliwicka, Henkla, Karola Miarki, Kaczyniec, Karła, Klausy, Kościelna, Ligonja, Lompy, Mleczna, Nowy Rynek, Opaleniec, Przemysłowa, Piastowska, Pocztowa, Parkowa, Rynek, Ratuszowa, Rymera, Św. Jacka, Św. Barbary, Zamkowa.

Gminy: Blachówka, Bobrowniki, Boruszowiec, Czarna Huta, Jaśkowice, Kol. Wiktor, Kol. Ruda, Kol. Rybna, Kol. Piaseczna, Lazarówka, Nowe Repty, Opatowice,

Piaseczna, Pniowiec, Puferki, Rudne, Piekary, Radzionków, Rojca, Rybna, Repecko, Stare Repty, Solarnia, Sucha-Góra, Segieth, Szyb Adolfa, Słomianka, Strzybnica, Sowice, Tarnowice Stare, Tłuczyką, Wielkie Piekary.

LUBLINIEC.

Rejon I.

Komornik sądowy *Kaźmierczak Jan*, zamieszkały w Lublińcu, Rynek nr. 5, biuro urzędowe Lubliniec, Rynek nr. 5.

Do jego rejonu należą następujące gminy:

Lubliniec Młyny.

Woźniki: Kol. Bór, Kol. Dąbrowa Mała, Kol. Dąbrowa Wielka, Kol. Glazówka, Kol. Łany, Kol. Polski Las, Wielki Polski las, Polski las dom, Kol. Sliwy, Kol. Stolarsnia, Kol. Sulów, Woźniki Dwór, Woźniki dom, Zamek Woźniki.

Babienice: Prz. Mzyki, prz. Żyrardowiec.

Boronów: Prz. Cielec, kol. Doły, W. Grojec, W. Hucisko, kol. Niwy, prz. Szklana Huta, W. Siodłoki, prz. Sitek, kol. Zumpy.

Brusiek: Prz. Krywałd.

Chwostek: Prz. Oleksiki, prz. Otrzęsie, prz. Piła.

Ciszowa: Prz. Buliński, prz. Łazy, prz. Rzycze.

Dębowa Góra: Prz. Szklana Huta.

Draliny: Prz. Dębina, prz. Dwór Draliny, prz. Kanus.

Droniowice.

Drutarnia: Wieś Lubec.

Glinica: Kol. Brzezinkowe. kol. Dąbrowa, kol. Gaszynka, kol. Majchrowe, kol. Minerwa, kol. Śpiewoki, kol. Wilkowe.

Hadra: Prz. Biadacz, wieś Stara Hadra, kol. Kij, kol. Mochała.

Harbutowice.

Kalety: Kol. Piła, wieś Sośnice.

Kalina: Prz. Herby Śląskie.

Kamienica: Kol. Huta Karola, prz. Drogobycz, kol. Kamieńskie Młyny, prz. Okrąglik.

Kol. Strzebińska: Prz. Dubiele.

Kochanowice: Prz. Dioniza, prz. Lubocki, prz. Ostrów, prz. Swaciok.

Kochcice: Prz. Bażantnica, prz. Biały Ług, prz. Braszczok, prz. Dwór Ema, prz. Jęczowskie, Prz. Łuk-sza, prz. Niwa, prz. Paryż, prz. Pawelki, prz. Śródlesie, prz. Szklarnia, prz. Szleziona, prz. Sucha.

Kokotek: Prz. Pusta Kuźnica, wieś Posmyk.

Koszęcin: Prz. Dolnik, prz. Górny Dwór, prz. Gra-bie, prz. Irki, prz. Lipowiec, prz. Nowy Dwór, prz. Osie-dle, prz. Piasek, prz. Pilka, prz. Trójca.

Kośmidry: Prz. Dąbrowice, prz. Kuźnica, prz. Pod-groblane, prz. Podleśnica, prz. Proszenie, kol. Sznela.

Ligota Woźnicka: Kol. Czarny Las, kol. Gorole, kol. Pakuły, kol. Skrzesówka.

Lisów: Prz. Brasowe, prz. Dwór-Lisów, prz. Głaby, kol. Lisowska, prz. Tanina, prz. Turza.

Lisowice: Prz. Andrzejów, prz. Napłatki, prz. Sów-kowe, prz. Zawada.

Lubecko: Kol. Lipie.

Lubsza Śl.: Prz. Młynek, prz. Śląskowe.

Łagiewniki Wielkie: Prz. Ameryka, prz. Dwór. prz. Dwór Nowy, prz. Grabina, prz. Pietruchowe, prz. Wil-kowe.

Olszyna: Prz. Gołka, prz. Drapacz, prz. Jasłowiec, prz. Kierzki, prz. Młynek.

Pawonków: Prz. Dwór Dolny, prz. Pawonków, prz. Folwark Nowe, prz. Kliphausen, prz. Lisagóra, prz. Lu-strzaniec, prz. Młynki. prz. Pietraszowice, prz. Ptakowe.

Piasek: Prz. kol. Bukowiec, kol. Piasek (Schönhof), prz. Płaszczymąka, prz. Smolanabuda, (Schönbrunn).

Psary.

Pusta Kuźnica: Kol. Leśnica.

Strzebin: Prz. Bagno, prz. Kurzychowe, prz. Łazy, prz. Prądy.

Solarnia: Prz. Dziewczagóra.

Wierzbie: Prz. Gudlina.

Zielone: Wieś Dyrdy, wieś Kuczków, wieś Miotek, wieś Mokrus, wieś Sopoty, kol. Woźnicka.

Rejon nr. II.

Komornik sądowy *Koloch Franciszek*, zam. w Lublińcu, przy ul. Pawła Stalmacha, biuro urzędowe przy sądzie powiatowym w *Lublińcu*.

Do jego obwodu należą następujące gminy:

Gmina *Droniowiczki:* Kol. Biała-Kolonja, kol. Kopce, kol. Strzelok, kol. Świński-Folwark, kol. Wesola.

Jawornica: Jawornica-Cegielnia.

Sadów: Kol. Błychy, kol. Dolny Sadów, kol. Górny Sadów (Waldgof i Waldwiesa).

Stebłów: Kol. Dwór-Stebłów, kol. Młyn Dziuby, kol. Młyn Pluty, kol. Zagłówek.

PSZCZYNA.

Komornik sądowy: *Loska Józef*, zam. w Pszczynie, ul. Sokoła 2.

Do tegoż rejonu należą następujące gminy:

Bojszowy Górne, Bojszowy Dolne, Bojszowy Nowe, Bieruń Stary, Brzesce, Czarków, Cwiklice, Cielmice, Frydek, Gilowice, Goczałkowice Górne, Goczałkowice Dolne, Grzawa, Góra, Jankowice, Jaroszwiec, Kobiór, Kobielice, Kryry, Łąka, Miedźna, Międzyrzecze, Mizerów, Poręba, Paprocany, Radostowice, Rudoltowice, Piasek,

Studzionka, Studzienice, Świerczyniec, Urbanowice, Wisła Wielka, Wisła Mała, Wola, Zawadka, Zgoń, Stara Wieś.

Wszystkie wyżej naprowadzone gminy należą do Sądu Powiatowego w Pszczynie. Część powiatu należy do rejonu komorników sąd. w Mysłowicach.

MIKOŁÓW.

Komornik sąd. *Pilot Józef*, zam. w Mikołowie, Bytomska 2.

Do tegoż rejonu należą:

Mikołów, nazwiska osób od litery A—L: Kostuchna, Piotrowice, Panewniki, Murcki i Tychy.

Komornik sąd. *Koj Stefan*, zam. w Katowicach, ul. Kozielska 8.

Do tegoż rejonu należą: Mikołów, nazwiska osób od litery M—Z: Wyry, Łaziska G., Śr. i D., Borowa Wieś, Chudów, Gardawice, Bujaków, Paniówki, Paniowy, Mokre, Śmiłowice, Orzesze i Ornontowice.

WODZISŁAW.

Komornik sąd. *Ogrodnik Wilhelm*, zam. w Wodzisławiu, ul. Bogumińska 4.

Do tegoż rejonu należą następujące ulice względnie gminy:

Biertułtowy, Buków, Karkoszka, Kokoszyce, Kucharczówka, Lubomja, Ligota Tworkowska, Markłowice Dolne, Markłowice Górne, Niedobczyce, Pogrzebień, Pszów, Pszowskie Doły, Obszary, Głożyny, Świerklany Dolne,

Świerklany Górne, Syrenia, Grabówka, Zawada, Radlin, Jedłownik, Kopalnia Anna, Kopalnia Ema.

Komornik sąd. *Klaziński Jan*, zam. w Wodzisławiu, ul. Bogumińska 4.

Do tegoż rejonu należą następujące gminy:

Wodzisław, Bełsnica, Bluszczów, Cisówka, Czyżowice, Godów, Gogołowa, Gołkowice, Gorzyce Wielkie, Gorzyce Małe, Kraskowice, Krostoszowice, Kamień, Jastrzębie Górne, Jastrzębie Zdrój, Jastrzębie Dolne, Łaziska, Marusze, Moszczenica, Mszanna, Osiny, Olza, Odra, Połomja, Podbucze, Rogów, Ruptawa, Ruptawiec, Skrbeńsko, Skrzyszów, Turza, Turzyczka, Uchylsko, Wilchwa, Zofijówka.

RYBNIK.

Komornik sąd. *Liszka Karol*, zam. Rybnik, ul. Sobieskiego 38.

Do tegoż rejonu należą następujące ulice wzgl. gminy:

Rejon I: Miasto Rybnik, od litery A do H. Gminy: Boguszowice, Bełk, Chwałowice, Czerwionka, Czuchów, Dębinsko Stare, Dębinsko Wielkie, Gotartowice, Jankowice, Kłokoszyn, Ligota, Leszczyny, Popielów, Przegędza i Stanowice.

Komornik *Wolnik Wiktor*, zam. Rybnik, ul. Marszałka Piłsudskiego 10.

Do tegoż rejonu należą następujące ulice wzgl. gminy:

Rejon II. Miasto Rybnik, od litery I—P. Gminy: Adamowice, Brzezcie, Czernica, Dziemierz, Kobyla, Krzyżkowice, Kornowac, Łańce, Łuków, Nowawieś, Niedobczyce, Pstrężna, Pierzkowice, Rydułtowy Górne i Dolne, Radoszowy Górne i Dolne, Rzuchów, Raszczyce, Żytnia i Zamyśłów.

Komornik sąd. *Nardeli Edward*, zam. Rybnik, ul. Kościuszki 9.

Do tegoż rejonu należą następujące ulice wzgl. gminy:

Rejon III. Miasto Rybnik od litery R—Z. Gminy: Bogunice, Chwałęcice, Gierałtowiec, Golejów, Gaszowice, Knurów, Krywałd, Książenice, Kamień, Łyski, Niewiadom Górny i Dolny, Orzepowice, Ochojec, Piece, Przyszowice, Sumina, Szczyrbyce, Szczygłowiec, Solarnia, Wilcza Górna i Dolna, Wielopole, Zebrzydowice i Zwonowice.

ŻORY.

Komornik sąd. *Bula Józef*, zam. Żory, ulica Mikołowska 18.

Do tegoż rejonu należą następujące gminy:

Powiat Pszczyna:

Borynia, Bzie Dolne, Bzie Górne, Bzie Zameckie, Golasowice, Jarząbkowice, Królówka, Krzyżowice, Pawłowice, Pielgrzymowice, Pniówek, Rudziczka, Suszec, Szeroka, Warszawice, Woszczyce, Zazdrość.

Powiat Rybnik:

Baranowice, Folwarki, Kleszczów, Osiny, Palowice, Rogoźnia, Roj, Rowień, Skrzeczkowice, Szczekowice.

CIESZYN.

Komornik sąd. *Bonczek Jan*, zam. Cieszyn, ul. Szerznika 5.

Do tegoż rejonu należy Cieszyn miasto.

Komornik sąd. *Laszecki Kazimierz*, zam. Cieszyn, ul. Bielska 20.

Do tegoż rejonu należą następujące gminy:

Puńców, Leszna Górna, Cisownica, Dziegielów, Mnisztwo, Ogrodzona, Krasna, Gumna, Zamarski, Goleiszów.

Komornik sąd. *Pniok Józef*, zam. Cieszyn, Frysztackie Przedmieście 103.

Do tegoż rejonu należą następujące gminy:

Boguszowice, Pastwiska, Kalembyce, Hażlach, Pogwizdów, Brzezówka, Kaczyce, Markłowice ad Pogwizdów, Kończyce Wielkie, Kończyce Małe, Zebrzydowice, Markłowice ad Zebrzydowice, Pruchna, Istebna, Jaworzynka, Koniaków.

BIELSKO.

Jasiowski Jan, zam. Bielsko, ul. Strzelnicza 15. Kierownik kancelarji komornika sądowego przy Sądzie pow. Bielsko.

Komornik sąd. *Paszek Jerzy*, zam. Bielsko, ul. Strzelnicza 15.

Do tegoż należy rejon I: miasto Bielsko.

Komornik sąd. *Jarco Rudolf*, zam. Bielsko, ul. Cieszyńska 26.

Do tegoż należy rejon II, następujące gminy:

Czechowice, Brunów, Dziedzice, Ligota, Komorowice, Zabrzeg.

Komornik sąd. *Jakubiec Rudolf*, zam. Bielsko, ulica Strzelnicza 15.

Do tegoż należy rejon III, następujące gminy:

Aleksandrowice, St. Bielsko, Wapienica, Jasienica, Jaworze, Kamienica, Mikuszowice, Bystra, Mazańcowice, Międzyrzecze Górne i Dolne.

SKOCZÓW.

Komornik sąd. *Bohacz Jan*, zam. Skoczów, aleja Mickiewicza 309.

Do tegoż rejonu należy: Skoczów miasto.

Komornik sąd. *Tomanek Karol*, zam. Skoczów, ul. Targowa 402.

Do tegoż rejonu należą następujące gminy:

Dębowiec, Bładnice Dolne, Bładnice Górne, Brenna, Godziszów, Górki Wielkie, Górki Małe, Harbutowice, Hermanice, Iskrzyczyn, Kisielów, Kiczyce, Kostkowice, Kowale, Kozakowice Dolne, Kozakowice Górne, Lipowiec, Łączka, Międzyświeć, Nierodzim, Pierściec, Pogórz, Simoradz, Ustroń, Ochaby Wielkie, Ochaby Małe, Wisła, Wilamowice, Wiślica.

STRUMIEŃ.

Komornik sąd. *Teodor Nakonieczny*, zamieszkały w Strumieniu l. d. 60.

Do tegoż rejonu należą następujące gminy:

Strumień miasto, Zabłocie, Zarzecze, Frelichów, Chybie, Mnich, Landek, Iłownica, Rudzica, Zabórz, Drogo-myśl, Baków, Rychuń i Zbytków.

J. Kubaczka.

Obliczanie kubatury drzewa okrągłego.

Jeżeli zajdzie potrzeba obliczenia objętości (pojemności) czyli kubatury drzewa okrągłego, należy przestrzegać następujących zasad:

1. wymierzyć długość drzewa,

2. zmierzyć średnicę drzewa w połowie jego długości, przyczem należy korę w miejscu mierzenia obciąć. Po wymierzeniu tych dwóch danych przystępujemy do obliczenia pojemności drzewa w metrach sześciennych. Obliczanie to składa się z następujących działań:

a) obliczenia obwodu, b) powierzchni koła podstawy, c) wreszcie samej objętości. Obliczenie to będzie podobne do obliczenia objętości czworograniastej belki drzewa, z tą tylko różnicą, że zamiast kwadratem podstawy operujemy tu kołem. Przedstawmy sobie czworograniastą belkę drzewa, podpierającą sklepienie. Wymiary tej belki są następujące: jeden bok = 22 cm, drugi 36 cm, wysokość belki 4.40 m. — Jaka jest jej pojemność? Działanie jest proste, liczymy $22 \times 36 \text{ cm} = 792 \text{ cm}$ kwadratowych. To jest powierzchnia podstawy belki, na której ona stoi. Ponieważ są tu wymiary długości $\times$ szerokości boków (kantów), przeto powstają centymetry kwadratowe. Mając obliczoną powierzchnię podstawy belki, mnożymy jej liczbę przez wysokość belki, a więc $792 \text{ cm}^2 \times 440 \text{ cm} = 348.480 \text{ cm}^3$, co się równa (w zaokrągleniu) $0,35 \text{ m}^3$. Przy pomnożeniu powierzchni przez wysokość otrzymujemy metry (wzgl. centymetry) kubiczne czyli sześciennie, mające 3 wymiary (m^3), tj. długości, szerokości i wysokości.

Aby uniknąć błędów przy postawieniu kropki dziesiętnej należy pamiętać, że $1 \text{ m} = 100 \text{ cm}$, $1 \text{ m}^2 =$

$(100 \times 100 =) 10.000 \text{ cm}^2$, $1 \text{ m}^3 = (100 \times 100 \times 100) = 1.000.000 \text{ cm}^3$.

Przy drzewie okrągłym najtrudniej jest obliczyć powierzchnię podstawy (w kształcie koła), na której drzewo stoi. Najpierw obliczamy obwód tego koła. Stosunek obwodu do średnicy jest 3,14159, albo w zaokrągleniu 3,1416. Weźmy za podstawę naszych obliczeń pień drzewa o średnicy 124 cm i 5 m długości. Zatem $3,1416 \times 124 \text{ cm} = 3,895584 \text{ m} = 3,895 \text{ m}$.

Mając obliczony obwód, przystępujemy do obliczenia powierzchni tego koła (podstawy). Powierzchnia równa się liczbie obwodu mnożonej przez $\frac{1}{4}$ średnicy ($\frac{1}{2}$ promienia). Jeżeli średnica wynosi 124 cm, to $\frac{1}{4}$ część = 31 cm. A więc $3,895 \times 31 = 1,2074 \text{ m}^2$.

Wreszcie przystępujemy do obliczenia pojemności. Powierzchnia podstawy mnożona przez długość (wzgl. wysokość) daje nam objętość w m^3 . Powierzchnia $1,2074 \text{ m}^2 \times 5 \text{ m} = 6,0370 \text{ m}^3$. Pień drzewa, o średnicy 124 cm, długości 5 m ma $6,037 \text{ m}^3$ objętości.

Jeżeli przy obliczaniu obwodu zamiast liczby 3,1416 weźmiemy liczbę 3,14159 (dokładniejszą), to powierzchnia podstawy będzie wynosiła $1,2076 \text{ m}^2$ a objętość $6,0380 \text{ m}^3$.

Inny przykład: średnica 26 cm, długość drzewa 18,5 metrów. Obwód = 81,681 cm, powierzchnia podstawy $0,05309 = 0,0531 \text{ m}^2$, objętość $0,9823 \text{ m}^3$.

Jak widzimy, obliczenia powyższe wzorowane są na obliczaniu objętości walca, t. zn., że mierząc średnicę drzewa w środku jego długości nie uwzględniamy różnicy grubości, jaka zachodzi pomiędzy jego końcami. Różnica ta w praktyce nie wchodzi w rachubę, gdyż nie spotykamy drzewa, któreby równomiernie nie traciło na swej grubości.

Jednak funkcjonariusz niezawsze będzie mógł zmierzyć średnicę drzewa w środku jego długości, gdyż do

tego trzeba miary w postaci dużego cyrkla. Dlatego będzie musiał inną drogą wyszukać średnicę, mianowicie przez obliczenie. Sposób obliczenia jest bardzo prosty. Np. średnica drzewa na jednym końcu wynosi 84 cm, na drugim 42 cm. Więc: $84 + 42 \text{ cm} = 126 \text{ cm} : 2 = 63 \text{ cm}$. Ponieważ do średnicy (na grubszym końcu) dodaliśmy jeszcze drugą średnicę, wobec tego musimy liczbę podzielić przez dwa. W ten sposób oblicza się przeciętną średnicę, jak to w geometrii dzieje się przy obliczaniu średnicy stożka ściętego. Mając obliczoną średnicę, przystępujemy do obliczania obwodu, powierzchni podstawy i wreszcie objętości, jak wyżej.

Tabela na str. 230 i 231 przedstawia nam powierzchnię podstawy drzewa, obliczoną według średnicy. Chcąc z tabeli korzystać, należy wyszukać w rubryce A średnicę, w rubryce B znajdującą się obok niej liczbę w m^2 pomnożyć przez długość (w centymetrach). Kropkę dziesiętną umieszcza się po szóstej cyfrze, licząc z prawej strony. Np. średnica = 71,5 cm, długość 12.50 m, w tabeli obok niej znajduje się cyfra 0,4015, którą należy pomnożyć przez 1250 cm, co się będzie równało 5.018 m^3 .

Istnieją wprawdzie gotowe tabele do obliczania kubatury drzewa, ale są tak obszerne (do 30 stron drobnego druku), że przekraczałyby znacznie dział ogólny kalendarzyka, wobec tego najodpowiedniejszym okazuje się tabelaryczne streszczenie.

obliczeń podstawy (powierzchnia w m²).

A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
średnica	po- wierzchnia w m ²	średnica	po- wierzchnia w m ²	średnica	po- wierzchnia w m ²	średnica	po- wierzchnia w m ²	średnica	po- wierzchnia w m ²	średnica	po- wierzchnia w m ²	średnica	po- wierzchnia w m ²
5	0 0019	21	0 0346	37	0 1075	53	0 2206	69	0 3739	94	0 6940	126	1 2469
5 5	0 0022	21 5	0 0363	37 5	0 1104	53 5	0 2248	69 5	0 3794	95	0 7088	127	1 2668
6	0 0028	22	0 0380	38	0 1134	54	0 2290	70	0 3848	96	0 7238	128	1 2868
6 5	0 0033	22 5	0 0398	38 5	0 1164	54 5	0 2333	70 5	0 3904	97	0 7390	129	1 3070
7	0 0039	23	0 0415	39	0 1195	55	0 2376	71	0 3959	98	0 7543	130	1 3273
7 5	0 0044	23 5	0 0434	39 5	0 1225	55 5	0 2419	71 5	0 4015	99	0 7698	131	1 3478
8	0 0050	24	0 0452	40	0 1257	56	0 2463	72	0 4072	100	0 7854	132	1 3685
8 5	0 0057	24 5	0 0471	40 5	0 1288	56 5	0 2507	72 5	0 4128	101	0 8012	133	1 3893
9	0 0064	25	0 0491	41	0 1320	57	0 2552	73	0 4185	102	0 8171	134	1 4103
9 5	0 0071	25 5	0 0511	41 5	0 1353	57 5	0 2597	73 5	0 4243	103	0 8332	135	1 4314
10	0 0079	26	0 0531	42	0 1385	58	0 2642	74	0 4301	104	0 8495	136	1 4527
10 5	0 0087	26 5	0 0552	42 5	0 1419	58 5	0 2688	74 5	0 4359	105	0 8659	137	1 4741

11	0 0095	27	0 0573	43	0 1452	59	0 2734	75	0 4418	106	0 8825	138	1 4957
11 5	0 0107	27 5	0 0594	43 5	0 1486	59 5	0 2781	75 5	0 4477	107	0 8992	139	1 5175
12	0 0113	28	0 0616	44	0 1521	60	0 2827	76	0 4536	108	0 9161	140	1 5394
12 5	0 0123	28 5	0 0638	44 5	0 1555	60 5	0 2875	77	0 4657	109	0 9331	141	1 5615
13	0 0133	29	0 0661	45	0 1590	61	0 2922	78	0 4778	110	0 9503	142	1 5837
13 5	0 0143	29 5	0 0683	45 5	0 1626	61 5	0 2971	79	0 4902	111	0 9677	143	1 6061
14	0 0154	30	0 0707	46	0 1662	62	0 3019	80	0 5027	112	0 9852	144	1 6286
14 5	0 0165	30 5	0 0731	46 5	0 1698	62 5	0 3068	81	0 5153	113	1 0029	145	1 6513
15	0 0177	31	0 0755	47	0 1735	63	0 3117	82	0 5281	114	1 0207	146	1 6742
15 5	0 0189	31 5	0 0779	47 5	0 1772	63 5	0 3167	83	0 5411	115	1 0387	147	1 6972
16	0 0201	32	0 0804	48	0 1810	64	0 3217	84	0 5542	116	1 0568	148	1 7203
16 5	0 0217	32 5	0 0830	48 5	0 1847	64 5	0 3267	85	0 5675	117	1 0751	149	1 7437
17	0 0227	33	0 0855	49	0 1886	65	0 3318	86	0 5809	118	1 0931	150	1 7672
17 5	0 0241	33 5	0 0881	49 5	0 1924	65 5	0 3370	87	0 5945	119	1 1122	151	1 7907
18	0 0254	34	0 0908	50	0 1963	66	0 3421	88	0 6082	120	1 1310	152	1 8146
18 5	0 0269	34 5	0 0935	50 5	0 2003	66 5	0 3473	89	0 6221	121	1 1499	153	1 8385
19	0 0284	35	0 0962	51	0 2043	67	0 3526	90	0 6362	122	1 1690	154	1 8626
19 5	0 0299	35 5	0 0990	51 5	0 2083	67 5	0 3578	91	0 6504	123	1 1882	155	1 8868
20	0 0314	36	0 1018	52	0 2124	68	0 3632	92	0 6648	124	1 2076	156	1 9113
20 5	0 0330	36 5	0 1046	52 5	0 2165	68 5	0 3685	93	0 6793	125	1 2272	157	1 9359

R. Szajer.

Higieniczna wartość rękawiczek.

Wiele osób jest zdania, że rękawiczki są zbytecznym, a nawet luksusowym przedmiotem. Jeśli jednak bliżej zbadamy tę sprawę, to stwierdzimy, że przedstawia się ona inaczej.

Warunki życia codziennego zmuszają nas do stykania się z całą masą ludzi, którzy nie zawsze są zdrowi lub czysti. Jeszcze częstsze są zetknięcia pośrednie, przez dotykane przedmiotów, które były dotykane poprzednio przez innych ludzi, których ręce oczywiście pozostawiły na tych przedmiotach całe kolonie bakteryj. Są to klamki u drzwi, poręcze, pieniądze i t. p. Ileż setek rąk dziennie dotknęło tych przedmiotów. Iluż ludzi chorych na gruźlicę przytka rękę do ust podczas kaszlu, a potem tą ręką dotyka rozmaitych przedmiotów, o które potem opiera się nasza ręka.

To też jedynym środkiem zapobiegawczym w takich wypadkach jest noszenie rękawiczek. Przy wyborze ich nie należy się kierować zbyt często nakazami mody. Rękawiczki nie powinny ręki uciskać. Utrudnia to bowiem krążenie krwi, co odbija się fatalnie na zdrowiu ręki. Występują zaczerwienienia, które mogą pozostać stale, skłonność do przeziębień. Szczególnie niepraktyczne są w zimie rękawiczki skórzane, o ile nie są wyłożone sukniem lub futerkiem.

Podczas podróży winno się mieć przy sobie parę starych rękawiczek, które aż do ukończenia podróży należy mieć na rękach. Zyskuje się na tem potrójnie: ręce są czyste, zabezpieczone od zarażenia się, nakoniec zaoszczędza się nowe rękawiczki, które po ukończeniu podróży zastąpią stare.

Oczywiście noszenie rękawiczek nie zwalnia od czystego mycia rąk zwłaszcza przed jedzeniem i na noc przed snem.

R. Szajer.

Kalendarz w zegarku.

Bardzo często zachodzi potrzeba stwierdzenia, w jaki dzień tygodnia wypada data miesiąca, np. 12 kwietnia. Aby to stwierdzić musimy mieć pod ręką kalendarz i przewróciwszy szereg kart wyszukać odpowiednią datę, przy której znajdziemy nazwę dnia, w tym wypadku niedzielę.

Ten sam wynik można osiągnąć o wiele łatwiej i bez kalendarza. Na tarczy zegarka, obejmującej 12 godzin, a więc odpowiadających 12 miesiącom, wypisujemy pewne cyfry, stałe dla każdego miesiąca. Cyfry te są kluczem do naszych obliczeń. Godzina pierwsza odpowiada pierwszemu miesiącowi roku, tj. styczniowi, druga lutemu i t. d.

Stałe cyfry są następujące: dla stycznia i października 2, luty, marzec, listopad 5, kwiecień i lipiec 1, maj 3, sierpień 4, czerwiec 6, wrzesień i grudzień 0.

Przy dalszych obliczeniach poniedziałek idzie jako pierwszy dzień, wtorek drugi, niedziela jako zero.

Pragnąc teraz dowiedzieć się w jaki dzień tygodnia wypada 12 kwietnia, dodajemy do tej daty 12 stałą cyfrę dla kwietnia, to jest 1, otrzymujemy wówczas 13. Te liczbę dzielimy przez 7 (ilość dni tygodnia). 7 mieści się w 13 -- 1 raz i pozostało 6. Ta reszta jest porządkowym dniem tygodnia czyli szóstym. Ponieważ przyjęliśmy poniedziałek, jako pierwszy, to szósty dzień jest sobotą. Po sprawdzeniu w kalendarzu przekonujemy się, że obliczenie jest dokładne. Podobnie jeśli chcemy obli-

czyć, w który dzień wypadnie wilja, a więc 24 grudnia, dodajemy do 24 stałą cyfrę dla grudnia, to jest 0, otrzymujemy 24. Podzieliwszy ją przez 7, otrzymujemy 3 (3 razy 7 jest 21) i 3 reszty. Ta reszta wskazuje, że 24 grudnia jest trzecim dniem tygodnia, a więc środą. Jeżeli przy dzieleniu otrzymamy jako resztę zero, to dzień poszukiwany jest niedzielą. Jeżeli data miesiąca po dodaniu stałej liczby, daje cyfrę mniejszą od 7, wówczas dzielenie jest zbyteczne i tę cyfrę przyjmujemy od razu jako resztę.

Owe stałe cyfry można zanotować i w notesie lub gdzieindziej. Umieszczenie ich na tarczy zegarka kieszonkowego daje tę dogodność, że zawsze ma się je pod ręką.

Przod. Kalus.

Dobre rady dla funkcjonariuszy policji.

I.

Nie zapominaj nigdy to małe słowo „proszę“, ani w służbie, ani poza służbą, ani na posterunku, ani na patroli. Dużo się mówi o sposobie ulżenia nam naszej ciężkiej służby. *Proszę* się posługiwać tylko tem małym słówkiem. Jest ono małe, ale ma wielki wpływ na publiczność i współpracowników. Tem słowem otwierają się drzwi i serca.

II.

Zamykaj stale twoją szafę i nie wstępuj do obcych pokoi nigdy sam, gdy w nich niema nikogo i tak oszczędzisz kolegom i sobie dużo nieprzyjemnych sytuacji.

III.

W celu usunięcia szorstkiej, popękanej skóry w wypadkach, gdy wszelkie pomadki nie pomagają, poleca się natarcie skóry (twarzy i rąk) rozpuszczonym, czystym, niesolonym tłuszczem wieprzowym.

Już po dwukrotnem zastosowaniu zostaje skóra gładka i czysta i w ten sposób zostaje ochroniona przed różnemi wpływami atmosferycznemi.

IV.

Opanuj twój głos! Nie odpowiadaj rozgoryczonemu, który do ciebie podniesionym głosem się odnosi, tak samo podniesionym głosem; przez to jego tylko więcej rozdrażnisz.

V.

Po przeniesieniu się na inne miejsce służbowe jest ważnem wiedzieć, gdzie się najbliższy przyrząd alarmowy na wypadek pożaru i najbliższy lekarz znajduje. Przy zachodzących wypadkach zaoszczędzisz sobie przez to dużo drogiego czasu.

Kalendarz targów i jarmarków na rok 1931.

Skrót: ko — konie, b — bydło, św — świnie, koz — kozy, ow — owce, kr — kramarski, og — ogólny (t. j. kramarski i na bydło).

Katowice: 17 lutego, 17 kwietnia, 16 czerwca, 18 sierpnia, 20 października, 15 grudnia ko. b. św. ow. koz. — Targi tygodniowe w poniedziałki, czwartki i soboty.

Mysłowice: 18 marca, 9 grudnia kr. — Targi tygodniowe we wtorki i piątki.

Król. Huta: 5 lutego ko. b., 18 marca kr. b. ko., 30 kwietnia ko. b., 11 czerwca ko. b. 7 lipca kr. ko. b., 20 sierpnia ko. b., 15 paźdz. ko. b., 17 grudnia kr. b. ko. — Targi tygodniowe we środy i soboty.

Lubliniec: 13 stycznia, 3 lutego ko. b., 3 marca kr. ko. b., 7 kwietnia, 5 maja, 2 czerwca, 7 lipca, 11 sierpnia ko. b., 1 września b. ko. kr., 6 października ko. b., 3 listopada b. ko. kr., 1 grudnia ko. b. — Targi tygodniowe w każdą środę.

Woźniki: 2 marca, 8 czerwca, 12 października, 21 grudnia kr.

Rybnik: 20 stycznia, 10 lutego, 10 marca, 21 kwietnia, 12 maja, 9 czerwca, 14 lipca, 11 sierpnia, 8 września, 13 października, 10 listopada, 15 grudnia ko. b. — Targi tygodniowe w każdą środę.

Wodzisław: 13 stycznia, 3 lutego, 3 marca, 7 kwietnia ko. b., 8 kwietnia kr., 5 maja, 2 czerwca, 7 lipca, 4 sierpnia, 1 września, 6 października, 3 listopada, 4 listopada kr., 1 grudnia ko. b. Targi tygodniowe w poniedziałki i czwartki.

Żory: 21 stycznia, 18 lutego ko. b., 19 lutego kr., 18 marca, 8 kwietnia, 20 maja, 17 czerwca, 23 września ko. b., 24 września kr., 21 października, 18 listopada, 16 grudnia b. ko. — Targi tygodniowe w każdy wtorek.

Pszczyna: 14 stycznia, 4 lutego, 4 marca, 15 kwietnia ko. b., 16 kwietnia kr., 6 maja, 10 czerwca, 8 lipca ko. b., 9 lipca kr., 5 sierpnia, 9 września, 7 października ko. b., 8 października kr., 4 listopada, 9 grudnia ko. b. — Targi tygodniowe we wtorki i piątki.

Mikołów: 7 stycznia, 11 lutego, 11 marca, 22 kwietnia ko. b. koz., 23 kwietnia kr., 13 maja, 3 czerwca, 1 lipca ko. b. koz., 2 lipca kr., 12 sierpnia, 2 września, 1 października kr., 14 października ko. b. koz., 11 listopada, 2 grudnia ko. b. koz. — Targi tygodniowe w poniedziałki i piątki.

Stary Bieruń: 28 stycznia, 18 marca b., 1 kwietnia b. kr., 20 maja, 17 czerwca b., 5 sierpnia b. kr., 16 września b., 7 października b. kr., 2 grudnia b.

Tarn. Góry: 20 stycznia, 25 lutego, 25 marca, 29 kwietnia, 27 maja, 24 czerwca, 22 sierpnia, 16 września, 28 października, 25 listopada, 9 grudnia ko. b. — Targi tygodniowe we czwartki.

Szarlej: 4 lutego, 6 czerwca, 5 sierpnia, 4 listopada b. ko. — Targi tagodniowe w poniedziałki i czwartki.

Bielsko: 2 marca, 6 lipca, 21 września, 7 grudnia ko. — Targi tygodniowe w środy i soboty.

Strumień: 7 stycznia, 11 marca, 13 maja, 1 lipca, 2 września, 4 listopada ko. b. kr.

Dziedzice: 2 października b. ko. kr. — Targi tygodniowe we wtorki i piątki.

Cieszyn: 1. targi na konie i bydło rogate w pierwszy i trzeci poniedziałek każdego miesiąca — jeżeli święto, to w dzień następny, 2. targi na trzodę chlewną w każdą sobotę — jeżeli święto, to w dzień poprzedni, 3. targi tygodniowe w każdą środę i sobotę — jeżeli święto, to w obu wypadkach w dzień przedtem. — Jarmarków niema.

Skoczów: 1. targi na konie i bydło rogate w drugi i czwarty poniedziałek każdego miesiąca — o ile święto, to w dzień następny, 2. targi na trzodę chlewną w każdy czwartek, jeżeli przypada święto — w dzień poprzedni, 3. targi tygodniowe w każdy czwartek, jeżeli przypada święto — w dzień poprzedni. — Jarmarków niema.

Ustroń: 1. targi na wszystkie gatunki bydła, t. j. konie, bydło rogate, trzodę chlewną, owce i kozy w pierwszą środę każdego miesiąca — jeżeli przypada święto, to w następną środę, 2. targi tygodniowe w każdy poniedziałek — jeżeli święto, to w dzień nast. — Jarmarków niema.

Wisła: 1. targi na wszystkie gatunki bydła: a) w

pierwszą środę po 24 kwietnia, b) w pierwszą środę w lipcu, c) w pierwszą środę po 15 października. — Jeżeli przypada święto, to targi odbywają się w następną środę, 2. jarmarki odbywają się w powyższe dni targowe, 3. targi tygodniowe w każdą środę — jeżeli święto, to w dzień poprzedni.

Istebna: 1. targi na wszystkie gatunki zwierząt domowych w pierwszy czwartek każdego miesiąca — jeżeli przypada święto, to targ odbywa się w dzień następny, 2. jarmarki odbywają się w powyższe dni targowe, 3. targów tygodniowych niema.

Małe Kończyce: targi na wszystkie gatunki bydła i drób w drugi piątek każdego miesiąca — jeżeli święto, to w następny piątek. — Jarmarków i targów tygodniowych niema.

Wyciąg z Dz. U. Śl. nr. 12 z dn. 7 VIII 1930.

Rozporządzenie

Wojewody Śląskiego z dnia 9 lipca 1930 r. w sprawie zmiany czasów ochronnych ustalonych obowiązującymi ustawami łowieckimi dla poszczególnych gatunków zwierzyny łownej.

§ 1.

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 43, poz. 212) w porozumieniu z Radą Wojewódzką ustalam czasy ochronne dla niektórych gatunków zwierzyny łownej na przeciąg jednego roku a mianowicie:

1. dla jeleni i danieli (byków) od 1. XI. — 31. VIII.
2. dla łań i cieląt, jeleni i danieli — cały rok.
3. dla rogaczy (koźlów, sarniuków) i nieprawidłowych widłaków i śpiczaków od 1. XI. — 31. V.
4. dla sarn, (kóz, siut) koźląt, śpiczaków i widłaków — cały rok.

5. dla zajęcy od 15. I. — 15. X.
6. dla samic głuszców, cietrzewi i bażantów — cały rok.
7. dla kogutów głuszców od 1. V. — 31. III.
8. dla kogutów cietrzewi od 1. VI. — 15. VIII.
9. dla kogutów bażantów od 1. II. — 15. X.
10. dla jarząbków — cały rok.
11. dla kuropatw od 1. XI. — 15. IX.
12. dla kaczek od 1. XII. — 10. VII.

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje do dnia 2 czerwca 1931 r.

Taryfa pocztowo-telegraficzna.

Rodzaj przesyłki	Obrót wewnętrzny i z W. M. Gdańskiem		Obrót zagraniczny	
	Waga, wymiar i inne warunki	gr	Waga, wymiar i inne warunki	gr
KARTKI POCZ- TOWE	Pojedyncze Z odpowiedzią Wymiary: największe 15×10,5 najmniejsze 10×7 cm	15 30	Pojedyncze, lub za każdą część kartki z opłaconą od- powiedzią do Austrii, Czechosłowacji, Rumunji i Węgier. Wymiary jak w obrocie wew- nętrznym.	30 25
LISTY a) prywatne b) urzędowe	Do wagi 20 g Ponad 20 g do 250 g Ponad 250 g do 500 g Listy urzędowe do wagi 250 g, jak za listy prywatne, ponad 250 g do 2000 g.	25 50 80 70	Do wagi 20 g za każde dalsze 20 g Do Austrii, Czechosłowacji, Rumunji i Węgier do wagi 20 g za każde dalsze 20 g	50 30 40 30

	Wymiary w każdym z trzech kierunków najwyżej 45 cm; rulony: 75 cm długości i 10 cm średnicy.		Najwyższa dopuszczalna wa- ga 2 kg. Wymiary jak w obrocie wew- nętrznym.	
DRUKI	Do wagi 25 g Ponad 25 g do 50 g " 50 " " 100 " " 100 " " 250 " " 250 " " 500 " " 500 " " 1000 " " 1000 " " 2000 " Tylko pojedynczo wysłane tomy Druki urzędowe do 250 g jak za druki prywatne Ponad 250 g do 2000 g Wymiary jak dla listów.	5 10 15 25 50 60 70 40	Za każde 05 g Najwyższa waga 2 kg. Waga pojedynczo wysłanych to- mów może wynosić 3 kg. Wymiary jak dla listów.	10
	Druki bezadresowe do wa- gi 50 g	5	Tylko w obrocie wewnętr- nym.	

Rodzaj przesyłki	Obrót wewnętrzny i z W. M. Gdańskiem		Obrót zagraniczny	
	Waga, wymiar i inne warunki	gr	Waga, wymiar i inne warunki	gr
PRÓBKİ TO- WARÓW	Do wagi 250 g Ponad 250 g do 500 g Wymiary: 45×20×10 cm. Rulony: 45×15 cm.	25 50	Za każde 50 g Najmniej jednak Najwyższa waga 500 g Wymiary jak w obrocie wew- nętrznym.	10 20
PAPIERY HAN- DLOWE	Do wagi 250 g Ponad 250 g do 500 g Ponad 500 g do 1000 g Wymiary jak dla listów.	25 50 60	Za każde 50 gr Najmniej jednak Najwyższa waga 2 kg. Wymiary jak dla listów.	10 50
PRZESYŁKI MIESZANE (Druki i próbki towarów, pa- piery handlo- we).	Do wagi 250 g Ponad 250 g do 500 g Ponad 500 g do 1000 g Waga i wymiary poszczegól- nych części składowych przesyłki nie mogą prze-	25 50 60	Za każde 50 gr Najmniej jednak jeśli przesyłka składa się z druku i próbki towarów. W innych wypadkach naj- mniej	10 20 50

	kraczać norm, przepisanych dla każdej z tych części.		Najwyższa waga 2 kg. Warunki jak w obrocie wew- nętrznym.	
PRZEKAZY	UWAGA: Z W. M. Gdań- skiem obrotu przekazowego nie ma ~).		1. Do Kanady, St. Zjednoczo- nych, Wielkiej Brytanji	
	Do 10 zł	15	Za każde 100 zł	100
	Ponad 10 „ 25 „	30		
	„ 25 „ 50 „	45		
	„ 50 „ 100 „	65	2. Do innych krajów, z któ- remi wprowadzono obrót przekazowy	
	„ 100 „ 250 „	90		
	„ 250 „ 500 „	130		
	„ 500 „ 750 „	175	Do 100 zł	80
	„ 750 „ 1000 „	215		
	Za przekazy telegraficzne oprócz należności powyż- szych — należytość mani- pulacyjna za sporządzenie telegramu przekazowego	20	Za każde dalsze 100 zł	50

*) Istnieje obrót przekazowy z portem gdańskim za pośrednictwem polskiego urzędu pocztowego Gdańsk 1. Opłaty pocztowe jak w kraju.

Rodzaj przesyłki	Obrót wewnętrzny i z W. M. Gdańskiem		Obrót zagraniczny	
	Waga, wymiar i inne warunki	gr	Waga, wymiar i inne warunki	gr
	należytość za telegram i należytość za pospieszne doręczenie, o ile nie chodzi o przekazy adresowane poście-restante, lub do zamiejscowego okręgu doręczeń.			
NALEŻYTOŚCI DODATKOWE	1. Polecenie przesyłki pocztą	50	1. Polecenie przesyłki pocztą	60
	2. Zwrotne poświadczenie od odbioru, żądane przy nadaniu	50	2. Zwrotne poświadczenie odbioru, żądane przy nadaniu	60
	3. Żądane po nadaniu	100	3. Żądane po nadaniu	120
	4. Zwrotne poświadczenie wypłaty, żądane przy nadaniu	50	4. Zwrotne poświadczenie wypłaty, żądane przy nadaniu	60
	5. Żądane po nadaniu	100	5. Żądane po nadaniu	120

	6. Należytość manipulacyjna przy nadaniu przesyłki za pobraniem lub zleceniem	50	7. Za pospieszne doręczenie przesyłki (express) za listy za paczki 80 cm.	100
	7. Doręczenie pospieszne przesyłek listowych oraz dokumentów oddawczych na nadeszłe listy wartościowe, przekazy i paczki	80	8. Reklamacja przesyłki pocztowej	100
	8. Reklamacja przesyłki pocztowej	50		
TELEGRAMY	a) miejscowe i zamiejscowe zwykle — opłata od wyrazu	15	Opłaty różne (zależnie od kraju przeznaczenia i od drogi) oznaczone szczegółowo w zagranicznej taryfie telegraficznej.	
	a ponadto opłata zasadnicza od każdego telegramu	30		
	b) pilne — opłata od wyrazu	45		
	a ponadto opłata zasadnicza od każdego telegramu	50		

Paczki*)	S t r e f a			
Waga	1	2	3	4
	gr	gr	gr	gr
do wagi 1 kg	60	80	100	120
ponad 1 kg do 3 kg	80	120	160	200
" 3 " " 5 "	120	180	240	300
" 5 " " 10 "	180	260	400	600
" 10 " " 15 "	250	400	600	800
" 15 " " 20 "	350	600	800	1000

W obrocie wzajemnym między Polską a polskim urzędem pocztowym w Gdańsku pobiera się:

Za paczki do wagi 1 kg 100 gr
ponad 1 " do 5 kg 200 gr
" 5 " " 10 " 300 "
" 10 " " 15 " 500 "
" 15 " " 20 " 600 "

Za paczki ochronne opłata od wagi 50 proc. wyższa.

Za paczki wartościowe — oprócz opłaty od wagi — należność asekuracyjna za każde 100 zł podanej wartości lub ich części 10 gr — I należytość manipulacyjna do 100 zł wartości 20 gr — ponad 100 zł podanej wartości 40 gr.

Wartość podana nie może przekraczać przy paczkach prywatnych 10.000 zł.

Oprócz opłat wyszczególnionych w taryfie pobiera się ponadto za każdą paczkę w obrocie wewnętrznym opłatę dodatkową 10 gr.

Opłaty i warunki przyjęcia różne (zależnie od kraju przeznaczenia i od drogi przewozu) oznaczone szczegółowo w zagranicznej taryfie paczkowej.

Opłaty te są ustalone w centymach i frankach złotych i przelicza się je na złote.

*) W obrocie z W. M. Gdańskiem obowiązuje taryfa zagraniczna.

Z działalności „Samopomocy“ Policji Województwa Śląskiego.

W uzupełnieniu i dalszym ciągu opisu działalności „Samopomocy“ w kalendarzu policyjnym na rok 1929 na str. 289 a zwłaszcza wyniku uzyskanych funduszków na budowę domu im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimiu, pozwolę sobie na tem miejscu omówić dalszy przebieg powyższej akcji, oraz samej budowy tego domu, przyczem obecnie mogę przedstawić sprawę popartą cyframi.

Akcję wybudowania domu w Nierodzimiu przeprowadzono pod hasłem upamiętnienia X-lecia Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

Na skutek apelu Zarządu „Samopomocy“ do ogółu policjantów uzyskana została pożyczka subskrybowana przez wszystkich funkcjonariuszów Policji Województwa Śląskiego, wynosząca kwotę 90.000 zł. Subwencji rządowej otrzymała „Samopomoc“ na cel powyższy zł 40.000, czyli razem zł 130.000.

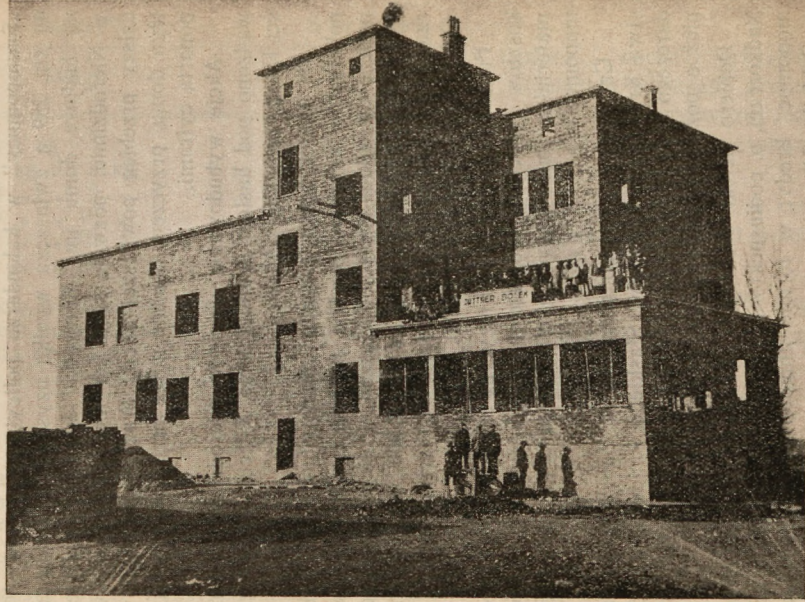
Fundusze te nie wystarczyłyby nawet na pokrycie kosztów robocizny projektowanego domu, bez dostawy materiałów budowlanych, które dostarczyć miała „Samopomoc“.

Czynione starania o pożyczkę w Banku Gospodarstwa Krajowego z tak zw. Śląskiego Funduszu Gospodarczego oraz o pożyczkę z innych instytucyj, jak również o pożyczkę rządową nie dały rezultatu.

Dopiero dzięki osobistym staraniom Prezesa Rady Nadzorczej, p. podinspektora Jeziorskiego, uzyskała „Samopomoc“ kredyt w formie długoterminowej pożyczki z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Król. Hucie w sumie 100.000 zł.

W ten sposób zebrane fundusze wynosiły razem 230.000 zł, czyli sumę, potrzebną na pokrycie faktycz-

nych kosztów budowy łącznie z koniecznie potrzebnym skromnym urządzeniem.

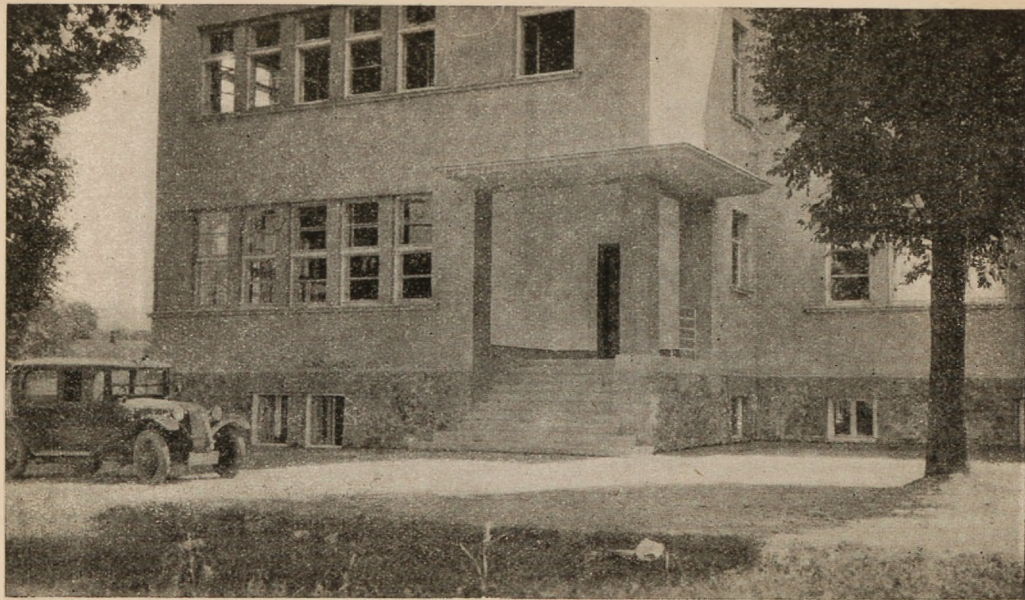

Dom Zdrowia w Nierodzimiu. Stan budowy w listopadzie 1929 r.

Budowę domu rozpoczęto w sierpniu 1929 r., a ukończono w czerwcu 1930 r. i na podstawie orzeczenia Ko-

Dom Policjanta w Nierodzimiu. Widok od strony ogrodu.

Dom Policjanta w Nierodzimiu. Główne wejście.

misji Kollaudacyjnej budynek został w dniu 7 lipca 1930 roku przez Zarząd odebrany.

W związku z wybudowaniem domu wyłoniła się sprawa przeprowadzenia do tegoż domu od jednej z najbliższych gmin przewodów prądu elektrycznego. — Sprawa ta była przedmiotem dłuższych pertraktacyj, które jednakże nie doszły do skutku ze względu na niekorzystne warunki, które stawiano w żądaniu częściowego pokrycia kosztów powstałych przy zaprowadzaniu przewodów do transformatora odnośnych gmin.

Starania Zarządu w Elektrowni cieszyńskiej o ustawienie własnego transformatora w odległości jak najmniejszej od nowowybudowanego domu odniosły skutek korzystniejszy dla „Samopomocy“, tak, że „Samopomoc“ uniezależni się pod tym względem od sąsiednich gmin a nawet gmina Nierodzim i Harbutowice będą zależne od transformatora „Samopomocy“, przyczem muszą partycypować w kosztach.

Wartość budynku oblicza Zarząd wg. kosztów własnych na sumę okragłą zł 200.000, zaś wartość ta według obliczenia przez rzeczoznawcę wynosi 4910 m³ po zł 45 — równa się 220 000 zł. Budynek jest wykonany według najnowszych wymogów techniki, na podstawie projektu dypl. inż. Witolda Eysmonta, zawiera 30 ubikacyj, mogących pomieścić 55—60 łóżek — dwupiętrowy.

Do budowy tej dostarczyła „Samopomoc“: 959 m³ piasku i żwiru, 72.000 kg wapna, 262.350 sztuk cegieł, 13.000 kg żelaza i 132.000 kg cementu, a resztę materiału zgodnie z umową dostarczył budowniczy.

Ponieważ koszta budowy pokryte zostały z fundusów uzyskanych tylko częściowo ze Skarbu Śląskiego, jak to wynika z powyższego, a zostały wypożyczone na sumę złotych 190.000 — pozostaje zatem dla Zarządu „Samopomocy“ dalsza skrupulatna praca, aby wywiązać się z obowiązków spłat pożyczek wedle ustalonych

terminów i to bez uszczerbku dla funkcjonarjuszów — członków Samopomocy i ich rodzin pod względem pokrywania świadczeń zagwarantowanych regulaminami i statutem „Samopomocy“.

Hasłu upamiętnienia X-lecia przywrócenia Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej w postaci własnego domu dla celów humanitarnych, jako trwałego pomnika Naszej Niepodległości, stało się zadość.

(—) *Kłoske Ludwik*,
nadkomisarz, Prezes Zarządu „Samopomocy“.

Protokół

z Walnego Zgromadzenia Samopomocy Policji Woj. Śl. w Katowicach z dnia 2 marca 1930 r. odbytego w Komendzie Szkoły Policji Woj. Śląskiego w Katowicach przy ul. Bartosza Głowackiego.

Walne Zgromadzenie zwołano należycie według przepisu art. 30 statutu Samopomocy Policji Wojew. Śląskiego. Ze względu na niestawienie się na wyznaczoną godzinę 12-tą określonej statutem ilości członków zebranie odroczone do godz. 13-tej.

Obecni na posiedzeniu oprócz Prezydjum Rady Nadzorczej i Zarządu, następujący członkowie:

Podinspektor Jeziorski Józef, podinspektor Starzyk, st. przod. Berych Franciszek, podkom. Szewczyk Józef, st. przod. Chrystoph Augustyn, st. przod. Haśnik Jan, st. przod. Herman Henryk, st. przod. Niedziela Szczepan, st. przod. Pikos Piotr, st. przod. Rajwa Alojzy, st. przod. Rzyman Franciszek, przod. Buchalik Robert, przod. Holewa Józef, st. post. Guzy Stefan, st. post. Pauch Stanisław, post. Grabiński Edward, post. Woźnikowski Aleksander, przod. Walke Adam, st. post. Markowski Wac-

law, st. przod. Kubica Paweł, st. przod. Macoszek Józef, przod. Bieniek Wincenty, st. post. Muras Franciszek, st. post. Rzepka Teofil, przod. Kopiec Jan, komisarz Zientek Paweł, asp. Cyroń Emil, st. przod. Fojt Franciszek, st. post. Farnik Karol, st. post. Skorupa Rajmund, st. przod. Mainka Ignacy, st. przod. Pilich Józef, przod. Śliwka Ludwik, st. przod. Pilch Andrzej, asp. Włosok Karol, st. przod. Piątek Ludwik, st. przod. Kołodziejczyk Filip, st. przod. Simka Franciszek, przod. Sosna Jan, przod. Walus Stanisław, st. przod. Przeczek Józef, st. przod. Stefek Paweł, przod. Mansfeld Paweł, przod. Turoń Paweł, st. post. Greinert Wiktor, st. przod. Ptok Paweł, przod. Kłoz Jan.

Posiedzenie zagał Prezes Rady Nadzorczej podinsp. Jeziorski Józef, witając obecnych, Pana Głównego Komendanta Policji Woj. Śl. insp. Żółtaszka, panów oficerów i wszystkich podoficerów, życząc pomyślnych obrad według porządku, jak następuje:

1. Odczytanie protokołu z ostatniego posiedzenia,
2. Zatwierdzenie bilansu za rok sprawozdawczy 1929,
3. Zmiana § 3 pktu 4 regulaminu Kasy Pośmiertnej, dotyczącego zapomóg małżeńskich,
4. Zmiana art. 5, 15, 19, 30 i 41 statutu Samopomocy,
5. Wybór $\frac{1}{4}$ części nowych członków i zastępców Rady Nadzorczej,
6. Wylosowanie pożyczki wewnętrznej,
7. Wolne wnioski.

Prezes Rady Nadzorczej udzielił głosu p. Głównemu Komendantowi, insp. Żółtaszkowi.

Pan Główny Komendant streszczając działalność Samopomocy, zobrazował korzyści na cele zdrowotności, jak: wypłacanie kosztów leczenia, koszta za lekarstwa, czyli, że jest to ubezpieczenie w razie potrzeby i udzielenie pomocy przez innych funkcjonariuszy, co jest za-

sadą nietylko w Policji, ale również w innych instytucjach, czyli jest to wzajemna pomoc. Ilość członków i poczucie solidarności zyskuje coraz to więcej zwolenników. Są tacy, co nie należą do Samopomocy, lecz jest ich bardzo mało.

Samopomoc rozwija się pomyślnie, majątek wzrasta i tem samem podnosi się zaufanie Policji Państwowej i Pana Wojewody, w dowód czego przychodzą z pomocą w każdej potrzebie. Osiągnięty kapitał i majątek należy utrzymać, co zależy jedynie od waszych uchwał i nadania dobrego kierunku Samopomocy.

Działalność Samopomocy należy dobrze zrozumieć i nie szerzyć zamętu, albowiem nie licuje to z powagą Policji. Pan Główny Komendant dziękując Prezesowi Rady Nadzorczej, Prezesowi Zarządu oraz całemu Zarządowi ze względu na pracę bezinteresowną dla dobra wspólnego, życzy owocne obrady, oraz żegna Walne Zgromadzenie z tem, że prace dziś zapoczątkowane i uchwalone okażą się na przyszłość.

Do punktu 1-go.

Protokół Walnego Zgromadzenia Samopomocy odczytał st. przod. Szajer.

Podinspektor Jeziorski zapoznał zebranych z budową domu imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimiu, określił wydatki dotychczasowe i przewidziane na przyszłość do czasu ukończenia budowy z tem, że pożyczki nie zaciągnięto w Banku Gospodarstwa Krajowego a zaciągnięto takową w wysokości 100 tysięcy złotych z Zakładu Ubezpieczeń w Królewskiej Hucie i zabezpieczono na nieruchomościach w Zakopanem.

Do punktu 2-go.

Buchalter Gortat odczytał bilans za rok sprawozdawczy 1929 oraz rachunek strat i zysków. Prezes Rady nadzorczej podinsp. Jeziorski wyjaśnia znaczenie poszczególnych pozycji strat i zysków.

St. przod. Rzyman zapytuje się, w jaki sposób oblicza się opał w Zakopanem, albowiem jak mu wiadomo, funkcjonariusze płacą po 50 gr za opał, a pomimo tego figuruje w bilansie kwota 3.905 złotych i 64 grosze.

Buchalter Gortat wyjaśnia, że wkładki 50 groszy od funkcjonariuszy są przychodowane w składkach utrzymania, o ile płaci funkcjonariusz, a kwota 3905 zł 64 gr jest wydatkowana za opał na opalenie kuchni, jadalni, świetlicy, sali bilardowej i wszelkich pokoiów zajmowanych przez gości.

Podinsp. Jeziorski stawia wniosek, by oddać pod głosowanie, czy należy na przyszłość opał rozбивać na części, tj. w rozchodach i dochodach, czyli pozostawić obecną praktykę. Walne Zgromadzenie uchwaliło jednogłośnie, by pozostawić tak jak było, a nie rozбивać opalenia na wydatki i dochody.

Bilans za rok 1929 zatwierdzono jednogłośnie i to w stanie czynnym zł 434 328,76, w stanie biernym zł 209 145,09, czyli w stanie majątkowym zł 225 183,67.

Również jednogłośnie zatwierdzono rachunek strat i zysków za rok sprawozdawczy 1929 i to w dochodach zł 218 528,26, a w rozchodach zł 185 531,61, nadwyżkę dochodów za rok sprawozdawczy w kwocie zł 32 996,65 przekazano na rok następny z tem, że na wniosek Rady Nadzorczej uchwalono wypłacić kwotę zł 2500 remunera-cji dla referentów powiatowych oraz pracowników „Samopomocy” według rozdzielnika uchwalonego przez Radę Nadzorczą.

Na fundusz dyspozycyjny przyznano zł 500.

Na wydatki nadzwyczajne w czasie objęcia domu w Nierodzimiu zł 1000, wreszcie na umorzenie konta dłużników wątpliwych zł 206,30, czyli razem zł 4206,30 i kwotę tę polecono wstawić do wydatków w roku następnym.

Do punktu 3-go.

Buchalter Gortat referuje sprawę zmiany regulaminu Kasy Pośmiertnej i Wzajemnej Pomocy i to z powodu zaległych wypłat 207 zapomóg małżeńskich i stawia w imieniu Zarządu i Rady Nadzorczej następujący wniosek:

Walne Zgromadzenie zmieni § 3, punkt 4, ust. 2 regulaminu Kasy Pośmiertnej, skreśleniem słowa „kawaler“.

Regulamin powyższy miałby zatem następujące brzmienie: Przy każdym wypadku zawarcia związku małżeńskiego jednorazowo 25 groszy. Każdy członek Samopomocy dodatkowo płaci na rzecz swych kolegów zawierających związek małżeński aż do wyrównania zaległych wniosków, których stan podawany pod awizo w rozkazach Głównej Komendy, dodatkowo 2 zł do maksymalnej wysokości 4-ch zł co miesiąc za zgodą Głównej Komendy na potrącenie tejże składki i samo zawarcie związku małżeńskiego.

Wniosek uzasadnia się tem, że niema innego wyjścia, jak tylko podwyższyć składkę do 4-ch złotych również od żonatych, ponieważ z praktyki dotychczasowej wynika, że wypadki zgonów żon równają się 75 proc. w stosunku do wypadków zgonów samych funkcjonarjuszów.

W wypadkach zgonów żon, najczęściej funkcjonarjusze — wdowcy zawierają ponowne związki małżeńskie i to ze względu na pozostałe osierocone dzieci.

Ponieważ dotychczas kawalerowie płacili po 4 zł, zatem ci mają słuszną pretensję do otrzymania zapomogi na wypadek zawartego związku małżeńskiego, gdyby całkowicie skreślić i to z dniem uchwały obecnego Walnego Zgromadzenia regulamin zapomóg małżeńskich to i tak pozostałoby do zlikwidowania 207 zapomóg z okresu dotychczasowego i liczbę tę, przy obowiązującej wkładce 2 zł od żonatych, nie możnaby wyrównać, za-

łącznie od wypadków zgonów — przypuszczalnie w ciągu lat 3-ch.

Stwierdzono dotychczasowe wypłaty zapomóg z Kasy Pośmiertnej i Wzajemnej Pomocy:

1927 r.	zapomóg pośmiertnych	za 9 funkcjon.	zł 9 000.—
1928 r.	„	za 15 „	zł 15.000.—
1929 r.	„	za 10 „	zł 10.000.—

Razem zapom. pośmiertnych za 34 funkcjon. zł 34.000.—

za 4 żon zł 2000.—

za 12 „ zł 6000.—

za 8 „ zł 4000.—

za 24 żon zł 12000.—

1927 r.	zapomóg małżeńskich	81 zł	40.500.—
1928 r.	„	79 zł	39.500.—
1929 r.	„	98 zł	49.000.—

Razem zapomóg małżeńskich 258 zł 129.000.—

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia otwarł dyskusję nad sprawą powyższą.

St. przod. Niedziela wywodzi, że projekt Zarządu jest niesłuszny, albowiem starsi funkcjonariusze przechodzą na emeryturę, umierają i nie otrzymują wkładek, a nowoprzyjęci funkcjonariusze będą z tego korzystać, dlatego proponuje obniżenie kwoty dla kawalerów.

Podinspektor Jeziorski naprowadza, że art. 5 statutu będzie zmieniony przez dodanie, że i emeryci mogą być członkami, dlatego nie może być mowy o uszczupleniu starszych funkcjonariuszów, jak naprowadza st. przod. Niedziela.

Komisarz Zientek, jako przedstawiciel Miej. Komendy Policji w Król. Hucie, stawia wniosek, by oddać całą sprawę Komisji do przeglądu, albowiem obawia się, że funkcjonariusze będą z tego niezadowoleni.

Podinspektor Jeziorski proponuje załatwić sprawę w drodze plebiscytu.

St. przod. Chrystoph stawia wniosek na wyrównanie zaległych zapomóg w sposób proponowany przez Zarząd albowiem, o ileby zapomogi małżeńskie skreślono, to musiano by zaraz również wypłacić wszystkie zaległe zapomogi funkcjonariuszom, którzy otrzymali do dziś dnia zezwolenia na zawarcie związku małżeńskiego i związek małżeński zawarli — stanowiłoby to ruinę dla Samopomocy.

St. post. Rzepka stawia wniosek, by pozostawiono zapomogi, lecz należy je wypłacać ratami po 200 i 300 zł nie naraz, a fundusz ten zasilić przez oprocentowanie się 1% wszystkich funkcjonariuszów, będących na kursach a otrzymujących diety.

Post. Grabiński nadmienia, że co do samych kawalerów to niema obawy, albowiem nowoprzyjęci funkcjonariusze muszą podpisywać deklaracje, że w przeciągu 5 lat nie wolno im zawierać związku małżeńskiego.

St. przod. Rajwa przychyliła się do wniosku Zarządu Samopomocy i stawia wniosek na zmianę statutu, by naprawić ostatecznie zło.

Prezes Rady Nadzorczej poddaje pod głosowanie wniosek Zarządu, wniosek komisarza Zientka i wniosek co do zarządzenia plebiscytu.

Ze względu, że wszystkie 3 wnioski stawione pod głosowanie upadły większością głosów, np. 1-szy wniosek 18 przeciw 24, 2-gi wniosek 14 przeciw 28 i 3-ci wniosek 1 przeciw 40 — Prezes Rady Nadzorczej otwiera dalszą dyskusję nad daną sprawą.

Nadkomisarz Kloske zwraca się z apelem do wszystkich członków Walnego Zgromadzenia, aby sprawę wyjaśnili na powiatach, albowiem dodatkowa składka w wysokości 2-ch zł po myśli zmiany statutu jest to jedyny sposób do wyrównania zaległych zapomóg małżeńskich.

Następnie wyjaśnia, że § 10 regulaminu Kasy Pośmiertnej i Wzajemnej Pomocy określa jak następuje:

funkcjonariuszowi Policji Województwa Śląskiego, który wystąpił lub przestał być członkiem „Samopomocy“, wypłaca Samopomoc z tytułu należenia do Kasy Pośmiertnej i Wzajemnej Pomocy jednorazową wkładkę i wszystkie wkładki wpłacone na zasadzie § 3 za każdy wypadek § 2, czyli, że pieniądze włożone stanowią depozyt i te pieniądze będą wypłacone w czasie zwolnienia.

Co do wniosku st. post. Rzepki wyjaśnia, że przeprowadzenie takiego wniosku jest niemożliwe 1. ze względu na bardzo mały dochód, 2. gazety to rozgłaszałyby i z tego powodu władze przełożone i takby się nie zgodziły.

St. przod. Herman stawia wniosek, by dziś sprawę odłożyć, porozumieć się z funkcjonariuszami na komisariatach i posterunkach w powiatach, następnie zwołać nadzwyczajne Walne Zgromadzenie i ostatecznie sprawę załatwić.

St. przod. Chrystoph proponuje, by tego nie przeprowadzać, albowiem nie osiągnie to odpowiedniego skutku.

St. przod. Kołodziejczyk stawia wniosek, ażeby wszyscy ci, którzy zawarli związek małżeński, dalej płacili stawkę kawalerską, tj. po 4 zł przez 2 lata po zawarciu związku małżeńskiego.

Przewodniczący Rady Nadzorczej oddaje 2 wnioski, tj. st. przod. Hermana i st. przod. Kołodziejczyka pod głosowanie.

1-szy wniosek upada 7 przeciw 41,

2-gi wniosek upada jednogłośnie.

Przewodniczący Rady Nadzorczej zarządza przerwę 10-minutową celem ewentualnego omówienia sprawy. Po przerwie podaje sprawę zapomóg małżeńskich ponownie do rozpatrywania.

Komisarz Zientek rozszerza swój poprzedni wniosek z tem, że komisja mająca być tworzona ma wejść w kontakt z poszczególnymi delegatami poszczególnych ko-

mend, dać im czas do namysłu i następnie dopiero przystępować do obrad.

Urzędnik Kruczek wyjaśnia, że z całych obrad wnioskuje, iż obecni członkowie na walnem zgromadzeniu mają obawę przed funkcjonariuszami na powiatach i nie chcą uchwalić żadnego wniosku, przeto stawia wniosek, by Zarząd Samopomocy wystosował do poszczególnych Komend obszerny okólnik, w którymby wyjaśnił całą sprawę, funkcjonariusze w poszczególnych Komendach mieliby czas na dyskusję co do zmiany statutu i następnie zwołać dopiero nadzwyczajne Walne Zgromadzenie.

Przewodniczący Rady Nadzorczej oddaje wniosek komis. Zientka i urzędnika Kruczka pod głosowanie.

Wniosek urzędnika Kruczka przyjęto większością głosów — 40 przeciw 1 (st. przod. Chrystoph).

Do punktu 4-go.

Przewodniczący Rady Nadzorczej podinsp. Jeziorski zreferował proponowaną zmianę art. 5 statutu Samopomocy Policji Woj. Śl., któryby miał otrzymać następujące brzmienie:

Członkami Samopomocy mogą być osoby fizyczne, tj. wszyscy funkcjonariusze i urzędnicy Policji Województwa Śląskiego służby czynnej i emeryci, o ile byli w czasie pełnienia służby stale członkami Samopomocy.

St. przod. Niedziela wywodzi, że w zeszłe Walne Zgromadzenie stawiał już podobny wniosek, lecz nie został przyjęty i proponuje wstawić czas służby w Policji, np. 5 lat służby w Policji i zapytuje się, jakie składki będzie emeryt płacił.

St. przod. Rajwa sprzeciwia się projektowi st. przod. Niedzieli i pozostaje przy wniosku Zarządu oraz proponuje, by emeryci płacili 1% brutto poborów składek.

Wniosek przewodniczącego Rady Nadzorczej przyjęto jednogłośnie z poprawką art. 15 po słowie 1 od sta

pełnych poborów wraz z dodatkami brutto, emeryci płacą 1% pełnej emerytury brutto, przyczem muszą wpłacić zaległe składki od czasu przejścia na emeryturę.

Zarząd Samopomocy winien wystosować pismo do Związku Emerytów z zawiadomieniem co do zmiany art. 5 i 15 statutu Samopomocy, określić w piśmie, kiedy i jak mogą zostać członkami em. Samopomocy, tj. po wpłaceniu zaległych składek i o ile byli w czasie służby w Policji stale członkami „Samopomocy“.

Przewodniczący Rady Nadzorczej stawia wniosek na zmianę art. 19 statutu Samopomocy P. W. Śl. przez skreślenie w art. 19 słowa „nie“ i poprawienie słowa „urządzin“ na „urządzeń“, czyli, że art. 19 otrzyma następujące brzmienie:

Art. 19-ty.

Zarząd może zezwalać nieczłonkom na korzystanie ze świadczeń i urządzeń „Samopomocy“.

Asp. Cyroń zapytuje się, jak przedstawiałyby się sprawa co do zapłaty ze strony obcych gości.

Nadkomisarz Kloske wyjaśnia, że wszyscy muszą płacić zgóry po przybyciu do willi, albowiem bez zapłaty zgóry nie będą przyjmowani i zawiadowca posiada specjalną instrukcję co do przyjmowania gości.

Zmianę art. 19-go przyjęło Walne Zgromadzenie jednogłośnie.

Przewodniczący Rady Nadzorczej, podinspektor Jeziorski, stawia wniosek na zmianę art. 30 statutu „Samopomocy“ Policji Woj. Śl. przez skreślenie słów „ogłoszeniem w gazecie Goniec Śląski“ i wpisać zamiast litery „i“ literę „z“, czyli, że art. 30 statutu otrzymałby następujące brzmienie:

Art. 30-ty.

Zwoływanie Walnego Zgromadzenia członków uskutecznia Rada Nadzorcza przez ogłoszenie do 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Powiatowych Komendach za pomocą rozkazu dziennego Głównej Komendy Policji Województwa Śląskiego wraz z podaniem porządku obrad.

Przewodniczący proponuje również zmianę art. 41 przez skreślenie ostatniej części tegoż art. tj. słowa „oraz do słowa w Katowicach“, czyli art. 41 statutu Samopomocy otrzymałby następujące brzmienie:

Art. 41-szy.

Ogłoszenia wychodzące z Samopomocy będą wydawane w dodatkach „awizo“ rozkazów dziennych Gł. K-dy Policji Województwa Śląskiego.

Wnioski przewodniczącego podinspektora Jeziorskiego, co do zmiany art. 30 i 41 — przyjęło Walne Zgromadzenie jednogłośnie.

Do punktu 5-go.

Przystąpiono do wyboru 10 członków Rady Nadzorczej i 3 zastępców członków Rady Nadzorczej.

Ustępują zwolnieni ze służby policyjnej: 1. nadkomis. Kałuża Franciszek, 2. st. przod. Brożek Karol, dalej ustępują według kolejności: 3. st. przod. Potempa Franciszek, 4. przod. Knopek Aleksander, 5. przod. Konieczny Józef, 6. st. przod. Kirszniok Sylwester, 7. przod. Hachuła Alojzy, 8. przod. Wistuba Paweł, 9. st. przod. Biernot Paweł, 10. przod. Spek Jan i zastępcy członków Rady Nadzorczej: 1. przod. Mróz Jan, 2. przod. Graf Michał, 3. st. post. Kurzawa Józef.

Wybrano przez aklamację następujących członków Rady Nadzorczej:

1. nadkomis. Potyka Leopold — jednogłośnie,
 2. przod. Mróz Jan — jednogłośnie,
 3. st. przod. Arandarczyk Józef, jednogłośnie,
- i zastępcę członka Rady Nadzorczej:

1. st. post. Gerlic Walenty — jednogłośnie.

Cały skład członków Rady Nadzorczej i zastępców na rok 1930 zatwierdzono jak następuje:

1. Prezes Rady Nadzorczej, podinspektor Jeziorski Józef,
2. zastępca Prezesa Rady Nadzorczej, podinspektor Starzyk Jan,
3. nadkomis. Łukaszewicz Kazimierz,
4. komis. Reichenbach Alojzy,
5. komis. Krzystek Gustaw,
6. komis. Duda Franciszek,
7. podkomis. Wójcik Jan,
8. podkomis. Kocima Franciszek,
9. podkomis. Herlig Józef,
10. podkomis. Pagacz Rudolf,
11. st. przod. Szysz Jan,
12. st. przod. Dona Karol,
13. st. przod. Nowaczek Józef,
14. st. przod. Petka Tomasz,
15. st. przod. Szajer Rudolf,
16. st. przod. Rusecki Feliks,
17. przod. Mróz Jan,
18. st. przod. Potempa Franciszek,
19. st. przod. Arandarczyk Józef,
20. st. przod. Biernot Paweł,
21. st. przod. Hachuła Alojzy,
22. st. przod. Spek Jan,
23. przod. Knapk Aleksander,
24. przod. Wistuba Paweł,
25. przod. Mizioch Karol,
26. przod. Piszka Józef,
27. nadkomis. Potyka Leopold,
28. komis. Urbańczyk Piotr,
29. przod. Warzecha Jan,
30. przod. Konieczny Józef.

Zastępcy: 1. aspirant Grabiński Wincenty, 2. aspirant Witala Gwidon, 3. st. przod. Kołder Józef, 4. st. przod. Garus Franciszek, 5. st. przod. Larysz Adolf, 6. st. przod. Suchanek Augustyn, 7. st. post. Gerlic Walenty, 8. przod. Graf Michał, 9. st. post. Kurzawa Józef.

Do punktu 6-go.

Przewodniczący Rady Nadzorczej podinsp. Jeziorski zawiadomił, że w roku 1930 przystępuje Zarząd do spłaty pożyczki wewnętrznej zaciągniętej przez Samopomoc u funkcjonariuszy Policji Woj. Śl. na budowę domu imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimiu.

Do wylosowania przychodzi 317 pożyczek i proponuje w tym celu utworzyć komisję.

Do komisji wybrano jednogłośnie — jak następuje:

1. podkomis. Herlig, 2 asp. Cyroń Emil, 3. st. przod. Kołodziejczyk Filip, 4. przod. Sosna Jan, 5. st. post. Krupa, 6. urzędnik Matuszek Jacenty, 7. post. Grabiński Edward.

Członkowie komisji wyciągnęli po 45 sztuk z przygotowanych kartek, na ogólny stan członków subskrybujących, czyli 315 i Przewodniczący Rady Nadzorczej 2 kartki — razem 317 pożyczek zgodnie z planem amortyzacyjnym.

Do obliczenia i zestawienia wylosowanych pożyczek wybrano komisję jak następuje: urzędnik Kruczek Emanuel, urzędnik Matuszek Jacenty i st. przod. Nowaczek.

Następujący funkcjonariusze Policji Woj. Śląskiego zostali wylosowani, którym wypłaci Samopomoc w roku 1930 zwrot udzielonej pożyczki:

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
1	st. post.	Stanek Marjan	2211
2	woźny	Stanek Jan	2182
3	post.	Szymkowiak Michał	2122
4	st. post.	Tetla Alojzy	2280
5	post.	Tabor Wacław	2260
6	przod.	Smolik Jan	2002
7	post.	Tatera Wojciech	2275
8	woźny	Sztuk Władysław	2179
9	post.	Strzałkowski Franciszek	2212
10	st. przod.	Suchanek Augustyn	2144
11	przod.	Sklorz Jan	2040
12	post.	Skowroński Wacław	2128
13	„	Stanik Paweł	2213
14	„	Sojka Paweł	2001
15	st. post.	Szymała Józef	2124

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
16.	przod.	Szczygieł Piotr	2134
17	st. post.	Twardawa Augustyn	2261
18	„	Szczodrok Tomasz	2150
19	woźny	Szendera Wilhelm	2139
20	post.	Szyroki Augustyn	2142
21	st. post.	Szczepaniak Ignacy	2135
22	post.	Smolarek Jan	2003
23	st. post.	Sosna Wincenty	2009
24	st. post.	Skowron Wincenty	2004
25	przod.	Tyrol Józef	2284
26	post.	Strządała Franciszek	2194
27	„	Szymczak Mikołaj	2136
28	„	Szpyrka Jan	2138
29	„	Szyroki Ryszard	2137
30	przod.	Szarowicz Jan	2073
31	post.	Szabrański Kazimierz	2074
32	woźny	Szafron Robert	2078
33	post.	Szwajca Jan	2029
34	post.	Szafranek Urban	2080
35	„	Szafran Ludwik	2081
36	przod.	Szymik Wiktor	2082
37	st. post.	Solis Augustyn	2014
38	„	Stanosz Ludwik	2195
39	post.	Szydłowski Franciszek	2140
40	„	Staś Jan	2196
41	„	Standzina Józef	2198
42	przod.	Stawowy Józef	2197
43	st. post.	Sontowski Józef	2029
44	post.	Swoboda Ludwik	2005
45	st. post.	Ślódczyk Wincenty	2007
46	post.	Brzoza Cyryl	141
47	przod.	Bromboszcz Paweł	142
48	post.	Czapczyk Józef	205
49	przod.	Chroszczyk Tomasz	280

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię.	Nr. konta
50	kanc.	Czypionkówna Helena	206
51	post.	Czypionka Franciszek	219
52	st. post.	Adamek Antoni	2
53	„	Burczyk Jan	180
54	st. przod.	Buchcik Franciszek	181
55	st. przod.	Adamiec Antoni	1
56	st. przod.	Buk Józef	177
57	post.	Buczek Karol	178
58	przod.	Buchalik Robert	179
59	post.	Chwaliszewski Stanisław	196
60	st. post.	Canibół Leopold	195
61	post.	Czarnecki Gustaw	197
62	„	Chady Andrzej	204
63	„	Bończyk Wincenty	134
64	„	Dastych Jan	302
65	st. post.	Borucki Walenty	135
66	przod.	Dajka Jan	301
67	post.	Brom Szczepan	143
68	„	Bojko Bazyli	150
69	przod.	Bonczek Józef	149
70	post.	Brolik Antoni	148
71	„	Bajer Emil	39
72	„	Bartoszek Wiktor	40
73	przod.	Bienek Wincenty	110
74	st. przod.	Biernot Paweł	109
75	post.	Bar Antoni	72
76	przod.	Brysz Herman	85
77	post.	Bednarek Ryszard	81
78	„	Bajodek Józef	73
79	przod.	Buchta Leopold	182
80	post.	Burchacki Stanisław	183
81	post.	Burdyna Bogusław	189
82	st. post.	Biadacz Franciszek	108
83	st. przod.	Chałupski Jerzy	191

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
84	post.	Caban Michał	198
85	przod.	Bonk Paweł	42
86	post.	Bista Jan	102
87	st. przod.	Berych Franciszek	86
88	post.	Basta Władysław	71
89	st. post.	Budych Franciszek	18
90	st. post.	Bekisz Jan	83
91	post.	Olszówka Wiktor	1568
92	„	Smyrek Józef	1903
93	przod.	Nowak Franciszek	1507
94	st. post.	Nowak Józef	1500
95	„	Puszer Maksym	1773
96	post.	Paluszyk Franciszek	1609
97	post.	Olszar Paweł	1550
98	podkom.	Nowosad Stefan	1503
99	post.	Rusin Antoni	1868
100	przod.	Nowak Jan	1504
101	post.	Nowak Józef	1505
102	„	Pawełczyk Jan	1611
103	„	Pradela Juljusz	1612
104	st. post.	Nowacki Jan	1506
105	„	Sternal Teofil	1904
106	„	Piwoń Antoni	1690
107	st. przod.	Opuchlik Jakób	1572
108	„	Śniegoń Karol	1966
109	post.	Śliwa Baltazar	1965
110	przod.	Śliwka Franciszek	1962
111	st. przod.	Nowak Jan	1502
112	post.	Niewiadomski Tomasz	1501
113	„	Sobota Szczepan	2000
114	„	Pośpiech Wilhelm	1727
115	„	Ostrowicz Mikołaj	1570
116	st. post.	Pierchała Franciszek	1693
117	„	Pietrek Jan	1692

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
118	przod.	Olaczek Szczepan	1549
119	post.	Rurek Gabrjel	1866
120	przod.	Ruśniok Rudolf	1867
121	„	Rduch Jan	1865
122	st. post.	Rust Jan	1864
123	„	Rufert Adolf	1863
124	post.	Spitol Jan	1967
125	st. post.	Pietrowski Ludwik	1691
126	„	Pawłowski Franciszek	1631
127	post.	Rulik Józef	1860
128	„	Rygulski Florjan	1827
129	„	Russek Jan	1861
130	przod.	Rugor Jan	1862
131	przod.	Rekus Wilhelm	1808
132	„	Rzepka Jan	1816
133	st. post.	Richter Józef	1831
134	„	Rezner Ryszard	1830
135	post.	Rzepka Pawel	1828
136	„	Zieliński Paweł	2586
137	st. post.	Kolarczyk Antoni	1015
138	przod.	Michnol Walenty	1366
139	st. post.	Gawron Feliks	432
140	post.	Gąsior Michał	431
141	„	Gawron Franciszek	430
142	st. post.	Gaś Jan	427
143	post.	Mikołajczuk Wojciech	1397
144	przod.	Mizera Antoni	1395
145	st. post.	Grycz Szczepan	500
146	post.	Kuc Jan	1122
147	st. post.	Kocur Jan	147
148	„	Gramczewski Maks.	148
149	post.	Kubica Brunon	1120
150	st. post.	Garus Józef	429
151	„	Grała Antoni	428

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
152	post.	Galbierz Henryk	457
153	st. post.	Gnyp Franciszek	499
154	post.	Franus Marjan	384
155	st. post.	Wieczorek Szymon	2448
156	post.	Koczek Ludwik	1030
157	przod.	Kornas Teofil	1002
158	st. post.	Kulodzik Józef	1118
159	st. post.	Kupka Józef	1119
160	st. post.	Morys Roman	1420
161	post.	Krotowski Jan	1064
162	„	Gawlikowicz Józef	460
163	przod.	Grabowski Maciej	459
164	post.	Gajda Wiktor	458
165	„	Wilczak Michał	2462
166	„	Wieszała Augustyn	2463
167	„	Wiśniewski Tomasz	2464
168	„	Kocold Franciszek	1019
169	„	Nędza Roman	1483
170	„	Neudek Franciszek	1482
171	st. post.	Krzosak Alojzy	1018
172	przod.	Mróz Jan	1433
173	„	Kuś Paweł	1090
174	„	Kost Franciszek	1017
175	st. post.	Galjosz Józef	455
176	„	Kocurek Antoni	1016
177	„	Wełna Leon	2402
178	post.	Wywiół Alojzy	2401
179	post.	Wróblewski Bronisław	2500
180	przod.	Idkowiak Józef	2605
181	st. post.	Ośliżłok Karol	2613
182	post.	Mazgaj Józef	3091
183	post.	Gruszka Ernest	3087
184	post.	Opiełka Antoni	2610
185	st. post.	Opitek Rudolf	2609

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
186	st. post.	Mrzyk Szczepan	1358
187	„	Menżyk Izydor	1359
188	post.	Myślak Ignacy	1360
189	st. post.	Melcer Wojciech	1361
190	post.	Młynarczyk Walenty	1362
191	„	Woźniak Bonifacy	2504
192	„	Szyciński Franciszek	3057
193	post.	Żyrkowski Władysław	2555
194	„	Woźniak Henryk	2501
195	przod.	Mitrega Jan	1365
196	post.	Żymełka Ludwik	2558
197	„	Myśliwczyk Piotr	1364
198	st. post.	Wróbel Franciszek	2502
199	przod.	Zielonka Alojzy	2570
200	post.	Mehr Edmund	1363
201	st. post.	Wośko Paweł	2503
202	„	Kansy Jan	785
203	„	Klein Jan	789
204	„	Kaczmarczyk Paweł	790
205	post.	Kiczka Jakób	915
206	st. post.	Guzy Wojciech	588
207	post.	Klimek Grzegorz	918
208	podkom.	Kronmarck Józef	944
209	st. post.	Herok Jan	644
210	st. przod.	Horczyk Edward	661
211	post.	Hobik Wilhelm	662
212	post.	Hadyk Hugon	603
213	st. post.	Gocał Stanisław	577
214	przod.	Krawczyk Henryk	791
215	st. post.	Gottfryd Czesław	580
216	post.	Konarski Czesław	849
217	„	Kapica Wincenty	788
218	st. post.	Klein Franciszek	820
219	post.	Gwóźdź Karol	584

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
220	post.	Głuch Franciszek	585
221	b. nadkom.	Kałuża Franciszek	787
222	post.	Gugolka Jan	595
223	st. przod.	Górowiec Karol	596
224	st. post.	Karnówka Karol	786
225	post.	Hanke Maksymiljan	622
226	st. post.	Kawka Alojzy	784
227	post.	Kiciński Jan	924
228	„	Kiona Józef	926
229	post.	Kilisz Antoni	927
230	„	Krigiel Maurycy	928
231	„	Kmiecik Michał	929
232	st. post.	Gola Walenty	548
233	post.	Górny Wilhelm	549
234	st. post.	Grondal Jan	562
235	post.	Głogowski Mieczysław	578
236	podkom.	Guziur Ferdynand	586
237	st. post.	Górak Stanisław	577
238	post.	Góral Franciszek	576
239	st. post.	Grobelny Leopold	550
240	post.	Guth Alojzy	589
241	st. przod.	Haśnik Jan	621
242	woźny	Hofman Michał	677
243	przod.	Jokiel Teofil	753
244	post.	Janysek Anzelm	735
245	post.	Iwanek Ignacy	684
246	st. przod.	Idczak Józef	686
247	przod.	Spyra Jakób	1914
248	„	Sojka Franciszek	1999
249	st. przod.	Krasnopolski A.	793
250	post.	Trupkiewicz Jan	2318
251	post.	Udała Piotr	2327
252	„	Wałach Józef	2338
253	„	Waćkowski Stanisław	2376

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
254	kancelist.	Sewerynówna Gertruda	1919
255	st. post.	Siewert Paweł	1913
256	kancelist.	Szajerowa Ł.	1419
257	post.	Ucher Stanisław	2333
258	„	Walkowiak Ignacy	2382
259	„	Urbaniak Stanisław	2326
260	st. post.	Kleiman Franciszek	888
261	„	Spyrka Franciszek	1912
262	przod.	Spryś Piotr	1906
263	post.	Wyleżoł Franciszek	2395
264	st. post.	Wycisk Henryk	2392
265	„	Wrocławowiak Waw.	2375
266	„	Turoń Karol	2317
267	post.	Turczyk Jerzy	2316
268	przod.	Warkosz Alojzy	2364
269	„	Kańtoch Jan	885
270	„	Kwaśny Tomasz	878
271	„	Klaczka Jan	816
272	post.	Kania Franciszek	794
273	st. post.	Kwaśny Alfons	842
274	post.	Kania Jan	813
275	„	Waluś Karol	2369
276	przod.	Waluś Stanisław	2340
277	st. post.	Wawrosz Jan	2339
278	post.	Łabuś Karol	1184
279	„	Skrzyniarz Antoni	1922
280	„	Świątek Florjan	1954
281	przod.	Krakowczyk Antoni	808
282	post.	Kalina Stanisław	874
283	„	Urbańczyk Piotr	2322
284	„	Latuszek Michał	1183
285	„	Klag Jan	868
286	st. post.	Klaja Franciszek	792
287	post.	Kania Jan	867

L. p.	st. służb.	Nazwisko i imię	Nr. konta
288	post.	Moskwa Jan	1431
289	„	Hincman Franciszek	659
290	st. post.	Urbaś Wiktor	2323
291	post.	Sibielok Błażej	1968
292	„	Kasafier Jan	864
293	st. post.	Skorupa Rajmund	1998
294	st. przod.	Szajer Rudolf	2071
295	post.	Kawczyński Jan	876
296	„	Zotyka Andrzej	2590
297	przod.	Zotyka Józef	2588
298	post.	Wowra Józef	2506
299	„	Woźniak Julian	2507
300	st. post.	Wojciechowski Stanisław	2505
301	post.	Matla Szczepan	1338
302	„	Mądry Józef	1339
303	„	Majorek Stanisław	1348
304	woźny	Matuszczyk Marjan	1347
305	post.	Mansfeld Antoni	1347
306	„	Maśior Władysław	1345
307	„	Małek Jan	1346
308	„	Markiewka Emil	1347
309	„	Maniok Jan	1348
310	„	Marciniak Franciszek	1349
311	st. post.	Myrcik Ignacy	1350
312	post.	Mżyk Franciszek	1352
313	przod.	Melcher Daniel	1351
314	post.	Mędrala Artur	1353
315	„	Mendera Michał	1354
316	st. post.	Metz Alojzy	1355
317	post.	Mendecki Ryszard	1356

Do punktu 7-go.

Podkomisarz Szewczyk stawia wniosek na udzielenie gratyfikacji członkom Zarządu za poświęcenie się bez-

interesownej pracy i podniesienie na wysoki poziom działalności „Samopomocy“.

Podinspektor Jeziorski nie przychyła się do wniosku podkomis. Szewczyka, motywując to tem, że gratyfikacja została uchwalona dla referentów gospodarczych powiatowych komend i wśród nich znajduje się sekretarz i skarbnik Zarządu, a innych kwot Samopomoc nie posiada, ponieważ każdy grosz jest dziś Samopomocy potrzebny w czasie budowy domu w Nierodzimiu. Wniosek podkomis. Szewczyka upadł jednogłośnie.

Post. Grabiński stawia wniosek na usunięcie st. przod. Nawrockiego ze stanowiska zawiadowcy gmachu willi „Ślżaczka“ z uwagi na zażalenie ze strony jego kolegów na wyżej wymienionego.

Nadkomis. Kloske naprowadza, że w Zakopanem w willi „Ślżaczka“ znajduje się książka zażaleń, która do dziś dnia jest czysta i nikt żadnego zażalenia nie skreślił, z czego wynika, że zażaleń niema. Gospodarka i wogóle działalność st. przod. Nawrockiego jest narażenie bez zarzutu, a post. Grabiński chcąc stawić taki wniosek, winien go umotywowować i naprowadzić fakta. Wniosek post. Grabińskiego upadł jednogłośnie.

St. post. Krupa zapytuje się, jak winni funkcjonariusze postępować, o ile chodzi o naświetlanie lampami i prześwietlanie funkcjonariuszy, o ile lekarze żądają gotówki.

Nadkomisarz Kloske wyjaśnia, że takie wypadki będą i są likwidowane w myśl statutu Samopomocy a o ile lekarze żądają natychmiast zapłaty, to winien funkcjonariusz postarać się o zaświadczenie, że Samopomoc pokrywa część rachunku kosztów szpitala itd. Zaświadczenie takie można otrzymać w kancelarii Samopomocy.

Aspirant Cyroń stawia wniosek na ustalenie pewnego czasokresu dla zawiadowania willą „Ślżaczka“ w Zakopanem.

Nadkomisarz Kloske wyjaśnia, że to się nie da ustalić i Zarząd w tym kierunku ma wolną rękę, to jest według gospodarki gospodarza (zawiadowcy).

St. przod. Berych zapytuje się, czy specyfikacja rachunków na lekarstwa, jakie muszą funkcjonariusze wypisywać, jest koniecznie potrzebna.

Nadkomisarz Kloske wyjaśnia, że specyfikacja jest koniecznie potrzebna, albowiem działały się nadużycia ze strony funkcjonariuszy, którzy zamiast lekarstw pobierali na rachunki likwidacyjne artykuły kosmetyczne i dlatego Zarząd podtrzymuje nadal specyfikację rachunków. Usprawiedliwienie nadkomis. Kloskiego przyjęto jednogłośnie przez Walne Zgromadzenie.

St. post. Rzepka zapytuje się, jak postąpić w czasie nagłego wypadku, o ile niema lekarza urzędowego na miejscu.

Odnosny funkcjonariusz winien to naprowadzić na rachunku i żądać poświadczenia następnie od lekarza urzędowego.

Komisarz Zientek zapytuje się, kiedy i czy wogóle będą wydawane poświadczenia na subskrybowaną pożyczkę. Zarząd wyjaśnia, że będą wydawane pokwitowania przez Zarząd w najkrótszym czasie.

St. przod. Dolata referuje sprawę sprzedaży gruntu pod cegielnię mającą się budować w Wiśle według projektu notariusza Kotasa z Cieszyna.

Podinspektor Jeziorski stawia wniosek, by gruntu nie sprzedawać. Wniosek podinsp. Jeziorskiego przyjęto jednogłośnie.

St. przod. Stefek stawia wniosek na obniżenie czynszu dzierżawy do 30 zł za grunt w Wiśle. St. przod. Przeczek wyjaśnia, że czynsz 30 zł za grunt w Wiśle jest minimalny i proponuje nie obniżać czynszu. Nadkomisarz Kloske stawia wniosek na nieobniżenie czynszu, a o ileby nie chciał płacić, zostanie grunt wydzierża-

wiony innej osobie. Wniosek nadkom. Kloskiego przyjęto jednogłośnie.

St. przod. Simka naprowadza, że Ministerstwo Skarbu odwołano okólnik co do potrącania podatku od dodatku mieszkaniowego i on był zdania, że i Samopomoc nie żąda 1% brutto, tj. bez dodatku mieszkaniowego, składki.

Komisarz Reichenbach wyjaśnia, że wszystkie Komendy zrozumiały statut Samopomocy, tj. art. 15, tylko Pszczyna i Lubliniec nie. Składki do Samopomocy należy potrącać w myśl art. 15, tj. 1% pełnych poborów z dodatkami brutto.

St. przod. Rzymian prosi o wyjaśnienie co do 10% wypłaconych w razie urodzenia się dziecka, czy to jest do zrozumienia od pełnych poborów, czy jak?

Zarząd wyjaśnia, że należy się od pełnych poborów brutto.

Na tem zakończono Zgromadzenie o godzinie 14.30.

Prezes Rady Nadzorczej: (—) podinsp. *Jeziorski Józef*.

Sekretarz: (—) st. przod. *Szajer*.

Rachunek strat i zysków
„Samopomocy“ Policji Wojew. Śl. w Katowicach
za rok obrachunkowy 1929
zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie
w dniu 2 marca 1930 r.

Konta martwe			Straty				Zyski			
			Kwota		Razem		Kwota		Razem	
			zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr
Koszta leczenia	1281	wypłat	44000	40						
„ „ dentystycznego	529	„	17344	70	61345	10				
Zapomogi położnicze wg art. 6 pom. lek.	422	„	14519	17						
„ pośmiertne dzieci	61	„	3854	20						
„ nadzwyczajne	44	„	3882	22						
„ zwolnionym	7	„	220	—						
„ pośmiertne rodziców	5	„	425	—	22900	59				
Kasa Pośmiertna, zgon żon funkcjonariuszów	8	„	4000	—						
Kasa Pośmiertna, zgon funkcjonariuszów	10	„	10000	—						
„ „ zapomogi małżeńskie	98	„	49000	—	63000	—				
Amortyzacja budynków Samopomocy art. 35 statutu			5796	12						
„ inwentarza „ „ „ „			3215	48	9011	60				
Koszty podróży członków Samopomocy					2143	33				
Różnice kursów papierów %%					905	74				
Uchwała Waln. Zgromadz. i Rady Nadz. — wypłaty			2500	—						
„ „ „ fundusz dyspozyc.			500	—	3000	—				
Administracja i koszty ogólne					12055	66				

Przelew wg art. 36 statutu na fundusz zapasowy od sumy dochodu zł 43996,65

11000 —

Utrzymanie domu zdrowia „Ślązaczka” w Zakopanem	Winien za wydatki		Ma za wpływ	
	zł	gr	zł	gr
podatki	1487	25		
naprawa budynków	1076	55		
„ i uzupełnienie inwent.	473	40		
opłaty telefoniczne	200	—		
„ pocztowe	67	35		
opał	3905	64		
światło	1335	71		
żywność	44569	89		
usługa, wynagrodzenie i ubezpieczenie	5386	06		
różne koszty administracyjne	3183	61		
wkładki za pobyt członków Samop.			10901	11
„ „ „ funkcj. Pol. Państw.			2191	75
„ „ „ innych gości			6623	05
różne			46	—
akcja leczenia klimatycznego			41753	96
Razem	61685	46	61515	87
+ wydatki			169	59
	61685	46	61685	46

169 59

Bilans „Samopomocy“ Policji Wojew. Śląskiego za rok obrachunkowy 1929

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie w dniu 2 marca 1930 r.

282

Konta zasobowe	W dniu 31. 12. 1928 stan				Obroty w czasie 1. 1.—31. 12. 29.				W dniu 31. XII. 1929 stan			
	czynny		bierny		wzrost		ma		czynny		bierny	
	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr
Kasa „Samopomocy“	607	08			266661	81	265125	96	2142	93		
Pocztowa Kasa Oszczęd. Katowice	6163	33			213628	29	219736	19		55	43	
Miejska Kasa Oszczędności Katowice					113196	39	96416	68	16779	71		
Bank Gospodarstwa Krajowego Katowice	546	—			1166	74	190	74	1522	—		
Depozyt papierów %	14054	—			164	92	1627	92	12591	—		
Dłużnicy za gwarancją, stan z r. 1928 zł 42.428,05												
„ udzielono												
604 pożyczek r. 1929												
zł 169.425,22 = 211.853,27												
Dłużnicy, ściągnięto												
rat. w r. 1929 zł — — — 182.304,06	42438	05			169425	22	182304	06	29549	21		
Śląski Urząd Woj. za akcję leczenia „Ślązaczka“ — nieruchomość w Zakopanem	16946	39			56285	24	39890	95	33340	68		
	80756	48					4037	82	76718	66		

„Ślązaczka“ — nieruchomość w Zakopanem I. dobudówka — taras	19385	68					387	71	18997	97		
„Ślązaczka“ — nieruchomość w Zakopanem II dom	33396	07					667	92	32728	15		
Inwentarz w domu zdr. „Ślązaczka“ w Zakopanem	28382	64			1608	59	2999	12	26992	11		
Inwentarz dalszy „Samopomocy“	1306	98			46	20	135	32	1217	86		
Nierodzim — budowa domu im. Marszałka Józefa Piłsudskiego					149118	60	224	—	149094	60		
Nierodzim — zabudowania gospodarcze	10296	48			1545	—	1184	15	10657	33		
Nierodzim — stan produktów rolnych i zasobów gospodarczych	11041	65					6594	55	4447	10		
Nierodzim — inwentarz żywy	4108	—			4903	85	1574	85	7437	—		
„ „ „ martwy	2111	56			298	90	482	09	1928	37		
Kręgielnia w Katowicach	7026	67					702	67	6324	—		
Śniadalnia w Katowicach	405	18					81	04	324	14		
Grunt w Wiśle	1480	51							1480	51		
Depozyta oszczędnościowe członków „Samopomocy“					2169	—	11286	21		9117	21	
Pożyczka wewnętrzna na budowę domu w Nierodzimiu			6147	—	1174	—	83499	—		88472	—	
Udziały członków „Samopomocy“			30262	35	875	—	12084	—		41471	35	
„ Kasy Pośmiertnej			2437	—	17	—	4	—		2424	—	

283

Konta zasobowe	W dniu 31. 12. 1928 stan				Obroty w czasie 1. 1.—31. 12. 29				W dniu 31. 12. 1929 stan			
	czynny zł gr		bierny zł gr		winien zł gr		ma zł gr		czynny zł gr		bierny zł gr	
Kasa Pośmiertna, pozostałość na wy- płaty			2605	60	1710	40					1095	20
Kasa Pośmiertna, fundusz zapasowy			26164	23	3938	45	15807	85			38033	63
Fundusz żelazny „Samopomocy“			797	60			234	10			1031	70
„ zapasowy „ (art. 36 statutu)			16000	—			11000	—			27000	—
Kaucje							500	—			500	—
Inne wierzytelności i rozliczenia			3841	95	3841	95						
Rachunek bilansu:	280442	75	88255	73	991775	55	958778	90	434328	76	209145	09
stan majątku z roku 1928 zł 192.187.02												
nadwyż. za r. obrach. 1929 „ 32.996.65			192187	02			32996	65			225183	67
Razem zł 225.183.67												
	280442	75	280442	75	991775	55	991775	55	434328	76	434328	76

Zarząd „Samopomocy“

Policji Województwa Śląskiego

(—) Dolata, st. przod. (-) Kloske, nadkom.

Sekretarz

Prezes

Komisja Rewizyjna:

(—) st. przod. Potempa

(—) st. przod. Szysz

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej:

(—) Reichenbach, komisarz

OD REDAKCJI.

Wielu kierowników kom. i komendantów posterunków wyraziło w ankiecie życzenia, by w kalendarzyku na rok 1931 umieścić tabelę dyslokacyjną Policji Państw.

Ponieważ tabela ta w stosunku do formatu i objętości kalendarzyka policji jest za obszerna, a Gł. Komenda Policji Państw, przystąpiła do wydania podobnej tabeli wzgl. wykazu miejscowości w porządku alfabetycznym, wobec tego sprawa ta stała się nieaktualną.

Pozatem redakcja, w miarę możliwości starała się życzenia funkcjonarjuszów uwzględnić.

SALON KRAWIECKI
HENRYK BLATT
 Katowice-Kraków-Lwów-Przemyśl
 KATOWICE 132
 Kościuszki 1 Telefon 3119

SPIS RZECZY.

	Str.
1. Spis funkcjonariuszy, zmarłych w r. 1930	33
2. Granice Polski	34
3. Walki uliczne:	
Ogólna charakterystyka walk ulicznych	39
Taktyka forsowania i zdobywania budynków	46
Taktyka obrony ulic i budynków	50
4. Lotnictwo	54
Polskie lotnictwo	55
Lotnictwo na usługach władz cywilnych	57
Współdziałanie Policji podczas przymusowego ładowania	58
5. Walka przeciwlotnicza	59
Obrona czynna	61
Artylerja przeciwlotnicza	61
Reflektory	62
Karabiny maszynowe	63
Baiony zaporowe	64
Maskowanie	64
Obrona bierna	65
Przeprowadzenie alarmu	66
Gaszenie światła	67
Organizacja pogotowia przeciwpożarowego, sanit.	70

	287
	Str.
Schrony	70
Organizacja O. P. L.	71
6. Służba żandarmerji	73
Organizacja żandarmerji w armji polskiej od roku 1914—1924	73
Organizacja żandarmerji na stopie pokojowej	80
Zadania żandarmerji	81
Organizacja dywizjonu żandarmerji	82
Dywizjon szkolny żandarmerji	83
Zakres działania żandarmerji w czasie pokoju	84
Ogólny pogląd na instrukcję służbową . .	84
Przejście z organizacji pokojowej na wojenną	86
Żandarmerja okręgów etapowych	88
Żandarmerja polowa i zakres jej działania . .	89
Współdziałanie żandarmerji z władzami cy- wilnymi	95
Stosunek żandarmerji do Policji Państwowej	96
7. Walka przeciwigazowa	99
1. Zarys historyczny	99
2. Istota walki chemicznej	101
Sposoby walki chemicznej	103
Wpływ warunków atmosferycznych na gazy	105
Opis gazów	106
Zasady obrony przeciwigazowej	109
Obrona podczas napadu gazowego	112
Maski gazowe	114
Ratowanie zatrutych gazami bojowymi . .	115
8. Podstawy organizacji służby bezpieczeństwa	116
9. III Międzynarodowy kongres policyjny w Antwerpi	126
10. Uwagi o reformie Konstytucji	130
11. Miary	134
Wskazówki	145
12. Skorowidz rozkazów Gł. Komendy Pol. W. Śl.	146

	Str.
13. Skorowidz okólników Gł. Komendy Pol. W. Śl.	155
14. Z działalności Policyjnego Klubu Sportowego	159
Sekcja piłki nożnej	160
Sekcja lekkoatletyczna, bokserska	161
Sekcja szachowa	162
15. Tabela turnieju szachowego	164
Sekcja narciarska	165
Sekcja ciężkoatletyczna, strzelecka	166
Sekcja pływakowa, tenisowa i szermiercza	167
16. Wykładanie prawa karnego	169
Przykłady z § 242	185
17. Wykaz notariuszów	207
Adresy komorników sądowych	209
18. Obliczanie kubatury drzewa okrągłego	227
19. Higieniczna wartość rękawiczek	232
20. Kalendarz w zegarku	233
21. Dobre rady dla funkcjonariuszy	234
22. Kalendarz targów i jarmarków	235
23. Czas ochronny zwierzyny łownej	238
24. Taryfa pocztowo-telegraficzna	240
25. Z działalności „Samopomocy“	247
Rachunek strat i zysków	277
26. Od redakcji	285

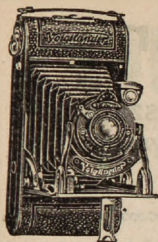

FOTO - APARATY I PRZYBORY

Wykonanie wszelkich robót
---- laboratoryjnych ----

Okulary dla wszelkich Kas Chorych
Lornetki polowe 237

W. WEISS, **OPTYK-**
Specjalista
KATOWICE, ul. Marjacka 2,
obok Hotelu „Savoy“.

Kupujcie w firmach,
ogłaszających się
W KALENDARZYKU
Pol. Woj. Śl.

Koncesjonowana Skoła Szoferów

S. Siepraskiego 240

Katowice - Załęże, ul. Wojciechowskiego 49

Do nauki teoretycznej specjalny przekrój nowoczesnego samochodu w ruchu. Do nauki jazdy samochody 4-o i 6-o cyl. europejskie i amerykańskie, sportowe i limuzyny.

Informacje i zapisy codziennie.

Bracia Schramek

C I E S Z Y N

Fabryka WAFLI, KEKSÓW i BISZKOPTÓW
poleca swoje znakomite wyroby 215

ZAKŁAD JUBIL.-ZEGARM.

Wincenty Stempniewicz

KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.

ul. Wolności 22

poleca zegarki, biżuterję, nagrody sportowe,
gwoździe do sztandarów i t. d. po cenach naj-
tańszych. 282

„FORD“

NAJNOWSZE MODELE 1930

SAMOCODY OSOBOWE I CIĘŻA-
ROWE W AUTORYZOWANEM

PRZEDSTAWICIELSTWIE

AUTOSERVICE 101

SP. Z OGR. POR.

KATOWICE,

UL. DAMROTA 2

TEL. 292

CONCORDJA

IMPORT :: SP. AKC. :: EKSPORT

KATOWICE, ul. SOKOLSKA 4

Telefony 205 566 2075

104

Chemikalje dla przemysłu i aptek,
kwasy, chemikalje służące dla prze-
prowadz. analizy, żywica, laki, po-
kost z oleju lnianego, szellak, farby
oliwne, minje, biel cynkowa, glice-
ryna, klej, gips alabastrowy, siarka
sycylijska.

Sprzedaż tylko hurtowniel

**„SAM” SPÓŁKA AKCYJNA
MÜNSTERMAN
KATOWICE**

Tel. 11 i 577

Rok zał. 1881

**Odlewnie żelaza i Bronzu, Fabryka Ar-
matur i Maszyn**

CIĘŻKIE ARMATURY dla przewodów paro-
wych, wodnych, gazowych, naftowych, a to:
zasuwy, zawory, kurki, hydranty, studnie itd.

**WSZELKIE PRZYBORY KANALIZACYJNE
i WODOCIĄGOWE. BRONZY FOSFOROWE,
KWAŚOODPORNE i SPECJALNE**

BRONZY KUTE o wytrzymałościach aż do
100 kg/mm. 109

- - Katalogi i prospekty bezpłatnie. - -

WYRÓB CUKIERKÓW

H. SZTAJER ¹¹²

KATOWICE, 3-Maja 19

I-sza Górnośl. Fabryka Wyrobów Cukrowych

J. RITTERSPORN ¹¹⁰

KATOWICE

ul. Krakowska 2, I p., koniec ul. Piłsudskiego
w budynku Garaży „STOP” — połącz. tel. 4-79
poleca jako specjalność pastylki miętowe rozmaitej mocy, które są przyjemne w smaku
i zdrowe na żołądek

TEXTYL Katowice

Rynek 5, róg ul. Zamkowej — tel. 1109
3-go Maja 10 — tel. 2027

102

Fabryczne składy materiałów wełnianych, jedwabnych, lnianych, bawełnianych, firany, story, dywany, chodniki, materiały dekoracyjne. Specjalny oddział materiałów i sukien męskich oraz przyborów krawieckich.

Najniższe ceny

Solidna obsługa

Fabryka mebli i konstrukcyj żelaznych

KRÓL. HUTA — ul. Katowicka 49/58

Telefon nr. 380

P.K.O. Katowice 302.115

Konta bankowe:

Bank Ludowy, Król. Huta

123

Śląski Bank Ludowy, Król. Huta

ADOLF DÖRFLER, Katowice

Telefon 1001

Rynek 12

Telefon 1101

DOM SPECJALNY

124

Modnych
Robót Ręcznych
WARSZTAT
artystycznego wyszywania
chorągwi, sztandarów
i paramentów kościelnych.

Obfity skład
wszystkich materiałów
dla wyszywania i dla robót
na drutach, firanki, koronki,
narysowane i gotowe roboty
— — — ręczne. — —

Es-Te-Ha

119

Śl. Tow. Handl. Art. spoż. Sp. z o. p.

WIELKIE HAJDUKI

ul. Tunelowa 2

Telef. 3-98

Gdańsko-Katowickie Towarzystwo

Handlu Żelazem i Metalami

„DAKEM“ Sp. z o. o.

Składnica: **Szyb Alfreda** koło Katowic

Telef. 488-90

120

Założono w roku 1875

Telefon 641 i 1321

**Biuro inżynierskie i Zakład dla urządzeń
techniczno-zdrowotnych**

R. AUST

Następcy **P. SZUBERT & R. SINDELAR**

KRÓLEWSKA HUTA — ul. Katowicka 11

Centralne ogrzewania, wodociągi, kanalizacja, urządzenia
techniczno-sanitarne, artykuły techniczne. — Warsztaty auto-
genicznego spawania i cięcia.

117

HOTEL POLSKI Zygmunt Stańczyk

Restauracja

118

Pokój do śniadań, sale do zebrań, rautów
i zabaw. — Handel win, wódek i likierów

Król. Huta, ul. Wolności 27 — telefon 606

Obfity wybór zimnych i gorących zakąsek już od
godz. 9-tej rano.

Piwo Tyskie, Żywieckie i Pilzeńskie.

Lokal otwarty do godziny 2-giej w nocy.

121

Gräbsch

Optyk

Królewska Huta

ul. Wolności 5 — Telefon Nr. 545

Skład aparatów i przyborów fotograficznych

Photo-Apparate und Bedarfs-Artikel

KURT FINK

Handel jelit, maszyny rzeźnicze
oraz przybory

KRÓL. HUTA — Hala Targowa

Telefon 15-55

127

A. GRÜNTHALA W^{WA}

właśc.: ZYGFRYD HUPPERT

KATOWICE — Rynek 13

Bielizna damska i męska

125

Biuro Sprzedaży Górnośląskie

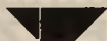
Franc. Tow. Akc. PERUN

Wełnowiec — Dąbrówka Mała —
Knurów

adr. Wełnowiec (obok Katowic)

Telef. 8-10 i 9-10 Katowice

126

Gazy przemysłowe:

Tlen, acetylen dissous, wodór, azot

Aparaty, przyrządy i materiały

do spawania i cięcia metali

M. HADRYAN

KRÓL. HUTA, ul. Wolności 18 — telefon 1172

Wielki wybór kapeluszy, czapek oraz bielizny,
krawatów, rękawiczek, skarpetek i t. d.

Wszelkie czapki i odznaki szkolne, wojskowe
i dla towarzystw 128

GRANDPRIX

PARIS

Pierwsza

Król.-Hucka

parowa fabryka

likierów

MEISNER, PONIECKI & CIE

Tow. z ogr. por.

129

HURTOWNIA PIWA i WINA

KRÓLEWSKA HUTA

Główny kantor: Rynek 5, telefony nr. 28 i 1246

Fabryka: ul. 3-go Maja 21 i 15 — telef. nr. 645

CE - ZA

DOM OBUWIA

KRÓL. HUTA — ul. Jagiellońska 5

Najtańsze źródło zakupu wszelkiego obuwia
w Król. Hucie

Mechaniczna naprawa

130

Restauracja Obywatelska

wł. FRANC. WIECZOREK

KRÓL. HUTA, ul. Bytomska 60

otwarta do godz. 1-ej w nocy

Poleca zimne i ciepłe potrawy o każdej porze czasu. Pierwszorzędne piwa i wina, starannie pielęgnowane

274

GLAUER ANTONI

KRÓLEWSKA HUTA

ul. Pudlarska Nr. 30

ZAKŁAD KRAWIECKI

280

Poleca wykonanie garderoby męsk. i damskiej

August Botzek

KRÓLEWSKA HUTA

ul. Głowackiego 4 — telefon 1236

116

Fabryka pasów transmisyjnych i artykułów techn.-skórzanych, natłoczków, kół zębatach, hełmów dla górników itp. oraz wszelkie artykuły sportowe, mianowicie piłki nożne i wszelkie artykuły siodlarskie

„TERMO“ Sp. z o. o.

Telef. 2560 **KATOWICE II.** ul. Krakowska 2

Urządzenia centralnego ogrzewania wszelkich systemów

Urządzenia sanitarne

Rurociągi wysokiego ciśnienia

Zasobniki pary własnych patentów

113

Najstarsza na Gór. Śląsku
Szkoła Szoferów Samochodowych

„AUTO“
KATOWICE

115

ul. Konopnickiej 5, telefon nr. 2430

Kursa zawodowe, doksztalcające i amatorskie.

Zapisy codziennie. Zapłata na raty.

RESTAURACJA

H. KLOSKE

106

KATOWICE

ul. M. Piłsudskiego 4 :: Tel. 319

poleca

swą oddawna

znaną dobrą kuchnię

i dobrze prowadzony bufet.

Znane z dobroci piwa

i napoje

ALOJZY KŁOSA

MISTRZ KRAWIECKI

279

KRÓL. HUTA, BYTOMSKA 45

ZAKŁAD KRAWIECKI

Bronisław Dąbrowski

KATOWICE — ul. Zielona 19

Wykonuje wszelkie prace w zakres krawiectwa wchodzące z własnych i powierzonych materiałów

Obsługa solidna

278

L. ALTMANN

HURTOWNIA ŻELAZA

Założ. w r. 1865

Telefon 24, 25, 26

KATOWICE

Rynek 12

Narzędzia i przybory dla kopalń, hut, warsztatów maszynowych i elektrycznych. Maszyny do obróbki metali. Aparaty i części składowe do aut, spawania i cięcia metali. Beagid, karbid, żelazo, blacha. Dźwigary, rury, metale, artykuły budowlane, żarówki „Osram“, okucia budowlane, skład naczyń i narzędzi domowych i kuchennych.

108

ZAGŁOBA

Spółka z ogr. odp.

Parowa fabryka likierów i wódek

Hurtowny handel piwem i winami

KRÓLEWSKA HUTA

270

ulica 3 Maja 23-25 Telefon nr. 16 i 477

KSIĘGARNIA i SKŁAD PAPIERU

Tadeusz Mikulski

KATOWICE

ul. Marjacka 2

(jedna minuta od dworca kolej. na prawo)

267

poleca

wszelkie podręczniki dla Policji Państwowej

Księgarnia Ludwika Fiszera

Telefon 1071

KATOWICE

Poprzeczna 2

268

Skład nut

Wypożyczalnia książek

Pomoce szkolne

Materiały piśmienne

Artykuły biurowe

**Poleca swój bogato zaopatrzony
sortyment książek wszelkiej treści**

Karol Grabowski

Fabryka mebli i dostaw budowlanych

KRÓLEWSKA HUTA

ulica Krzyżowa 12 Telefon 13-90

Poleca meble różnego rodzaju

Skład: ulica 3 Maja 7 273

TEATR ŚWIETLNY

RYBNIK, Plac Wolności

właściciel Teofil Placek

266

Wyświetla pierwszorzędne obrazy

Kolektura Loterji Państwowej

RYSZARD BĄK

276

MIKOŁÓW WOJ. ŚL.

Rynek 11

Telefon 127

HOTEL DWORCOWY

(vis-à-vis Dworca)

131

właśc. **J. WONS**

Królewska Huta, ul. Dworcowa 4 — telef. 1000

poleca

nowoczes. urządzone pokoje po cenach umiar-
kowanych. — — — **Restauracja i sale bilardowe.**

Karol Mandrys

133

KATOWICE, ul. Stanisława 8

wykonuje wszelkie reparacje elektr.-
samochodowe

Tel. 28-23

DROGERJA

134

EMIL HELLER

KATOWICE :: ul. Piłsudskiego 28 a.

Specjalne wyroby

dla Kolei, Kopalń, Hut, Rolnictwa i Przemysłu
artystycznego

Telef. 614

Założ. 1897

Pierwsza Specjalna Tokarnia i Szlifiernia

K. Kosytorz

KATOWICE II — Krakowska 25

135

Specjalność: szlifowanie cylindrów, wałów
korbowych, dopasowywania now. tłoków.

Edward Bury, Mysłówice

ul. Pszczyńska 22

137

Księgarnia i skład nut
Papiery i przybory do pisania
Instrumenty muzyczne i dodatki
Artystyczne i modne wykonanie druków

Konto bankowe: Polski Bank Ludowy
Mysłówice

J. L. SILBERBERG i SYN **MYSŁOWICE**

DESTYLACJA HURTOWNA i FABRYKA
LIKIERÓW

TELEFON 1095

138

ADMINISTRACJA **HRABIEGO TIELE-WINCKLERA**

136

MYSŁOWICE.

Dom sportowy Jan Prochaska

BIELSKO
ul. Jagiellońska 1-3

141

Pierwszorzędne narty, sanki i wszelkie sprzęty do sportu zimowego i do turystyki
Największy wybór

BANK SPÓŁDZIELCZY

Spółdzielnia zap. z nieograniczoną odpowiedzialnością

w Mysłowicach, ul. Powstańców 15, Tel. 54

Rachunek bież.: P. K. O. 306.363 Katowice

PRZYJMUJE wkłady w złotych i dolarach przy wysokim oprocentowaniu,

UDZIELA pożyczek i dyskontuje weksle członkom,

Udziela długoterminowych do 21 lat spłacalnych

POŻYCZEK

140

w wysokości od 1000 do 40.000 zł na:

zakup gruntów, **budowę** własnego domu,

spłatenie uciążliwych i drogo oprocentowanych pożyczek hipotecznych.

POŚREDNICZY w ułokowaniu kapitałów na gospodarstwach rolnych i nieruchomościach miejskich za zabezpieczeniem hipotecznym.

INKASO WEKSLI

ADMINISTRACJA domów,

POŚREDNICTWO zakupu i sprzedaży majątków rolnych, domów, restauracji etc.

ZASTĘPSTWO pierwszorzędnych towarzystw ubezpieczeniowych krajowych i zagranicznych na życie, od nieszczęśliwych wypadków — ognia, kradzieży i gradobicia.

Załatwia wszelkie czynności bankowe.

Konto żyrowe Bank Polski, Oddz. w Bielsku
Clearing P. K. O. Warszawa 180.085

Rok założenia 1850

Adres telegraficzny: **Molenda Bielsko**

Telef. międzymiastowy 2890 i 2891

GUSTAW MOLEND A I SYN

**FABRYKA SUKNA, WYROBÓW
WEŁNIANYCH I CZESANKOWYCH**

BIELSKO

Śląsk Polski

Śląsk Polski

144

Pragnąc wejść w kontakt bezpośredni z konsumentami i umożliwić publiczności nabycie wyrobów własnych fabryki, bez ryzyka co do jakości i pochodzenia, firma utworzyła w większych miastach Rzeczypospolitej **własne** składy sprzedaży detalicznej.

Składy te znajdują się:

w Warszawie przy	ulicy Nalewki nr. 29
„ Poznaniu „	pl. Świętokrzyskim 1
„ Białymstoku „	ul. Sienkiewicza nr. 16
„ Wilnie „	„ Wielkiej nr. 36
„ Gdańsku „	„ Langgasse 37
„ Łodzi „	„ Piotrkowskiej 17
„ Pradze Czeskiej	

**Hurtowna Sprzedaż Napojów Alkoho-
lowych w naczyniach zamkniętych**

MYSŁOWICE

139

ul. Powstańców 15

Telef. 10-47

K. MICHERDZIŃSKI

*Tkactwo towarów wełnianych i wyrób chu-
stek i koców*

BIAŁA-BIELSKO

143

ul. Nad Niwką 39

Telef. 2404

**HIGIENICZNE PIELUSZKI, BIELIZNA DZIE-
CIĘCA, OPASKI, WSZELKIE RODZAJE BIE-
LIZNY SPORTOWEJ ZNANEJ MARKI**

„TETRA”

145

BIELSKO

ulica Poniatowskiego 4 :: Telef. 20-69

Wien Paris London
Bruxelles - Grand Prix:
Staatspreis Wien 1908.

Dypłom honorowy
Wystawa światowa:
Liège 1905.

Wystawa higieniczna:
Wien 1906.

Wystawa higieniczna:
Warszawa.

Bielsko-Bialska Spółka Elektryczna i Kolejowa S. A.

149

==== **Bielsko**, ulica Blichowa. =====

H. Danielczyk

FABRYKA KAPELUSZY 146

BIAŁA, przedłużenie ul. Wencelisa

Tel. 26-72

Sklep ul. Główna 14

Tel. 25-67

BIELSKO-BIALSKI BROWAR AKCYJNY i FABRYKA LIRIERÓW i SOKÓW OWOC.

B I E L S K O

147

Poleca swoje piwo Marcowe i Porter
jako też likiery najlepszego gatunku

ELEKTROWNIA

BIELSKO BIAŁA

Spółka Akc.

ul. Batorego 13 a.

Telef. 1278

148

Sprzedaje na raty elektryczne aparaty kuchenne na najdogodniejszych warunkach

KSIĄŻĘCY ZARZĄD FIDEIKOMISOWY

Tartak, wyrób beczek i rozdrabnianie drzewa opałowego

151

BIELSKO

Telefon 12-16

Telefon 13-45

JÜTTNER i BOLEK

Budowniczo

BIELSKO

ul. Blichowa 74

152

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE:

Tartak parowy

Cegielnia parowa

Stolarnia parowa

Własny tor przemysłowy

★

Tel. biura budowl. 1744

stolarni i tartaku 1910

cegielni 10-38

★

Wykonują wszelkie w zakres budownictwa wchodzące roboty, dostarczają materiały tarte, stolarkę budowlaną, cegły i dreny

Górnśląski Dom Farb i Tapet oraz Drogerja

Farby chroniące od rdzy — Fabryka lakierów

Pokosty i farby olejne

154

KAROL SCHOLZ, KRÓL. HUTA

Telefon nr. 1446

ul. Wolności 66-68

KATOLICKI DOM ZWIĄZKOWY

KRÓL. HUTA, ulica Wolności 47

właśc.: JAN STEIER

MENU od godziny 12-tej do 4-tej

Pierwszorzędny zakład restauracyjny, reprezentacyjna sala balowa i przyjęć do dyspozycji w każdym czasie

155

Fabryka Konserw i wyrobów mięsn.

Rudolf Vogl

BIELSKO

Sklep: Rynek 30, telef. 15-38

Fabryka: ul. Wyspiańsk. 15,
telef. 16-38

153

Poleca:

Pierwszorzędne wyroby mięsne oraz specjalny wyrób konserw mięsnych

Szweicer i Zelwer

156

SIEMIANOWICE, ul. Głowackiego 7, tel. 1070

Skup i sprzedaż starego żelaza, metali
i wszelkich surowców oraz sortownia
szmat

Kurtownia Wyrobów Tytoniowych

J. GRZEGORZEK

SIEMIANOWICE

Tel. 1013

Tel. 1013

157

Wyroby
Polskiego Monopolu
Tytoniowego we wszystkich
gatunkach oraz przybory
do palenia

Zał. 1906 r.

Zał. 1906 r.

Zakład tapicersko-siodlarski

JÓZEFA SZOPY

158

Siemianowice (Śląsk), ul. Bytomska l. 12

Wykonuje wszystkie roboty wchodzące w zakres swego fachu,
ma na składzie we wielkim wyborze otomany (Szeslony), mate-
race, na zamówienia garnitury klubowe, wszelkiego rodzaju u-
przęże na konie, wyściela także powozy i samochody. ręczy
za gustowne i solidne wykonanie.

Ceny umiarkowane.

Obsługa rzetelna.

Heinrich & Bothe

Handel drzewa wszelkiego rodzaju oraz materiałów budowlanych, jak: cement, gips, papa dachowa i t. p.

SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE

ul. Bytomska 16, tel. 1097

Filja: BRZESZCZYNY Śląskie

ul. Warszawska

159

Śląski Handel Win

Hurtowny skład win krajowych oraz zagranicznych i wszelk. soków owocowych
SIEMIANOWICE, ul. Korfańskiego 6

160

OTTO UNVERHAU

Zegarmistrz i optyk

SIEMIANOWICE — Bytomska 18

Bogaty wybór zegarów, artykułów złotych i srebrnych. Wykonywanie okularów według przepisów lekarzy

161

Berta Weissenberg

ELITE — BAZAR

SIEMIANOWICE, ul. Bytomska 6

Galanterja, wyroby skórzanе, szkła, porcelany, naczynia kuchenne, stółowe, walizy, torebki, zabawki itp.

Dla urzędników państwowych i komunalnych
udzielamy rabatu

162

Feliks Rutkowski

TARNOWSKIE GÓRY

Rynek 18

Tel. 1087

165

**Parowa fabryka najwyborniejszych
wódek i likierów**

★

**Hurtownia najwyborniejszych win
krajowych i zagranicznych**

★

**Specjalność:
Znakomite i znane wszędzie koniaki
„Felikshausen“**

A. Schaefer, Tarnowskie Góry

Rok założenia 1883 P. K. O. 300.946 Katowice

Skład żelaza i hurtownia materiałów budowlanych. Rury wodociągowe gliniane oraz materiały kanalizacyjne. Maszyny rolnicze oraz części do tychże. 167

A. PANOFSKY

Telef. 30

TARN. GÓRY

Telef. 30

Hurtownia towarów kolonialnych.
Elektryczna palarnia kawy.
Sprzedaż hurtowna i detaliczna
wódek : likierów 166

Najtańsze źródło zakupu
Jedwabi, Towarów wełnianych, płóciennych i bawełnianych, Trykotaży, Pończoch, Bielizny

★

**Wszelkie przybory do krawieczyzny
męskiej i damskiej** 164

Herman Heilborn

SIEMIANOWICE

ulica Wandy 6

Telefon 1077

F. KUKOWKA, Tarn. Góry

ul. Kolejowa 1-5

Restauracja pod „GAMBRYNEM“

Pierwszorządna restauracja. Śniadania,
obiady i kolacje po cenach przystępnych.
Likieri i wina pierwszorządnych firm.

168

H. SEDLACZEK

Spółka z o. odpow. założ. 1786

TARNOWSKIE GÓRY

Hurtownia Win

Destylacja i Fabryka Likierów

Filja: Królewska Huta

Specjalność:

„Sedlaczek Stary Tarnowicki“

i „Kochanka“

169

APTEKA MIEJSKA

Aptekarz Dr. Walenty Sojka

KATOWICE

Rynek 3 — Telefon 2432

170

H. SŁOMKA

TARNOWSKIE GÓRY

Hurtownia Wyrobów Tytoniowych
oraz sprzedaż detaliczna

173

Tarnogórski Handel Żelaza

Sp. z o. por.

172

Założ. 1880

TARN. GÓRY

Telef. 16 i 18

Żelaza, Blachy, Stale, Wyroby żelazne, Narzędzia, Maszyny, Materiały budowlane, Armatury. — Wszelkie materiały kanalizacyjne.

„ŻARÓWKA“

Zakłady elektrotechniczne i radjowe

I. STASZ

TARN. GÓRY — ul. Strzelecka 13

175

Skład materiałów elektrycznych,
Żyrandoli, Lamp, Silników
Aparatów i przyborów radjowych

★

Stacja ładowania akumulatorów

Hurtownia piwa Książęco Tychowskiego
Fabryka wody mineralnej

S. Hirschman

TARNOWSKIE GÓRY 174

ul. Dworcowa 9

Telefon 11-60

Oskar Smiatek

Hurtownia piwa i fabryka
wód mineralnych 176

TARNOWSKIE GÓRY

ul. Strzelecka 16 — Tel. 10-04

A. Piotrowski
Lubliniec 177

Towary kolonjalne, wina, wódki,
likieri, Kolektura Loterii Państw.

Tel. 45.

Pl. Kościuszki 4.

HURTOWNIA TOWARÓW TYTONIO-
WYCH

Paweł Golaś

LUBLINIEC 178

Telef. 1-18

Telef. 1-18

Hurtownia Piwa Żywieckiego

Porter, Ale, Marcowe, Zdrój

179

Wytwórnia win owocowych
Stanisław Breliński

LUBLINIEC

Telefon Nr. 1

**Poleca wyroby własne zestawione
 z najlepszego rektyfikatu i natural-
 nych ekstraktów**

180

**Ceny konkurencyjne
 hurtownie i detalicznie**

Lubliniecka Fabryka Likierów

ST. BRELIŃSKI, LUBLINIEC

WŁAŚCICIEL: ANTONI BRELIŃSKI

Wiktor Deutsch 181

Telefon 1194 **TARN. GÓRY** Piastowska 4

Rowery, maszyny do szycia i pisania, gramofony, instrum. muzyczne, artykuły sportowe,
Na raty! wózki dziecięce. Na raty!

KACZMARCZYK K.

Tarnowskie Góry, ul. Krakowska 5

Telefon 1155. 182

Skład bławatny i wszelkiego rodzaju
okryć damskich i męskich.

KAROL PIĄTEK

TARNOWSKIE GÓRY, 183

ul. Krakowska 27 i róg Placu Wolności.

Sprzedaż wódek, win i likierów, skład wyrobów tytoniowych oraz wyszynk piwa i wódek.

S. Schlesinger

RADZIONKÓW 185

vis à vis dworca kolejowego.

Skład drzewa stolarskiego i budowlanego
oraz papy, smoły, trzciny, cementu i gwoździ.

ZYGFRYD KAUS, Radzionków, Górny Śląsk

FILJA ROJCA

186

Wszelkie towary drogeryjne, farby, lakiery, pędzle i t. d. Najtańsze miejsce zakupu dla przedsiębiorstw wszelkiego rodzaju, urzędów i t. d.

Telefon Szarlej 19.

W. Jarantowski

Dom towarowy

RADZIONKÓW

187

ul. św. Wojciecha 145

Telef. 45

A. Krubasik

RADZIONKÓW G. Śl.

Telefon 37

Telefon 37

**Hurtownia piwa Książęco Tyskiego
i fabryka wód mineralnych**

★

184

Specjalny napój bezalkoholowy

„SZUMKA“

BROWAR ZAMKOWY

W CIESZYNIE

188

Poleca swoje znakomite piwa oraz lemoniady
Generalna reprezentacja na Śląsku

FR. WŁOCZYK i Ska

KATOWICE

ul. Marjacka 15

Telefon 597

Telefon Nr. 278, 1285

189

KAWIARNIA

„ASTORIA”

KATOWICE, ulica Marjacka 1

Spółka z ogran. odpow.
Dyrektor Walenty Rybka

Pierwszorządna kawiarnia na miejscu
Rendezvous inteligencji

A. E. G. SKA AKC

Marjacka 23 **KATOWICE** Telef. 173-175

Silniki elektryczne. Maszyny do spawania elektryczne. Wiertarki ręczne. Wózki transportowe elektryczne. Mierniki spalinowe „Ranarex“. Elektryczne aparaty do ogrzewania, gotowania : żelazka. Prostowniki rtęciowe. Żeliwne okapturzone aparaty łącznikowe. Wszelkie materiały instalacyjne. Elektryczne maszyny do spawania. Wykonanie instalacji światła i siły. **Żarówki „OSRAM“.**

Specjalność: Automaciki „Elfa“, jako zmiana korków bezpiecznikowych. — Większy skład w miejscu. Najkorzystniejsze źródło dla sprzedawców

190

Górnoślaska Centrala Gazowa

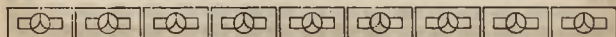
Tel. 168 i 179 **Wielkie Hajduki** Tel. 168 i 179

Pierwszej jakości koks na opał zimowy

191

Wszelkie aparaty gazowe na składzie.

Restauracja i destylacja

wł. **Józef Schöngut**

192

KRÓL. HUTA, ul. Bytomska 13 — Tel. 1013
poleca pierwszorzędną kuchnię, wyborne likie-
ry i dobrze pielęgnowane piwa. Lokal otwarty
do 1-szej w nocy.

Cukiernia Rynkowa -- A. Klupsch

KRÓL. HUTA

193

Telefon nr. 1566. Skrytka pocztowa nr. 68.

Przyjemny lokal rodzinny.

Zamówienia poza domem.

Każdą środę „FIVE O'CLOCK TEA“

Kino „Sienkiewicz“ i Kino „Piaśt“

NOWA WIEŚ

właśc.: **Jakób Biernat**

Telefon 42

195

Najładniejsze kina na Górnym Śląsku
wyświetlają pierwszorzędne obrazy

EDWARD FRANOSZEK

NOWA WIEŚ G. Śl.

194

ul. Sienkiewicza 11 — PKO. Katowice 300.229

Fabryka czapek

Dostawa dla Głównej Komendy Policji

Karol Kulas

Skład i fabryka mebli

Warsztat tapicerski

PSZCZYNA

197

ulica Wolności 3

Rejonowa Hurtownia Wyrobow Tytoniowych

196

NOWA WIEŚ (Wirek)

Tel. 36

ul. Hallera 1

Tel. 36

F. THEMANN

PSZCZYNA

ul. Głowackiego 1

Rozlewnia piwa, fabryka lemoniady
i wody sodowej

199

R. FRICKE

*Skład kolonialny, delikatesów, win,
likierów*

i sprzedaż towarów tytoniowych

PSZCZYNA G. ŚL.

200

Ernest Pająk

**DYPLOMOWANY MISTRZ
KRAWIECKI**

**WYKONUJE ROBOTY MIAROWE,
JAKO TEŻ**

**DOSTAWY DLA P. T. URZĘDÓW
WE WŁASNYM, NOWOCZEŚNIE
URZĄDZONYM WARSTACIE**

PSZCZYNA G. ŚL.

UL. MICKIEWICZA 28

TELEFON 76

198

Rudolf Mletzko

Warsztat stolarski

PSZCZYNA G. Śl.

Założony 1872

Telefon 42

**Wykonanie wszelkich prac
budowlanych, mebli i urzą-
dzeń szkolnych**

Konto bankowe:

Powiatowa Kasa Oszczędności w Pszczynie

P. K. O. Katowice Nr. 305.392

202

Wiktor Piecha

Hurtownia wyrobów tytoniowych

PSZCZYNA G. Śl.

203

**Hurtowna i detaliczna
sprzedaż wyrobów
tytoniowych
oraz
przybory do palenia**

Paweł Jagiełko

Pszczyna, ul. Dworcowa 3 201

Kawiarnia, cukiernia i piekarnia

poleca pierwszorządne trunki i codziennie
świeże pieczywo i ciastka dostarcza na każde
żądanie.

Restauracja „Hallera”

WŁAŚCICIEL NANKO 206

PSZCZYNA G. ŚL.

ULICA LOMPY 3

TELEFON 49

Paweł Gaża

fabryka wyrobów cementowych

PSZCZYNA, G. Śl., ul. Bieruńska

204

Wykonuje dreny, dachówki i wszelkie
inne betonowe prace.

==== Ceny umiarkowane ====

Restauracja dworcowa

Jan Szłapa

PSZCZYNA.

207

Polcea się pierwszorzędne napoje, dobrze pielęgnowane piwa, zimne i ciepłe potrawy.

L. KRZYSZTOFORSKI, Dziedzice 174

Tel. nr. 7. **ŚLĄSK CIESZYŃSKI** P. K. O. 30 279.

Parowa fabryka najprzedniejszych wódek polskich, koniaku, rumu, likierów, nalewek i prawdziwych soków owocowych. Hurtowna sprzedaż doborowych win owocowych i zagranicznych poleca swoje słynne z dobroci wyroby po cenach konkurencyjnych.

208

Leopold Schrötter

Dziedzice

209

Śląsk Ciesz.

Telefon 2

Dostarcza po cenach konkurencyjnych wapno, cement, żelazo, papy i wszelkie inne materiały budowlane

LEON KUŁAKOWSKI

dom towarowy

210

DZIEDZICE, (śl. Ciesz.) Telefon nr. 84.

Najtańsze źródło zakupu towarów żywnościowych, wielki wybór szkła, porcelany, przyborów szkolnych i papierowych, skład naczyń i narzędzi domowych i kuchennych.

Fabryka okien, drzwi, mebli
i tartak parowy

Jan Skrivanek

211

Cieszyn, Śląsk Polski

Zamkowe Zakłady
... Przemysłowe ...

Ska Akc.

212

w CIESZYNIE

polecają

z BROWARU ZAMKOWEGO

wyborowe piwa

z LIKIERNI

wytworne wódki i likiery

Drogerja pod Czarnym Psem
W. ZIMA MAG. PHARM.
CIESZYN, ŚLĄSK 213

Artykuły fotograficzne, chemikalje, zioła i ko-
 rzenie, artykuły lecznicze, kosmetyczne. —
 Środki dezynfekcyjne. — Wody mineralne.

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Cieszyna

przyjmuje wkładki na oprocentowania
 i udziela pożyczek wekslowych za poręką.
 Za wszelkie zobowiązania Kasy ręczy
 statutowo Gmina miasta Cieszyna 214

Bogaty wybór podarunków — wszelkie urzą-
 dzenia gospodarcze i gastronomiczne. Arty-
 kuły zabawkowe

Wielki Bazar 103
Albert Markus

telef. 2333 **Katowice** 3-go Maja 22

Międzynarodowa Spółka Spedycyjna
„Silesia-Transport“
w Cieszynie 215

tel. biuro 16. obok poczty. tel. m. 258.
 Transporty mebli w wozach me-
 blowych i przewóz towarów.

Drukarnia P. Mitręgi Cieszyn

Tel. 214

ul. Dra Michejdy 18

Tel. 214

218

**poleca się do wykonania
wszelkich robót wchodzą-
cych w zakres drukarstwa
po cenach konkurencyjnych**

**Linotypy. Stereotypja.
Własna introligatornia.**

Zakład litograficzny „Mika”

Cieszyn, ul. Dra Michejdy 18

218 a

**wykonuje wszelkie
prace litograficzne
szybko i solidnie.**

Pierwsza fabryka w Polsce wyrobów
galanteryjnych z drzewa, sztucznej
masy i kości

M. Babiński w Cieszynie

Szersznika 5.

217

Górnośląski „Wypoczynek“

ANTONIEGO MARCINKA

w Cieszynie na Winogradzie,

ul. Hażłaska 27, tel. 223/IV

219

podaje mleko, herbatę, kawę i inne gorące napoje; soki i lemonjady; chleb razowy, białe pieczywo i ciastka; świeże masło, sery, jajka i wszelkiego rodzaju ciepłe i zimne przekąski.

Wyszynk piwa flaszkowego „Cieszyńskiego Zdroju“, „Porteru“ i „Okocimskiego“.

Siedziba Ciesz. Hodowców drobnego inwentarza.

Jan Kurcius

**Warsztat elektro-mechaniczny,
odlewnia metali, galwanizacja**

DZIEDZICE

Śląsk Ciesz.

Telefon 61

**Instalacje światła elektrycznego, silników,
gromochronów i telefonów**

**Naprawa zwojów kotwicowych i silników dla
prądu stałego, zmiennego i trójzmiennego
o wysokim i niskim napięciu**

**Naprawa i sprzedaż wszelkich artykułów
elektro-technicznych**

220

**Hurtowny rozlew piwa
i wyrób wody sodowej**

Antoni Bela

NOWE HAJDUKI

ul. 3-go Maja 55

221

Pijcie piwo pojedyncze!

222

Najzdrowszy trunek dla wszystkich.

Do otrzymania w browarze

Oskara Baldera

KRÓLEWSKA HUTA, ulica Wolności 86.

Konrad Donnerstag

KRÓL. HUTA, Wolności 74

223

Telefon nr. 582.

**Skład motocykli, rowerów, gramofonów
i radjosprzętu — warsztat reperacyjny.**

„KONFEKPOL“

wł. Zygmunt Lubelski,

KRÓLEWSKA HUTA,

225

ul. Wolności 6

Telefon nr. 441

**poleca swój bogato zaopatrzony skład konfekcji
męskiej i dziecięcej oraz płaszcze damskie.
Ceny konkurencyjne! Ceny konkurencyjne!**

HUGO GOLDBERGER

KRÓLEWSKA HUTA, G. Śl., 226

Wolności 10, naroż. Dworcowej.

Założono 1884 r. — Telefon 350.

**Najstarszy skład na miejscu szkła, porcelany,
sprzętów domowych i kuchennych.**

Specjalność: Artykuły dla restauratorów.

Składnica Mleczarni Poznańskich

właśc.: **RUDOLF BĄK** 227

KRÓL. HUTA, Jagiellońska 4, tel. 1442,
poleca dziennie świeże: mleko, masło, sery,
jaja, wędliny, konserwy, wina krajowe i zagra-
niczne i delikatesy. — **Specjalność: śmietana
i masło deserowe.**

KOŁOSSEUM - KINO ŚLĄSKIE

KRÓLEWSKA HUTA

ul. Wolności 48 Gimnazjalna 1

Telef. Nr. 1354, 1610, 38

224

**Wyświetla wyborne filmy pro-
dukcji krajowej i zagranicznej**

Początek seansów o 4-tej, 6.15 i 8.30

Śniadalnia i probiernia

Fr. Tokarski

zastępca Jan Strużyna

228

NA KRÓL. HUTĘ, Wolności 8.

Najtańszy zakup win, wódek i likierów.

ZAKŁAD SZKLARSKI

DUŻY WYBÓR OBRAZÓW I LUSTER

i OPRAWA RÓŻNYCH RAM

S. Percik

229

KRÓLEWSKA HUTA

ul. Wolności 6

Telefon 428

Restauracja Zdrój Okocimski

KRÓLEWSKA HUTA

230

Rynek 4

obok Ratusza

właśc.: W. Jendrzej

Restauracja i Winiarnia „Pelikan“

Właściciel: J. Reichenbach.

KRÓL. HUTA

231

Rynek 1. 7.

Telefon 1427.

Doborowa kuchnia, dobrze pielęgnowane wina i piwa. Codziennie Menu. Ceny umiarkowane.

Fabryka stempli **BRACIA SCHOLZ** 233

dawn. MAKS MAN

KATOWICE, ul. Pocztowa 10, tel. 11-89

Wykonywanie stempli kauczukowych i metalowych wszelkiego rodzaju dla handlu, przemysłu, władz, administracji, adwokatów i t. d.

DOM MEBLOWY oraz sprzedaż maszyn do szycia, rowerów, gramofonów i płyt

„K A B“

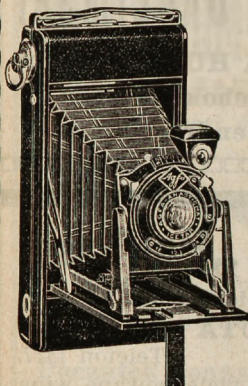
Katowice, ul. Marjacka 28 — Telefon 14-34

poleca: wszelkiego gatunku meble jakoto: kompletne sypialnie, jadalnie i urządzenie kuchenne oraz pojedyncze przedmioty, za-razem utrzymujemy na składzie maszyny do szycia, rowery i gramofony w wielkim wyborze z pierwszorzędných fabryk zagranicznych z długoletnią pisemną gwarancją. 236

Dogodne warunki spłaty.

Rzeczelną obsługę.

APARATY FOTOGRAFICZNE

wszystkich światowych fabryk
w dużym wyborze poleca na
dogodnych warunkach spłaty
firma

Jakób Scharf

Katowice 232

ulica 3 Maja nr. 11.
(podwórce prawo).

Aparaty i przybory
fotograficzne

Cenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie.

Zajączek i Lankosz

właśc.: Bracia Lankosz.

230

Fabryczny skład sukna i koców.

Centrala handl.: Kraków, Rynek Gł. 45/46.

Oddział: Katowice, ul. 3 Maja 24.

RESTAURACJA I. WASERTEIL KATOWICE

238

ul. Stawowa 19 — telefon 2246
poleca się Szan. Publiczności

H. MORGENSTERN i SKA

Fabryka obuwia

KATOWICE

235

ul. Andrzeja 25 a — Telefon 1709

poleca swe wyroby
pod marką „Colum-
bja”. Obuwie: mę-
skie, damskie oraz
dziecinne, w wyko-
naniu „Oryginal
Goodyear Welt“

„Mackay“, dublowane oraz kołkowane.

M. SMUDA

*Największe przedsiębiorstwo motocyklowe.
Koncesjonowana szkoła motocyklistów.*

KATOWICE

241

ul. Jordana 10

Tel. 811 i 2813

Dom towarowy

KAROL SCHWERIN

Rynek 4 KATOWICE G. Śl. Ring 4

Założono 1874.

Gegründet 1874.

Sprzęty domowe i kuchenne. — Szkło i porcelana. — Towary galanteryjne i zbytkowe. — Wózki dla dzieci. — Zabawki. — Łóżećka dla dzieci.

Ściśle stałe ceny!

239

Drogerja św. Barbary

F. Długiewicz

243

KATOWICE - ZAŁĘŻE

Tel. nr. 1078. Konto czekowe Katowice 300.102.

Skład farb, lakierów i art. drogeryjnych.

JONAS i WEBER

Sprzedaż wyrobów hutniczo-maszynowych i narzędzi przemysł.

Telefon nr. 1583

KRÓL. HUTA

ul. Mickiewicza 15

Specjalność: maszyny, narzędzia, tarcze szmerglowe, aparaty i armatury dla zgęszczonego powietrza, pary, wody oraz gazu.

244

Bernard Rossa i Ska

Hurtownia kawy i herbaty 245

KRÓL. HUTA

Tel. 1411 ul. Mickiewicza 18

„E L K A“ Fabryka czekolady

Właściciel: Ernestyn Lukas 247

Telefon 1243. **KRÓL. HUTA** ul. Wodna 1. 3.

Poleca najlepsze wyroby czekoladowe i cukierki różnych gatunków.

Specjalność: figurki czekoladowe.

SZARLA i SZYMAŃSKI T. A.

Parowa fabryka wódek i likierów

Hurtownia piwa

246

Fabryka i Główna Biuro:

KRÓLEWSKA HUTA

Telefon Nr. 4-93

ul. Ogrodowa 3

ZIEĆ AUGUSTEN

Król. Huta, ul. Krzyżowa 6 — Tel. 12-37

poleca

248

towary kolonjalne i emaljowane

Restauracja „Flota“

KRÓL. HUTA, ul. Bytomska,

róg ulicy 3-go Maja, telefon nr. 1371.

Właśc. **Jerzy Früholt.**

249

Pierwszorządna kuchnia, fachowo pielęgnowane piwa, likiery i wina. — Sala zebrań. —

Geny umiarkowane.

Obsługa rzetelna.

K. Kajzik i J. Kasprowski

Hurtownia towarów aptecznych i drogerijnych

Królewska Huta

250

Plac Mickiewicza 4

Telefon 12-67

A. IDŹKOWSKI **DROGERJA**

251

Królewska Huta

Jagiellońska 1

Telefon 10-45

**Śląska fabryka mundurów
i odzieży cywilnej**

253

J. Połomski

RYDUŁTOWY

Biuro: Telefon 69

Mieszkanie prywatne: Telefon 64

Konto czekowe P. K. O. 305.919

PAWEŁ GLIWICKI

252

Restauracja i Rzeźnictwo

RYDUŁTOWY Telefon 109

W. Chrószcz

RYDUŁTOWY — ul. Dworcowa

Telef. 106

254

Pierwszorzędny Zakład krawiecki

Dostawca dla Urzędów państwowych

FR. MIKOŁAJEC

TOWARŹ KOLONJALNE I ŹELAZNE

DETAL

255

ŹORY G. ŚL.

Bank Ludowy Źory

Spółdzielnia z odp. nieogr.

256

Przyjmuje wkłady oszczędnościowe za wysokim oprocentowaniem

Udziela pożyczek na dogodnych warunkach
Zastępstwo Państwowego Banku Rolnego do załatwiania podań pożyczek hipotecznych

JAN NOCOŃ

Rynek 22 **ŻORY** Telef. 63

**Hurtownia wyrobów tytoniowych
i przybory do palenia** 257

Nowa Drogerja Mieczysława Schnotalego

jest w **ŻORACH**, Rynek 2
najtańszem źródłem zakupu kosmetyków, farb,
lakierów : przyborów fotograficznych
Telefon 85 258

✚ Ratujcie zdrowie ✚

**Zakład Przyrodn.-Leczniczy
ZEMBOK JÓZEF** 259

ŻORY G. ŚL. **ul. Szeroka 11**
Godziny przyjęć: od 9—13 i 15—18
Dokład. badanie wszelkich chorób.

Rejonowa

Hurtownia

tytoniowa

260

RYBNIK

Sobieskiego 9

Telefon 31

Zygmunt Jankowski.

Wojciech Kaźmierczak

FABRYKA MASZYN

Warsztat reparacyjny maszyn rolniczych
i przemysłowych 263

WODZISŁAW ŚL. ul. Korfanteo 22

J. POWALLA, BUDOWNICZY

WODZISŁAW 261

Wykonanie wszelk. robót w zakres budownictwa wydziału nad i podziemnego wchodzących
Fabryka wyrobów cementowych. — Zaprzysiężony rzeczoznawca w zakresie budownictwa
na Sąd Okręgowy w Katowicach

PKO. Katowice 302.251 Tel. nr. 17

Augustyn Niesler

Hurtownia towarów kolonjalnych,
mąki, ziemiopłodów i nawozów
sztucznych

262

WODZISŁAW ŚL.

P. K. O. Katowice 301.266

Telef. 16

264

Apteka w Wodzisławiu

Laboratorium chem - farmaceutyczne

Tel. 89

FRANC. FRANK

Tel. 39

UŻYWAJCIE CZEKOLADY

271

HELGA

ŚLASKA FABRYKA CZEKOLADY
KRÓL. HUTA

TELEFON 5

Józef Przybyła

Skład drzewa

269

KATOWICE G. ŚL.

ul. Zielona — róg Mikołowska

Tel. 1128

Restauracja i Winiarnia

„POLONJA”

265

Telef. 10-20

RYBNIK

Telef. 10-20

właśc.: **konc. S. E. OGÓREK**

Wiedeńska - polska kuchnia

Wyszynk piwa pilzeńskiego

Jakób Gałązka

KATOWICE

288

Teatralna 14

Tel. 28-76

Pierwsza Królewsko-Hucka Fabryka Wag

W. MAINKA

272

KRÓLEWSKA HUTA, ul. 3-go Maja 94-96

Telefon 1381

Adres telegr.: Wagma

H. KOETZ Nast.

SPÓŁKA AKC.

MIKOŁÓW WOJEW. ŚL.

TELEFONY 7 i 95

277

FABRYKA MASZYN I KOTŁÓW
PAROWYCH, ODLEWNIA
ŻELAZA

„RIALTO“

KINO DŹWIĘKOWE

Największe kino na Górnym Śląsku,
wyświetlające filmy wytwórni euro-
pejskich i amerykańskich

We wtorki i piątki zmiana programu

K A T O W I C E

289

ul. św. Jana 24

Telefon 831

O. B. DULA

KATOWICE

293

ULICA SŁOWACKIEGO 20

Karola Büttnera Synowie

FABRYKI SUKNA
i RĘCZNY WYRÓB DYWANÓW
BIELSKO

303

Telefony Nr. 1095 i 2409

Henryk Braun

FABRYKA SUKNA
Bielsko

304

Specjalność:
Sukno dla umundurowa-
nia policji i wojska

JAN URBAŚ

Zakład krawiecki

Katowice,

ul. Zielona 13

302

Rok założenia 1879

ERNESTA STARKE'go SYN

Urządzenia centraln. ogrzewania, zaopatrzenia w gaz, wodę, zakłady sanitarne. — Hurtowna sprzedaż materiałów instalacyjnych

BIELSKO

(Śląsk Ciesz.) ul. Krasińskiego 5

Adr. telegr.: STARKE BIELSKO

Tel. 23-30

305

TEATR ELEKTRYCZNY

Browarna **CIESZYN** Browarna

właśc.: Herman MARTIN

WYŚWIELAMY TYLKO

NAJNOWSZE I NAJLEPSZE OBRAZY

312

S. Hochermann Inż.

Spółka z ogran. odpow.

KATOWICE

298

ul. Wita Stwosza 3

Telefon 1804

Węgiel, koks i drzewo kopańniane

Księgarnia Dziedzictwa w Cieszynie

315

dostarcza wszystkie przybory kancelaryjne dla Policji Woj. Śląskiego w Cieszyńskim i jest największym i najtańszym źródłem zakupu.

Komunalna Kasa Oszczędności

POWIATU PSZCZYŃSKIEGO

w **PSZCZYNIE** (przy Rynku)

Telefon Nr. 6

Rok założenia 1860

284

Instytucja popularnej pewności. Przyjmuje wkłady oszczędnościowe za najwyższym oprocentowaniem. Dyskontuje i inkasuje weksle i inne dokumenty, udziela pożyczek na dogodnych warunkach

Jedyny polsko-chrześcijański warsztat szklar-
ski i wykonywanie robót w tym zakresie.
Skład obrazów, listew i oprawa obrazów

Szczepan Gil

287

KATOWICE

Telefon Nr. 748

ul. Marsz. Piłsudskiego 43

Fabryka konserw rybnych i wędzarnia

„KABEKA“ Właściciel **KAROL BRZOZA**

KRÓLEWSKA HUTA — ul. Ogrodowa nr. 29

Konto bankowe: Śląski Bank Ludowy

Telefon 1507

P. K. O. 301.816

285

Szymon Weiss, Bielsko

generalny zastępca

BROWARÓW: Jana Götza w Okocimie 308

i Arcyksiążęcego w Żywcu

poleca pierwszorzędne piwa z powyższych bro-
warów, a to: **Okocimskie: marcowe, eksporter**
i **porter.** — **Żywieckie: „Żywieckie zdroj“, mar-**
cowe, porter i specjalne piwo „Ale“.

RESTAURACJA

„ZIEMIAŃSKA“

właściciel: Volkman

KATOWICE, ul. Stawowa 19 — telefon 2022
wydaje smaczne obiady i kolacje.

Codziennie koncert.

Lokal otwarty do g. 2.30 w nocy.

Największy wybór w zegarkach kieszonkowych i bransoletowych, zegarach ściennych i budzikach, towarach jubilerskich złotych i srebrnych, jako też artykułach optycznych u

KAROLA PFEIFERA 314

CIESZYN — ul. Głęboka 33

Założono 1887 Telef. 307

Kino Miejskie, Cieszyn

Pierwszorzędny teatr świetlny. Sala Ratuszowa. Wyświetla stale najnowsze programy wielkomiejskie w doskonałym wykonaniu, obfitujące w naukowo-aktualne zdjęcia z całego świata, doskonałe komedje w programie dodatkowym. Reklamy, zdjęcia, filmy reklamowe.

Ceny biletów wejścia umiarkowane. 311

ŚLĄSKA FABRYKA KONSERW MIĘSNYCH i WĘDLIN

Spółka z ogr. odp. 310

Telefon 47 w CIESZYNIE ul. Mostowa
wyrabia szynki praskie i wędliny, salami cieszynskie, parówki w puszkach, gulasze wołowe, cielęce i wieprzowe, hachee, paszteciki wątrobiane, kolanka w aspiku i wiele innych rzeczy w puszkach i bez puszek.

APTEKA POD ORŁEM

Mr. J. FRÄNKEL 281

KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.

ul. 3-go Maja 1 — tel. 506

Wyrabia różne zioła lecznicze i wydaje leki na rachunek wszystkich Kas Chorych oraz dla urzędników państw. i komunalnych.

Zakład Pogrzebowy

„Pietas-Pietät“

KATOWICE

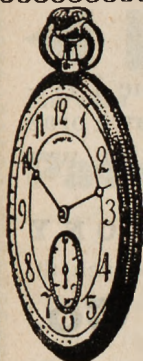
ul. Marjacka 3

Telefon 1258

właściciel: Piotr Paweł Breslauer
poleca

**wspaniałe karawany
pogrzebowo-autobusowe**
na przeprowadzanie zwłok do wszystkich
miejscowości kraju i zagranicy.

Największy Zakład Pogrzebowy Woj. Śląsk.
Zajmuje się urządzeniem pogrzebów każ-
dego rodzaju od najsłabszych do naj-
bardziej luksusowych. 317

SILVANA

**NAJLEPSZY
ZEGAREK SZWAJCARSKI**

Żądać wszędzie!

292

**Pierwszorzędny skład
zegarmistrzowsko Jubilerski!**

Zawsze wielki wybór wszelkich nowości
w zegarkach i biżuterji w złocie i srebrze.

Ceny umiarkowane. — Rok zał. 1897.

RUDOLF ARENDT

ZEGARMISTRZ i JUBILER

KATOWICE, ul. Pocztowa 1, TEL. 1451.

Heffner i Berger

Elektrotechn Zakłady Przemysłowo-Budowlane

Oddział:

286

KATOWICE, ul. Marjacka 7

Telefon 828

Centr.: Kraków, ul. Ś. Anny 3, tel. 4153, 3760

Dostawa

wszelkich materiałów

instalacyjnych dla potrzeb

kopalń, hut, fabryk

i instalatorów

P o l e c a m y

najprzedniejsze maki pszenne i żytnie, krupy, artykuły strączkowe oraz artykuły pastewne w wielkim wyborze

WYBORNE MAKARONY

z naszej własnej fabryki w Brzezinach Śl.

Mędlewski & Co.

KATOWICE

291

ul. Sokolska 3

Telefon 631

FIEDLER i GLASER

KATOWICKI MŁYN PAROWY

KATOWICE, ul. Młyńska 6-10

Adres telegraf.: „Młynparowy“

Telef. 9

ZBOŻE -:- MĄKA -:- OTRĘBY

111

Międzynarodowy Transporty
Biuro spedycyjne i Inkaso

Austro Silesia

Tel. 211-IV

GIESZYN

313

Tel. 218

Własne składy w centrum miasta. Najlepiej
urządzone przedsiębiorstwo przewozu mebli.

◀ ILONA ▶

Pierwsza Polska Rafinerja Olejów Jadalnych
i Fabryka Tłuszczów Roślinnych

Paweł Hoffmann i Ska **BIELSKO**

Numer telefonu 2052

306

Premjowana na wystawach w Warszawie, we
Lwowie i w Rzymie

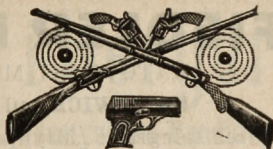

SPECJALNOŚĆ: „Soya“, olej jadalny, „Par-
veol“, tłuszcz rośl., „Ilona“, masło orzechowe.

OTTO MÖHLE

Broń, amunicja, przybory
myśliwskie.

Warsztat reparacyjny
z napędem elektrycznym.

Katowice, Górny Śląsk

316

Tel. 1271

ul. Mickiewicza 2

Tel. 1271

I. i G. Grünpeter

Katowice

ul. św. Jana 11.

322

Wyszynk

330

Bruno Grundei

NOWA WIEŚ

Tel. 2 ul. Karola Miarki 10 Tel. 2

WALTER GEISLER

Fabryka kiszzonej kapusty i ogórków

KATOWICE

321

Szosa Król. Hucka 46

Telefon 407

Telefon 2016

Katowicka
Spółka Akcyjna
dla
Górnictwa
i
Hutnictwa

299

MERIDIOL

347

najlepszy środek domowy

Doskonały do nacierania i pielęgnowania cłała

300

HURTOWNIA PIWA

GÓTZOWEJ GERTRUDY

NOWA-WIEŚ, ul. Sienkiewicza 11

Telefon Nr. 12

Telefon Nr. 12

**Główna składnica
Browaru Książęcego Tychy**

„AGRARIA“

Handel Ziemiopłodów

334

KATOWICE

ul. Zamkowa 7

— Telefon 1540

Dom towarowy

Katowice

 ul. Poprzeczna 10
 Telefon nr. 12,52

Bobrek
Król-Huta

 ul. Wolności 24
 Telefon nr. 526

poleca bogato i tanio zaopatrzone oddziały:

- I. Manufaktury: bawełnianej i jedwabnej,
- II. Bielizny i konfekcji: damskiej i dziecięcej.
- III. Pończoch i rękawiczek,
- IV. Towarów krótkich i robót ręcznych.
- V. Artykułów męskich, jak: koszule, krawaty, kołnierze i t. d.

319

LEON PIECZKA

Hurtownia towarów kolonjalnych

325

NOWA WIEŚ

Filja: Rybnik, tel. 64

Telefon 80-81

ELEKTRO-INDUSTRIA

Tel. Nr. 1334

ALFONS SPIKA

Tel Nr. 1334

Wykonanie

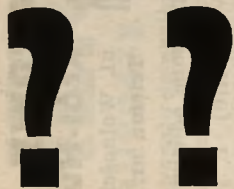
 urządzeń oświetlających i wszelkiego rodzaju
 słabo- i silnoprądowych. Dzwonki alarmowe
 przeciwko kradzieży. Telefony domowe i t. d.

Reparacje

 wszelkich aparatów do gotowania i ogrzewania,
 elektrycznych żelazek, puszek ogrzewających itd.

346

Dlaczego
kupujecie
zagranicą

Nabyć można u mnie wszelkie już oclone **Odbiorniki radjowe, Elektryczne pralki, Odkurzacze, Gramofony elektryczne i sprężynowe, Rowery** i t. p. po tych samych cenach zaoszczędzając sobie dużo zmartwienia i przykrości. Zagranicą kupiony towar nie można już zamienić albo zostaje się poszkodowanym opłatą celną.

Nie należy kupić prędeż aparatu dopóki nie był Wam we własnem mieszkaniu zademonstrowany celem przekonania się o jego dobroci.

W szczególności polecam moje **Wzmacniacze Radjowe** do restauracyj, ogrodów wycieczkowych, urzędzeń sportowych i t. p.

Rowery, Gramofony i Płyty wyrobu krajowego i zagranicznego we wielkim wyborze, stale na składzie.

Przedstw. Varta akumul., Premier rowerów. Sprzedaż za gotówkę i na dogodnych warunkach spłaty
tylko u firmy 345

Elektro-Radjo **właśc. B. Spika, Król. Huta**
ulica Sienkiewicza, róg Kazimierza 7
Tel. 1505 - Naprzeciw kawiarni „Cristal“.

FRYDERYK KOTZOLT

mistrz blacharski

323

Założono 1871

Założono 1871

Oddział I. Wykonywanie robót blacharskich dla kopalń i hut, jakoteż wszelkich robót dekarских, blacharskich i instalacyjnych.

Oddział II. Magazyn sprzętów domowych i kuchennych, towarów galanteryjnych i artykułów na podarki.

NOWA WIEŚ

Telefon nr. 23

ul. Sienkiewicza 2

Górnosłaska Hurtownia Piwa i Wódek

Sp. Akc.

Fabryka likierów

Katowice

320

ul. Gliwicka 1. — Telefon 143 i 2340.

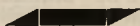
Hurtowny skład piwa browarów Książęcego i Obywatelskiego w Tychach, Górny Śląsk, oraz

piwa Pilzneńskiego „Prazdrój”
i angielskiego portera „Bass”.

Sprzedaż piwa w syfonach i butelkach.

Hugon Boronowski

Hurtowny skład piwa i fabryka
wód mineralnych

324

NOWA WIEŚ G. ŚL.

P. K. O. 301.231

Telefon nr. 17

Artykuły męskie w wielkim wyborze.
Kapelusze — czapki — bielizna — krawaty
— rękawiczki — trykotaże — skarpetki.

Tanie ceny!

Rzetelna obsługa!

GUSTAW BOBRECKER 326

NOWA WIEŚ, G. Śl., ul. Sienkiewicza 2.

KLARA WINOGRAD

NOWA WIEŚ, Śl., ul. Sienkiewicza 10.

Skład konfekcji męskiej, damskiej i dziecięcej.
Dla urzędników państwowych i komunalnych
kilkumiesięczny kredyt.

327

328

RESTAURACJA**Wojciecha Holma**

NOWA WIEŚ, ul. Kar. Miarki 10, tel. 2
 poleca znakomitą kuchnię, wódki, dobrze pie-
 legnowane piwa, jak również poleca swoją
 salę na wszelkie zabawy i uroczystości.

Apteka pod Orłem

Wł. Mr. J. Urich

NOWA WIEŚ, G. Śl.

Tel. 29.

329

P. KMIECIAK

Skład muzyczny i rowerowy
 oraz zegarmistrzowsko-jubilerski.

NOWA WIEŚ, ul. Sienkiewicza 1.

331

332

MAX FUHRMANN

NOWA WIEŚ, koło Król. Huty G. Śl.

Techn.-med. Drogerja, Farby, Lakiery, Pokosty
 i wszelkie przybory malarskie

Artykuły fotograficzne

Stacja: Wirek Nowowiejski

Rok założ. 1900

Telef.: Nowa Wieś Nr. 6

Nici Göggingen są niedoścignione i wszędzie
do nabycia

Generalne Przedstawicielstwo

FRITZ LÖW

338

KATOWICE, Poprzeczna 10

Tel. 3153

Tel. 3153

JÓZEF HOFFMANN

Zakład ogrodniczy — Ogrodnik-pejzażysta

KATOWICE :: ul. Powstańców 45 a

i

335

KATOWICE-LIGOTA, ul. Kłodnicka

Telefon 977

MICHAŁSKI JERZY

KRÓLEWSKA HUTA — ul. 3 Maja 17

poleca codziennie świeże mleko, masło, jaja,
sery krajowe i zagraniczne, ryby różnego ro-
dzaju, konserwy jarzynowe, owocowe i rybne.

341

Fotograf

339

Hildebrandt

KRÓL. HUTA, ul. Wolności 24, I p.

Telef. 12-38

Specjalność: Modne zdjęcia ślubne.

J. Schächter

KKRÓL. HUTA, ul. Kościelna

Skład przyrządów masarskich i jelit

342

Kawiarnia i Cukiernia Huthmacher

343

Królewska Huta, ul. Wolności 14

Telefon 29 i 225

Najstarsze i największe przedsiębiorstwo tej branży w miejscu.

Specjalność: dostawa poza dom.

HOTEL „REDENA“

Ska z ogr. odp.

KRÓL. HUTA, ul. Katowicka 7 — Telefon 150

(oddalenie od Katowic: 15 minut autobusem z rynku)

350

Poleca wygodne, komfortowo urządzone, higieniczne pokoje od zł 7.— począwszy. — Urządzenie łazienkowe w domu. Wyborowa, obywatelska kuchnia — ceny przystępne.

**Magazyn Futer i wyrób czapek
Przybory wojskowe i uniformowe**

JAN WIEROŃSKI

KRÓL. HUTA

ul. Marsz. Piłsudskiego 1

352

**Skład Konfekcji męskiej, obuwia
i bielizny**

STANISŁAW KUCHLEWSKI

KRÓLEWSKA HUTA

Telefon 1220

ul. Wolności 23

Oddz. w Tarn. Górach, ul. Krakowska 18
telefon 529.

P. K. O. Katowice 305.328

Konta bankowe:

Bank Ludowy, Król. Huta

Najwykwintniejsza konfekcja męska,
damska, dziecięca oraz obuwie
Dla Policji Państw. dogodne warunki
spłaty

351

KURSY SAMOCHODOWE

353

M. St u d e n c k i

Król. Huta, Katowicka 19

Nauka rano lub wieczór. Nowe 6-cio cylin-
drowe limuzyny. Wpłata ratami. Wpisy
codziennie.

**Koszule, krawaty, pończochy, parasole, pulo-
wery** kupuje się najtaniej
tylko u firmy

354

SAMSON BENCLOWICZ

Król. Huta, ul. Wolności 16

Telefon 1208

Fabryka Margaryny i Tłuszczów

„HERBA”

KRÓLEWSKA HUTA

355

Telefon 538

Mieszkanie prywatne 559

Skrytka pocztowa 79

Telegramy: „**HERBA**“ Król. Huta

Sztuczna farbiarnia, chemiczna pralnia
i Zakład czyszczenia dywanów

JÓZEFA ROTTERA

150

BIELSKO-BIAŁA — telefon 1383

Najstarsza i największa firma tego rodzaju, zapewnia najstaranniejsze i najszybsze wykonanie wszelkich zleceń.

FILJE:

Katowice: Dyrekcyjna 6; Zielona 14; Wojciechowskiego 49. **Król. Huta:** Piłsudskiego 1; 3-go Maja 59. **Bielsko:** Jagiellońska 3. **Cieszyn:** Głęboka 31. **Sosnowiec:** Warszawska 16. **Sie-mianowice:** Bytomska 3. **Mikołów:** 3 Maja 3. **Mysłowice:** Rynek 7. **Pszczyna:** Rynek. **Częstochowa:** Panny Marji 6. **Żory:** Szeroka 2.

**Górnośląska fabryka zabawek
i galanterji drzewnej**

Fryderyk Fuchs

KRÓL. HUTA,

Skład ul. Wolność! 28. Fabryka ul. Krzyżowa 7.

poleca oprócz zabawek własnego wyrobu:
szkło, porcelany, fajanse, kryształ, artykuły
podarunkowe, wyroby skórzane i ni-
klowe, kosmetyki, nakrycia stołowe i t. d.

Dla odsprzedawców ceny fabryczne

348

Franciszek Fleischer

Rzeźnictwo i fabryka kielbas

KRÓL. HUTA

ul. Bytomska 42 i 3-go Maja 11

Telefon 234

SIEMIANOWICE ŚL.

Sienkiewicza 16

Telefon 76

349

Henryk Schneider

KRÓL. HUTA, ul. Wolności 33

Telefon 1448

340

**Fabryka wędlin i skład
mięsa**

KSIĘGARNIA POLSKA

właśc. **Marja Skowronkowa**

KRÓL. HUTA, ul. Wolności 16 — telefon 1073

Wszelkie artykuły piśmienne i przybory
biurowe. Własny warsztat intro-
ligatorski.

356

Restauracja Metropol

właśc.: **Marta Schettlerowa**

KATOWICE, ul. 3 Maja 28

Telefon 2042

358

**Najtańsze źródło
zakupu**

Telef. 71

**Najtańsze źródło
zakupu**

Telef. 71

Rzetelna obsługa!

Niskie ceny!

Poleca po najtańszych cenach:

Konfekcję: męską, damską i dziecięcą. 365

Materiały: wełniane, bawełniane, lniane oraz jedwabie w wielkim wyborze.

Bieliznę: męską i damską oraz artykuły męskie

Nowy dział galanterji :::: Gałkowitz wyprawy

**Dom Towarowy
GZESŁAW BEYGA
RYBNIK, ul. Sobieskiego 18**

P. P. Policji Wojewódzkiej udzielam kredytu na 5 rat.

KUPUJCIE

MYDŁO MŁOTEK i PERLIK

Dom Meblowy „HEROS“

ul. 3 Maja 23

KATOWICE

Telefon 11-05

poleca każdemu bez poręczyciela na **najdogodniejszych** dotychczas na Górn. Śląsku niebywałych warunkach **meble** wszelkiego rodzaju, a to: **sypialnie, jadalnie**, pokoje męskie, panieńskie, garnitury salonowe i klubowe, **urządzenia kuchenne**, meble pojedyncze, jak otomany, kanapy, tapczany, kompl. łóżka oraz wszelkie meble wyściełane własnego wyrobu.

Mistrz Rzeźnicki

A. POŁOCHER

KATOWICE

ul. Plebiscytowa 7 — Tel. 1722

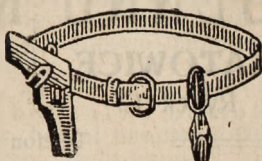

Poleca
swoje pierwszorzędne
wyroby

Solidnie! Tanio! Dobrze!

Wykonuje się we własnej pracowni

czapki i hafty

dla wszystkich szkół i związków oraz dla
wojska, policji i urzędników państwowych.

**Medale państwowe
i zagraniczne
odznaki i dystynkcje**

363

po cenach najtańszych poleca

Fryderyk Tabak

Magazyn ozdób wojskowych, policyj-
nych, urzędniczych i straży ogniowej

Katowice, ul. 3-go Maja 29

MANUFABTURY

towary modne i bielizna
hurtowo i detalicznie

Największy skład towarów jedwabnych

BENNO KUTNER

KATOWICE

KRÓL. HUTA

Rynek 12

ul. Wolności 9

Telefon 787

377

Restauracja

Dom Chrześcijański

KATOWICE

ul. Jagiellońska 17

Tel. 19-82

Zastępca: **Suchocki Ernest**

Poleca swoje sale i pokoje związkowe

Obfita kuchnia — dobrze pielęgnowane
piwa — trunki.

375

Związek Koksowni Sp. z o. o.

KATOWICE, ul. Powstańców 49.

Adres telegr. Koksownia Katowice. Tel. 611, 851, 1490

Przedsiębiorstwo przerobu i sprzedaży produktów węglpochodnych — dostarcza z własnej

Fabryki Chemicznej w W. Hajdukach

smołę węglową destylowaną i preparowaną, smołę do budowy dróg, pak i lepnik; oleje smołowcowe: impregnacyjny, krezotowy, karbolineum itp.; naftalin: surowy prasowany oraz czysty w wszelkiej postaci; kwasy karbolowe: surowe-handlowe, krezole i fenol; zasady pirydynowe i pirydynę czystą, antracen, żywice kumaronowe itp., benzole i homologi: benzol do motorów, benzol handlowy 90%, benzol chemicznie czysty, technicznie i chemicznie czyste: toluol, solwentnaftę I i II, ksylol: kwas benzoesowy sublimowany i krystaliczny itp. oraz siarczan amonu.

Dla dalszej przeróbki Związek Koksowni Sp. z o. o. posiada:

Fabrykę Tektur Smołowych w Katowicach-Dąblu

dla wyrobu tektur smołowcowych wszelkich gatunków i pap izolacyjnych oraz cztery 335

zakłady impregnacyjne

we Wronkach i w Solcu Kujawskim (Woj. Poznańskie) oraz w Wielkim Chełmie i Katowicach-Ligocie (Woj. Śląskie).

Zakłady we Wronkach i w Solcu Kujawskim nasycają podkłady kolejowe i inne materiały drzewne olejem smołowcowym, Zakład w Wielkim Chełmie olejem smołowcowym i różnemi solami impregnacyjnemi jak lalit, triolit, basilit itp. Zakład w Katowicach-Ligocie, posiadający również **własny tartak**, nasycza materiały drzewne, przede wszystkim drzewo kopalniane różnemi solami impregnacyjnemi, dostarcza tych materiałów w stanie nasyconym lub nie-nasyconym, sprzedaje wspomniane sole impregnacyjne oraz wszelkiego rodzaju **drzewo tarte** jak również drzewo tarte impregnowane.

ELEVATOR

Ska Akc. dawn. Teod. Holtz i Kania & Kuntze

Odlewy stalowe. Koła zębate. Zwrotnice. Rozjazdy. Złożenia kołowe. Koszyki rolkowe. Budownictwo żelazienne. Budowa aparatów. Wózki wydobywcze. Klatki wydobywcze. Urządzenia transportu. Dźwigi i żorawie.

359

Odlewnia stali, fabryka maszyn

KATOWICE — ul. Kamienna 4

Ekspozycja w Warszawie, ul. Sienkiewicza 1

Hamburska Hala Ryb

właśc. **MAKS SPIESS**

KATOWICE

ul. Poprzeczna 14

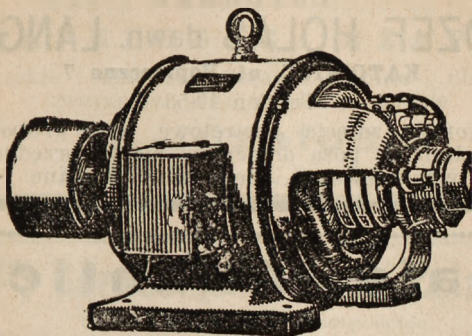
Telefon 1420

Własna wędzarnia
i fabryka konserw rybnych

znak ochronny

„H A N S A“

372

Zakłady Przemysłowe i Handlowe **Hubert Cebulla**

Telefony 523 i 550 **Król. Kuta** ul. Katowicka 16-18
369 Konto P. K. O. Nr. 305.996,

ODDZIAŁ I.

Fabryka silników elektrycznych. Nowe motory od 0.5 do 40 K.M. Reparacje, nawijanie i przewijanie maszyn elektryczn. każdego rodzaju oraz też na miejscu.

ODDZIAŁ II.

Warsztaty mechaniczne dla reparacji samochodów i motocykli.

Specjalne działy:

Reparacja i ładowanie akumulatorów.

Instalacja oświetlenia samochodów oraz nawijanie wszelkiego rodzaju twórników i rozruszników samochodowych. Wulkanizacje gum.

ODDZIAŁ III.

Produkty naftowe. **Stacja benzyny i benzolu.**

Oleje-smary automobilowe i techniczne.

Przybory samochodowe oraz części zapasowe.

Skład opon i maszyn automobilowych.

FOTOGRAF

JÓZEF HOLAS dawn. LANGE**KATOWICE, ul. Poprzeczna 7**

Telefon 10-53

wykonuje zdjęcia portretowe, oraz grupowe
i techniczne poza domem w pierwszorzędnym
wypracowaniu. Ceny umiarkowane. 361

Café „Atlantic“**KATOWICE**

ul. Mickiewicza 8

Tel. 13-38 i 26-22

Kawiarnia — Cukiernia — Śniadalnia

właśc. WIKTOR WANDELT

Codziennie Koncert

357

Restauracja Pod Koleją**KATOWICE**

ul. Wojewódzka 15

Tel. 2486

Poleca się dobrą kuchnię

i dobrze pielęgnowane piwo i trunki

Lokal otwarty do godziny 1-szej w nocy

376

Tanio i dobrze kupuje się

K A P E L U S Z E i C Z A P K I

męskie i dla dzieci, **czapki szkolne** i dla to-
warzystw oraz **artykuły męskie**

Fr. Józefoski

KATOWICE — ul. 3-go Maja 13

364

Górnśląski Handel Żelaza

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 367

Składnica i biuro sprzedaży **Górnośl. Zjedno-
czonych Hut Królewskiej i Laury T.A.** oraz
Hurtownia Syndykatu Polsk. Hut Żelaznych
i firma związkowa **Biura Sprzedaży Polskich**
Walcowni Rur — Telefon Nr. 160, 185 i 186

Dyrekcja Kopalń Księcia Pszczyńskiego

K A T O W I C E — Powstańców 46

Telefony Nr. 666, 667, 668, 669, 701, 790, 2490

Adres tel.: „PLESSERGRUBEN, KATOWICE“

WEGIEL KAMIENNY

368

z kopalń: Emanuel-Książę, Murcki, Boer, Ko-
stuchna, Szyby Piast, Łędziny, Brade, Łaziska
Górne, Zjednocz. Aleksander, Łaziska Średnie.
Wyroby cementowe. Cegła własnej produkcji.

Olbrzymi wybór mebli

własnej stolarni i tapicerni po cenach fabrycz-
nych poleca

Emil Winkler

366

Kościelna 8

RYBNIK

św. Jana 2

Telefon 10-44

MLECZARNIA ZDROWIA

371

KATOWICE, ul. Dworcowa 13 Telefon 2584

Jedyny lokal bezalkoholowy na miejscu

Poleca:

Śniadania, obiady, kolacje

Kuchnia pod zarządem znakomitego polskiego
kuchmistrza

T. B. J.

373

Towarzystwo Budowli Inżynierskich

Ska z ogr. odp.

KATOWICE, ul. Jordana 5

Telef. 25-96 :: Adres telegr.: T.B.I. Katowice

Konto P.K.O. Katowice 307.051

Oddział I. Budownictwo podziemne:

Budowa dróg i ulic, brukowanie, asfaltowanie,
maziowanie i smołowanie.

Kanalizacja miast. Budowa wodociągów, mo-
stów i konstrukcyj żelbetonowych.

Projekty, kosztorysy, nadzór i t. p.

Oddział II. Architektoniczny:

Budowa gmachów reprezentacyjnych, domów
i osiedli. Budowa zakładów przemysłowych.

Projekty, kosztorysy, nadzór i t. p.

386

HUTA POKÓJ

**Śląskie Zakłady Górniczo-Hutnicze
Zarząd Główn.: Katowice, Zamkowa 3.**

W y t w o r y:

Surówka — żelazo walcowane wszelkich wymiarów i kształtów — blacha — materiały nawierzchni kolejowej — zestawy kołowe i części tychże — konstrukcje żelazne.

Stal szlachetna do wszelkich celów kuta, walcowana na gorąco i zimno, przeciągana, odlewy surowe i obrobione, kształtki kute — świdry spiralne — piły — łopaty — łańcuchy.

**Zarząd Zakładów Przemysłowych
Mikołaja Hr. Ballestrema w Rudzie
Zarz. Główny: Katowice, Zamkowa 3.**

W y t w o r y:

Węgiel — koks — wytwory szamotowe etc.

BUDOWNICZY

JERZY SCHALSCHA

Biuro architektoniczne

Budownictwo nadziemne. Budowa domów
mieszkalnych i osiedli. Wykonanie budyn-
ków przemysłowych. Budowle betonowe i
żelazo-betonowe.

PKO. Nr. 301.003

Nr. telef. 234

Filja w Trzebini.

382

KATOWICE — Plac Wolności 6**„Kom-dro-bit“****Komprymowane Drogi Bitumiczne**

S-ka z ogr. odp.

w Katowicach II

ul. Florjana 5

Nr. tel. 11-66

383

Budowa dróg kom-dro-bitowych!

Przedsiębiorstwo budowlane

Jan Piechulek

Budowy nad-, podziemne i żelbetonowe

KATOWICE, Plac Miarki 6

Telefon 2196

380

H. Schwidewski

KATOWICE

Stacja benzynowa
otwarta w dzień i noc.

384

Benzol, benzyna.

Oleje maszynowe i inne.

Oleje samochodowe „Amocoil“.

Gumy samochodowe „PIRELLI“.

Bawełna do czyszczenia. Karbid.

Biuro i składy: Szosa Wełnowska

Telefon 68 **ul. Zamkowa 37 i 38** Telefon 3190

Pierwszorzędny Zakład Fryzjerski dla Pań i Panów

SPRZEDAŻ ARTYKUŁÓW KOSMETYCZNYCH 388

Salon Langer

KATOWICE. Św. Jana 15. tel. 29-87.

Spółka akcyjna

321

FERRUM

KATOWICE II.

Stacja kolejowa: Katowice-Bogucice.

Adres telegraf.: „Ferrum, Katowice“.

-
- Oddział I. Odlewy kształtowe ze stali Siemens-Martina do 10 ton wagi jednej sztuki, w szczególności części do budowy maszyn, wagonów, parowozów itp.,
- Oddział II. Osie do wozów ciężarowych surowo kute z obtoczonymi końcami i buksami oraz drobniejsze wyroby kute wszelkiego rodzaju;
- Oddział III. Śruby, nakrętki, nity, sworznie, haki żelazne izolatorowe, trzony i wszelkie wyroby żelazne dla potrzeb kolejnictwa i telegrafu;
- Oddział IV. Rury gładkie i bandażowe, spawane gazem wodnym ponad 300 mm średnicy dla kanalizacji, gazu i wodociągów. Specjalność: Rurociągi wysoko-
prężne do turbin.

BANQUE FRANCO POLONAISE

BANK FRANCUSKO-POLSKI

Spółka Akcyjna w Paryżu.

Kapitał: 50 milionów franków.

Centrala:

Paris, 15 Rue des Pyramides.

Oddziały:

KATOWICE, ul. Dyrekcyjna 9.

WARSZAWA, Czackiego 4.

GDAŃSK, Hundegasse 127.

ŁÓDŹ, Piotrkowska 67.

CZĘSTOCHOWA, Piłsudskiego 9.

POZNAŃ, 3-go Maja 5.

374

Adres telegraficzny: bafrapolab.

Tel. 1199, 2066, 3023.

Wszelkie operacje, wchodzące w zakres bankowości.

M. Nebel

391

KATOWICE,

ul. 3-go Maja nr. 32, tel. 16-09

Fabryka wyrobów mięsnych i wędlin.

Filja ul. św. Jana nr. 15, tel. 29-85.

Kabaret „Eldorado”

KATOWICE,

ul. 3-go Maja nr. 29, tel. 11-55.

392

Codziennie występy artystyczne i dancing.

Początek o godz. 22 wieczór. — Wstęp wolny.

Wolbrom, Ska Akc.

**Fabryka wyrobów gumowych
wszelkiego rodzaju w Wolbro-
miu, woj. kieleckie.**

389

Skład fabryczny:

KATOWICE,

Tel. 121. — ul. Jagiellońska 5.

Ludwik Ochojski

KATOWICE. ul. Stawowa 16, tel. 14-387.

Poleca się codziennie świeże wędliny
i sprzedaż mięsa pierwszej jakości.

387

KAROL GOGOŁOK

Kawiarnia — Cukiernia — Piekarnia

Telefon 1282 KATOWICE ul. Andrzeja 9

poleca codzień świeże pleczywo we wszelkich ga-
tunkach i ilościach.

394

Fabryka wyrobów mięsnych i śniadalnia

Alfred Nebel

ul. 3 Maja 14. :-: Telefon 1387. 393

S p e c j a l n o ś ć : Nogi wieprzowe.

M. Nebel

391

KATOWICE,

ul. 3-go Maja nr. 32, tel. 16-09

Fabryka wyrobów mięsnych i wędlin.

Filja ul. św. Jana nr. 15, tel. 29—85.

Kabaret „Eldorado”

KATOWICE,

ul. 3-go Maja nr. 29, tel. 11—55.

392

Codziennie występy artystyczne i dancing.
Początek o godz. 22 wieczór. — Wstęp wolny.

Wolbrom, Ska Akc.

**Fabryka wyrobów gumowych
wszelkiego rodzaju w Wolbro-
miu, woj. kieleckie.**

389

Skład fabryczny:

KATOWICE,

Tel. 121. — ul. Jagiellońska 5.

Ludwik Ochojski

KATOWICE. ul. Stawowa 16. tel. 14-387.

Poleca się codziennie świeże wędliny
i sprzedaż mięsa pierwszej jakości.

387

KAROL GOGOŁOK

Kawiarnia — Cukiernia — Piekarnia

Telefon 1282 KATOWICE ul. Andrzeja 9

poleca codzień świeże pleczywo we wszelkich ga-
tunkach i ilościach.

394

Fabryka wyrobów mięsnych i śniadalnia

Alfred Nebel

ul. 3 Maja 14. :-: Telefon 1387. 393

S p e c j a l n o ś ć : Nogi wleprzowe.

Alfabetyczny skorowidz ogłoszeń.

Str.

A

Administracja Hrabiego Tiele-Wincklera	15
A. E. G., Spółka Akc.	34
„Agraria“, handel ziemioplodów	72
Altmann L., hurtownia żelaza	11
Apteka Miejska, Dr. Walenty Sojka	27
Arendt Rudolf, zegarmistrz i jubiler	67
„Astoria“, Kawiarnia	33
„Atlantic“, Café	92
Aust R., następcy P. Szubert i R. Sindelar, roboty inżynierskie — urządzenia techniczno-zdrowotne	6
„Austro-Silesia“, Transporty	69
„Auto“, szkoła szoferów samochodowych	10
„Autoservice“, Sp. z ogr. odp., samochody osobo- we i ciężarowe marki „Ford“	2

B

Babiński M., wyroby galanteryjne z drzewa, sztucz. masy i kości	44
Balder Oskar, browar	45
Bank Francusko-Polski, Spółka Akc.	99
Bank Ludowy, Spółdzielnia z odp. nieogr. w Żorach	54
Bank Spółdzielczy, Spółdz. z nieogr. odp.	16
Bazar Wielki, właśc. Albert Markus	42

	Str.
Bąk Rudolf, składnica Mleczarni poznańskich	46
Bąk Ryszard, Kolektura loterii państw.	13
Beja Antoni, hurtownia piwa i wody sod.	45
Benclowicz Samson, Konfekcja	80
Berger G., wytwórnia mebli, patrz wkładka tylna.	
Beyga Czesław, dom towarowy	84
Bielsko-Bialski Browar Akcyjny i Fabryka Likie- rów i Soków Owoc.	19
Bielsko-Bialska Spółka Elektr. i Kolejowa, S. A. . .	19
Biernat Jakób, właśc. kin: „Sienkiewicz“ i „Piast“	35
„Bobrek“, Dom towarowy	73
Bohrecker Gustaw, Konfekcja	76
Boronowski Hugon, hurtowny skład piwa i fabryka wód mineralnych	76
Botzek August, pasy transmisyjne i artyk. techn.- skórzane	9
Braun Henryk, fabryka sukna	62
Breliński Stanisław, hurtownia piwa żywieckiego, wytwórnia win owocowych	30
Breliński St., właśc. Antoni Breliński, fabryka likie- rów	30
Browar Książęcy Tychy, patrz wkładka tylna.	
Browar Zamkowy w Cieszynie, Gener. reprezent. Fr. Wloczyk i Ska	33
Brzoza Karol, właśc. fy „Kabeka“, fabryka kon- serw rybnych i wędzarnia	65
Bury Edward, księgarnia i skład papieru	15
Büttnera Karola Synowie, fabryka sukna i ręczny wyrób dywanów	62

C

Cebulla Herbert, zakłady przemysłowe i handlowe, silniki, motory i t. d.	91
Centralna Targowica, Spółka z ogr. odp.	60

	105
	Str.
Ce-Za, obuwanie	8
Chrószcz W., zakład krawiecki	54
„Colosseum“, Kino, Katowice	60
„Concordia“, Spółka Akc., hurt. art. aptecznych i kolonjalnych	3
Cukiernia Rynkowa, Król. Huta, A. Klupsch . . .	35

D

Dąbrowski Bronisław, zakład krawiecki	11
„Dakem“, Sp. z o. odp., żelazo i metale	5
Danielczyk H., fabryka kapeluszy	19
Deutsch Wiktor, skład rowerów, maszyn do szycia i pisania, instrumentów muzycznych itd. . . .	31
Długiewicz F., Drogerja św. Barbary	50
Dom Chrześcijański, restauracja, zastępca: Suchocki Ernest	88
Donnerstag Konrad, skład motocykli, rowerów, gramofonów itd.	45
Dörfler Adolf, roboty ręczne	5
Drogerja „pod Czarnym Psem“, właśc. W. Ziłma, mag. pharm.	42
Drukarnia P. Mitreği w Cieszynie	43
Dula O. B., Katowice	59
Dyrekcja Kopalń Księcia Pszczyńskiego	93

E

„Eldorado“, Kabaret	100
Elektrownia Bielsko-Biała, Sp. Akc.	20
Elektrownia okręgowa miasta Cieszyna	60
Elektro-Industria, właśc. Alfons Spika	73
Elektro-Radjo, właśc. B. Spika	74
„Elevator“, Sp. Akc., dawn. Teod. Holtz i Kania & Kuntze	90
Elite-Bazar, właśc. Berta Weissenberg	24
„Elka“, właśc. Ernestyn Lukas, fabryka czekolady	51
„Es-Te-Ha“ Sp. z o. odp., artykuły spożywcze .	5

F

Fabryka mebli i konstrukcji żelazn.	5
„Ferrum“, Spółka akc., Katowice II	98
Fideikomisowy Zarząd Książęcy	20
Fiedler i Glaser, Katowicki Młyn Parowy	69
Fink Kurt, przybory i maszyny rzeźnicze, handel jelit	7
Fischer Ludwik, księgarnia	12
Fleischer Franciszek, rzeźnictwo	82
„Flota“, restauracja, właśc. Jerzy Frühholz	52
„Ford“, samochody osobowe i ciężarowe. — „Au- toservice“, sp. z ogr. odp.	2
Franoszek Edward, fabryka czapek	36
Frank Franc., apteka w Wodzisławiu	57
Fränkel J. Mr., apteka „pod Orłem“	66
Friemann i Wolf, Sp. z ogr. odp., fabryka lamp gór- niczych	60
Fricke R., artykuł. kolonialne	37
Fuchs Fryderyk, fabr. zabawek	82
Fuhrmann Max, artykuł. droger. i fotogr.	77

G

Gałązka Jakób, Katowice	58
Gaźa Paweł, fabryka wyrobów cement.	39
Gdańsko-Katowickie Towarzystwo „Dakem“, Sp. z o. o., handel żelazem i metalami	5
Geisler Walter, fabryka kiszzonej kapusty i ogórków	70
Gill Szczepan, warsztat szklarski, skład i oprawa obrazów	65
Glauer Antoni, zakład krawiecki	9
Gliwicki Paweł, restauracja i rzeźnictwo	54
Gogołek Karol, kawiarnia, cukiernia, piekarnia	101
Golaś Paweł, hurtownia towarów tytoniowych	29
Goldberger Hugo, szkło, porcelana	46
Górnośl. Centrala Gazowa	34

Górnośl. Dom Farb i Tapet oraz Drogerja, właśc. Karol Scholz	22
Górnośl. Fabryka zabawek i galanterji drzewnej, Fryderyk Fuchs	82
Górnośl. Handel Żelaza, Sp. z ogr. odp.	93
Górnośl. Hurtownia Piwa i Wódek, Sp. Akc., Fa- bryka Łkierów	75
Górnośl. „Wypoczynek“, właśc. Antoni Marcinek	44
Gótzowa Gertruda, hurtownia piwa	72
Grabowski Karol, Fabryka mebli i dostaw bu- dowlanych	13
Gräbsch — optyk	6
Grundeis Bruno, wyszynk	70
Grünpeter J. i G., Katowice	70
Grünthala A. Wdowa, właśc. Zygfryd Huppert, kon- fekcja	7
Grzegorzek J., hurt. wyrobów tytoniowych . . .	23

H

Hadryan M., Konfekcja	8
„Hallera“ restauracja, właśc. Nanko	39
Hamburska Hala Ryb, właśc. Maks Spiess	90
Heffner i Berger, Elektrotechn. Zakłady Przemysł.- Handlowe	68
Heilborn Hermann, manufaktura	26
Heinrich & Rothe, drzewo i mater. budowl. . . .	24
„Helga“, fabryka czekolady	57
Heller Emil, drogerja	14
„Herba“, fabryka margaryny i tłuszczów	81
„Heros“, dom meblowy	85
Hildebrandt, fotograf	78
Hirschmann S., hurt. piwa Książ. Tyskiego, fabry- ka wody miner.	29
Hoffmann Józef, zakład ogrodniczy	78

Hoffmann Paweł i Ska, Rafinerja olejów jadalnych i fabr. tłuszczów roślinnych „Ilona“	69
Hochermann S., Inż., Spółka z ogr. odpow., węgiel, koks i drzewo kopalniane	64
Hohn Wojciech, restauracja	77
Hotel Dworcowy, właśc. J. Wons	14
Hotel Polski, Zygmunt Stańczyk	6
Hotel „Redena“	79
Holaś Józef, dawn. Lange, fotograf	92
Huppert Zygfryd, właśc. fy. A. Grüntala Wwa., Konfekcja	7
Hurt. Napojów alkoholowych, Mysłowice	18
Hurtownia Piwa Żywieck., wytwórnia win owocowych, właśc. St. Breliński	30
Hurtownia Piwa Gótzowej Gertrudy	72
Huta „Pokój“	95
Huthmacher, kawiarnia i cukiernia	79

I

Idźkowski A., drogerja	52
„Ilona“, rafinerja olejów jadaln., fabryka tłuszczów roślinnych, Paweł Hoffmann i Ska., Bielsko	69

J

Jagielko Paweł, kawiarnia i cukiernia	39
Jankowski Zygmunt, rejonowa hurtownia tytoniowa	55
Jarantowski W., dom towarowy	32
Jendrzey W., restauracja „Zdrój Okocimski“	47
Jonas i Weber, wyroby hutn.-maszynowe i narzędzia przemysłowe	50
Józefoski Fr., kapelusze, czapki i artykuł. męskie i dziecięce	93
Jüttner i Bolek, budowniczowie	21

K

„Kab“, dom meblowy, maszyn do szycia itd. . . .	48
„Kabeka“, właśc. Karol Brzoza, fabryka konserw rybnych i wędzarnia	65
Kaczmarczyk K., skład bławatny, okrycia damskie i męskie	31
Kaftal W. i Ska, Kolektura loterji Państwowej na okładce przedniej.	
Kajzik K. i J. Kasprowski, hurtownia towarów apteczn. i drogerja	52
Kaus Zygfryd, artyk. droger.	32
Katolicki Dom Związkowy, właśc. Jan Steier . .	22
Katowicka Spółka Akc. dla Górnictwa i Hutnictwa	71
Kaźmierczak Wojciech, fabryka maszyn . . .	56
Kino „Colosseum“, Katowice	60
Kino dźwiękowe „Rialto“, Katowice	59
Kino Miejskie, Cieszyn	66
Kłosa Alojzy, mistrz krawiecki	11
Kloske H., restauracja	10
Klupsch A., cukiernia rynkowa	35
Kmieciak P., skład muzyczny, rowerów i zegarm.- jubilerski	77
Koetz H. Nast., Spółka Akc., fabryka maszyn i ko- tłów parowych	58
Kolektura Loterji Państw., Ryszard Bąk . . .	13
„Kolosseum“ — Kino Śląskie, Król. Huta . . .	46
„Kom-dro-bit“, komprymowane drogi bitumiczne, Ska z ogr. odp.	96
Komunalna Kasa Oszczędn. miasta Cieszyna . .	42
Komunalna Kasa Oszczędn. pow. pszczyńskiego w Pszczynie	64
„Konfekpol“, właśc. Zygmunt Lubelski, konfekcja .	45
Kosytorz K., tokarnia i szlifiernia	14
Kotzolt Fryderyk, mistrz blacharski	75
Krzysztoforski L., Fabr. wódek, win i likierów . .	40

Krubasik A., Hurt. piwa Książ. Tysk. i fabryka wód mineralnych	32
Książęcy Browar Tychy, patrz wkładka tylna.	
Książęcy Zarząd Fideikomisyowy	20
Księcia Pszczyńskiego Kopalnie, Dyrekcja	93
Księgarnia Dziedzictwa w Cieszynie	64
Księgarnia Polska, właśc. Skowronkowa Marja .	83
Kuchlewski Stanisław, konfekcja	80
Kulas Karol, skład i fabryka mebli	36
Kuśakowski Leon, dom towarowy	40
Kukowska F., restauracja pod „Gambrynem“ . . .	27
Kurcius Jan, Dziedzice, warsztat elektro-mech. .	44
Kursy Samochodowe M. Studencki	80
Kutner Benno, manufaktura	88

L

Langer Salon, zakład fryzjerski	97
Lankosz Bracia, właściciele fy. Zajaczek i Lankosz, fabr. skład sukna i koców	49
Löw Fritz, nici „Göggingen“, generalne przedstawicielstwo	78
Lubelski Zygmunt, właśc. fy. „Konfekpol“, Król. Huta	45
Lubliniecka Fabryka Likierów, St. Breliński, właśc. Antoni Breliński	30
Lukas Ernestyn, właśc. fabryki czekolady „Elka“ .	51

M

Mańka W., fabryka wag	58
Mandrys Karol, roboty, reparacje elektr.-samochod.	14
Marcinek Anton, właśc. Górnośl. „Wypoczynku“	44
Markus Albert, Wielki Bazar	42
Martin Hermann, właściciel Teatru Elektrycznego w Cieszynie	63
Medicinal-Stock Cognac, patrz wkładka przednia.	

Mędlewski & Co., makaron, maki, krupy i artykuł. pastewne	68
Meisner, Poniecki & Cie., fabryka likierów — hurt. piwa i wina	8
„Meridiol“, środek leczniczy	72
„Metropol“, restauracja, właśc. Marta Schettlerowa	83
Micherdziński K., tkalnia towar. wełn., wyrób chu- stek i koców	18
Mikulski Tadeusz, księgarnia, skład papieru . . .	12
„Mika“, zakład litograficzny	43
Mitręga P., drukarnia	43
Mikołajec Fr., towary kolonialne i żelazne, detal .	54
Michalski Jerzy, wyroby mleczarskie, jaja, sery, ryby itd.	78
Międzynarodowa Spółka Spedyc. „Silesia-Trans- port“	42
Mleczarnia Zdrowia	94
Mletzko Rudolf, warsztat stolarski	38
„Młotek i Perlik“, fabryka mydła	85
Molenda Gustaw i Syn, fabryka sukna, wyroby wełn.	17
Morawitz J., handel żelaza	61
Morgenstern H. i Ska, fabryka obuwia	49
Möhle Otto, broń — amunicja	70
Münstermann—„Sam“, Sp. Akc., fabryka budowy maszyn	3

N

Nanko, właśc. restauracji „Hallera“	39
Nebel Alfred, rzeźnictwo i śniadalnia	101
Nebel M., rzeźnictwo	100
Niesler Augustyn, hurtownia towarów kolonialnych, ziemiopłodów i nawozów sztucznych	56
Nocoń Jan, hurt. wyrobów tytoniowych	55

O

Ochojski Ludwik, rzeźnictwo	101
Ogórek S. E., właśc. konces. restauracji i winiarni „Polonja“	57

P

Pajak Ernest, dypl. mistrz krawiecki	37
Panowsky A., towary kolonjalne, sprzedaż hurt. i detal. wódek	26
„Pelikan“, restauracja, winiarnia, właśc. J. Reichenbach	47
Percik S., szkło, obrazy, lustra, ramy	47
„Perun“, Franc. Tow. Akc., gazy przemysł., aparaty do spawania i cięcia metali	7
Pfeifer Karol, zegary i art. jubilerskie	66
„Piaśt“, Kino, właśc. Jakób Biernat	35
Piątek Karol, wódki, wina, likiery, piwo	31
Piecha Wiktor, hurt. wyrob. tyton.	38
Piechulek Jan, przedsiębiorstwo budowlane	97
Pieczka Leon, hurt. towar. kolonj.	73
„Pietas—Pietät“, zakład pogrzeb.	67
Piotrowski A., towary kolonjalne, kolekt. loterii Państwowej	29
Placek Teofil, właśc. Teatru Świetlnego	13
Poloczek A., rzeźnictwo	86
Połomski J., fabryka mundurów i odzieży cywilnej „Polonja“, restauracja i winiarnia, właśc. konces. S. E. Ogórek	57
Powalla J., budowniczy	56
Prochaska Jan, artyk. sport.	16
Przybyła Józef, skład drzewa	57

R

„Redena“ Hotel, Sp. z ogr. odpow.	79
Reichenbach J., właśc. restauracji i winiarni „Pelikan“	47

	113
	Str.
Rejonowa Hurtownia Wytob. Tyton.	36
Restauracja pod Koleją	92
„Rialto“, Kino dźwiękowe	59
Rittersporn J., fabryka wytobów cukrowych . .	4
„Robur“, Związek Kopalń Górnośl., patrz wkładka tylna.	
Rossa Bernard i Ska., hurtownia kawy i herbaty	51
Rotter Józef, chem. farbiarnia	81
Rutkowski Feliks, fabryka wódek i likierów, hurt. win	25

S

Salon Langer, zakład fryzjerski	97
„Sam“, Spółka Akc. Münstermann, budowa maszyn	31
Schächter J., przybory masarskie i skład jelił . .	79
Schaefer A., żelazo, mater. budowlane, maszyny rolnicze	26
Schalscha Jerzy, budown.	96
Scharf Jakób, aparaty fotogr.	48
Schlesinger S., drzewo i art. budowl.	31
Schneider Henryk, rzeźnictwo	83
Schnotalego Mieczysława Nowa Drogerja	55
Scholz Bracia, dawniej Maks Man, fabryka stempli	48
Scholz Karol, drogerja, farby, tapety	22
Schöngut Józef, restauracja i destyl.	35
Schramek Bracia, fabryka wafli, keksów i biszkoptów	2
Schrötter Leopold, art. budowl.	40
Schwerin Karol, dom towarowy	50
Schwidewski H., benzyna, smary itd.	97
Sedlaczek H., Sp. z o.odp., destyl. i fabryka likierów, hurt. win	27
„Sienkiewicz“, Kino, właśc. Jakób Biernat . . .	35

	Str.
Sieprawski S., Konces. szkoła szoferów . . .	1
Silberberg J. L. i Syn, destyl., hurt. fabryka likierów . . .	15
„Silesia-Transport“, międzyhar. Spółka Spedyc. . .	42
Składnica Mleczarń Poznańskich, właśc. Rudolf Bąk . . .	46
Skowronkowa Marja, właśc. Księgarnia Polskiej . . .	83
Skrivanek Jan, fabryka okien, drzwi i mebli, tar- tak parowy	41
Słomka H., hurt. wyrobów tyton.	28
Smiatek Oskar, hurt. piwa i fabryka wód mineraln. . . .	29
Smuda M., motocykle i szkoła motocykl.	50
Sojka Walenty Dr., aptekarz	27
Spika Alfons, właśc. fy. Elektro-Industria	73
Spika B., właśc. fy. Elektro-Radjo	74
Stańczyk Zygmunt, Hotel	6
Starkego Ernesta Syn, urządz. centr. ogrzewania i urządz. sanitarne	63
Stasz J., Zakłady elektrotechn. i radjowe	28
Steier Jan, Katol. Dom Związkowy	22
Stempniewicz Wincenty, Zakład jubil.-zegarmistrz. . . .	2
Stock Brandy Medicinal, patrz wkładka przednia.	
Strużyna Jan, zastępca fy. Fr. Tokarski, śniadalnica i probiernia	47
Studencki M., Kursy samochod.	80
Suchocki Ernest, Dom Chrześcijański, restauracja . . .	88
Szarla i Szymański T. A., fabryka wódek i likie- rów, hurtownia piwa	51
Szkoła Szoferów Samochodowych „Auto“	10
Szłapa Jan, restaur. dworcowa	40
Szopa Józef, zakład tapicersko-siodlarski	23
Sztajer H., wyrób cukierków	4
Szubert P. & R. Sindelar, następcy fy. R. Aust, roboty inżyn., urządz. techniczno-zdrowotne . . .	6
Szweicer i Zelwer, żelazo, surowce, metale, sor- townia szmat	23

Ś

Śląska Fabryka konserw mięsnych i wędlin, Ska z ogr. odp.	66
Śląski Handel Win	24

T

Tabak Fryderyk, czapki, hafty, ozdoby wojskowe, polic. i urzęd.	87
Tarnogórski Handel Żelaza, Sp. z ogr. odp.	28
Teatr Elektryczny, właśc. Herman Martin w Cie- szynie	63
Teatr Świetlny, właśc. Teofil Placek	13
„Termo“, Sp. z o. o., ogrzewania centralne i urza- dzenia sanitarne	10
„Tetra“, bielizna dziecięca i sportowa	18
„Textyl“, manufaktura	4
Themann F., rozlewnia piwa, fabryka wód miner.	37
Tokarski Fr., zast. Jan Strużyna, śniadalnia i pro- biernia	47
Tow. Budowli Inżynierskich, Ska z ogr. odp., Bu- downictwo nadziemne i podziemne, patrz wkład- ka przednia.	
Detto	94

U

Ulrich J. Mr., właśc. apteki „pod Orłem“	77
Unverhau Otto, zegarmistrz i optyk	24
Urbaś Jan, zakład krawiecki	63

V

Vogl Rudolf, fabryka konserw	22
Volkmann, właściciel Restaur. „Ziemiańskiej“	65

W

Waserteil I., restauracja	49
Weiss Szymon, gener. zastępstwo Jana Götza w Okocimiu i arcyks. w Żywcu	65
Weiss W., optyk-specjalista, foto-aparaty, przybory	1
Weissenberg Berta, Elite-Bazar	24
Wieczorek Franc., restauracja w Król. Hucie . .	9
Wielki Bazar Albert Markus, Katowice	42
Wieroński Jan, futra, czapki, przybory wojsko- we i uniform.	79
Winkler Emil, meble	94
Winograd Klara, Konekcja	76
Wloczyk Franc. i Ska, gener. reprezentacja Bro- waru Zamkowego w Cieszynie	33
„Wolbrom“, Ska Akc., Fabryka wyrobów gumo- wych	100
Wons J., Hotel Dworcowy	14
Wybraniec i Ska, Ska z o. odp., materiały do bu- dowy dróg, na wkładce przedniej.	

Z

„Zagłoba“, Spółka z ogr. odp., fabryka likierów i wódek, hurt. piwa i wina	12
Zajaczek i Lankosz, właśc. Bracia Lankosz, fabr. skład sukna i koców	49
Zakłady Przemysłowo-Handlowe, Hubert Cebulla, silniki, motory itd.	91
Zamkowe Zakłady Przemysł. S. A., likiarnia, bro- war	41
„Żarówka“, Zakłady elektro-techn. i radjowe, I. Stasz	28
„Zdrój Okociński“, restauracja, właśc. W. Jendrzej	47
Żelaznych Konstrukcyj i mebli fabryka	5

Zembok Józef, zakład przyrodo-leczniczy	55
Zięć Augustyn, towary kolonjalne i emaljowane	52
„Ziemiańska“ Restauracja, właśc. Volkmann	65
Zima W., magister farm., drogerja	42
Związek Koksowni, Sp. z o. o.	89

„ROBUR“

ZWIĄZEK KOPALŃ GÓRNOŚL. KATOWICE

Powstańców 49

Tel. Katowice: Międzydzielowe 2627—2630
Miejscowe 2631—2634

Adres telegraficzny: „ROBUR-KATOWICE“

Dostarcza pierwszorzędnego węgla kamiennego z własnych kopalń:

Gotthard, Paweł, Lithandra, Wawel, Wolfgang, Hr. Franciszek, Eminencja, Pokój, Śląsk, Niemcy, Donnersmarck, Blücher, Emma, Anna, Römer, Charlotte, Hillebrand i Wirek (Menzel).

Pierwszorzędnego koksu z włas. koksowni:
Emma, Wolfgang i Pokój. Pierwszorzędných brykietów z własnych brykietowni:
Emma i Römer.

Roczne wydobyte wynosi około 40% ogólnego wydobycia Górnego Śląska

Własne urządzenia port. w Gdyni pod firmą:

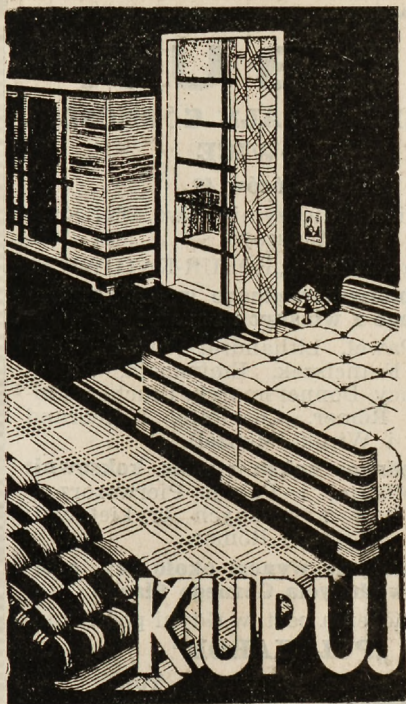
„POLSKAROB“

**Polsko-Skandynawskie Tow.
Transportowe S. A. w Gdyni**

333

ZASTĘPSTWA W KRAJU:

„SILEMIN“ Sp. z ogr. odp., Warszawa, Moniuszki 8. — „SILESIA“ Tow. z ogr. por., Poznań, Gwarna 8. — „SCHLAACK & DĄBROWSKI“ Tow. z o. por., Bydgoszcz, Bernardyńska 5. — „POLSKIE TOWARZYSTWO HANDLOWE“ Sp. Akc., Kraków, Sławkowska 1. — „SILESIANA“ Sp. z ogr. odp., Lwów, Legjonów 1. — „KONSORCJUM“ Sp. z ogr. odp., Łódź, Przejazd 62

MEBLE

KUPUJCIE

Meble z własnej wytwórni w najlepszym wykonaniu. Bogaty wybór, we wszystkich cenach. Dogodne warunki spłaty. Za gotówkę **zniżone ceny.**

337

Fabryka mebli

G. Beróer
NOWA WIEŚ TEL. 37
GENIVIA KATOWICE

300 lat!!

**Żądajcie tylko
pierwszorzędne**

PIWO

szlachetne

370

Browaru

Książęcego

w Tychach

Górny Śląsk

300 lat istnienia!

300 lat istnienia!

300 lat!!

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000977202

I 210028/0/1931

